

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ADALET KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı
24 Haziran 2026 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Komisyonun bugünkü gündemindeki (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'yle getirilen düzenlemelere ve teklifin görüşülme usulüne ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun ve Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'un yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadeleri ile İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Ankara Milletvekili İdris Şahin ve Van Milletvekili Zülküf Uçar'ın (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptıkları konuşmalarında geçen NATO Zirvesi nedeniyle HSK Genel Sekreterliğinin gönderdiği yazıyla ilgili ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Ankara Milletvekili İdris Şahin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Tokat Milletvekili Mustafa Arslan ile 106 Milletvekilinin Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3737)

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, verdikleri Anayasa'ya aykırılık önergesinde İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in isminin okunmamasına ve Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

2.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, verdikleri Anayasa'ya aykırılık önergesinde İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in isminin okunmamasına, Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ve Komisyonun çalışma saatlerine ilişkin açıklaması

3.- Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'un, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

4.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesiyle ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

6.- İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in, Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

7.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, NATO Zirvesi nedeniyle HSK Genel Sekreterliğinin ilgililere gönderdiği yazıya ilişkin açıklaması

8.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, Ankara Milletvekili İdris Şahin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ve NATO Zirvesi dolayısıyla yargı işlemleriyle ilgili alınan tedbirlere ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ADALET KOMİSYONU

-----0-----
3'üncü Toplantı
24 Haziran 2026 Çarşamba
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Adalet Komisyonu saat 14.36'da açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel,
Komisyonun bugünkü gündemindeki (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'yle getirilen düzenlemelere ve teklifin görüşülme usulüne,

Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun ve Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'un yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadeleri ile İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesine, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine, Ankara Milletvekili İdris Şahin ve Van Milletvekili Zülküf Uçar'ın (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptıkları konuşmalarında geçen NATO Zirvesi nedeniyle HSK Genel Sekreterliğinin gönderdiği yazıyla ilgili ifadelerine, Ankara Milletvekili İdris Şahin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine, ilişkin açıklama yaptı.

Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül ve 3 milletvekilinin, (2/3737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin TBMM İçtüzüğü madde 38 gereğince Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığının tetkik edilmesi amacıyla usul açısından tartışılmasına ilişkin önergesi kabul edilmedi.

İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Tokat Milletvekili Mustafa Arslan ile 106 Milletvekilinin Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3737), tümü ve maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, verdikleri Anayasa'ya aykırılık önergesinde İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in isminin okunmamasına ve Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun, Verdikleri Anayasa'ya aykırılık önergesinde İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in isminin okunmamasına, Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ve Komisyonun çalışma saatlerine, Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesiyle ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesine, Ankara Milletvekili İdris Şahin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ve NATO Zirvesi dolayısıyla yargı işlemleriyle ilgili alınan tedbirlere; Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer, Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine, Ankara Milletvekili İdris Şahin, NATO Zirvesi nedeniyle HSK Genel Sekreterliğinin ilgililere gönderdiği yazıya, ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 02.13'te toplantıya son verildi.

24 Haziran 2026 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.36
BAŞKAN: Cüneyt YÜKSEL (İstanbul)
BAŞKAN VEKİLİ: Orhan KIRCALI (Samsun)
SÖZCÜ: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)
KÂTİP: Oğuzhan KAYA (Çorum)

----- 0 -----

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi 13'üncü Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Komisyonun bugünkü gündemindeki (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'yle getirilen düzenlemelere ve teklifin görüşülme usulüne ilişkin açıklaması

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bugün, 22 Haziran 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen (2/3737) esas numaralı, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Tokat Milletvekili Mustafa Arslan ile 106 milletvekilinin Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ni görüşmek üzere bir araya gelmiş bulunmaktayız.

Kıymetli milletvekilleri, adalet bir devletin temelini, toplumun huzurunu ve milletimizin geleceğe olan güvenini ayakta tutan en önemli değerdir. Tarih boyunca güçlü devletler adaletle büyümüş, adalet duygusunun zedelendiği dönemlerde ise toplumsal barış ve güven duygusu zarar görmüştür. Bu nedenle adalet yalnızca mahkeme salonlarında verilen kararlardan ibaret değildir, aynı zamanda toplumsal huzurun ve devlet ile vatandaş arasındaki bağın en güçlü dayanağıdır.

Hukuk, değişime kapalı, durağan, katı bir kurallar dizini değildir. Toplumun ihtiyaçları, ekonomik dinamikler ve özellikle dijitalleşmeyle birlikte teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler sürerken hukuk sisteminin bu değişime ayak uydurması gerekmektedir. Hayatın hızına ve ritmine yetişemeyen, yeni sorunlara çözüm üretemeyen ve vatandaşın haklı beklentilerini karşılayamayan yasaların toplumdaki adalet duygusunu güçlendirmesi tabii ki beklenemez. İşte, bu yüzden vatandaşlarımızın hakkına daha hızlı kavuşması, yargı süreçlerinin daha iyi işlemesi ve adaletin hızla yerini bulması için reform niteliğindeki çalışmalarımızı aralıksız sürdürmek zorundayız.

Değerli milletvekilleri, bizim medeniyet tasavvurumuzda, adalet, güçlü ile güçsüz arasında dengeyi sağlayan, haklıyı koruyan ve haksızlığı engelleyen en önemli teminatıdır. Devlet ile vatandaş arasındaki güven ilişkisinin temelinde de adalet duygusu yer almaktadır. Adalet alanındaki çalışmalarımızın güncel yol haritasını yargı reformu strateji belgeleri ve insan hakları eylem planları oluşturmaktadır. Bu kapsamda mevzuatımızda birçok güncelleme yapılmış, yargı paketleri başta olmak üzere adalet hizmetlerinde reformu hedefleyen çalışmalar hayata geçirilmiştir. Yargı reformu tek bir düzenlemeyle tamamlanan değil, sürekli, aşamalı ve ihtiyaçlara göre gelişen dinamik bir süreçtir. Biz de bu anlayışla sahadan gelen talepleri, uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçları ve vatandaşlarımızın beklentilerini dikkate alarak yargı paketleri oluşturuyor ve birbiri ardına Meclisimizin gündemine taşıyor ve yasalaştırıyoruz. Adalet Komisyonu olarak iktidar ve muhalefet milletvekilleri, bürokratlar, barolar ve tüm ilgili kesimleri dinleyerek toplumsal ihtiyaçları kapsayan düzenlemeleri istişare kültürüyle hayata geçiriyoruz. Bu amaçla, sahada görev yapan hâkim ve savcılarımızın, avukatlarımızın, akademisyenlerimizin, Adalet Bakanlığı bürokratlarının ve sivil toplum kuruluşlarının değerli görüş, önerileri ve teknik destekleriyle hazırlanan on ikinci yargı paketi değişen hayatın ihtiyaçlarına cevap veren, hukukun üstünlüğünü esas alan, vatandaşın beklentilerini merkeze koyan ve güçlü Türkiye hedefi doğrultusunda hukuk devletinin temellerini daha da sağlamlaştıran reform irademizin somut bir göstergesi olacaktır.

Değerli milletvekilleri, bugünkü toplantımızda ele alacağımız kanun teklifinin de 2025 yılında yayımlanan Dördüncü Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin hukukun üstünlüğünü esas alan, gecikmeyen ve öngörülebilir bir adalet sistemi temel vizyonu dikkate alınarak hazırlandığına inanıyorum. Toplamda 12 farklı kanunda değişiklik ve düzenleme içeren teklif, yürürlük, yürütme ve 1 geçici madde dâhil olmak üzere toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Teklifte yapılan düzenlemelerin özel hukuk ve ceza hukuku alanında yargılama faaliyetlerinin etkinliğinin ve hızının artırılmasına dair düzenlemeler, idari yargı alanında tek hâkimle görülecek işler, istinaf ve temyiz hükümlerine ilişkin düzenlemeler, Anayasa Mahkemesinin değişik tarihlerde vermiş olduğu iptal kararları sonrasında oluşan hukuki boşluğu gideren ve ihtiyaç duyulan bazı düzenlemeler olmak üzere üç temel başlık altında toplandığı görülmektedir. Burada teklifle vatandaşlarımızın adalete erişiminin kolaylaştırılması, yargılama faaliyetinin daha da hızlı, kolay ve usul ekonomisine uygun şekilde yürütülmesi, hak arama hürriyetinin korunması ve makul sürede yargılanma ilkelerinden yola çıkarak yargılama sürelerini kısaltan ve günümüzdeki teknolojik gelişmelere uyumlu, daha etkin ve dijital dönüşüme ayak uyduran bir adalet mekanizmasını inşa etmek için çeşitli konularda düzenlemeler öngörüldüğü görülmektedir. Bu kapsamda medeni hukuk alanında yapılan düzenlemeler özellikle göze çarpıyor. Bunlardan bazıları, örneğin, destekten yoksun kalma tazminatına ilişkin davalarda tazminat miktarına uygulanacak faizin başlangıç tarihlerine ve ifa amacıyla yapılan ödemelerin mahsup edilmesi yöntemine ilişkin birtakım düzenlemeler var. Adli yargı mercilerince idare aleyhine hükmedilen her türlü para alacaklarının ödenmesine ilişkin cebri icra öncesinde idareye başvuru zorunluluğu getiren düzenlemeler var. Yine, miras yoluyla intikal eden ve sadece yasal mirasçıların hissedar oldukları taşınmazlar yönünden ortaklığın satış suretiyle giderilmesine ilişkin ilk artırıma dair ihalenin sadece mirasçı olan malikler arasında

yapılmasını esas kabul eden düzenlemeler var. Bununla birlikte, Noterlik Kanunu'nda yapılan düzenleme yer almakta. Yine, hukuki bilgiyle çözülmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvuran hâkim ve cumhuriyet savcılarının disiplin incelemesine muhatap olabileceklerine dair düzenlemeleri görüyoruz. Bununla birlikte, yine, teklifle idari yargı alanında düzenlemelere de yer verildiğini görüyoruz. Bu kapsamda, Danıştayın idari kapasitesini güçlendirecek düzenlemeler yapılmakta, idari yargıda tek hâkimle bakılan davaların kapsamı genişletilmekte. Teklifle ayrıca Anayasa Mahkemesince geçmişte verilen çeşitli konulara ilişkin iptal kararlarının oluşturduğu hukuki boşluğun doldurulması ve uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin giderilmesi amacıyla bazı önemli düzenlemelere de yer verilmiştir.

Kıymetli milletvekilleri, milletimizin beklentilerini karşılayacak olan bu önemli düzenlemeyi Adalet Komisyonumuzda tüm yönleriyle, her zaman olduğu gibi titizlikle ve katılımcı bir anlayışla görüşerek Gazi Meclisimizin takdirine sunacağız. Toplantımıza katılan ve katkı sunacak tüm milletvekillerimize, bürokratlarımıza ve değerli katılımcılara şimdiden teşekkür ediyor, görüşmelerimizin verimli geçmesini, ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bugünkü toplantımızda önce teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere teklifin ilk imza sahiplerine söz vereceğim. Ardından varsa Anayasa'ya aykırılık önergelerini ve tekliflerin birleştirilerek görüşülmesine ilişkin önergeleri işleme alacağım. Daha sonra teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçerek istem sırasına göre söz talep eden Komisyon üyelerimize söz vereceğim ve diğer milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağım. Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından maddeleri üzerindeki görüşmelere geçeceğiz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Tokat Milletvekili Mustafa Arslan ile 106 Milletvekilinin Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3737) ¹

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere teklifin ilk imza sahiplerinden İstanbul Milletvekili Sayın Nurettin Alan'a ilk sözü veriyorum.

Buyurun Sayın Alan.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, Kıymetli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar, basın mensupları ve katılımcılar; hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum. Bugün Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu olarak hazırladığımız Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Komisyon görüşmeleri için huzurlarınızdayız. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Yüzyılı vizyonunun adalet hizmetlerine dönük bir ifadesi olarak geçmişten bugüne çeyrek asırlık AK PARTİ hükümetlerinin hizmet halkalarına bir yenisini daha katma irademizin yeni bir aşaması olan ve üzerinde uzun süredir çalıştığımız Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ni içeren on ikinci yargı paketini Gazi Meclisimizin gündemine ve takdirlerine taşıyoruz. AK PARTİ hükümetlerinin kurulduğu ilk günden bu yana gerçekleştirilen ve Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kamuoyuyla paylaşılan insan hakları eylem planları ve yargı reformu strateji belgeleri ışığında yürürlüğe konulan yargı paketleriyle birlikte hukuk devletinin tam manasıyla tesisi, hak arama yollarının genişletilerek kolaylaştırılması ve her bir vatandaşımızın hukuk güvencesinden eksiksiz yararlanması, yargılama süreçlerinin daha hızlı ve daha etkin ilerlemesi, vatandaşlarımızın adalete erişimiyle haklarına daha çabuk kavuşması için âdeta bir adalet seferberliği yürütülmektedir. "Türkiye Yüzyılı, Adaletin Yüzyılı" şiarıyla hazırlanan bu reform paketi dijital çağına ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlara cevap vermeyi, vatandaşlarımızın karşılaştığı mağduriyetleri gidermeyi, Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda mevzuatımızı güncellemeyi ve özellikle yargılamanın daha fazla hızlandırılması suretiyle adalet hizmetinin daha etkin, verimli ve erişilebilir hâle getirilmesini, adaletin en kısa sürede tecellisini ve çağın şartlarına uygun, muasır medeniyet seviyesinin üstünde modern bir hukuk düzenini tesis etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Adalet Bakanlığımızın koordinasyonunda yüksek yargı organlarımızın, uygulayıcıların, baroların, akademisyenlerin, hukukçuların ve ilgili tüm paydaşların katkılarıyla hazırlanan düzenlemeler yalnızca bugünün ihtiyaçlarını değil geleceğin hukuk sistemini de inşa etme anlayışının bir tezahürü olarak hayata geçirilmiştir.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; titizlikle hazırladığımız bu kanun teklifi 12 farklı kanunda değişiklik veya düzenleme içermekte olup yürürlük, yürütme ve 1 geçici madde dâhil olmak üzere toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Bu kapsamda reform paketi üç sacayağı üzerinde yükselmektedir. Bunlardan birincisi, özel hukuk alanına ilişkin düzenlemeleri, ikincisi idari yargı alanına ilişkin düzenlemeleri ve son olarak üçüncüsü de Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarına ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Şimdi, reform paketimizin temel taşlarını ve getirdiği yenilikleri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Medeni hukuk alanına yönelik düzenlemeler: Vatandaşlarımızın adalete erişiminin kolaylaştırılması, yargılama faaliyetinin daha hızlı, kolay ve usul ekonomisine uygun şekilde yürütülmesi, hak arama hürriyetlerinin makul sürede yargılama ilkelerinden yola çıkarak yargılama sürelerini kısaltan, bürokrasiyi azaltan ve adalet mekanizmasını dijitalleştiren adımları kararlılıkla atıyoruz. Buna göre, destekten yoksun kalma tazminatına ilişkin davalarda tazminat miktarına uygulanacak faizin başlangıç tarihlerine ve ifa amacıyla yapılan ödemelerin mahsup edilmesi yöntemine ilişkin birtakım düzenlemeler yapılmaktadır. Madde metninde yapılan söz konusu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen fiillerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanacağını, değişiklik öncesi meydana gelen fiillerden doğan uyuşmazlıklar hakkında ise değişiklik öncesi hükümlerin uygulanmaya devam edileceğini ifade etmek isterim. Adli yargı mercilerince idare aleyhine hükmedilen para, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin ödenmesine ilişkin ilamlı icra takibi öncesinde idareye başvuru zorunluluğu getiren yeni bir düzenleme ihdas edilmek suretiyle idareye ifa imkânı tanınması, kamu kaynaklarının daha verimli kullanılması ve alacaklının da alacağını daha hızlı şekilde tahsil edebilmesi sağlanmış olacaktır.

1. (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Miras yoluyla intikal eden yasal mirasçılar dışında üçüncü kişilerin hissedar olmadıkları taşınmazlar yönünden ortaklığın satış yoluyla giderilmesine ilişkin ilk artırımda ihalenin sadece mirasçı olan malikler arasında yapılabilmesi esası kabul edilmektedir. Teklif metniyle ortaklığın satış suretiyle giderilmesi dosyalarında yapılan satışlarda uygulamada ortaya çıkan suistimallerin önlenmesi ve miras yoluyla intikal eden taşınmazlarda mirasçılar hukuki menfaatlerinin azami düzeyde korunması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda yapılacak ilk satış yalnızca malik olan mirasçılar arasında yapılacaktır; mirasçılar arasında yapılacak ilk açık artırmada alıcı çıkmazsa ikinci artırma genel hükümlere tabi olarak herkese açık bir şekilde yapılacaktır. Getirilen düzenlemenin maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış açık artırmalar hakkında uygulanmayacağını, bu açık artırmalar bakımından değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunacağını belirtmek isterim.

Noterlik evrak ve defterlerinin adli mercilerle talep edilmesi hâlinde herhangi bir yargı merci aracı kılınmaksızın doğrudan noter tarafından ilgili yargı mercisine gönderilmesine imkân tanıyan düzenleme yapılmaktadır. Getirmek istediğimiz düzenlemeyle noterlik evrak ve defterlerinin gizliliği korunarak bunların mahkeme, sulh ceza hâkimliği, cumhuriyet başsavcılığı ve soruşturmaya yetkili mercilere gönderilmesine ilişkin mevcut uygulamanın kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, bu madde uyarınca yapılan işlemler için ilgili notere posta masrafı ve yol masrafı ödemesi yapılabileceği de hüküm altına alınmaktadır.

Hukuki bilgiyle çözülmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvuran hâkim ve cumhuriyet savcılarının Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından disiplin incelemesinde muhatap olacağına dair ilgili kanuni düzenleme yapılmaktadır. Böylelikle gereksiz bilirkişi incelemelerinin önüne geçilip yargılama sürelerinin kısaltılması amaçlanmaktadır.

Vesayet altındaki kişilere ait taşınır ve taşınmaz malların satışının UYAP e-satış üzerinden yapılması sağlanmaktadır. Düzenlemeyle kısıtlıya ait taşınmaz malın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne entegre elektronik satış portalı üzerinden satılması suretiyle fiziki yer kısıtlamasına maruz kalmaksızın çok daha fazla kişinin pey sürmesi sağlanarak kısıtlıya ait taşınmazın, malın rekabetçi bir ortamda en yüksek değerden satılmasının sağlanması öngörülmektedir. Getirilen düzenlemenin açık artırma suretiyle satışına karar verilip de kanun değişikliklerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış açık artırmalar hakkında uygulanmayacağını vurgulamak isterim.

Uygulayıcılar arasında tereddütlere sebep olan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda bir dava çeşidi olarak tanımlanan belirsiz alacak davası türü kaldırılmaktadır. Özellikle hangi alacaklar için belirsiz alacak davası açılabilmesi noktasında hukukçular arasında görüş farklılıkları ve tereddüt bulunmaktadır. Diğer yandan, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru üzerine verdiği çeşitli ihlal kararlarında belirsiz alacak davası olmadığı hâlde bu şekilde açılan davaların reddedilmesini Anayasa'nın 36'ncı maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetine aykırı bulmuştur.

Öte yandan, kanunda başka bir dava türü olarak tanımlanan kısmi davalarda ise alacağın tümü yönünden zaman aşımının davanın açıldığı tarihte kesileceğine dair bir düzenleme ihdas edilmektedir. Teklifte, kısmi dava açan tarafa ıslah hakkını kullanmaksızın bir defaya mahsus olmak üzere alacağın kalan kısmını talep etme hakkı verilmekte ve zaman aşımının davanın açıldığı tarihten itibaren kesileceği hükme bağlanmaktadır. Düzenlemeyle, belirsiz alacak davasını sağlamış olduğu hukuki yarar kısmi davayla sağlanmış olacağından belirsiz alacak davası türü yürürlükten kaldırılmaktadır.

Yargılama sürelerini daha da kısaltmak amacıyla hukuk mahkemelerinde iki duruşma arasındaki sürenin kural olarak en fazla üç ay olacak şekilde sınırlandırılmasına dair düzenleme yapılmaktadır. Böylelikle hâkimin dosyadan uzaklaşmadan daha çabuk inceleme yapıp sağlıklı bir karar vermesi mümkün olabilecektir. Hâkimin duruşma gününü üç aydan sonra talik edebilmesi ancak zorunlu hâller bakımından kabul edilmiş olup üç ayı aşan erteleme gerekçesinin soyut ve genel açıklamalarla değil somut ve olaya uygun vakıalara dayanarak duruşma tutanağında yer verilmesi gerekecektir.

Zaman ve maliyet kaybını önlemek adına ön inceleme duruşmalarının da e-duruşma yoluyla yapılabilmesine imkân sağlanmaktadır. Böylelikle fiziksel engeller ve coğrafi uzaklık nedeniyle mahkemeye erişimde zorluk yaşayan kişilerin yargılamaya etkin katılımı sağlanarak adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan mahkemeye erişim hakkı güçlendirilmektedir.

Yargıtay temyiz incelemesi sonunda ilk derece mahkemesi kararı hakkında sadece görevsiz veya yetkisiz olduğu gerekçesiyle bozma kararı verilemeyeceğine dair düzenleme getirilmektedir. İlk derece mahkemelerinin verdiği kararlar görev ve yetki de dâhil olmak üzere her yönüyle bölge adliye mahkemelerinde incelenmektedir. Görev ve yetki konusunda ilk derece mahkemeleri kararlarında bir aykırılık varsa bölge adliye mahkemeleri istinaf incelemesi aşamasında bu aykırılığı giderebileceklerdir. İstinaf aşamasından sonra temyiz süreci başlayan davaların aradan geçen yargılama sürelerinden sonra en başa dönülmesine sebebiyet verecek şekilde Yargıtay tarafından sadece görev veya yetki hususu yönünden bozulması, yargılama süresinin uzamasına sebebiyet vermektedir. Getirilmek istenen düzenlemeyle davaların uzamasının önüne geçilerek yargılamaların makul sürede sonuçlanmasına katkı sağlanacaktır. Belirtmek gerekir ki bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlar bakımından görev veya yetki nedeniyle temyiz bozma kararı verilebilecektir.

Ceza hukuk alanında yapılması öngörülen düzenlemeler kapsamında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisinin daha etkin ve verimli işletilebilmesi amacıyla başvuru yapılabilecek kişiler açıklığa kavuşturulmakta ve itirazı inceleme süresi yeniden belirlenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu paketimizde idari yargılama hukukuna ilişkin bir kısım düzenlemeler de getirmekteyiz. Danıştayın mevcut iş yükü göz önünde tutularak daire sayısının 12'den 10'a düşürülmesine yönelik geçmişte yürürlüğe konulan geçiş hükmünün süresinin dört yıl daha uzatılarak Danıştayın 23 Temmuz 2030 tarihine kadar 12 dava dairesi olarak görev yapması sağlanmakta ve boşalan üyeliklerin yerine üye seçimini düzenleyen geçiş hükmünün süresi de aynı tarihe kadar uzatılmaktadır. Bazı uyuşmazlıkların tek hâkim tarafından karara bağlanabilmesine imkân tanınmaktadır. Bu kapsamda, öğrenciler hakkında tesis edilen bazı işlemler, kamu görevlilerine ilişkin belirli uyuşmazlıklar ve bazı sosyal yardım davaları tek hâkim tarafından görülebilecektir.

Yine, bu teklifimizle bölge idare mahkemelerinde ilk derece mahkemesi kararının sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gerekçesini eksik veya hatalı bulmaları hâlinde gerekçeyi değiştirecek karar verebilme imkânı tanınmaktadır. Ayrıca, dosyanın ilk derece mahkemesine geri gönderilebileceği hâller yeniden düzenlenmekte ve istinaf aşamasında giderilebilecek bazı eksikliklerin

bölge idare mahkemesince tamamlanabilmesine imkân sağlanmaktadır. Bölge idare mahkemelerinin istinaf incelemeleri sonucunda ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak yeniden verdiği kararlar bakımından kural olarak temyiz yolu açık tutulmakta ancak tek hâkimle görülen davalar ile niteliği itibarıyla temyiz incelemesine ihtiyaç bulunmadığı değerlendirilen bazı dava ve işlerin istinaf aşamasında kesinleşmesi öngörülmektedir.

Saygıdeğer milletvekilleri, teklifimizde Anayasa Mahkemesi iptal kararları nedeniyle yapılan düzenlemeler de yer almaktadır. Bu çerçevede, teklifle Anayasa Mahkemesinin yakın geçmişte verdiği bazı iptal kararları sonrasında oluşan hukuki boşluğu doldurmak amacıyla bu alanlarda birtakım önemli düzenlemeler yapıyoruz. Bu çerçevede, Adli Tıp Kurumu ihtisas kurullarının Başkan ve üyeliklerinin atanma ve görev sürelerine ilişkin birtakım düzenlemeler getirilmektedir.

Hâkim ve savcı yardımcılarının Türkiye Adalet Akademisindeki meslek öncesi eğitim konuları ile eğitim sonunda yapılacak yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin usul ve esaslarda bazı değişiklikler yapılmakta olup mazeret sınavına ilişkin yeni hükümler ihdas edilmektedir.

Teklifimizde kanuni faiz oranının Merkez Bankasınca belirlenen reeskont faiz oranının yüzde 80'i üzerinden hesap edilerek belirlenmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Bu maddeyle 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un 1'inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Bilindiği üzere, Anayasa Mahkemesi, söz konusu kuralı borcun geç ödenmesi nedeniyle paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi eden bir mekanizmanın kurulmasını, alacak miktarının zaman içerisinde oluşan değer kaybının önlenmesi için etkili bir hukuk yolunun bulunması gerektiğini kabul etmiştir, aksi durumu Anayasa'mızdaki mülkiyet hakkına aykırı bulmuştur. Yapılan düzenlemeyle, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesini de karşılayacak bir biçimde, faiz ödenmesi gereken hâllerde miktarı sözleşmeyle tespit edilmemişse bu ödemenin yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerine uyguladığı reeskont oranının yüzde 80'i üzerinden yapılacağı teklif metninde yer almaktadır. Düzenlemeyle alacaklı ve borçlunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması amaçlanmıştır.

Moleküler genetik inceleme ile dijital veri kütüklerinde yapılacak arama, el koyma ve kopyalama neticelerinde elde edilen verilerin kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek belli bir müddet saklanmasına, süre sonunda imhasına ve bu verilen hangi amaçla kullanılabileceğine ilişkin usul ve esaslara dair mevcut mevzuatta birtakım değişiklikler yapılmaktadır.

Yine, bilgisayarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koyma tedbirinin uygulanması sonucu elde edilen kişisel verilerin nasıl ve ne kadar süreyle saklanacağına, sınırlandırılacağını, imha sürecine ve veri sahibinin haklarına ilişkin açık düzenlemeler yapılmak suretiyle kişisel veri güvenliği sağlanmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı çerçevesinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin işkence ve eziyet suçları ile Anayasa'nın 17'nci maddesi kapsamında kötü muamele kabul edilecek suçları işleyen kamu görevlileri hakkında uygulanamayacağına dair düzenleme yapılmaktadır.

Güvenlik tedbirine karar verilmesi hâlinde kaçak sanığın savunma hakkını kullanmak için bizzat mahkemede hazır bulunması şartıyla yargılamanın yenilenmesi müessesesinden yararlanabileceğine dair düzenleme getirilmektedir.

Aynı yargı çevresinde aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerince verilen birleştirme kararlarına karşı -birleştirilen, mahkemesine gönderilmeden önce- istinaf kanun yoluna gidebilmesine imkân tanıyan düzenleme yapılmaktadır. Teklifte getirilmek istenen düzenlemeyle Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesini de karşılayacak bir biçimde ikinci davanın açıldığı mahkemece verilen birleştirme kararının ancak kesinleşmesiyle birlikte ilk davanın açıldığı mahkemeyi bağlayacağı hüküm altına alınmaktadır. Bir başka ifadeyle bu konuda verilen kararlara karşı esas hükümle birlikte istinaf kanun yoluna başvurma zorunluluğu olmaksızın birleştirme kararına karşı müstakilen istinaf kanun yoluna başvurulabileceği getirilmektedir.

Hukuk davalarında istinaf başvurusunun kısmen veya tamamen kabul edilerek yeniden esas hakkında verilen kararların ilk derece mahkemesi parasal sınırının 2026 itibarıyla 50 bin lira üzerinde olması hâlinde bu karara karşı temyiz, kanun yoluna başvurulabilmesinin önünü açan düzenleme ihdas edilmektedir. Getirilmek istenen düzenlemeyle istinaf başvurusunun kısmen veya tamamen kabul edilerek yeniden esas hakkında verilen kararların miktar ve değeri itibarıyla HMK'nin 341'inci maddesinin (2)'nci fıkrasındaki parasal sınırın 2026 itibarıyla 50 bin TL üzerinde olması hâlinde bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabileceği açıkça düzenlenmektedir. Böylelikle bölge adliye mahkemelerinin istinaf başvurusunu kısmen veya tamamen kabul etmesi nedeniyle ilk derece mahkemelerinin kararını kaldırarak yeniden esas hakkında verdiği kararlara karşı ilk derece mahkemeleri için geçerli olan kesinlik sınırı da dikkate alınmak suretiyle temyiz kanun yoluna başvurulabileceği açıkça düzenlenerek adil yargılanma hakkının daha etkin bir şekilde hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır.

Sayın Başkan, çok kıymetli hazırun; görüldüğü üzere huzurdaki teklif vatandaşlarımızın doğrudan yaşadığı bazı mağduriyetlerin çözümüne yönelik hazırlanmış kapsamlı bir çalışmadır. Teklifimiz yürürlük, yürütme ve geçici maddeleriyle birlikte tam bir uyum, hız ve reform iradesinin ürünüdür. Bu paket, söz verdiğimiz gibi, Türkiye Yüzyılı'nı adaletin yüzyılı yapma kararlılığımızın en somut nişanesidir.

Bu vesileyle, teklifin hazırlık sürecinde katkıları sebebiyle başta Adalet Bakanlığımızın değerli bürokratları olmak üzere, akademisyenler, milletvekili arkadaşlarımız, yargı mensupları, görüş alışverişinde bulunduğumuz ve katkılarını esirgemeyen barolarımız, STK'lerimiz ve bu teklifte emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Teklifimizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyor, müzakerelere vereceğiniz katkılar nedeniyle şimdiden hepinize teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Alan.

Şimdi görsel basını dışarı davet ediyorum, yazılı basın salonda kalabilir.

Teşekkür ediyoruz arkadaşlar. Şimdi, İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca verilmiş olan Anayasa'ya aykırılığa ilişkin 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin TBMM İç Tüzük madde 38 gereğince Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmesi amacıyla usul açısından tartışılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Gizem Özcan
Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önerge üzerinde söz talebi var mı?

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, usulen bir itirazımız var. Komisyon üyemiz Turan Taşkın Özer, İstanbul Milletvekilinin ismi okunmadı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Bülbül.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, verdikleri Anayasa'ya aykırılık önergesinde İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in isminin okunmamasına ve Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Gazi Meclis, 1920'den beri burada. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne kadar bu Gazi Meclis görevini yerine getiriyor. Biz kurallarla yönetilen bir ülkeyiz. Eğer hukuk devletiysek ilk önce Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na uyacağız. Anayasa'yla birlikte Meclis İçtüzüğü'ne uyacağız, Siyasi Partiler Kanunu'na uyacağız ve tüzüğe uyacağız, hangi partininse tüzüğüne uyacağız. Bunlar bizim anayasalarımız. Burada bizim İstanbul Milletvekilimiz Turan Taşkın Özer arkadaşımız, Adalet Komisyonu üyesi ve Grup İç Yönetmeliği'ne göre Cumhuriyet Halk Partisinin Adalet Komisyonu üyesi olarak seçilmiş ve Meclise bildirilmiş bir arkadaşımız. Bu arkadaşımızın isminin biraz önceki Anayasa'ya aykırılık talebimizde okunmaması bizce Meclisin İçtüzüğü'ne aykırı, Anayasa'ya, Siyasi Partiler Kanunu'na ve tüzüğe aykırı.

Bakınız, arkadaşlar, İç Tüzük'ün 22'nci maddesi açık ve net söylüyor: "Bir komisyonunun üyeliklerinde boşalma olursa yenisi seçilinceye kadar komisyonun görev ve yetkisi aynen devam eder. Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır. Mensubu olduğu siyasî parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasî partiye mensup olan milletvekilinin, komisyon üyeliği kendiliğinden sona erer." Değerli arkadaşlar, Turan Taşkın Özer'in mensubu olduğu siyasî partiyle üyelik bağı sona ermemiştir; Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü 68'inci maddeye göre kendisi hakkında tedbiren kesin çıkarma talebiyle birlikte Yüksek Disiplin Kuruluna, 63'üncü maddeye aykırı olarak, Parti Meclisi onayı olmadan MYK kararıyla gönderilmiştir. Bu, açıkça Siyasi Partiler Kanunu'na ve Anayasa'ya aykırıdır. Bu çerçevede, İç Grup Yönetmeliği'ne göre Adalet Komisyonuna seçilen ve Cumhuriyet Halk Partisinin İç Grup Yönetmeliği'ne göre Adalet Komisyonunda temsil durumu olan İstanbul Milletvekilimiz Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonundan üyeliğinin düşürülmesi açıkça Meclis İçtüzüğü 22'nci maddenin üçüncü fıkrasına aykırıdır çünkü partiyle üyelik bağı sona ermemiştir, arkasından Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını da Cumhuriyet Halk Partisi kaybetmemiştir. Bu nedenle, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının bu yapmış olduğu uygulama açıkça Anayasa'ya, Siyasi Partiler Kanunu'na, İç Tüzük'e aykırı olup yapılan uygulamaya biz karşıyız. Böyle bir uygulamanın milletvekilinin hakkını savunma açısından doğru olmadığı kanaatindeyiz. Bu nedenle, Turan Taşkın Özer, bizim, Cumhuriyet Halk Partisinin Adalet Komisyonu üyesidir ve Adalet Komisyonu üyesi olarak da görevine devam etmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Bülbül.

Buyurun Sayın Uzun.

2.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, verdikleri Anayasa'ya aykırılık önergesinde İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in isminin okunmamasına, Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ve Komisyonun çalışma saatlerine ilişkin açıklaması

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyelerimiz, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu Komisyonun diğer komisyonlardan, Meclisimizin diğer çalışma organlarından temel bir farkı var. Komisyonumuz Adalet Komisyonu ve ne mutlu ki Adalet Komisyonu hangi parti olursa olsun hukukçu arkadaşlarımızdan oluşuyor. O nedenle bizim yaptığımız her işlemin toplumda irdelenmiş, hukuki yönlerinin tamamı tartışılmış ve ortaya hukuken çok sağlam kararlar şeklinde algılandığı ve öyle de olması gerektiği komisyonlardanız. Yine, hepimiz hukukçu olmamız hasebiyle çok iyi biliyoruz ki bir kişi hakkında verilecek olan kararın nihayete ermesinin, kesinleşmesinin belirli usulü, esasları var ve bu esaslar tamamlanıncaya kadar kişi hakkında yargıca kesinleşmiş bir karar olmadan kişinin iddia edilen ya da isnat edilen suçun işlenmiş olmasının sonucunu doğuran hâllerin ön kabul şeklinde algılanmasının, hukuken peşin ceza, masumiyet ilkesinin ihlali ve kişi hak ve hürriyetlerinin korunmasının ortadan kaldırılması gibi sonuçları vardır. O nedenle, bu konuda tereddüt olması hâlinde bile açılıp incelenmesi gereken metinlere bile bakılmadan bir kişinin disipline sevk edilmiş olmasının peşinen suçluluğun kabulü şeklinde ve hatta sonraki kanun yolları da tüketilmiş gibi kabul edilmek suretiyle kişinin parti üyeliğinin düştüğü kabulüyle komisyon üyeliğinin kendiliğinden düştüğü şeklindeki bir değerlendirme ve bunun sonucu olarak Komisyon üyemiz Sayın Turan Taşkın Özer'in önergede var olan imzasının okunmaması keyfî bir uygulamadır, hukuki bir uygulama değildir. Adalet Komisyonunda yaşanmış olması da ayrı bir talihsizliktir.

Öncelikle, görüşmelere başlamadan önce, hukuki olmayan bir tavırla görüşmelerin başlanmasına geçilmemesini, İstanbul Milletvekilimiz Sayın Turan Taşkın Özer'in Genel Kurulca verilmiş kararlar, Cumhuriyet Halk Partisini temsilen Adalet Komisyonu üyesi olduğunun Adalet Komisyonunda da kabul edildiğinin açıklanmasını ve ondan sonra görüşmelere başlanmasını özellikle talep ediyoruz.

Bir diğer husus -bunun kadar önemli değil ama önemli- geçen, Adalet Komisyonumuzun son toplantısında -sanıyorum yirmi bir saat kesintisiz çalıştık Sayın Başkanım, kırk sekiz saat de çalışırız Sayın Başkanım sorun yok- yirmi bir saatlik kesintisiz çalışmanın sonunda, çalışmanın sonlarına doğru düşen verimize rağmen bütün gayretimizle çalıştıktan sonra o teklifimiz ya da Komisyondan geçen kanun teklifi Genel Kurula altı buçuk ay sonra indirildi. Ülkenin ihtiyacı varsa bir ay kesintisiz, uyumaksızın çalışmayı öneriyorum ama yedi ay bekleyebilecek bir kanun teklifi için yirmi bir saat gibi kesintisiz ve insanın çalışma tahammülünü ortadan kaldıran bir çalışma programının yapılmasını yine Adalet Komisyonunun kendi hususiyeti nedeniyle sizin takdirinize bir kez daha sunmak istiyorum. Kaldı ki burada bizim dışımızda da sadece emekçi olan ve mesaisi olan arkadaşlarımız var. Bu arkadaşlarımızın kendi mesaipleri sonrası planları pek tabii olabilir. Önceden de bilinmediği için bitiş saati, onları ayarlamakta güçlükler de çekiyor olabilir. O nedenle çalışma saatlerimizin işin ivediyetine uygun ama verimli bir çalışmanın insan sağlığı, fikir sağlığı açısından da daha uygun olabileceği bir saat içinde, bir dilim içinde yapılmasını hepimiz adına çalışmamızın verimli olması açısından önemli bulduğumu bir kez daha iletmek isterim toplantımızın başında.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Uzun.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, katılımcıları tanıtabilir misiniz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sözlere hemen başladık, kusura bakmayın ama bir de Sayın Şahin söz mü istiyorsunuz?

Bu konuyla ilgili mi?

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Hayır, hayır Başkanım, geneli üzerinde söz istedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ha, geneli üzerinde, tamam.

Bu önergeyle ilgili...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Anayasa'ya aykırılık başlamadı daha.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, daha başlamadık. Bu konuyla ilgili mi?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Olgun.

3.- Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'un, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, Sayın Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliği hakkında gerek İç Tüzük gerek Siyasi Partiler Kanunu açıktır. Ben de konuşmacılara katılıyorum yani şahıs disipline sevk edildiğinde Adalet Komisyonu üyeliği düşmez çünkü bu, Genel Kurulda oylanmıştır, Genel Kurul Komisyon üyesi seçmiştir. Bu sebeple, kendisinin Adalet Komisyonu üyeliği bence hukuken devam etmektedir.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun ve Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'un yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadeleri ile İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben Komisyonumuza katılan değerli bürokrat ve hocalarımızı tanıtmadan önce bu konuya bir açıklık getirmek istiyorum. Çok dikkatlice dinledim değerli milletvekillerimizin fikirlerini, sözlerini. Anayasa'ya ve İç Tüzük'e özellikle aykırılık noktasında ben de bir hukukçu olarak şunu ifade etmek istiyorum: 22'nci maddeyi de dikkatlice okudum. Sayın Bülbül'ün yapmış olduğu yorumun burada tam karşılamadığını da görüyorum. Özellikle ilk maddedeki, burada komisyonun görev ve yetkilerinden bahsederken sanki o üye tamamlanması gibi kendisi ifade etti ama buna katılamayacağım.

Değerli milletvekilleri, burada, bildiğiniz üzere, komisyon üyeliklerine ilişkin işlemler Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Dolayısıyla Komisyonumuzun aslında böyle bir tasarrufu da olamaz. İstanbul Milletvekili Sayın Turan Taşkın Özer'in Adalet Komisyonu üyeliği 12 Haziran 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından düşürülmüştür. Komisyonumuz iş ve işlemlerini Meclis Başkanlığının bu tasarrufu çerçevesinde yürütmektedir. Dolayısıyla İç Tüzük'ümüzün bir diğer maddesi olan 31'inci maddesi uyarınca Sayın Vekilimiz toplantıya katılıp söz alabilecektir ancak değişiklik önergesi vermesi ve oy kullanması İç Tüzük'ümüzün 31'inci maddesine göre mümkün değildir.

Şimdi, önergeyle ilgili...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkanım, ben sizin açıklamanızla ilgili bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Uzun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesiyle ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkanım, açıklamanızı dinledik. Meclis Başkanlığının bu şekilde, Başkanlık olarak böyle bir karar alabilme yetisine biz Komisyon olarak burada "evet" diyebilecek durumda mıyız? Meclis Başkanlığının bir komisyon üyesinin komisyon üyeliğinden düşmesiyle ilgili bir tasarrufu idari bir tasarruf şeklinde bize dayatması mümkün olabilir mi? Genel Kuruldan seçilip geldik biz buraya. Genel Kurul her birimiz için, bütün siyasi partilerin üyeleri için oylama yaptı ve Genel Kurulda seçimle komisyon üyesi olduk. Meclis Başkanlığının bir idari işlemle o komisyon üyesinin Genel Kurulun kararına rağmen komisyon üyeliğini ortadan kaldırması durumu söz konusu olamaz. Biz Adalet Komisyonu olmamızın da hassasiyeti nedeniyle Meclis Başkanlığının yapmış olduğu herhangi bir işlemi burada kayıtsız ve şartsız kabul edersek bunca hukuk eğitimi almış heyetin, hepimizin hukuk eğitimimizi bir kenara bırakarak "Yapılan iş eğer Meclis Başkanlığınca yapılmışsa tamamen doğrudur." gibi bir kabulle, hatta bizim onayımızdan geçmiş olması anlamına gelir. Ben pek tabii olarak Meclis Başkanlığının böyle bir uygulaması var ise bu uygulamanın hukuken doğru olmadığının tespiti ile Komisyon üyemizin üyeliğinin devam ettiğine karar verebilecek durumda olduğumuzu bir kez

daha Komisyon olarak ifade etmek isterim; yoksa "Meclis Başkanlığından hukuka aykırı olarak gelmiş olan bir işlemi Adalet Komisyonunda benimsedi." zannı altına gireriz, doğru değil. Bizim Genel Kuruldan daha büyük bir organımız var mı? Genel Kurulca verilmiş olan bir kararın aksinin idare hukukunda nasıl kaldırılacağı belli değil midir? Dolayısıyla -Genel Kurul- tekrar Turan Taşkın Özer'in bir sebeple Adalet Komisyonu üyeliğinin kaldırılması kararı dışında kendiliğinden düşmeyi düzenleyen düzenlemenin şartlarının bulunup bulunmadığına bakarak karar vermek durumundayız, aksi hukuken yanlış olur.

Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Uzun.

Bu söylediğiniz hususun, tabii, Adalet Komisyonumuzun yani böyle bir kararın verilmesi noktasında olduğunu ben şahsen düşünmüyorum. Biz bugüne kadar bütün bu işlemlere ilişkin, özellikle üyeliklere ilişkin işlemlerde hep Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı özellikle Başkanlık tarafından bu konu yürütüldüğü için buraya baktık. Daha evvel de üyeliği düşen komisyon üyelerimiz olmuştu, hatırlarsınız ve buna benzer zaten işlem yapmıştık. Dolayısıyla bu söylediklerinize de katılamayacağım.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in Komisyon üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkanım, tartışmayı uzatarak bir şeye ikna etmek adına söylemiyorum, sadece dikkatleri değerlendirmeye doğru çekmek adına söylüyorum. Her birimiz Genel Kuruldan oylanarak geldik. Genel Kurulda oylanmış bir şahsın üyeliğinin düşmesi için kendisinin istifa etmesi, Allah geçinden versin vefat etmesi...

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Allah korusun.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uzun, ben de tartışmak istemiyorum ama yani İç Tüzük'ümüzü de iyi değerlendirmemiz gerekiyor.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Okuyalım Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, 22'nci maddeyi Sayın Bülbül okudu ve orada üyeliğin kendiliğinden sona erdiği ifade ediliyor yani komisyon üyeliğinin kendiliğinden sona erdiğini yani yeni bir Genel Kurul kararı olmadan komisyon üyeliğinin... Çok açık bir şekilde burada söylüyor, "Komisyon üyeliği kendiliğinden sona erer." diyor.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Üyelik devam eder.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ama üstü var Başkanım, üstü "parti üyeliğinin sona ermesi..." Biz bunu sorgulamayacak mıyız? Parti üyeliği sona ermişse zaten kendine biz burada tebliğ edelim, hep beraber diyelim ki: "Parti üyeliğinin sona ermiş değerli komisyondaki arkadaşım." O zaman parti üyeliği...

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Bizim iç meselemize niye karışıyorsunuz?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Biz karışmıyoruz.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Karşıyorlar, karışıyorsunuz Başkanım şu anda, doğrusu öyle. "Biz karışmıyoruz." dediğiniz şey aslında şu Başkanım yani Meclis Başkanlığı karışıyor, hukuka aykırı olarak Meclis Başkanlığı bu meseleye karışıyor şu anda.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ama biz Adalet Komisyonu olarak da...

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Siz de kabul ediyorsunuz.

CUMHUR UZUN (Muğla) - ...kabul ettiğimiz zaman zaten sıkıntı, yoksa...

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Ya, bu, tutanaklara böyle geçsin. Meclis Başkanlığı karışıyor, siz de kabul ediyorsunuz; bu çok doğru.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben Anayasa'yla, İç Tüzük'ümüzle bağlayayım.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Oradaki okuyanların hepsi, hepimiz hukukçu olduğumuz için hepimiz anlıyoruz.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Yandaki arkadaş da sufle veriyor.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Gerçi ne ne kadar çok hukukçu varsa o kadar çok görüş olur, bu gerçektir yani öyle yorumlamalar olabilir ama çok net, okuduğumuzu da anladığımıza göre orada üyeliğinin sona erip ermediğine bakarak biz değerlendirme yapabilecek durumdayız Sayın Başkanım. Ben son kez ve bir daha hatırlatmış olayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

6.- İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in, Adalet Komisyonu üyeliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Bu arada Meclisin sitesinde hâlâ Cumhuriyet Halk Partisi üyesi olarak gözükmüyorum yani anlatabiliyor muyum? Dolayısıyla benim üyeliğim kendiliğinden ortadan kalkmış değil. Meclis Başkanlığı bu konuda hukuka aykırı bir karar vermiş. Siz de Adalet Komisyonu olarak, burada Başkan olarak bunu kabul ediyorsunuz Başkanım, bu kadar. Evet, durumumuz odur yani doğru.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Tokat Milletvekili Mustafa Arslan ile 106 Milletvekilinin Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3737) (Devam)

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, dilerse, burada bulunan bürokratlarımızı ve akademisyenlerimizi tanıyalım.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Sayın Bülbul, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; tabii, biraz önceki tartışma konusunda da sonuç normal. Neden normal? Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Hatay'ın iradesiyle milletvekili olmuş Can Atalay'ın Anayasa Mahkemesi kararına rağmen, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin gönderdiği, Türkiye Büyük Millet Meclisine tehditvari bir üslupla gönderdiği karara uyup Anayasa Mahkemesi kararına uymamakla, zaten Can Atalay kararına uymamakla o zaman da kendisini göstermişti, şimdi de aynı şekilde, Adalet Komisyonu üyesinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak ismi görüldüğü yerde, 22 no.lu İç Tüzük maddesini ihlal etmesi de Anayasa'yı ihlal, Anayasa kurallarını ihlal açısından da aynı şekilde doğrultusunu devam ettirdiğini gösteriyor.

Değerli arkadaşlar, elimizde Anayasa var, Anayasa'nın 2'nci maddesi var. 2'nci maddesi açık ve net: "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." diyor. Şimdi, bu 2'nci maddeyi neresinden tutalım? Bakıyoruz "Sosyal bir hukuk Devletidir." Hukuk devleti olmanın şartı ne? Hukuk devleti olmanın şartı Anayasa'ya uymak, Anayasa'daki kurallara uymak, yasalara uymak ve bu çerçevede, yasa ve Anayasa çerçevesinde uygulamanın yürütmesini sağlamak.

Şimdi, bakıyoruz, önümde birçok veri var, birçok veri var. Anayasa'nın 153'üncü maddesi var, Anayasa'nın 11'inci maddesi var. Anayasa'nın 11'inci maddesi tüm yasama, yürütme ve yargı kurallarının bağlayıcılığına ilişkin; 153'üncü maddesi var, Anayasa Mahkemesine uyulmasını gerektiren; 90'ıncı maddesi var, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden kaynaklanan, AIHM kararlarına uyulmasına ilişkin yani birçok, birçok kural var, yasa var ama önümüzde bir gerçek var. Arkadaşlar, gerçek şu: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi verilerine göre 2025'te aleyhinde en fazla dava başvurusu bulunan ülke Türkiye arkadaşlar. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 2025'e ilişkin verdiği istatistiklerde 2025'te hakkında en fazla dava başvurusu bulunan ülke Türkiye ve 2025'te toplam 53.464 şikâyetin 18.464'ü Türkiye kaynaklı hak ihlali iddialarından oluşuyor yani her 3 davadan 1'i Türkiye'den. Bunlar neler? Adil yargılanma hakkı ihlalleri, özgürlük ve güvenlik ihlali ilk sırada; 2'nci sırada ise ifade özgürlüğü ihlalleri var. Şimdi, adil yargılanma hakkı ihlalleri çok önemli. Adil yargılanma hakkı ihlali nerede oluyor arkadaşlar? Adil yargılanma hakkı ihlalleri mahkemelerde oluyor. Adil yargılanma hakkı ihlalleri Anayasa madde 36'da korunan hak arama özgürlüğü çerçevesinde mahkemelere başvuran vatandaşın hakları ihlal edildiği için oluyor.

Sonra, bakıyorum, Anayasa Mahkemesi istatistiklerine bakıyorum, Anayasa Mahkemesi istatistikleri de çok net. Derdest dosya sayısı geçen yıl ocak ayı itibarıyla 91.686; 91.686 derdest dosyamız var bireysel başvuru hakkından kaynaklanan. Bu 91.686 dosya neyi anlatıyor? Mahkemelerde hakkını alamamış, hak ihlalleri iddiasında bulunan vatandaşımızın başvurusunu ortaya koyuyor ve Anayasa Mahkemesi on üç yıl süresince 82.753 dosyada hak ihlali kararı vermiş. Bir sıkıntı var yani bir sıkıntı var. Bunlar neler? Makul sürede yargılanma hakkı ihlali, ifade özgürlüğü ihlali, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ihlalleri, kötü muamele yasağı ihlali; yaşam hakkına ilişkin, sendika, örgütlenme hakkına ilişkin, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin ihlal kararları var. Demek ki bir sıkıntı var arkadaşlar.

Şimdi, biraz önce Nurettin Alan Vekilimiz çıktı, konuşmaya başlarken ve konuşmasının sonunda "Türkiye Yüzyılı, Adaletin Yüzyılı" şiarıyla yola çıktık." dedi. Evet, "Türkiye Yüzyılı, Adaletin Yüzyılı" şiarıyla yola çıkıldı; geldiğimiz nokta bu. Sayın Alan, geldiğimiz nokta bu; AIHM ve Anayasa Mahkemesi istatistikleri. Ya, arkadaşlar, bu yola çıktık da bu şiarla yola çıktık da uygulamada siz diyorsunuz ki: "İktidarda ilki 2009, 2'ncisi 2015, 3'üncüsü 2019, 4'üncüsü 2025 yılında toplamda 4 tane Yargı Reformu Strateji Belgesi açıklandı, 4 tane ve 2 ayrı da İnsan Hakları Eylem Planı oluşturuldu ve 11 yargı paketinden sonra bugün de 12'nci paket geldi." Sonuçta ne oldu? Sonuçta, baskıcı, otoriter, muhalifleri baskılayan, insan hakkı ihlalleriyle dolu, antidemokratik, yargıyı siyasi amaçlar için araçsallaştıran bir düzen geldi; açık ve net. Şimdi, savcılığı taraf, hâkimi memur yaptınız ne yazık ki arkadaşlar, savcılığı taraf yaptınız. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Türkiye Cumhuriyet Başsavcısı gibi çıkıyor, Adana'dan, Aydın'dan, Antep'ten, her yerden operasyonlar yapıyor, İstanbul'a bağlayıp ondan sonra Türkiye Cumhuriyet Başsavcısı olmaya özeniyor. Hâkimi memur yaptınız, özlük haklarını bir kenara itin, hâkimin coğrafi teminatı yok; sürgün kararnameleriyle, siyasi kararlarda siyasi iktidara uygun kararı vermeyen hâkimlerin görevden alınması, sürülmesi ve birçok baskıyı ortaya koyan olaylar gündemde. Yani yirmi dört yıllık iktidarda yargının geldiği nokta, yargı bağımsız değil, yargı tarafsız değil, yargı ve yasama tamamen yürütmeye bağlanmış durumda, yürütme ne derse o oluyor. Değerli arkadaşlar, Adalet Bakanı Sayın Akın Gürlek daha iki ay önce açıkladı, "On ikinci yargı paketini yukarıya gönderdik, Beştepe'ye gönderdik, Külliye'ye gönderdik, ondan sonra Adalet Komisyonuna gelecek, Adalet Komisyonundan Genel Kurula gidecek." dedi. Bunu söylemedi mi? Anayasa'nın 88'inci maddesi ne diyor? Açık ve net. Kanun tekliflerini kim hazırlıyor? Milletvekilleri hazırlıyor. "Cumhurbaşkanı hükûmet sisteminde artık bundan sonra tasarı yok, bakanlıktan gelen tasarı yok, Hükûmetten gelen tasarı yok, milletvekilleri kanun teklifi verecek." diyen sizler değil miydiniz? Nurettin kardeşimi tebrik ediyorum "Bu 30 madde içerisinde bir tek maddeyi ben hazırladım." dedi; bravo yani, bravo! İlk imzacı ama "Bir maddeyi ben hazırladım." dedi, tebrik ediyorum.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Süleyman ağabey, hepsine çalıştım, hepsine çalıştım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Tebrik ediyorum yani, tebrik ediyorum.

Arkadaşlar, Mehmet Uçum'un Başkan Vekili olduğu, saraydaki Hukuk Kurulunun hazırladığı, Adalet Bakanının hazırladığı ve Adalet Bakanı Akın Gürlek'in de ikrar ettiği, "İlk önce Külliye'ye gönderip ondan sonra Adalet Komisyonu, sonra Genel Kurula göndereceğiz." dediği on ikinci yargı paketini kim hazırladı ya, kim hazırladı? Sormak istiyorum bunu, sormak istiyorum.

Şimdi, bu paket mantığıyla geldiğimiz nokta bu; paket mantığıyla geldiğimiz nokta, 2 ayrı İnsan Hakları Eylem planıyla, 4 ayrı Yargı Reformu Strateji Belgesi'yle geldiğimiz nokta bu. Şimdi, TDK'ye baktım, Türk Dil Kurumuna baktım -bu "Yargı Reformu Strateji Belgesi" diyorsunuz ya- reform nedir diye; "reform"un anlamı düzeltme demekmiş. Bu ne demek? Hep düzeltme, düzeltme,

düzeltilme... 4 düzeltilme, 2 İnsan Hakları Eylem Planı düzeltilme; sonra cezaevlerine bakıyorsunuz, şu anda cezaevlerinde, 300 bin kapasiteli cezaevlerinde 430 bin kişi kalıyor arkadaşlar. Sekiz yıldan beri milletvekiliyim, infazla ilgili birçok yasa teklifi geldi; dolduruyoruz boşaltıyoruz, dolduruyoruz boşaltıyoruz, sorun ne? Millet bas bas bağıyor, "IBAN'la ilgili Sayın Adalet Bakanı açıklamada yapmıştı. Sayın vekillerim, IBAN'la ilgili, IBAN mağdurlarıyla ilgili düzenleme yok mu?" diyor. Adalet Bakanı açıklamada bulundu, on ikinci yargı paketinde var mı diye bir baktık, paketin içinde IBAN'la ilgili bir şey yok. Sonra bakıyoruz ehliyet affıyla ilgili; bakıyoruz KHK mağdurlarıyla ilgili; bakıyoruz, birçok... En önemlisi, pandemiyle ilgili, aynı günde, aynı zamanda, aynı suçu işlemiş, daha sonra da farklı mahkemelerde kararları gecikmiş iki farklı infaz adaletsizliğini yaşamadık mı burada arkadaşlar? Yaşadık. Düzeltbildik mi? Düzeltmedik. Yamalı bohça gibi, pansuman tedbirleriyle bu işi yürütmeye çalışıyoruz. Arkadaşlar, infazda eşitlik ve adaletin sağlanabilmesi torba kanunlarıyla olmaz. Yargı reformlarıyla, o paketlerle yargı reformu olmaz. İlk önce şunu söyleyeceksiniz: "Kuvvetler ayrılığı olmadan, yasama, yürütme ve yargı kuvvetler ayrılığı olarak ayrılmadan, yargı bağımsız, tarafsız olmadan, yasama etkin olmadan, yürütme ise denetlenilebilir olmadan, denge-denetleme olmadan bu ülke demokrasiye gelmez, hukuk devleti olmaz." "Yaptım oldu"yla, "bitti"yle bu işler olmaz. Ne olur? Mülakat mağduru özel okul öğretmenleri gelince, Meclisin önünde o Millî Mücadele Parkı'nın önünde yaka paça, kadın öğretmenler dahi sürüklenerek arabaya bindirilir; yer altında çalışan işçiler parklarda, Güvenpark'ta gaz yer, cop yer ve Cumhuriyet Halk Partisine, ana muhalefet partisine, Türkiye'nin 31 Mart 2024'te yüzde 38'le 1'inci olup iktidara giden yolda bütün anketlerde 1'inci olan partiye saraydan, sarayın etkilediği, sarayın yargı aparatlarıyla birlikte mutlak butlan atanır, ondan sonra Cumhuriyet Halk Partisinin kapısı kesilir, bizler orada halkın milletvekilleri gaz yeriz, kurşun yeriz ve Türkiye'nin 1'inci partisine polis girer. İşte, geldiğimiz nokta bu. Cumhuriyet Halk Partisinin Cumhurbaşkanı adayı Ekrem İmamoğlu kumpas davalarıyla, İBB kumpas davalarıyla on sekiz aydan beri cezaevinde tutsak bir şekilde, diğer belediye başkanlarımız ve diğer yol arkadaşlarımızla birlikte haklarında birçok iddialarda bulunulur.

Değerli arkadaşlar, Adalet Bakanı Sayın Akın Gürlek Çağlayanda daha Ağır Ceza Mahkemesi Başkanırken -ben bunu her zaman söylüyorum- Sözcü davası, Canan Kaftancıoğlu davası, Türk Tabipleri Birliği davası, Demirtaş davası, Sırrı Süreyya Önder davası ve Enis Berberoğlu davası olmak üzere, birçok toplumsal ve siyasal davada karar veren hâkimdi, reisti. Sonra ne oldu? Getirdiniz, Bakan Yardımcısı yaptınız, yargı mensubunu Bakan Yardımcısı yaptınız, yürütmeye aldınız; sonra aldınız, getirdiniz, yine Ekim 2024 operasyonu ile Cumhuriyet Başsavcısı yaptınız İstanbul'a, sonra operasyonlara başladınız. Şu anda vatandaş "İstanbul'da Büyükşehir Belediyesine yönelik yapılan, Cumhuriyet Halk Partisi belediye başkanlarına yapılan, Cumhurbaşkanı adayımız, 15 buçuk milyon dayanışma oyuyla seçilen Ekrem İmamoğlu'na yapılan operasyon siyasi operasyondur." diyor ama Akın Gürlek ne diyor, Akın Gürlek? Bakınız, Akın Gürlek diyor ki: "Yüzyılın en büyük yolsuzluk dosyası bu." dedi. Akın Gürlek 1 Eylül'de adli yıl açılış töreninde gazetecilere mülakat veriyor ve diyor ki: "Biz kuyumcu terazisi hassasiyetiyle iş yapıyoruz." sonra diyor ki: "Etkin pişmanlık kapsamında ifadeler mutlaka avukatlar eşliğinde alınıyor. Her şeye rağmen biz zorlamıyoruz, biz baskı yapmıyoruz, tam tersine, onlar etkin pişmanlıktan yararlanma konusunda çıkıp da etkin pişmanlıktan yararlanmak için gerekçe vermiş olan birçok sanık şu anda açıklama yapıyor, "Çocuğumuzla, eşimle karımızla, kocamızla biz orada tehdit edildik." diyor, "Vermiş olduğumuz ifadeler doğru değildir." diyor. Çöktü, dava çöktü, dava çöktü! İpek Hanım, Medya AŞ'nin Genel Müdürü; İpek Hanım Afyon'a gönderildi, Afyon'a giderken sekiz saat ters kelepçeyle gönderildi, on iki ay, on üç ay orada yatırıldı, yerde yatırıldı. Gene, Medya AŞ'nin Genel Müdür Yardımcısı hakkında çıplak arama uygulandı, uygulandı, çıplak arama uygulandı! Gazeteci İsmail Arı'ya çıplak arama uygulandı! Yazık değil mi? Hangi hukuk devletinden bahsediyoruz, hangi demokrasiden bahsediyoruz? Milletvekillerinin güvenliği yok, milletvekillerinin hukuku yok. Hangimizin sokağa çıktığımız zaman, milletvekillerinin dokunulmazlığı... Ne dokunulmazlığı? Her an Karma Komisyona gelecek fezlekelerden, her an Karma Komisyondan sonra Genel Kurula gelecek milletvekilliği dokunulmazlıklarından bahsediliyor. Nerede bahsediliyor? Bir gün önce, iki gün önce bahsediyorlar, ondan sonra üçüncü gün geliyor. Nerede? Yandaş birçok kanalda. Biz artık birçok olayı, birçok şeyi, Cumhuriyet Halk Partisinin kurumsal kimliğine yönelik, ana muhalefet partisinden kurumsal kimliğine yönelik, milletvekillerine yönelik, belediye başkanlarımıza yönelik birçok şeyi haber sitelerinden, yandaş haber sitelerinden öğreniyoruz; "Şu, şu atılacak; şu, şu cezaevine girecek; şu, şu gözaltına alınacak, aynı gün Silifke ve Adalar Belediye Başkanlıklarına operasyon yapılacak." Hukuk bu mudur arkadaşlar, hukuk bu mudur? Nerede TCK 258? Nerede soruşturmanın gizliliği? Nerede bu ifadelerin çarşaf çarşaf televizyonlarda yayınlanması? Bu memlekette, Cumhuriyet Halk Partisi belediye başkanı olmak ya da muhalif olmak, bu memlekette iktidara karşı açıklamalarda bulunmak suç mu? İşte geldiğimiz nokta ifade özgürlüğü, geldiğimiz nokta örgütlenme özgürlüğü, geldiğimiz nokta toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ihlalleriyle...

Değerli arkadaşlar, buradan çıkarak şunu söylemek istiyorum: Ben Cumhuriyet Halk Partisinin Adalet Komisyonu Grup Sözcüsüyüm, otuz beş yıllık ceza avukatıyım. Silivri Cezaevinde Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem Başkana ve... Silivri Cezaevinde tutsak olan Onursal Adıgüzel, Ekrem İmamoğlu, Ömer Güler, Resul Emrah Şahan, Hasan Akgün, İnan Güney, Utku Caner Çaykara, Şerafettin Can Atalay, Buğra Gökçe, Selçuk Kozağaçlı, Tayfun Kahraman ve Hasat Doğukan Kurnaz'la 12 Haziran Cuma günü görüşmek için Adalet Bakanlığına vermiş olduğum dilekçeye üç gün sonra bizzat bana gelen telefonla olumsuz görüş bildirilerek görüşmem engellenmiştir. Ben Adalet Komisyonu Grup Sözcüsü, Aydın Milletvekili, Cumhuriyet Halk Partisinin hukukçu bir milletvekili olduğum hâlde hangi hakla, hangi yetkiyle Adalet Bakanının yetkileri benim görüşmemi engellemektedir? Bunu sormak istiyorum, açık ve net sormak istiyorum. Değerli arkadaşlar, bu, açıkça Türkiye'nin bir milletvekilinin geldiği noktada milletvekiline yapılan açık bir ihaldir. Bakınız, arkadaşlar, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi açıktır, idareye herhangi bir takdir yetkisi tanınmadan milletvekilleri talep edilen görüşmelerin yerine getirileceğini yazmaktadır. Adalet Bakanlığı yetkilileri hangi hak ve hukukla bir milletvekilinin talebini reddedebiliyorlar? Anayasa'nın 144'üncü maddesi açıktır. Gerekçeyi söyleyeceksin, idarenin vermiş olduğu kararlarda gerekçe önemlidir. Gerekçe nedir? Bir milletvekilinin görüşme hakkının ortadan kaldırılmasının gerekçesi nedir? Sonra, bakıyorsunuz Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı o gün açıklamada bulunuyor "'Ekrem İmamoğlu ile milletvekillerinin görüşmesi yasaklandı." diye haberler çıkmıştır. Ekrem İmamoğlu'nun milletvekilleriyle görüşmesinin yasaklandığına ilişkin paylaşımlar yapıldığı görülmüştür. Ceza infaz kurumlarımızda kalan tüm tutuklu ve hükümlülerin ziyaret hakları mevzuat çerçevesinde eksiksiz şekilde kullanılmakta olup -bakın, mevzuat çerçevesinde eksiksiz şekilde kullanılmakta olup-

belirtilen paylaşım içerikleri gerçeği yansıtmamaktadır. Paylaşımın yapıldığı sosyal medya hesaplarının kullanıcıları hakkında Cumhuriyet Başsavcılığımızca TCK'nin 217/a maddesi kapsamında soruşturma başlatılmıştır." diyor. Aynı gün, benim talebimin reddedildiği gün. Benim milletvekili olarak Ekrem İmamoğlu Başkanımı Adalet Bakanlığı tarafından engellenmiş açık ve net, demek ki çıkan haberler doğruymuş, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı doğruyu söylemiyor. Adalet Bakanlığı tarafından tutuklu Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem İmamoğlu'na tecrit uygulandığı haberlerinin gerçek olduğu açıkça anlaşılıyor. Hangi hukuktan bahsediyoruz? Hangi adaletten bahsediyoruz? Değerli arkadaşlar, bu konuda Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı hakkında işlem yapılacak mıdır? Adalet Bakanlığında, bizimle, milletvekilleriyle görüşme izni vermeyen yetkililer hakkında işlem yapılacak mıdır? Burada açık ve net soruyorum, Bakan Yardımcısı var, burada yetkililer var.

Değerli arkadaşlar, bir şey daha söyleyeyim: İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı mutlak butlan kararından sonra, 20 Mayıs'ta verilen mutlak butlan kararından sonra Cumhuriyet Halk Partisinin 4-5 Kasım 2023 38'inci Kurultay delegelerinin bir günde 1.003 imza toplamasını müteakip hemen bir açıklamada bulundu, "1.200 delegenin, eşlerinin ve çocuklarının banka hareketleri hakkında MASAK raporlarıyla bir inceleme başlattık." dedi. Ya, sen kimsin ya, kimsin sen! Ben kurultay delegesiyim. Sen Ceza Muhakemesi Kanunu madde 160 gereğince kuvvetli bir şüphe olmadan benim, eşimin, çocuklarımla banka hesapları hakkında nasıl inceleme başlatırsın? 1.200 kişi paket midir? 1.200 kişinin şahsi sorumluluğu yok mudur? Böyle savcılık mı olur, böyle yetki mi olur? Hukuksuzluğun en büyük örneklerinden biri budur. 1.200 kişiyi nasıl ayırmadan toptan haklarında soruşturma yapıyorsun? Ben de bir delegeyim. Suçun şahsiliği prensibi gereği, benim, çocuklarımla, eşimin hakkında MASAK incelemesince kuvvetli suç şüphesi yoksa nasıl soruşturma açarsın? Ondan sonra Cumhuriyet Başsavcılığından bahsediliyor, AİHM kararlarından bahsediliyor, başka kararlardan bahsediliyor.

Değerli arkadaşlar, Süleyman Demirel hakkını helal etsin, hakkında çok konuştum. Turgut Özal hakkını helal etsin, hakkında çok konuştum. Süleyman Demirel'in bir sözü var: "Camiye siyaset girerse ibadet biter. Adliye siyaset girerse adalet biter." demiştir. İşte geldiğimiz nokta budur. Yargının siyasallaştığı, muhaliflerin sindirildiği, konuşanların cezalandırıldığı, Aydın gibi yerde, Aydın gibi Yörük obasında Çine'de 4 bin kişilik cezaevinin yapıldığı bir memlekette hangi hukuktan, adaletten bahsediyorsunuz? Hangi adil yargılama hakkından bahsediyorsunuz? Rahmetli annem evden çıkarken, daha iki hafta önce "Oğlum fazla konuşma." diyordu. "Neden?" diye soruyordum, "İçeri girersin." diyordu. Düşünebiliyor musunuz? Kuyucak pazarında dolaşırken domates satan, marul satan teyzem "Ya, oğlum "Ekrem Başkana selam söyle, Özgür Başkanın yanaklarından öpüyorum." dedi, sonra yanıma geldi, eğildi, "Bir şey olmaz değil mi? Beni götürmezler oğlum." dedi. Düşünebiliyor musunuz? Korkuya bakın ya, korkuya bakın, Türkiye'nin geldiği noktaya bakın. Esnafından tutun da işçisine kadar, pazarda satan teyzemize kadar korku iklimine gelinmiş, korkuya girilmiş durumda.

Değerli Başkan, değerli arkadaşlar; şimdi getirdiğiniz pakette bazı olumlu düzenlemeler var ama anayasal aykırılıklar da var. Ya, bir şey var, Anayasa Mahkemesi iptal ediyor, Anayasa Mahkemesi iptal ettikten sonra bir bakıyoruz düzenlemeler geliyor, "Anayasa Mahkemesinin iptal kararına uygun bir yasa düzenlemesi yaptık..." Yapmıyorsunuz, yapmıyorsunuz arkadaşlar, yapmıyorsunuz. Aynı ifadeyi, cümlesini, kelimesini döndürüyorsunuz, gene -Anayasa'nın iptal ettiği- Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği düzenlemenin aynısını getiriyorsunuz. Yani bunu neden yapıyorsunuz arkadaşlar? Size bir şey demiyorum, imzacı arkadaşlara bir şey demiyorum. Yahu, yeter artık! Bu saraydaki hukuk kurumu mudur, Mehmet Uçum mudur? Yeter artık! Artık Türkiye'nin gündemi bu getirilen paketdeki, torba yasalarda değildir; Türkiye'nin gündemi adalettir, özgürlüktür, cezaevleridir, hasta mahkûmlardır, Türkiye'nin gündemi İdare ve Gözlem Kurullarının yaptığı keyfiliklerdir arkadaşlar. İdare ve Gözlem Kurulları var. Bas bas bağıriyoruz, getirin, bu konuda düzenleme yapalım diyoruz, getirilmiyor, getirmiyorlar. Ne anlatayım? Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulları... Arkadaşlar, cezaevinde iyi hâlli olduğu iddia edilen birçok mahkûm var. Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulları keyfiliğe başlamış durumda. Hangisinden bahsedeyim? Birçok ihlal var. Büyük bir kısmı İdare ve Gözlem Kurullarının keyfî tutumlarından kaynaklanıyor. Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Selçuk Kozağaçlı tahliye edilmesinin üzerinden yirmi dört saat geçmeden İdare ve Gözlem Kurulunun hukuksuz kararıyla yeniden cezaevine konuldu arkadaşlar, bir gün geçmedi cezaevine konuldu. Yerine kayyum atandıktan sonra tutuklanan Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi eski Eş Başkanı Selçuk Mızraklı'nın denetimli serbestlik kapsamında yaptığı tahliye başvurusu talebi İdare ve Gözlem Kurulunun keyfî kararıyla reddedildi. Gözlem Kurulları kendini mahkeme yerine koyarak mahpuslar hakkında iyi hâlli olup olmama durumları hakkında değerlendirme yaparak -bu Kurul- birçok hukuksuzluğa imza atıyor ve atmaya devam ediyor. Yönetmelik yürürlüğe girmeden önceki dönemlere ait disiplin cezalarını gerekçe göstererek geçmişe yürüme yasağı ilkesine aykırı uygulamalarda bulunuyor. Subjektif kanaatlerle mahpusların özgürlük umudunu baltalıyor, hiçbir somut ölçüt içermeyen değerlendirmeler yapıyor. Denetlenebilirliği yok, siyasi mahkûmların yazdığı makaleleri örgütsel faaliyet olarak nitelendiriyor. Bu konuda bir adım atacak mısınız diye sordum, gene bir şey yok yargı paketinde, yok. Yargı paketinde özgürlükler yok, yargı paketinde adalet yok, yargı paketinde vatandaş soluklandırarak, uygulamalarda hâkim ve savcılarının siyasi anlamda baskısını ortadan kaldıracak hiçbir şey yok, yok. Olmayınca ne oluyor? Olmayınca da geldiğimiz noktada bu hâle geliyoruz.

Arkadaşlar, bir süreç komisyonumuz var. Var değil mi? Var. Süreç komisyonumuzun raporu var, o raporla ilgili Sayın Meclis Başkanına sormak istiyorum: Ne yapıyorsunuz? Ne yaptınız? Bu Toplumsal Barış, Adalet ve Demokratik Mutabakat Komisyonunun verdiği raporla ilgili ne yaptınız? O raporda ne var? "Anayasa Mahkemesi kararları uygulanacak." diyor, "AİHM kararları uygulanacak." diyor, "Toplumsal barışın inşası için ifade özgürlüğü, Kürt sorununun çözümü için demokratik siyaset ilkelerine uyulacak." diyor. Ne yaptınız? Ne yapıyorsunuz? Ses yok. Komisyonu topla... Biz eski SHP'de siyaset yaparken bir konuda karar vermeyeceksek "Komisyon toplayalım." derdik, aynı şey burada mı yapılıyor? Türkiye'nin demokratik bir topluma, hukuk devletine, demokrasi ve özgürlüklere ihtiyacı var. Türkiye'nin geleceği demokrasiden geçer, Türkiye'nin geleceği anayasal hak ve özgürlüklerin uygulanmasından geçer, yargı bağımsızlığından geçer, yargı tarafsızlığından geçer, kuvvetler ayrılığından geçer, denge ve denetlemeden geçer, hesap sorulabilir bir yönetim anlayışından geçer. Bunları yapamazsak, bunları birlikte yapamazsak AK PARTİ milletvekilinin de MHP milletvekilinin de DEM milletvekilinin de İYİ Parti milletvekilinin de Saadet Partisi milletvekilinin de hiçbirimizin güvenliği yok arkadaşlar, yok.

Değerli arkadaşlar, son olarak şunu söylemek istiyorum: Son geldiğimiz noktada İç Tüzük 38 gereği komisyonlar kendilerine havale edilen tekliflerin Anayasa'ya uygunluğunu tetkik etmekle yükümlüdür. Kanun teklifi hakkında Kanunlar ve Kararlar Başkanlığında Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesi ve etki analizi görmedik. Bu konuda Adalet Komisyonu üyelerine etki analizi konusunda herhangi bir rapor da verilmediğini gördük. Bu itirazımızla etki analizinin yapılması ve özellikle kanun teklifinin görüşüldüğü bu Komisyonun üyelerine verilmesi zorunludur. İç Tüzük hükümlerine uygun bir süreç yürütülmesi gerekiyor ve bu çerçevede, bizler, Anayasa 2, Anayasa 7, Anayasa 10, Anayasa 11, Anayasa 13, Anayasa 20, Anayasa 35, Anayasa 36, 38, 88, 123, Anayasa 124, Anayasa 138, Anayasa 153'e göre açıkça aykırı olan bu pakette, Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmadığını, "Yönetmelikle düzenlenir." hükmünün kaldırılarak kanunilik gereği yasayla yapılması gerektiği denildiği hâlde -özellikle arka tarafta Adalet Akademisinden arkadaşlar var- yine bazı noktaların yönetmeliğe bırakıldığı maddelerin Anayasa'ya aykırı olduğunu düşünüyoruz. Bu çerçevede, özellikle Adalet Bakanı Akın Gürlek'in 13 Şubat 2026'da yaptığı "IBAN mağdurlar için on ikinci yargı paketinde yasal düzenleme yapmayı planlıyoruz, dolandırıcılık yöntemlerindeki teknolojik değişime karşı adım atacağız." dediği sözün de altında kalmamasını diliyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak IBAN mağdurlarıyla ilgili yapılacak herhangi bir yasal düzenlemeye de katkı sunacağımızı burada ifade ediyoruz.

Beni dinlediğiniz teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Bülbül.

Başka söz almak isteyen var mı?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcım, kurumların temsilcileri, kıymetli hocalarım; hepiniz hoş geldiniz.

Evet, önümüzde 30 maddeden oluşan on ikinci yargı paketi var. İçerisinde işte, özel hukuk, ceza hukukuna dair belli başlı usullerin tartışıldığı, tartışmamıza açıldığı bir paketten bahsediyoruz. Fakat şunu söylemeden edemeyeceğim: 27 Şubat çağrısının üzerinden on altı ay geçti ve toplumun bu Meclisten beklentileri var barış ve demokratik toplum sürecinin yasalarının çıkarılmasına dair fakat on altı ay geçmiş olmasına rağmen biz şu an bugün bu masanın etrafında toplumun ihtiyacını karşılamayan, usule dair değişiklikleri tartışıyoruz. Bir kez daha buradan ifade ediyoruz: Gecikmeden, Meclis kapanmadan, tren kaçmadan bir an önce bizler bu masanın etrafında barışa dair yasaları konuşalım. Sayın Bakan da buna dair belli başlı açıklamalar yaptı, "Süreci yasayla taçlandıracağız." dedi ama hâlen ve hâlen buna dair yapılan bir adım olmadığını görüyoruz ve toplumun beklentisinin de bu yönde olduğunu buradan ifade ediyoruz.

Şimdi, Sayın Başkan, toplum neyi bekliyor, bunu da konuşmak gerekiyor. On ikinci yargı paketi olarak niteliyoruz ve Sayın Adalet Bakanının atanmasından itibaren gelen ilk paket bu ve o zamana kadar yapılan açıklamaları birazcık gözden geçirmek gerekiyor. Sayın Bakan ne dedi? "86 milyon vatandaşın Adalet Bakanımı." dedi, "Bu makamın sahibi değilim, emanetçisiyim." dedi, "Toplumun bütün beklentilerini giderecek düzeyde düzenlemeler yapacağız." dedi, büyük büyük sözler etti. Her ne kadar yemin töreninde kıyametler kopsa bile kendisinin bu yönlü açıklamaları hâliyle toplumda büyük bir beklentiye sebebiyet verdi. Arkasından da Gülistan Doku ve benzeri birkaç dosyadaki hamlesiyle birlikte büyük beklentiler daha da artarak katlandı. Bakın, şunu açık söylüyorum: Maillerimize bakın, yaklaşık 45 bine yakın mail var benim mail kutumda şu an ve bu mail kutusunun içerisinde yer alanlara dair tek bir düzenleme bugün bu masada yok. Toplum ne bekliyor? Açık ifade edelim: "Cezaevlerinin sorunları ne olacak?" diyor, "Mahpusların durumları ne olacak?" diyor, "İdare ve Gözlem Kurulları ne olacak?" diyor, "İnfazda eşitlik bekliyoruz." diyor. TCK 158 mağdurları var, "Adil yargılama yapılmadan aldığımız cezalar ne olacak?" diyor fakat gelin görün ki önümüzdeki pakette buna dair hiçbir değişiklik olmadığını, buna dair hiçbir düzenleme olmadığını görüyoruz.

Şimdi, açıklamalar yapıyorsunuz, beklentileri artırıyorsunuz, "Buna dair düzenlemeler yapacağız." diyorsunuz, toplum kendiliğinden bunları talep etmiyor. O kadar büyük iddialı sözlerin karşılığında önümüze gelen pakete bakıyoruz; top çevirme paketi. İçerisinde hiçbir düzenleme yok. "Hadi sizi kırmayalım, dönem bitmeden on ikinci paket gelecek dedik, bir paket önünüze koyduk." diyorsunuz. Toplum bunu kabul etmiyor, biz de toplumun sesi olarak bunu kabul etmiyoruz ve bir kez daha, birazdan ifade edeceğim hususların da bu paketi eklenmesi konusunda ısrarcı olduğumuzu bildiriyorum.

Şimdi "Bu pakette neler yok?"u kısaca ifade edeceğim, daha sonra neler var, neler bize göre hukuka aykırı, neler bize göre Anayasa'ya aykırı, bundan bahsedeceğim. Bakın, hasta mahpusları abartısız buraya gelen her pakette ifade ettik, her pakette söyledik. Ya, adı üstünde hasta ya, hasta, ölüm döşğinde olan insanlar fakat gelin görün ki bunların cezaevindeki kalma koşullarına dair tek bir iyileştirme yapılmıyor. Bir Adli Tıp Kurumu, akıl almaz uygulamalar, cenazeleri çıkıyor oradan ve buna dair bu pakette artık bizler düzenleme olsun istiyoruz.

Bir diğeri, kendini mahkeme yerine koymuş idare ve gözlem kurulları. Ya, artık biliyorum, iktidar vekilleri dinlemekten bıktı, bıkaçağınıza harekete geçin. Altına imzalarınızı attınız bu paketin, değil mi? Yani bu kanun gelsin diye. Sayın Alan, size de söylüyoruz. Büyük bir keyifle de okudunuz onu ama toplumun beklentisi var. Buna dair de düzenlemeler yapılmasını istiyor. Defalarca söylüyoruz, muhalefet olarak defalarca "Bu değişiklikleri yapmamız gerekiyor." diyoruz. Bir idare ve gözlem kurulu -hepimiz hukukçuyuz burada- kendini mahkeme yerine koymuş keyfi bir şekilde. Aramızda savcılar da var, onlar da bilirler. Sadece ve sadece idare ve gözlem kurulunun içerisinde bir tane cezaevi savcısı var; kendini hâkim yerine koymuş, bir kişinin cezaevinde ne kadar daha fazla kalıp kalmayacağına karar veriyor. Neden bunu kaldırmıyoruz? Neden buna dair artık bu düzenlemeyi bu Meclisten geçirmiyoruz? Bu pakete neden bu yok? Soracağım bunları size, sormaya da devam edeceğiz.

Yine, değerli milletvekilleri, her fırsatta ifade ettik; kürsülerden, komisyonlardan, sahadan, cezaevleri önünden: "Cezada adalet, infazda eşitlik." Ya, hem iktidarın hem Milliyetçi Hareket Partisinin buna dair çok büyük sözleri oldu. Evet, bu ülkede yeni bir infaz kanununa ihtiyaç var. Var da kim yapacak bunu? Bize kalsa yarın yapalım. Yapmıyorsunuz arkadaşlar, iktidarın sorumluluğunda olan bir şey, siz ancak getirebiliyorsunuz bu kanunları. Fakat defalarca ifade etmemize rağmen yapılmıyor. Ne geliyor peki Meclise? Sermayeyi güçlendiren yasalar. Onda da gelmiyorsunuz yoklamaya, uzadı da uzadı. Bu dönem ben soruyorum, ekimden beridir

hangi yasayı doğru düzgün çıkabildik? Toplumun hangi derdine derman olabildik? Ve toplumun beklentisi; eşitlikçi bir infaz yasası. Öyle bir infaz yasası yapmışsınız ki her defasında her yerinden eşitsizlik akıyor, her yerinden adaletsizlik akıyor ve maalesef ki buna dair derli toplu bir düzenleme yapmayan, bütünlüklü bir infaz kanunu yapmayan iktidar var. Biz ta ki bu komisyonlarda buna dair düzenlemeler yapılana kadar bu sözü söylemeye devam edeceğiz.

Şimdi, gelgelelim TCK 158'e. Şimdi, daha önce on birinci yargı paketinde DEM PARTİ olarak bizler uzun uzun bunu açtık. O zaman bir önceki dönem Bakan Yardımcımız vardı, onunla da o istişareleri yaptık. Kendisi de buna dair çalışmalar, düzenlemeler olduğunu ifade etti ve en nihayetinde bu pakette de gelmesi bekleniyordu. Hatta öteye gitmeyelim, bir hafta önce Sayın Cüneyt Yüksel basın karşısında buna dair bir düzenleme olacağını da söyledi. Fakat paket bir geldi, önümüzde hiçbir şey yok. Bu pakette TCK 158'e dair hiçbir düzenleme yok. Şimdi, neden bu 158 önemli, neden buna dair düzenleme yapılması gerekiyor? 300 bin mağdurun olduğu bir yargılama sisteminden bahsediyoruz, mağdurdan bahsediyoruz, 300 bin, aileleriyle birlikte milyonları aşan bir mağduriyet söz konusu ama gelin görün ki hâlen bu pakette yok. Hâlen geç değil; biz bir kez daha buradan ifade ediyoruz, daha gün bitmiş değil, daha Komisyona gelmiş değil. Bir an önce TCK 158'e dair gerekli düzenlemelerin, mağduriyetleri giderecek düzenlemelerin burada yapılması gerekiyor. Biz bunun için ısrarcı olmaya da devam edeceğiz.

Elbette ki bu pakette olanları da konuşmak gerekiyor. Peki, bu pakette ne var? Yani bu kadar olmayan şeyin yanında, bu pakette neyi getirdiniz? Şimdi, 2025-2029 dönemini kapsayan Dördüncü Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin bir parçası. Sormak lazım elbette ki, bu reform neye hizmet ediyor; adalete mi hizmet ediyor, eşitliğe mi hizmet ediyor, hukuki güvenliğe mi hizmet ediyor yoksa öngörülebilirliğe mi hizmet ediyor? Açık açık ifade edelim, vatandaşın yargıya güven duymasına mı hizmet ediyor? Bakıyoruz, hiçbirine hizmet etmiyor. Üzülerek söylüyorum, "hiçbiri" kelimesini kullanmaktan gerçekten utanç duyuyorum ama hiçbir, arkadaşlar, yok, hiçbir yok.

Şimdi, Sayın Bakan yeni göreve geldiğinde müjdelere verdi, değil mi? Büyük reformlardan bahsetti, "Yargıyı baştan ele alacağız." dedi, sorunları tespit ettiklerini ifade etti ve yeni bir perspektif sözü verdi. Peki, sonuç ne oldu? Aha, paket önümüzde. Aylarca anlatılan bu reformun sonunda ne oldu? Hiçbir şey olmadı. Burada düzenlenen konuların sorun olmadığını söylemiyoruz elbette, belli başlı sorunlar da var, elbette ki olumlu düzenlemeler de olabilir ama belli başlı sorunlar olduğunu da buradan ifade edelim.

Yine, bu paket içerisinde ifade etmiş olduğumuz bir duruşma süreleri var. Diyor ki: "Üç ayda bir duruşma süreleri artık yapılması zorunlu olacak." Hepimiz avukatız, biliyoruz. Benim eşim de avukat, yakın tarihteki duruşmada -işçi alacağı dosyası- duruşmaya gidecek, gidemedi, ne oldu? Hâkim yok, mazeret istendi. Üç ay sonraya ertelense ne ertelenmese ne! Veya bilirkişi raporu gelmedi, uzman raporu gelmedi. Şimdi, ertelemek sorun değil. Hatırlar arkadaşlar, 2020 yılının sonlarına doğru bir düzenleme gelmişti, UYAP'tan davayı açıyorduk, karşınızda, bir yuvarlak çizince üç yüz altmış beş günlük süre yani bu dosya üç yüz altmış beş gün içerisinde bitirilecek. Aradan dört yıl geçti, altı yıl geçti, değişen bir şey yok. Hangimizin -ya, ben soruyorum- buradaki hangi arkadaşımızın milletvekili olmadan önce avukatlık yaptığı zamanlarda hangi dosyası bir yıl içerisinde karara çıktı ya? İmkânı yok ama söz büyük, önüne çıkıyor UYAP'ta böyle büyük büyük yeşillerle de işte, üç yüz altmış beş gün içerisinde bitecek, yargıyı hızlandırıyoruz. O yüzden, şu an burada süreler arasında "Üç ayda bir duruşma yapılacaktır." demenin yerelde, uygulamada bir karşılığı olmuyor çünkü her fırsatta ne oluyor? Hâkim gelmiyor, mazeret veriyor. Avukatın bir önemi yok zaten, ne yaptığının. "Bilirkişi raporu gelmedi." diyor, "Uzman görüşü alamadık." diyor, "Raporu ulaşamadık." diyor; en nihayetinde, yargıya ulaşmanın, yargının hızını artırmanın bir anlamı olmuyor çünkü içeriği de olmuyor zaten. Bunun da bu anlamıyla eğer gerçekten de uygulamada buna dair inancımız olmuş olsa emin olun, böylesi bir şey demeyecektik.

Bir başka süre işi ise duruşma arası sürelerini kısaltan bir yerdeyken Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yargıtay ceza daireleri kararına karşı itiraz süresi bir aydan üç aya çıkarılıyor. Yani zaten kara delik gibi olmuş bir Yargıtay gerçekliği var. Üzgünüm, buradasınız ama öyle, gerçekten öyle. Ben merak ediyorum, mesela, birazdan soracağız. Kaç milyon tane dosya önünüzde duruyor o tozlu raflarda? İnsanlar bize ulaşıyor. Ben size söyleyeyim bu iş... Yani evet, vekil olarak bize ulaşıyor, bir de aynı zamanda avukatlara da ulaşıyor. Bu işin muhatabı, sanki sorumlusu, bütün suçlusu avukatlarımız gibi, sanki o dosyaları oradan indirmeyen, dosyalara bakmayan avukatlarımız gibi bütün kabak da onların başına patlıyor. Şimdi, ne oldu? Bizim böylesi bir düzenleme yapmamız bu işin içerisinden çıkacağımız anlamına mı geliyor? Hayır. Köklü bir değişiklik anlamına mı geliyor? Hayır. Bunu tartışmamız gerekiyor. Yani "Yargılamalar uzun." deyip hedef süreler koyarsak bile yine bunu değiştiren bir şey olmayacak, daha kalıcı bir çözüme ihtiyacımız var.

Şimdi, bir diğeri görevsizlik ve yetkisizliğe dair. Teklifte deniyor ki: "İlk derece mahkemelerinin görevsizlik ve yetkisizlikle ilgili kararlarını Yargıtay incelemeyecek." Ya, bu şey gibi geliyor aslında, evet, artık Yargıtayın belki külfetini, yükünü buradan indirmiş oluruz çünkü beş yıl süren bir dava, günün sonunda bir gidiyor, geliyor, daha görevsizliğe gelmiş yani en başa dönme hâli. Şimdi, bunu buradan çözemeyeceğimiz açık çünkü denetim mekanizması iyileştirilsin, etkin hâle getirilsin ama teklifte tam tersine, denetimsizliği genişletiyor. Yani biz usule, esasa dair bir denetimsizliği en başta buradan kaldırırsak, bu bence bizi işler hâle getirmeyecek. Ben hangi saikle yapıldığına dair o gerekçeyi de gerçekten duymak istiyorum ne kadar bizim işimize yarayacağı anlamında.

Bir diğeri Anayasa Mahkemesinin kararları. Yahu, bu Mecliste her defasında bizim burada toplanma sebebimiz nedir? Kanunu yapıyoruz, yasayı yapıyoruz, hop, o an işimizi götürüyoruz, gidiyor Anayasa'ya aykırılık bir daha geliyor. Ya, bilmiyor muyuz Anayasa'ya aykırılığı? Biliyoruz, biliyoruz da her fırsatta... Yaklaşık üç yıldır milletvekilliği yapıyorum. Abartısız, bu Meclisin yüzde 80'i Anayasa'ya aykırılıktan dolayı çalışmış ve yine, bu pakette de görüyoruz, 4-5 tane madde buna dair.

Bir diğeri ise son olarak ifade edeceğim kısım, 1'inci maddede belirtilen idareye başvuru zorunluluğu. Şimdi, ben bunu birazcık daha açılmasını istiyorum çünkü belli başlı kısımların sıkıntılı olacağını düşünüyorum. Zaten idareye dair açılan tazminat davalarında bizim başvuru zorunluluğumuz vardı. Hâliyle biz başvuru yapıyorduk, daha sonra başvuruda eğer ödememizi yaparlarsa o ödemeyi alıyorduk, icraya vermemize gerek kalmıyordu. Fakat asliye hukuk mahkemesi, hukuk mahkemelerinde açılan davada bir başvuru zorunluluğu yoktu. Şimdi, burada hâliyle neden biz avukatın avukatlık vekâlet ücretini giderme yoluna gidiyoruz? Bu dengeyi

nasıl sağlayacağız? Avukatın buradaki hakkını nasıl sağlayacağız? Niye ortadan kaldırıyoruz? Bu düzenlemeye niye ihtiyaç duyuldu? Yani idarenin bu anlamdaki bir eksikliği mi vardı ya da idarenin bir sıkışmışlığının ceremesini avukatların cebine yükleyerek mi yapacağız diye soruyorum. Bakın, burada hepimiz avukatız, bence en de korumamız gereken şey avukatların hakkı olması gerekir diye düşünüyorum.

Son olarak, bu teklifte bir madde daha var; çalışma gücü kaybı ve destekten yoksun kalma tazminatlarına ilişkin düzenleme. Sayın Alan çok büyük bir düzenlememiş, çok da güzel bir şeymiş gibi aktardı ama asla aynı fikirde değilim çünkü hayret ediyorum. Neden? Çünkü Türkiye'de milyonlarca işçi güvencesiz çalışıyor. Buna herhâlde kimse "hayır" diyemez. Milyonlarca işçi güvencesiz, sigortasız, perperişan hâlde geçimlerini sağlamaya çalışıyor ve her yıl da maalesef ki bizim ülkemizde -yıllardır- insanlar iş cinayetlerinde hayatını kaybediyor ve binlerce insan da iş kazasında sakatlanıyor. Siz dönüp dolaşıp, yargı sisteminin sorunlarını çözeceğiz derken, yine mağdura el uzatmakta işe bakıyorsunuz. Sonra geliyorsunuz, burada güzel güzel, iyi bir şey yapmış gibi bize bunu anlatıyorsunuz. Gerçekten tebrik ediyorum sizi çünkü bu küçücük maddenin arkasında bile binlerce işçinin, binlerce ailenin ve binlerce mağdurun hayatı var. Şimdi, düşünelim, bir işçi iş kazası geçiriyor, kolunu bacağını kaybediyor, çalışma gücünü kaybediyor ya da daha kötüsü, bir iş cinayetinde yaşamını yitiriyor; arkasında eşini, çocuğunu, annesini babasını bırakıyor. Peki, sonra ne oluyor? Aile dava açıyor, tazminat davası başlıyor; üç yıl, dört yıl -az önce bahsettiğimiz- Yargıtaya gidiyor, kesinleşmiyor, tehiricralar alınıyor; velhasılıkelam, bu aile o kaybın karşılığında bir maddi gelir elde edemiyor fakat ne oluyor? Diyorsunuz ki: "Biz tazminatın, ödenecek olan miktarın, bu icradaki kısmın faiz başlangıcını alalım, dava tarihi değil de karar tarihi yapalım."

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tam tersi, tam anlayamadınız galiba.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Şimdi, neden? Mesela, burada kimi koruyorsunuz? Şimdi, 5N1K... Mesela, burada kimi koruyorsunuz? Mesela, niye o faizi dava açtığımız tarihten itibaren başlatmıyoruz da...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Daha erken başlatıyoruz, haksız fiilden başlatıyoruz.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hayır, şöyle, buradaki bu haksızlığın bir an önce giderilmesi gerekiyor. Basit gibi gözükabilir, tam aksi olduğunu düşünüyorum diyor, teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Özcan.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Komisyonumuzun değerli emekçileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, öyle süreçlerden geçiyoruz ki ülkede yurttaş olarak bir hukukçu olmanın, aynı zamanda da Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında Adalet Komisyonu üyesi olarak adalet tartışmalarını yürütmenin gerçekten zor olduğu süreçlerden geçiyoruz. Üzerinde görüştüğümüz bir on ikinci yargı paketi var ancak öncelikle temel olarak şunu söylemek isterim: Bir süreç başladı, yargı paketleri geliyor, bunlar Adalet Komisyonuna gelmeden önce çeşitli mecralarda el altından sızdırılan taslaklar üzerinden kamuoyunda tartışmaya açılıyor. Bu tartışmanın neticesinde, kamuoyunda yine talep bekleyen, adalet bekleyen kesimlerin de keza bir umuda... Herkes bir umutla burada bir bekleyiş içine giriyor, bir beklenti içine giriyor ve bunun neticesinde, resmî olarak sunulan taslak önümüze geliyor ve bunun, bu paketlerin ne yazık ki toplumun beklentilerinden çok uzak olduğu görülüyor. Bir defa, tekrar şunu hatırlatmak istiyorum: Böyle bir usul yok, tekrar yasama ciddiyetine Komisyonu bu anlamda davet ediyorum. Kamuoyunda önden gelerek konuların tartışıldığı, tartıştırıldığı bir sistemin Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında olmaması gerektiğine inanıyorum ve bunun yasama ciddiyetiyle de bağdaşmadığını bir kez daha ifade etmek istiyorum. Evet, üstüne üstlük gelen paketle de ülkenin sorunlarını hafifletebilecek bir iyileştirme iradesi olmadığını da görüyoruz. Pakette yer alan düzenlemeler büyük ölçüde teknik ve sınırlı değişikliklerden ibaret oysa ülkemizdeki Türkiye'nin karşı olduğu kriz teknik, yapısal bir hukuk problemi değildir, bir demokrasi krizidir. Son yıllarda artık alışıldık hâl gelen bir yöntem izlenmekte, her birkaç ayda yeni bir paket geliyor, getiriliyor, bu paketler kamuoyuna süslü cümlelerle tanıtılıyor, "reform" "demokratikleşme" "yargıda etkinlik" başlıkları, adı altında sunuluyor ancak ne yazık ki bu süreçlerde pek çok kavram içeriğini, asıl amacını kaybetti, birtakım kavramların içi boşaltılıyor böyle yapılarak. Toplumun ihtiyaçlarına yanıt vermezseniz böyle süslü cümleler kurarak buradaki kavramların asıl amacına hizmet etmesinin önüne geçilmiş oluyor ve toplumun yargıya olan güveni de daha da aşınıyor her geçen gün. Burada temel sorun ne? Türkiye'de aslında bir kanun eksikliği yok, Türkiye'deki temel problem kanun eksikliği değil; aksine, Türkiye'de sorun yürürlükteki kanunların, yürürlükteki yasaların fiilen uygulanmaması ve sorun, Anayasa'nın bağlayıcılığının fiilen askıya alınmış olmasıdır; sorun, mahkeme kararının siyasi iktidarın beklentilerine göre şekillendiğine ilişkin yargısal ve yaygın bir toplumsal kanaatin oluşmasıdır; sorun, yargının bağımsız ve tarafsız bir güç olmaktan giderek uzaklaşmasıdır.

Değerli milletvekilleri, özellikle son yıllarda çok sık karşılaştığımız bir yöntem burada karşımıza çıkmakta. Anayasa Mahkemesi bir düzenlemeyi iptal ediyor, aykırı görüyor, iptal gerekçesi açık şekilde ortaya konuluyor ancak iktidar aynı değişikliği belki birkaç kelimelik küçük bir değişiklikle tekrar getiriyor. Ya, gerçekten, bu, olmaması gereken bir şey. Burada hepimizin aslında akli var, fikri var, yasanın maddesini net şekilde görebiliyoruz; aslında bu kuruma bu anlamda saygı duyulan bir nokta olması gerekiyor, gerçekten bunun yapılmaması lazım. Bu yöntem anayasal denetimi etkisizleştirme girişimi açık bir şekilde ve mevcut hukuk devleti kurallara ancak herkes uyarsa vardır, hukuk devletinin temel prensibi budur, herkes o kurallara uyuyorsa vardır ve Anayasa Mahkemesi de eğer o kararlar uygulanıyorsa vardır; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları yok sayılıyorsa, mahkeme kararları siyasi tartışmaların konusu hâline getiriliyorsa istediğiniz kadar yeni makyajlarla yeni yasalar çıkarın, adalet sistemi de vatandaşın adalet duygusu da düzelmez. Bu nedenle, bugün önümüzde duran mesele bir mevzuat meselesi değil bir zihniyet meselesidir. Kuvvetler ayrılığını esas alan, yargıyı yürütmenin etkisinden kurtaran, hukukun üstünlüğünü yeniden tesis eden köklü bir demokratik dönüşüm gerçekleştirilmeden Anayasa Mahkemesi kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları eksiksiz uygulanmadan on ikinci değil yüzüncü paketi de getirseniz Türkiye'deki adalet sorunu da çözülmeyecektir, vatandaşın sorunları da çözülmeyecektir. Üstelik bu paket yalnızca getirdikleriyle değil -çok önemli bir nokta- getirmedikleriyle de değerlendirilmek zorundadır çünkü en temel adalet sorunlarına karşı bu paket sessizdir; yargı bağımsızlığının nasıl güçlendirileceğine dair bir düzenleme yoktur, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yapısına ilişkin herhangi bir demokratikleşme iradesi yoktur, Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmaması

sorununa ilişkin tek bir adım dahi yoktur, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yerine getirilmesine yönelik de herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Tutuklamanın bir istisna olmaktan çıkartılıp fiilî cezalandırma yöntemine dönüşmesine ilişkin -çok var çünkü bunun örneklerini her gün yaşıyor hâle geldik- hiçbir çözüm önerisi de getirmemektedir. İfade özgürlüğü, basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü alanında yaşanan ihlaller karşısında hiçbir demokratik güvence sunmamaktadır. Yargının siyasallaşmasına ilişkin ağır eleştirilerin gölgesinde hazırlanan bir paket bu başlıklara hiç değinilmeden buraya getirilmiştir, elbette bu da tesadüf değildir çünkü sorunların kaynağıyla yüzleşmeden sorunları çözmek mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, teklifin ilk sorunlu alanlarından biri idari yargıda tek hâkim uygulamasının genişletilmesidir. 486 bin liraya kadar olan uyuşmazlıkların yanı sıra öğrencilerin disiplin işlemleri, burs-kredi işlemleri, kamu görevlilerinin izin, lojman ve görevlendirme işlemleri gibi çok önemli alanlar tek hâkim tarafından karara bağlanacaktır oysa idari yargıda heyet sistemi yalnız teknik bir tercih değildir; heyet sistemi müzakerenin, iç denetimin ve farklı hukuki bakış açılarının güvencesidir. Karşınızda devlet vardır orada, vatandaş ile devlet arasındaki uyuşmazlıklarda denetimi güçlendirmek gerekirken zayıflatmak silahların eşitliğine de açık şekilde aykırıdır. İdarenin işlemlerine karşı açılan davalarda heyet güvencesinin azaltılması idarenin takdir yetkisini de fiilen genişletmek anlamına gelmektedir. İkinci önemli mesele de hükmün açıklanmasının geri bırakılması düzenlemesi. Hepimiz biliyoruz ki hükmün açıklanmasının geri bırakılması yıllardır ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ve siyasal katılım özgürlüğü bakımından ciddi sorunlar yaratmıştır. Anayasa Mahkemesi bu düzenlemeyi iptal etmiştir. Peki, bugün önümüze gelen metinde ne var? Esasen iptal düzenlemesini getiriyor. Biz bu düzenlemeyi daha önce Anayasa Mahkemesine götürdük, Anayasa Mahkemesi iptal etti; şimdi birkaç kozmetik değişiklik yapılarak tekrar aynı sistem kurgulanıyor burada. Özellikle sanığın rızası meselesinde Anayasa Mahkemesinin gerekçesi yanlış yorumlanmaktadır. Mahkeme, kişinin kanun yoluna başvurma hakkından vazgeçmeye zorlanmasını eleştirmiştir ancak teklif çözüm olarak rızayı tamamen kaldırmaktadır yani kişi istemese bile hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilecektir; bu yaklaşım bireyin usuli haklarını güçlendirmektense aksine zayıflatmaktadır. Ayrıca, istinaf ve temyiz yollarına ilişkin getirilen sınırlamalar da Anayasa Mahkemesinin ortaya koyduğu sorunları, gerekçeleri bütünüyle çözmemektedir. Dolayısıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması bakımından Anayasa Mahkemesi kararının özü değil yalnızca şekli kısmı burada dikkate alınmıştır. Getirilen mevzuat düzenlemenin tekrarıdır ve ancak Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda müsadere hariç tutulmuştur. Ayrıca, Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması verilebilmesi için sanığın rızasının varlığı şartı kaldırılmıştır ancak Anayasa Mahkemesi rıza mekanizmasının tümünden kaldırılması gerektiğini ifade etmemekte burada, bir kez daha vurguluyoruz: Burada rızanın istinaf, kanun yoluna başvurma hakkından feragat etme sonucu doğurmasını Anayasa'ya aykırı bulmaktadır. Sonuç olarak, yeni şekliyle kanun, Anayasa'nın 13'üncü, 17'nci, 35'inci ve 36'ncı maddelerine de aykırıdır.

Bir başka önemli başlık kaçak sanık yargılamasıdır. Burada da aynı tabloyla karşı karşıyayız. Yine Anayasa Mahkemesi iptal etti çünkü kişi sorgulanmadan hakkında güvenlik tedbiri gibi ağır sonuçlar doğurabilecek kararlar verilmesinin önünde yeterli güvenceler bulunmuyordu, bugün getirilen düzenlemede de aynı temel sorun çözülmemiş durumda. Yargılamanın adil olabilmesi için kişinin savunma hakkının gerçek anlamda korunması gerekir.

Teklifin en ciddi sorunlarından biri de dijital veriler ve kişisel veriler alanı yine. Bilgisayarlarda arama, kopyalama, el koymaya ilişkin düzenleme yeniden getirilmekte, daha önce de bunu tartışmıştık. Burada ilk bakışta Anayasa Mahkemesi kararına uyulmuş gibi görünmekte yine ama önemli eksikler yine devam etmekte. Bunları yeri geldiğinde, maddeler geldiğinde tekrar konuşacağız. Tabii, kişisel veriler konusunda bir belirsizlik kabul edilemezdir. Özellikle genetik veriler söz konusu olduğunda çok daha sıkı güvencelere ihtiyaç vardır.

Bir diğer sorunlu alan da yine kamu ile vatandaş arasındaki dengenin bozulduğu düzenleme. İdare aleyhine verilen vekâlet ücreti ve yargılama giderleri bakımından icra takibi başlatılmadan önce idareye başvuru zorunluluğu getirilmektedir yani vatandaş mahkeme kararını kazanmış olsa bile önce bekleyecek, idareye başvuracak, bir ay daha süre tanıyacak. Peki, vatandaş için böyle bir koruma var mı? Hayır. Bu noktada devlet için, kamu kurumları için bir koruma getiriliyor, vatandaş için getirilmiyor. Hukuk devletinde ise taraflardan biri devlet olduğu için salt olarak ayrıcalıklı hâle getirilmemelidir ve mahkeme kararları gecikmeksizin bu anlamda yerine getirilmelidir. Yargının yapısal sorunlarının ertelenerek çözülemeyeceğini bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Tabii, teklif içinde olumlu değerlendirebileceğimiz de bazı teknik düzenlemeler bulunmakta ancak genel tabloya baktığımızda karşımıza çıkan manzara şu: Yargının bağımsızlığını güçlendiren bir reform paketi değil, hak arama özgürlüğünü genişleten bir reform paketi değil, adil yargılanma hakkını derinleştiren bir reform paketi değil, daha çok yargısal süreçleri hızlandıran, bunu hedefleyen ve bu amaçla bazı güvenceleri de geri plana iten bir paketle karşı karşıyayız. Dediğimiz gibi, Türkiye'nin ihtiyacı olan şey, hızlı karar veren bir yargıdan daha önce -evet, makul sürelerde yargılanmak herkesin hakkı ama- adil karar veren bir yargıya ihtiyacımız var, insanların mahkemeye güven duyduğu bir yargıya ihtiyacımız var, Anayasa Mahkemesi kararlarına şeklen değil özünü içselleştirerek özüne uygun davranan bir hukuk düzenine ihtiyacımız var. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak yargının hızlanmasına değil hakların budanması pahasına hızlanmasına karşı çıkıyoruz. Evet, yargılanma adil sürede gerçekleşmeli ama hakların budanmasına karşı bir hızın da karşısındayız. Yargının etkinliğini savunuyoruz, evet ama etkinliği hak güvenceleriyle birlikte savunuyoruz, yargının verimliliğini savunuyoruz, evet ama verimliliğini adalet pahasına savunmuyoruz.

Bu nedenle, teklifin özellikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kaçak sanık yargılaması, kişisel veriler, dijital aramalar, tek hâkim uygulamasının genişletilmesi ve idare lehine getirilen ayrıcalıklar bakımından yeniden değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Özcan.

Anayasa'ya aykırılıkla ilgili başka söz almak isteyen var mıydı? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sayın milletvekilleri, Başkanlığımıza ulaşan bir dilekçe vardır. Bu dilekçeyle, görüşülmekte olan teklife ilişkin etki analizi ile İç Tüzük'ün 38'inci maddesi gereğince Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı tarafından ön norm denetimi yapılıp yapılmadığı sorulmakta, eğer yapılmışsa birer nüshasının verilmesi talep edilmektedir.

Burada görüştüğümüz kanun teklifine ilişkin olarak Komisyonumuza iletilmiş bir etki analizi raporu bulunmamaktadır. Ayrıca, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı tarafından hazırlanmış Anayasa'ya uygunluğuna ilişkin bir norm denetimi raporu da bulunmamaktadır. Dolayısıyla talebi karşılayamayacağım.

Görüşmelere devam ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmelere başlayacağız.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerle mi ilgili?

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Evet, teklifin tümü üzerinde. Genel Kurulda bir konuşmam var...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Şimdi, teklifin tümü üzerinde söz talep eden Komisyon üyelerine sırasıyla söz vereceğim ama daha önce Sayın Şahin söz istemişti.

Sayın Şahin, size vereyim ilk sözü.

Buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Adalet Bakanlığının ve bağlı kurumların kıymetli temsilcileri, Değerli Noterler Birliği Başkanımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Noterler Birliği Başkanımıza da hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum seçimlerinin.

Değerli milletvekilleri, bugün önümüzde yine bir yargı paketi var. Adı büyük, gerekçesi tanıdık, iddiası ise aynı: Yargılamalar hızlanacak, dosyalar azalacak, mahkemeler rahatlayacak, vatandaşın adalete erişimi kolaylaşacak. Elbette yargının etkin işlemesi önemlidir, elbette makul sürede yargılanma, usul ekonomisi ve dosya yükünün azaltılması hukuk devletinin göz ardı edemeyeceği başlıklardır lakin adalet yalnızca dosya kapatmak değildir sayın milletvekilleri. Mahkemelerin iş yükünü azaltmak, tek başına vatandaşın adalete eriştiği anlamına da gelmez ve gelmiyor. Bugün Türkiye'nin temel meselesi sadece mahkemelerin yoğunluğu değildir, asıl mesele vatandaşın yargıya olan güveninin her geçen gün biraz daha aşınmasıdır. İnsanlar artık mahkemelerin ne kadar hızlı çalıştığından önce adil çalışıp çalışmadığını sorguluyor. Kararların hukuka göre mi yoksa siyasi ve idari tercihlere göre mi şekillendiği tartışılıyor. Anayasa Mahkemesi kararlarının dahi uygulanmadığı bir iklimde hukuk devletinin geleceğine dair derin bir kaygı duyuluyor. Yargıya güvenmeyenlerin oranının bir yıl içinde yüzde 62,4'ten yüzde 71,6'ya yükseldiği, mahkemelere güvenin yüzde 41'den yüzde 34,1'e gerilediği "Mahkemelik olursam haksızlığa uğrarım." diyenlerin oranının yüzde 75'lerin üzerine çıktığı bir ülkede mesele, artık yalnızca takvim meselesi değildir arkadaşlar. Burada karşımızda açık bir güven ve meşruiyet sorunu vardır. Vatandaş mahkeme kapısında beklemekten elbette şikâyetçidir ama asıl korkusu beklemek değildir; asıl korkusu haksızlığa uğramaktır, güçlü ile zayıfın aynı kapıdan girip aynı muameleyi görmemesidir, mahkemenin bağımsızlığına inanamayacak hâl gelmesidir. Mahkemeye güvenmeyen bir toplumda yargılama hızlansa ne olur hızlanmasa ne olur? Güvenilmeyen kararın hızlı verilmesi adaleti büyütmez, haksızlığı çabuklaştırır. Vatandaşın beklediği şey, hızlı işlenen bir dosya numarası değil kararına güvenilen, önünde herkesin eşitlendiği, siyasetin gölgesinden çıkarılmış bir yargı düzeni. Ne yazık ki önümüzdeki teklif bu büyük ihtiyaca cevap veren bir metin değildir. Aylarca konuşulan ve on ikinci yargı paketi olarak vatandaş beklenmeye sokan kanun teklifi üzümlerle ifade ediyorum ki dağın fare doğurması gibi bir teklifle huzura gelmiştir. Bu teklif bazı Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının zorunlu sonucu olarak hazırlanmış düzenlemelerle yargı pratiğinde idareyi, hazineyi ve güçlü tarafları rahatlatan bazı teknik hükümlerin bir araya getirildiği parçalı bir metindir. Elbette noterlerle ilgili yapılan düzenlemeleri olumlu buluyoruz çünkü olayın paydaşları dinlendikten sonra onlar için uygun görülen bir kısım düzenlemelerin teklif metninde yer almış olması kıymetlidir ve değerlidir ama açık söylemek gerekirse on ikinci yargı paketi toplumun adalet beklentisini karşılayan bir reform değildir, eksiklikleri kapatmaya çalışan ama asıl yarayı tedavi etmeyen bir yamalı bohça misalidir.

Sayın Başkan, tam da bu noktada Komisyonumuzun dikkatine somut bir belgeyi sunmak isterim. Bugün Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliği tarafından hâkim ve savcılara bir yazı gönderilmiştir ve bu yazıda 7-8 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilecek NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi sebebiyle Ankara'nın belirli ilçelerinde ve bu ilçelerde yer alan adli birimlerde görev yapan hâkim ve savcılarının 6-12 Temmuz 2026 haftasında idari izinli sayılmalarının uygun görüldüğü belirtiliyor; bu, kendine güvenmeyen bir toplumun, kendine güvenmeyen bir devletin ancak yapabileceği bir iştir. Bu ülkenin hâkim ve savcılarının, adalet bekleyen milyonlarca vatandaşın beklentisi bir tarafta dururken sadece NATO'daki paydaşlarımıza şirin görünmek adına eğer siz yargı hizmetlerini aksatıyor ve duraksatıyorsanız burada getirdiğiniz teklifin hiçbir anlamı kalmıyor. Yargıyı bir şekliyle sisteme sokmak, yargılama sürelerini kısaltmak noktasındaki niyetinizin samimi bir niyet olmadığının en önemli göstergelerinden biri bu. Elbette uluslararası bir zirvenin güvenliği önemlidir, devletin diplomatik sorumlulukları da vardır, buna kimsenin itirazı olamaz ancak burada hukuk devleti bakımından görülmesi gereken ciddi bir çelişki vardır. Bir yandan önümüze "yargının etkin ve verimli işlemesi" başlıklı bir teklif getiriliyor; diğer yandan, yürütmenin protokol ve güvenlik takvimi sebebiyle Ankara'da yargının işleyişini doğrudan ilgilendiren bir idari izin planlaması yapılıyor. Buna Anadolu deyimiyle "Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu!" denir arkadaşlar. Tam altı gün ya! Böyle bir uygulama kendine güvenmeyen bir toplumun ve devletin yapabileceği bir iştir oysa biz hem toplumumuza güveniyoruz hem de devletimize güveniyoruz. Bu aşağılık kompleksi size nereden geliyor? NATO ülkeleri Türkiye'ye gelecek diye olağanüstü hâl şartlarını ihtiva edecek düzenlemeler yapmak hangi aklın ürünü? Vatandaşa gelince "İş yükü var." deniliyor, temyiz hakkı daraltılırken "verimlilik" deniliyor, alacağını kazanan vatandaşa "Bir ay daha bekle." denilirken idareye "Mali külfet doğmasın." deniliyor ama yürütmenin takvimi söz konusu olduğunda yargının işleyişi buna göre yeniden düzenlenebiliyor. İşte bizim itirazımız

tam da bu anlayışadır. Yargının etkinliği vatandaşın fedakârlık istenerek sağlanmaz. Yargının verimliliği ise hak arama yolları budanarak kurulamaz değerli milletvekilleri. Yargının etkinliği yürütmenin rahatlığına göre değil vatandaşın adalete erişimine göre ölçülür.

Değerli üyeler, bu teklifin önemli bir kısmı Anayasa Mahkemesinin iptal kararları üzerine hazırlanmıştır. Bu noktada yapılan işin bir bölümünü reform diye anlatmak da doğru değildir. Her Anayasa Mahkemesi iptali sonrasında yapılan buradaki düzenlemelerde "mış" gibi yapıyorsunuz diyoruz; evet, burada da yine "mış" gibi yapıyorsunuz, işin kenarından dolanmak suretiyle sadece Anayasa Mahkemesinin size vermiş olduğu süreler içerisinde bu düzenlemeleri gerçekleştiriyorsunuz oysa sorunların tam çözümü noktasında ciddi ve somut bir adım atmıyorsunuz. Anayasa Mahkemesi bir eksiklik tespit etmiş ise kanun koyucu da bu eksikliği gidermek zorunda. Bazı maddelerde iktidar hukuk devleti adına gönüllü bir reform iradesi ortaya koyduğu için değil anayasal zorunluluktan dolayı hareket ettiği bu teklifle bir kez daha görülüyor. O hâlde, bu teklif, Anayasa'nın işaret ettiği hak ihlallerini gerçekten gideriyor mu yoksa yalnızca kanun tekniği bakımından boşluk doldurup hakkın özünü yine eksik mi bırakıyor? Ben teklifin bütününe baktığımda ikinci ihtimalin daha kuvvetli olduğunu üzülererek ifade ediyorum ki görüyorum çünkü metin hak arama hürriyetini genişletmek yerine bazı alanlarda daraltıyor. Vatandaşın devlete karşı kazandığı alacağı tahsil etmesini kolaylaştırmak yerine geciktiriyor. İş kazası mağdurunun, işçinin, küçük alacaklının parasını enflasyon karşısında korumak yerine faiz başlangıç tarihi ileriye çekilerek kaybı yine mağdura yüklüyor. Hazineye ve güçlü tarafa sağlanan kolaylıklar vatandaşın hakkından daha önde tutuluyor.

Hukukta teknik görünen her düzenlemenin arkasında siyasi ve ahlaki bir tercih vardır. Temyiz yolunu kapatırsanız vatandaşın son denetim imkânını da ortadan kaldırırsınız. Tek hâkimle görülecek davalarının kapsamını genişletmeniz elbette bir ihtiyaçtan kaynaklanabilir, bunu da makul görüyoruz ancak heyet güvencesini zayıflattığınız bir ortamda aynı zamanda temyiz de ortadan kaldırırsanız o zaman hak arama yollarını kesmiş olursunuz, denetim faaliyetlerini maalesef sınırlamış olursunuz. Mahkeme kararını kazanan vatandaşa "Bir ay daha bekle." dersiniz adaleti geciktirirsiniz, faizi karar tarihine çekerseniz mağdurunun alacağını eritir, hazineyi icra ihalelerinde teminattan muaf tutarsanız devlete vatandaş karşısında ayrıcalık tanırırsınız. Bunların her biri ayrı ayrı teknik madde gibi görülebilir ama yan yana koyduğumuzda terazi çoğu yerde vatandaş lehine değil devletin ve güçlü tarafın lehine ayarlanmıştır. Örneğin, idare aleyhine para alacağı davasını kazanan vatandaşın alacağını tahsil edebilmesi için önce idareye başvurusu ve bir ay beklemesi öngörülüyor. Benzer şekilde, idari yargıda tek hâkimle görülecek davaların kapsamının genişletilmesi ve bazı uyuşmazlıklarda üst derece yargı denetiminin daraltılması da hak arama hürriyeti bakımından ciddi biçimde değerlendirilmelidir. Yargının iş yükünü azaltma ihtiyacı anlaşılabilir ancak bunun yolu vatandaşın idare karşısındaki güvencelerini zayıflatmak olamaz. Karar sayısını artırmak adına hem heyet güvencesini azaltıp hem de aynı pakette temyiz denetimini daraltamazsınız, bunun hak arama hürriyeti açısından bedeli ağır olur. Özellikle sınır dışı etme ve uluslararası koruma davaları bakımından bu mesele çok daha hassastır. Bu davalar sıradan idari uyuşmazlıklar değil, bu davalar doğrudan yaşam hakkıyla, işkence yasağıyla ve geri göndermeme ilkesiyle ilgilidir.

Nurettin Alan Bey dün bu konuyla alakalı bize bir izahta bulundu, bu yönüyle Komisyon Başkanımızı gerçekten tebrik ediyorum; bu toplantılar öncesinde paydaşlarla bizi yan yana getiriyor, teklif sahipleriyle bizi yan yana getiriyor. Bu kanunlardaki genel gerekçe ve özel gerekçeler arkadaşlarımız tarafından bizlere paylaşıyor. Benim dün gördüğüm hadisede de uzunca süreden bu yana ilk imza sahiplerinin kanun metnine bu kadar hâkim olduğu bir toplantıyı dün icra ettik. Gerçekten her iki imza sahibi arkadaşımıza da teşekkür ediyorum

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sağ olun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Ama Nurettin Bey, bugün beni Doğu Türkistan Uygur Heyeti ziyaret etti ve orada bir anne, özellikle bu sınır dışı etme ve uluslararası koruma davaları bakımından yaşadıkları mağduriyeti ifade etti, "Türkiye Cumhuriyeti, Doğu Türkistanlılar için, Uygurlular için ikinci vatandır, vatan; buraya biz 'vatan' diye geliyoruz ama geri gönderme ve sınır dışı etme hadiselerinde yaklaşık 35 arkadaşımızın mağdur edildiğini ifade etmek istiyoruz, biz onların hukukunun korunmasını istiyoruz." dedi. Şimdi, iktidar milletvekilleri olarak size, işte, burada tek hâkimle verilecek kararın hiçbir temyiz imkânı olmaması sebebiyle çok büyük mağduriyetlere sebep olacağının bir örneğini ifade etmek açısından dile getiriyorum. Bakın, işkence var içinde, kötü muamele var, bir soykırım var; bunların hepsini kabul ediyoruz, bunlara ilişkin verilecek tek hâkim kararı temyiz de edilemediğinden kesinleştiği için büyük mağduriyetler yaşayabilirler. O yüzden bir kez daha bu hususu gözden geçirmenizin, en azından işkence yasağı ve geri göndermeme ilkesinde bir kısım düzenlemelerin bu hususlar da dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Şimdi, yanlış verilmiş bir sınır dışı kararı bir insanı işkenceye, kötü muameleye hatta ölüme gönderebilir. Böyle ağır sonuç doğurabilecek bir alanda üst derece denetimini kaldırmak iş yükünü azaltma gerekçesiyle açıklanamaz çünkü burada bir insan hakkı ihlali var, bir hayat hakkı ihlali var. Burada azaltılan yalnızca mahkemelerin dosya sayısı değil insan hayatına ilişkin yargısal güvencedir; bu hususun yeniden gözden geçirilmesini istiyorum.

Değerli üyeler, teklifin bir başka önemli yönü de faiz düzenlemelerinde ortaya çıkıyor. Farklı başlıklar altında aynı sonuç doğmakta, faizin başlangıcı geç tarihe çekilmekte, ödenecek tutar küçülmekte, kayıp ise alacaklıya, işçiye ve iş kazası mağduruna yüklenmektedir. Kanuni faiz düzenlemesinde Anayasa Mahkemesinin tespit ettiği sorun paranın değer kaybının telafi edilmemesiydi. Bunun da sorumlusu kanun ve mevzuat değil iş bilmez iktidarınız; bu ülkede enflasyonu patlatan, tek haneli rakamlardan enflasyonu kalıcı hâlde çift haneli rakamlara çıkaran da akıldan, bilimden yoksun ekonomi politikalarınız. O yüzden mahkeme kanun koyucuya açıkça "Alacaklının parasının değer kaybını telafi edecek bir mekanizma kur." dedi fakat getirilen formül enflasyon karşısında alacaklının kaybını tam olarak karşılamaktan uzak. Orta vadeli programınızdaki, Merkez Bankasının öngörülerindeki, bütçede ifade ettiğiniz verilerin hepsini iki ay geçmeden yeniden revize ediyorsunuz. Kendi önünüzü göremediğiniz bir yönetim anlayışında Anayasa Mahkemesinin sizi son derece net uyarmasına rağmen yine burada formül olarak enflasyon karşısında alacaklının kaybını tam olarak koruyamadığınız açık şekilde ortaya çıkıyor. Enflasyonu yakalayamayan bir faiz kâğıt üzerinde koruma sağlar gibi görünür, uygulamada alacaklının hakkını eksik bırakır.

Çalışma gücü kaybı ve destekten yoksun kalma tazminatlarında getirilen düzenleme ise daha hassas. İş kazası mağdurlarının, sakat kalan işçilerin, hayatını kaybeden bir kişinin geride bıraktığı eşinin ve çocuklarının tazminatında faiz başlangıcını

karar tarihine geçtiğinizde dava ile karar arasında geçen yılların yükünü mağdura yüklersiniz. Gerekçede bunun tazminat yükünü ağırlaştırmamak için yapıldığı ifade ediliyor. Peki, bu tazminatları çoğu zaman kim ödüyor? Hiç şüphemiz olmasın ki sigorta şirketleri ödüyor arkadaşlar. O zaman bu düzenlemede kazanan sigorta şirketleri; kaybeden, iş kazası mağduru, destekten yoksun kalan eş ve çocuklarıdır. Belirsiz alacak davasının kaldırılması ve yerine kısmi davada bir defalık talep artırımı getirilmesi de aynı çerçevede değerlendirilmelidir. Zaman aşımı bakımından bazı korumalar getirilmesi elbette olumludur fakat faiz meselesi açık bırakıldığında işçi ve mağdur yine dava tarihi ile bilirkişi raporu arasındaki dönemin faizinden mahrum kalma riskiyle karşı karşıya kalacaktır. Usul ekonomisi adına yapılan düzenlemeler maddi adaleti zedelememelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu paketin asıl büyük eksikliği ise toplumun doğrudan adalet beklediği alanlarda suskun kalınmasıdır. Bugün cezaevleri kapasitenin çok üzerinde bir yük taşımaktadır. Cezaevlerindeki doluluk artık yalnızca idari bir sorun değil aynı zamanda bir insan hakları sorunudur -bunun altını çok kalın çiziyoruz- çünkü cezaevlerinden öyle feryatlar yükseliyor ki bizim 309 bin olan kapasitemizde şu an itibarıyla 420 binin üzerinde tutuklu ve hükümlünün kaldığı hepimizin malumu, hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla cezaevindeki tutuklu ve hükümlünün devlete emanet olduğunu, bu milletin emaneti olduğunu unutmamamız lazım. Onların insan onuruna yakışır bir şekilde orada infazının ve ıslahının sağlanması gerekiyor. Bu konuda da Bakanlığın acilen bir adım atması gerekliliğini ifade etmek istiyoruz. Ancak bu teklifte cezaevindeki yapısal sorunları çözecek, infaz sistemindeki adaletsizlikleri giderecek kapsamlı bir yaklaşım bulunmamaktadır. Şimdi, bu konudaki talepler niçin yükseliyor? Bu iktidar ağızlarının kamuoyunda yapmış olduğu açıklamalar nedeniyle yükseliyor.

Değerli milletvekilleri, hepinizin malumu, biz ramazanda Hâkimevi'nde Sayın Bakanın Adalet Komisyonu üyelerine Komisyon Başkanımızla birlikte vermiş olduğu iftar sofrasında bir kısım düzenlemelerin yapılacağını bizzat Sayın Bakanın ağzından duyduk ve geçtiğimiz hafta içerisinde Komisyon Başkanımız da bir kısım gelişmelerin olma ihtimalini ifade etti ama şunun hakkını teslim edelim: Bu konuda en son ve en az konuşan kişi Komisyon Başkanımız Sayın Cüneyt Yüksel Bey çünkü öyle şeyler oluyor ki öyle fısıltı gazeteleri... Sosyal medyaya bakarsanız IBAN mağduru, TCK 158'di, infazla alakalı düzenlemelerdi; biz, bunları gelişigüzel, gazeteci dahi olmayan, sosyal medyada sadece beklenti içerisinde olan insanların duygularını sömüren insanların sosyal medya paylaşımından mı duymamız lazım? Bu konuda daha hassas davranılması gerekmez mi? Çünkü infaz hukuku bakımından, cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler açısından en ufak bir beklenti, onları onarılmaz ve telafisi imkânsız zararlar doğurabilecek beklentilere sokuyor ve bugün itibarıyla Adalet Bakanlığının çalışması, değerli milletvekillerimizin teklif ettiği hususta dağ fare doğurdu açıklamasının yegâne sebebi bu söylentilerdir. Yoksa burada da hakkıyla yapılması gereken düzenlemeler var ama vatandaşın beklentileri farklı. Kamuoyunda konuşulan konulara ilişkin Komisyondan, Türkiye Büyük Millet Meclisinden beklentiler var. Toplumun uzun süredir dile getirdiği "cezada adalet, infazla eşitlik" talebi yine görmezden gelinmiştir. Kulakları çınlasın, Fethi Uzun... Fethi Şimşek ağabeyimiz... Yine karıştırdık.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Feti Yıldız.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Feti Yıldız ağabeyimiz özellikle infazla alakalı... Fethi Şimşek, eski Ankara Başsavcısı, onunla karıştırdık, hakkını helal etsin. Feti Yıldız'ı ayrı seviyoruz çünkü bu konuda infazda bir kısım adımlar bekleyen vatandaşlarımızın sözüne itibar ettiği isimlerden biri olması sebebiyle. On birinci yargı paketinde ve öncesinde kamuoyuna yansıyan açıklamalarının, yine, Bakanlığın ilgili isimlerinin, geçmişteki Bakanın ve bugünkü Bakanımızın söylemiş olduğu sözlerle beklentiye dönüşen bir kısım taleplerin bu teklif metninin içerisinde yer alması gerekiyordu. O yüzden "İnfaz Kanunu'muz yamalı bohçaya dönmüştür." ibaresi iktidar ve muhalefetin ortaklaşa kullandığı bir deyimdir. Dolayısıyla bu infaz yasasında köklü bir değişim yapmak, a'dan z'ye, sil baştan, yeniden bir infaz yasası yazmak 28'inci Dönemin onur meselesi olmuştur, görevidir, bunu mutlaka gerçekleştirmeliyiz. Bu konuda atılacak her türlü adıma, iktidar tarafından gelecek her türlü adıma biz YENİ YOL Grubu olarak destek vereceğimizi de buradan bir kez daha ifade etmek isterim.

"Cezada adalet, infazda eşitlik talebi görmezden gelinmiştir." derken benzer durumda olan kişilerin farklı infaz rejimlerine tabi tutulması vatandaşın adalet duygusunu zedelemeye devam etmektedir. Özellikle 31 Temmuz Covid yasası mağdurları "Biz, Anayasa'nın eşitlik ilkesi gereğince bu Parlametonun çıkarmış olduğu, Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı tutum ve davranış sonucunda mağdur edildik. Biz anayasal hakkımızı istiyoruz." diyorlar. Onların bu talebi geç de olsa mutlaka bu Parlamento tarafından düzeltilip yerine getirilmeli. Hukuk devletinde ceza kadar infazın da adil olması gerekir. Cezanın amacı intikam değil adalettir. İnfazın amacı da belirsizlik içinde insanları ve ailelerini yıpratmak değil hukuki öngörülebilirlik sağlamaktır.

Hasta tutuklu ve hükümlüler konusunda da ciddi bir eksiklik söz konusudur. Yaşam hakkını ve insan onurunu ilgilendiren meselelerde daha bağımsız, daha şeffaf, daha güvenilir bir değerlendirme sistemi kurulması gerekirken mevcut sorunlar olduğu gibi bırakılmaktadır. Adli Tıp Kurumunun atama kriterinde yapılan teknik düzenlemeler kurumun yapısal bağımsızlığına ilişkin tartışmaları ortadan kaldırmamaktadır. Cezaevinde kalamayacak durumda olan, ağır hasta insanların dosyalarında kamu vicdanını rahatlatacak, insan onuruna uygun, bağımsız bir mekanizmaya ihtiyaç vardır. Bir hukuk devletinin ölçüsü, en güçlüye değil en güçsüz durumdaki insana nasıl davrandığıyla ölçülür.

Bu ülkede yıllardır tartışılan KHK mağduriyetleri var, makul sürenin çok ötesine geçen yargılamalar var, uzun tutukluluk uygulamaları var, adil yargılanmadığı için ağırlaştırılmış müebbet alan kursiyer teğmenler var. Yüksek mahkeme kararlarının uygulanıp uygulanmayacağına dahi tartışma konusu hâline geldiği bir hukuk krizi var arkadaşlar, bunu görmemiz lazım. Bunun çözüm mercisi de hiç şüphesiz ki Parlametodur. Milletin gözü de Adalet Komisyonunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Milletin bu haklı taleplerini cevaplandırması gereken, çözüm üretmesi gereken hiç şüphesiz ki bu Komisyon ve Parlametonun ta kendisidir ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarının bağlayıcılığı, Anayasa'nın açık hükmü olmasına rağmen bu kararların dahi uygulanmaması konusunda sessiz kalan bir siyasi iktidarın hukuk devleti konusunda topluma güven vermesi mümkün değil arkadaşlar. Hukuk devletinde mahkemeler arasında keyfi bir hiyerarşi değil anayasal düzen içerisinde görev paylaşımı vardır. Eğer yüksek mahkeme kararları beğenilmediği için uygulanmazsa bunun bedelini yalnızca hukuk sistemi değil bütün toplum öder ve hep birlikte şu an itibarıyla ödüyoruz arkadaşlar. Fakat bu pakette hukuk devletinin bu temel sorununa ilişkin ciddi bir adım maalesef göremiyoruz.

Değerli üyeler, bir başka önemli eksiklik ise dijital çağın suçlarına karşı gösterilen yetersizliktir. Bugün binlerce vatandaş sosyal medya üzerinden sahte yatırım vaatleriyle, kripto para dolandırıcılıklarıyla, sahte ilanlarla ve kiralık IBAN sistemleriyle mağdur edilmekte, organize suç yapıları teknoloji sayesinde her geçen gün daha karmaşık yöntemler geliştirmektedir. Bir yanda tüm birikimini kaybeden vatandaşlar var, diğer yanda birkaç bin lira karşılığında banka hesabını kullandığı için ağır ceza tehdidiyle karşı karşıya kalan vatandaşlarımız var.

Şimdi, burada özellikle bir açıklamayı ifade etmek isterim: Sayın Abdullah Güler, hukukçuluğuyla, kişiliğiyle tanıdığımız, AK PARTİ'nin Grup Başkanı; üzülerek ifade edeyim ki bugün basına yansıyan bir açıklamasında "IBAN mağduru" diye bir şey yok kardeşim, nereden çıkarıyorsunuz?" diyor. Değerli arkadaşlar, bizler bir yargılama yapılmadan, bir kesin hükme varılmadan IBAN mağduru olup olmadığına ilişkin -kişilerin, hesabı kullanılan vatandaşların- kararı veremeyiz. "Ben mağdurum." diyor, "Ben kandırıldım." diyor, "Gerçek anlamda bu suçun faili değilim." diyor. Oysa kendi tanımına göre, bu şekilde IBAN'ı kullanılanların tamamının suça iştirak eden şerikler olduğunu ifade ediyor. Oysa bu konuda, Bakanlığın ve geçmiş dönemde AK PARTİ'den ve diğer partilerden de iktidar ortaklarının IBAN mağdurlarının ve TCK 158 kapsamında bir düzenlemenin yapılacağı kamuoyuyla paylaşılmış durumda. Biz tabii ki burada uzlaşma sınırlarının genişletilmesi gerektiğine inanıyoruz 158'de, siz farklı bakabilirsiniz ama dün haklı olarak Komisyon Sözcümüz benim bir değerlendirmemde -birliklilik müessesesiyle alakalı- "Sayın Vekilim, tamamını toptan bir çuvala sokmanız doğru olmaz." dedi. Elhak doğru söyledi çünkü genelini ifade eden bir konuşmayı yapmak bir hukukçuya yakışmaz. Orada gördüğümüz olumsuzlukları ifade ederken bir kriter koymamız, bir barem koymamız lazım ama iktidar sahiplerinin de tüm IBAN mağdurlarının hepsini suç işleyen şerikler olarak göstermesi de son derece yanlış olmuştur. Bu, Bakan ile Grup Başkanının arasında bir görüş farklılığını ortaya koyan bir açıklamadır. O yüzden, asıl suç organizasyonlarını ortaya çıkaracak kapsamlı bir stratejiye ihtiyaç duyulurken Türk Ceza Kanunu'nun özellikle nitelikli dolandırıcılık hükümlerinin günümüz dijital suç gerçekliğine uygun şekilde yeniden ele alınması gerekirken bu pakette buna dair ciddi bir düzenleme bulunmamaktadır. Meclis Genel Kurulundan geçmeden... Çünkü beklentiye siz soktunuz, bunun gereğini de siz yapmak zorundasınız iktidar ortakları. O nedenle, Parlamento Komisyon çalışmaları sonrasında Genel Kurulda bu teklif yasalasmadan Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesiyle alakalı makul bir çözümü getirmek zorundasınız. Vicdanlar bunu başka türlü kabul etmez, bu yargı paketini; ne reform olarak görür ne de ihtiyacı gideren bir paket olarak. Biz size bu konuda muhalefette YENİ YOL Grubu olarak açık kapı bırakıyoruz. Getireceğiniz düzenlemenin makul olması şartıyla, vatandaşların gerçekten mağduriyetini giderecek boyutta olması hâlinde Genel Kurul aşamasında da olsa destek olacağımızı ve bu düzenlemeye katkı sağlayacağımızı ifade etmek istiyorum. Yani suç değişmiş, yöntemler değişmiş, teknoloji değişmiş fakat iktidarın ceza politikası burada dolandırıcılık suçu itibarıyla değişmemiştir. Devlet, vatandaşını aldatmamalıdır. Sayın Adalet Bakanının ve Komisyon Başkanımızın IBAN mağdurlarına ilişkin düzenlemenin on ikinci yargı paketinde yer alacağı yönündeki açıklamalarını kamuoyu duymuştur. Bu insanlar beklediler, aileler bekledi, dosyası olanlar bekledi, haksız yere sanık sandalyesine oturtulduğunu düşünenler bekledi; "Bu defa çözülecek." denildiği için bekledi. Peki, sonuç ne? Yine yok. Yine milletin aklıyla dalga geçen bir iktidar var. Evet, devlet söz verip sonra susamaz arkadaşlar. Bakan konuşup sonra kanun teklifinde o başlığı unutamaz. Komisyon Başkanı beklenti oluşturup sonra vatandaşın önüne boş sayfa çıkaramaz. Vatandaşın devlete güveni tam da böyle aşılır.

Aynı şey infaz düzenlemeleri bakımından da geçerlidir. Cezaevinde bulunanlar ve yakınları her yargı paketinde umutlandırılıyor. "Bu defa bir düzenleme gelecek." deniliyor. Sonra teklif geliyor, yine yok. Olmayanları sayalım: 31 Temmuz Covid mağdurlarının anayasal eşitlik talebine ilişkin yapılmasını istedikleri düzenleme yok. Çek Yasası mağdurlarının ekonomik suça ekonomik ceza yönündeki taleplerini karşılayacak teklif bu teklifin içerisinde yok. Burada sınırsız nafakaya ilişkin Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karar sonrasında Parlamentonun yapması gereken düzenlemeye dair en ufak bir teklif yok. KHK'liler sosyal ölüme terk edilmiş, yine unutulmuş. Adil yargılanamayanlar yine yok. İdare gözlem kurulu kararları maalesef yok. Şartlı salıvermenin geri alınmasına ilişkin taleplerde yapılması istenilen düzenlemeler bu kanun teklifi içerisinde yine yok. O yüzden, biz burada, özellikle şunu ifade edelim ki infaza ilişkin düzenlemelerin özellikle cezaevinde bulunanlar ve yakınları tarafından nasıl karşılanacağını iyi düşünerek hareket edelim. Aynı şey infaz düzenlemeleri bakımından da bir öncesinde ifade ettiğim gibi olmadı; insanlar cezaevi kapısında, aileler telefon başında, anneler evlatlarından haber beklerken her defasında yeni bir beklenti oluşturup sonra onları yüzüstü bırakmak doğru değildir. Biz cezasızlık düzeni kuralım demiyoruz, bizim söylediğimiz çok açık; aynı durumda olanlara farklı muamele yapılmasın, hasta mahpuslar için insan onuruna uygun bir değerlendirme yapılsın, cezaevleri kapasite krizinden çıkartılsın, tutukluluk istisna olmaktan çıkıp cezaya dönüşmesin, insanlar belirsizlik içinde oyalanmasın. Bu teklif bunlara da sadra şifa olamamıştır diyorum.

Yine, sözümün sonunda, özellikle kanun teklifinin hazırlanmasında emeği geçen Bakanlık yetkililerine, birinci ve ikinci imza sahiplerine, emeği geçen Bakanlık ve ilgili kurumların yetkili kurullarına çok çok teşekkür ediyoruz.

Ayrıca -biraz önce de ifade ettim- bir gelenek hâline gelen bilgilendirme toplantıları için de Sayın Başkana ayrıca teşekkür ettiğimi ifade ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Şahin.

Şimdi, söz sırası, Hakan Şeref Olgun'da.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Bana ne zaman söz vereceksiniz Başkanım?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bütün üyelerimizden sonra size de söz vereceğim.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Süre sınıırım yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Makul herhalde...

Buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; AK PARTİ "Hak, hukuk, adalet." diyerek iktidara geldi, bugün ise Avrupa Parlamentosunun Türkiye Raporu'nda Türkiye'deki yargı bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğü tartışmaları nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanının adı doğrudan yaptırım çağrılılarıyla birlikte anılıyor. Bu durum, Türkiye açısından ağır bir itibar kaybıdır. İktidarın yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını korumak yerine uluslararası kamuoyunda siyasallaşmış bir yapı algısını güçlendirmesi, ülkemizin hukuk devleti karnesine, demokratik itibarına ve yatırımcı güvenine ciddi zarar

veriyor. Bakınız, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez bir Adalet Bakanının adı Avrupa Parlamentosu raporunda doğrudan yaptırım çağrısıyla birlikte geçiyor. Bu tabloyu yaratan, muhalefet değil liyakati, kurumsal teamülleri ve yargı bağımsızlığını ortadan kaldıran siyasi anlayıştır.

Hâl böyle olunca bir milletvekili ve Adalet Komisyonu üyesi olarak şahsımın cezaevi görüşmemin engellenmesini geçtim, Parlamentoda grubu bulunan İYİ Partinin Genel Başkanının cezaevi ziyaretinin engellenmesine de diyecek bir şey bulamıyorum. Normal şartlarda kıdem olarak Ankara Cumhuriyet Savcısı atanamayacak kişi Adalet Bakan Yardımcısı olursa hiçbir şeye şaşırmamak gerekiyor tıpkı "Ben de bir şeyler yapayım ki belki istediğim makamı kaparım." anlayışıyla, bir fotoğraf nedeniyle hakkımda fezleke düzenlenmesine şaşırmadığım gibi. Atamalarda kural bırakmadınız, liyakat bırakmadınız. Hele ki son adli ve idari yargı yaz kararname evlere şenlik! Sonra da Türkiye'nin yargı sistemi uluslararası platformlarda tartışma konusu hâline geliyor. Ülkeye gelen dış sermayenin yüzde 82'si Avrupa'dan geliyor, sonra Avrupa Gümrük Birliği Anlaşması'nı yenilemiyor. Siz hukuktan kopmaya devam ettikçe ekonominin düzelmesini daha çok beklersiniz.

Bugün görüşmekte olduğumuz (2/3737) esas numaralı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne gelecek olursak... Bu kanun teklifi sıradan bir teknik düzenleme değildir. Teklif, icra hukukundan ceza muhakemesine, idari yargıdan hukuk yargılamasına kadar yargı sisteminin temel unsurlarına müdahale eden bir paket niteliğindedir. Teklifin genel gerekçesinde yargının hızlandırılması, iş yükünün azaltılması ve Anayasa Mahkemesi kararları sonrasında ortaya çıkan boşlukların giderilmesinin amaçlandığı belirtilmekte ise de hukuk devletlerinde amaç yalnızca hızlı karar vermek değildir, hukukun temel amacı adil karar vermektir. Adaletin gecikmesi nasıl bir sorunsu güvencelerden arındırılmış bir sürat anlayışı da aynı derecede tehlikelidir. Bu teklifin temel sorunu da burada ortaya çıkmaktadır. Teklifin birçok maddesinde usul ekonomisi ile temel hak ve özgürlükler arasında korunması gereken denge bozulmuştur. Dosya sayılarını azaltmak amacıyla vatandaşın hak arama özgürlüğü daraltılmakta, kanun yolu güvenceleri sınırlandırılmakta ve bazı durumlarda hukuk devleti ilkesinin özü zedelenmektedir.

Öncelikle, idare aleyhine verilen ilamların icrasına ilişkin düzenlemeye değinmek istiyorum. Mahkemeyi kazanmış bir vatandaşın hakkını tahsil edebilmek için yeniden idarenin kapısını çalmak zorunda bırakılması kabul edilemez. Mahkeme kararları hukuk devletinin en güçlü güvencelerindendir. Mahkeme kararının uygulanmasını geciktiren her düzenleme vatandaşın adalete olan güvenini zedeler.

İdari yargıda tek hâkim uygulamasının genişletilmesi de ciddi sakıncalar taşımaktadır. Kamu görevlilerinin özlük hakları, öğrencilerin eğitim hakları, disiplin cezaları ve bireylerin devlet karşısındaki konumu gibi uyumsuzluklar yalnızca parasal değer üzerinden değerlendirilemez; heyet hâlinde yargılanan, farklı hukuki değerlendirmelerin ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir güvencedir. Bu güvenceyi zayıflatmak yargının niteliğini olumsuz etkileyebilir.

Teklifte kişisel verilerin korunması bakımından da ciddi sorunlar bulunmaktadır. Genetik verilerin yirmi yıl, dijital verilerin ise on beş yıl saklanması öngörülmektedir. Anayasa'nın 20'nci maddesi kişisel verilerin korunmasını temel hak olarak kabul etmektedir. Kaldı ki teklifin 15'inci maddesinde bilgisayar verilerinin adli emanete konulacağına dair bir düzenleme mevcut. Peki, bu ülkede adli emanet, delillerin korunduğu yer mi yoksa çalındığı yer mi? Ülke genelinde adli emanet depolarından altın, para, mücevher çalındığına dair haberlerin üstüne bir de şunu hatırlatayım: Adana Adliyesinde görevli bir hâkim, pandemi döneminde nöbetçiye adli emanetten metamfetamin almış, üstelik 1 cumhuriyet başsavcısı vekili ve 2 hâkimle birlikte uyuşturucuyu kullanarak adliye içinde parti düzenlemiştir. Yani bu tabloya göre sizin adli emanete koydurduğunuz delili muhafaza etme ihtimaliniz sıfır. Siz daha adli emanetteki uyuşturucuyu koruyamıyorsunuz, şimdi kalkıp bilgisayar verilerinin güvende olduğunu mu söyleyeceksiniz? Bu düzenleme kâğıt üzerinde ne kadar iyi görünürse görünsün uygulamada karşılığı olmayacaktır. Çünkü sorun, kanuni eksiklik değil kurumsal çürümedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarında da kişisel verilerin saklanması ancak zorunlu, ölçülü ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olması hâlinde mümkün olabileceği vurgulanmaktadır. Bu kadar uzun saklama süreleri bakımından yeterli gerekçe ortaya konulmamıştır. Özellikle, genetik veriler, kişinin yalnızca bugünkü değil gelecekteki biyolojik özelliklerini de ortaya koyabilecek hassas verilerdir. Veri güvenliğine ilişkin güvenceler güçlendirilmeden böylesine uzun süreli saklama rejimlerinin kabul edilmesi doğru değildir.

Değerli Komisyon üyeleri, teklifin en problemli hükümlerinden biri Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308'inci maddesinde yapılan değişikliktir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz süresi, sanık aleyhine bir aydan üç aya çıkarılmaktadır. Ayrıca, katılan veya suçtan zarar görenlere de bu konuda istem hakkı tanınmaktadır. CMK 308 olağanüstü bir kanun yoludur. Olağanüstü kanun yollarının temel özelliği istisnai olmalarıdır ancak teklif olağanüstü kanun yolunu olağan hâle getirmektedir. Kesinleşmiş veya kesinleşmeye yaklaşmış kararların daha uzun süre tartışmalı kalmasına neden olacak bu yaklaşım hukuki güvenlik ilkesini zedeleyecektir. Bir hukuk devletinde bireyler kararların hangi noktada kesinleşeceğini bilmek zorundadır. Hukuki güvenlik ilkesi bunu gerektirir. Üç aya çıkarılan süre ve genişletilen başvuru imkânı, yargısal istikrarı zayıflatacaktır.

Teklifin en çok tartışılması gereken düzenlemelerinden biri de Hukuk Muhakemeleri Kanunu 107'nci maddesinin tamamen yürürlükten kaldırılmasıdır. Belirsiz alacak davası kurumu yıllardır özellikle işçilik alacaklarında, destekten yoksun kalma tazminatlarında, trafik kazalarında ve hesaplama gerektiren uyumsuzluklarda vatandaş lehine önemli bir güvence oluşturmuştur. Birçok durumda davacının alacağının tam miktarını dava açarken bilmesi mümkün değildir. Sorunlar varsa bunlar uygulamayla veya madde üzerinde yapılacak revizyonlarla giderilebilir ancak kurumu tamamen ortadan kaldırmak hak arama özgürlüğü açısından ciddi riskler doğurmaktadır. Anayasa'nın 36'ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü yalnızca mahkemeye başvurulabilme hakkı değildir, kişinin hakkını etkili biçimde ileri sürebilmesini de kapsar. Belirsiz alacak davasının kaldırılması özellikle ekonomik olarak daha zayıf durumda bulunan vatandaşların yargıya erişimini zorlaştıracaktır. Kısmi davaya ilişkin getirilen yeni sistemin aynı konumu sağlayacağı yönündeki değerlendirmeler de yeterince ikna edici değildir çünkü birçok uyumsuzlukta alacağın gerçek miktarı ancak bilirkişi incelemesi sonrasında ortaya çıkmaktadır. Bir defalık talep artırımını her zaman yeterli olmayacaktır.

Değerli Komisyon üyeleri, teklifin en ciddi anayasal sorunlarından biri HMK'nin 371'inci maddesinde yapılan değişikliktir. Düzenlemeye göre ilk derece mahkemesinin yalnızca görevsiz veya yetkisiz olduğu gerekçesiyle bozma kararı verilemeyecektir. Bu

hüküm ilk bakışta usul ekonomisini sağlamaya yönelik gibi görünmektedir ancak hukuk tekniği bakımından son derece sakıncalıdır çünkü görev konuları Türk hukukunda kamu düzenine ilişkindir. Bu husus Yargıtay içtihatlarında istikrarlı biçimde kabul edilmektedir. Görev kuralları, tarafların iradesine bırakılmış hükümler değildir. Mahkeme görevli olup olmadığını yargılamanın her aşamasında resen gözetmek zorundadır. Görev kurallarının kamu düzenine ilişkin olmasının nedeni, yargılama yetkisinin doğru mahkeme tarafından kullanılmasını sağlamaktır. Bir mahkemenin görevli olmadan karar vermesi yalnızca usul hatası değildir, aynı zamanda kanuni hâkim ilkesinin ihlali anlamına gelir. Anayasa'nın 37'nci maddesi hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamayacağını açıkça hükme bağlamaktadır. Eğer görevli olmayan bir mahkeme uyuşmazlığı karara bağlıyorsa burada doğrudan doğruya anayasa güvence ihlali söz konusudur. Bu nedenle, görev hususunun Yargıtay denetimden çıkarılması kabul edilemez. Kamu düzenine ilişkin bir konuda temyiz denetiminin sınırlandırılması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Usul ekonomisi adına kamu düzenine ilişkin denetimden vazgeçilemez. Eğer görevli olmayan mahkemenin verdiği karar sırf dosya sayısını azaltmak amacıyla konulacaksa bu yaklaşım hukuka aykırılığı meşrulaştırmak anlamına gelir. Hukuk devletinde amaç yalnızca dosyaları kapatmak değildir, amaç hukuka uygun karar vermektir. Bu nedenle, Hukuk Muhakemeleri Kanunu 371'de öngörülen düzenleme yeniden değerlendirilmelidir.

Teklifin Türk Borçlar Kanunu 55'e ilişkin düzenlemesi de ayrıca sorundur. Destekten yoksun kalma ve çalışma gücü kaybı tazminatlarında faiz başlangıcının değiştirilmesi mağdur aleyhine sonuçlar doğurabilecektir. Türkiye'de yargılamaların yıllarca sürdüğü dikkate alındığında zarar gören kişinin uğradığı ekonomik kaybın tam olarak giderilmesi gerekir. Tam tazmin ilkesi bunu gerektirir; aksi hâlde, zarar gören kişi 2'nci kez mağdur edilmiş olacaktır.

Sonuç olarak, bu teklif içerisinde olumlu hükümler bulunmakla birlikte, özellikle Hukuk Muhakemeleri Kanunu 107, 371; Ceza Muhakemesi Kanunu 308, kişisel verilen uzun süre saklanmasıyla ilişkin hükümler ve idari yargıda tek hâkim uygulamasının genişletilmesi ciddi anayasal ve hukuki tartışmalar içermektedir. Yargının etkinliği önemlidir ancak etkinlik adına hukuk devleti ilkelerinden vazgeçilmemelidir. Adaletin ölçüsü, hız değil hukuka uygunluktur. Bu nedenle, teklifin hak arama özgürlüğünü daraltan, kanun yolu güvencelerini zayıflatan ve kamu düzenine ilişkin denetimi sınırlandıran hükümlerinin yeniden değerlendirilmesi ile kamuoyunda "IBAN mağdurları" olarak bilinen ve Türk Ceza Kanunu 158'inci maddesini ilgilendiren durumla ilgili bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Son olarak, içinde bulunduğumuz yüzyılı "adalet yüzyılı" ilan eden Değerli Nurettin Alan Vekilimi kıymetli buluşu için kutluyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Teşekkürler.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Olgun.

Şimdi, söz sırası Sayın Öztürk'te.

Buyurun

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Kıymetli Bakan Yardımcım ve değerli bürokrat arkadaşlar; öncelikle hoş geldiniz.

Sayın Başkanım, adalet, devlet hayatının temel direği; toplumsal barışın, hukuk güvenliğinin ve kamu düzeninin en güçlü teminatıdır. Bir ülkede vatandaşın devlete güveni büyük ölçüde adalet mekanizmasının hızlı, öngörülebilir, erişilebilir ve hakkaniyetle işlenmesine bağlıdır. Bu sebeple, yargı alanında yapılacak her düzenleme, yalnızca bir teknik kanun değişikliği olarak değil doğrudan milletimizin adalet beklentisine verilen cevap olarak değerlendirilmelidir. Bugün görüştüğümüz on üçüncü yargı paketi olarak bilinen kanun teklifi de bu bakımdan önemli bir mahiyet taşımaktadır.

Teklif; yargılamaların makul sürede tamamlanmasını, mahkemelerin iş yükünün azaltılmasını, usul ekonomisinin güçlendirilmesini, Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda hukuki boşlukların giderilmesini ve uygulamada yaşanan tereddütlerin ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir.

Öncelikle yazılı yargılama usulüne tabi davalarda duruşmalar arasındaki sürenin zorunlu hâller dışında kural olarak üç ayı aşmaması yönündeki düzenlemeyi çok isabetli buluyoruz. Geciken adaletin çoğu zaman adalet duygusunu zedelediği de bilinen bir gerçektir. Vatandaş yıllarca süren davalarla yıpranmamalı, hak arama yolları yalnızca kanun metinlerinde değil uygulamada etkili ve sonuç alıcı olmalıdır. Bu düzenleme makul sürede yargılanma hakkının güçlendirilmesi bakımından oldukça önemli bir adım olarak karşımızda durmaktadır.

Yine, ön inceleme duruşmalarının ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla yapılabilmesine imkân tanınması teknolojinin yargı hizmetlerinde daha etkin kullanılmasını sağlayacaktır. Zaman, emek ve masraf tasarrufu sağlayan bu yöntem hem taraflar hem de yargı teşkilatı bakımından pratik fayda sağlayacaktır. Dijital imkânların yargı süreçlerine doğru ve ölçülü biçimde dâhil edilmesi, çağın gereklerine uygun bir adalet hizmeti bakımından zorunluluk hâline gelmiştir.

Teklifte yer alan önemli başlıklardan biri de belirsiz alacak davasına ilişkin uygulamada yaşanan sorunların giderilmesidir. Kısmi dava müessesesinin güçlendirilmesi, alacağın kalan kısmının aynı davada bir defaya mahsus artırılabilmesi ve artırılan kısım bakımından zaman aşımının dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılması yargılamalarda öngörülebilirliği artıracaktır. Böylece hem tarafların hak kaybına uğramasının önüne geçilecek hem de uygulamadaki farklı yorumların azaltılması sağlanacaktır.

İcra ve iflas hukukuna ilişkin düzenlemeler de dikkat çekicidir. İdare aleyhine alınan-verilen para alacaklarına ilişkin ilamlarda doğrudan icra takibine geçilmeden önce idareye başvuru zorunluluğu getirilmesi gereksiz icra takiplerinin önüne geçecek, kamu kaynaklarının daha verimli kullanılmasına katkı sağlayacak ve alacaklının icraya başvurmak zorunda kalmaksızın alacağını daha kısa sürede tahsil edebilmesine imkân verecektir.

Yine, miras yoluyla intikal eden ve üçüncü kişilerin mülkiyet hakkının bulunmadığı taşınmazlarda ortaklığın satış suretiyle giderilmesi hâlinde ilk artırmanın yalnızca malik mirasçılar arasında yapılması da oldukça yerinde bir düzenlemedir. Bu yaklaşım, aile mal varlığının korunması, mirasçılarının hukuki menfaatlerinin gözetilmesi ve uygulamada ortaya çıkabilecek suistimallerin önlenmesi bakımından dengeli bir çözüm sunmaktadır.

Teklif idari yargı bakımından da mahkemelerin iş yükünü daha etkin yönetmeyi amaçlamaktadır. Bazı uyuşmazlıkların tek hâkimle karara bağlanabilmesi, istinaf ve temyiz yollarına ilişkin usul kurallarının yeniden düzenlenmesi, Danıştayın kurumsal kapasitesine yönelik geçiş hükümlerinin güncellenmesi yargı sisteminin daha hızlı, daha işlevsel ve daha verimli çalışmasına hizmet edecektir.

Ayrıca Anayasa Mahkemesi iptal kararları doğrultusunda yapılan düzenlemeler hukuk devleti ilkesinin doğal sonucudur. Kanuni faiz, kişisel verilerin korunması, bilgisayar verilerine ilişkin tedbirler, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve savunma hakkına ilişkin hükümler hem bireysel hakların korunması hem de uygulama birliğinin sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

Elbette hiçbir kanun teklifi tek başına yargı sistemindeki bütün sorunları ortadan kaldırmaz ancak doğru yönde atılmış her adım adalet hizmetine duyulan güveni artırır. Bu teklif de daha hızlı işleyen, daha öngörülebilir, daha etkin ve vatandaş odaklı bir yargı sistemi bakımından desteklenmesi gereken bir düzenlemedir.

Değerli arkadaşlar...

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Katılmıyoruz Sayın Vekil.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Efendim?

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Katılmıyoruz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Görüşünüze katılmıyoruz Halil Bey.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - "Katılmıyoruz."

Vallahi biz de bazen CHP'nin görüşüne katılmıyoruz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bazen katılmıyorsunuz, doğru.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Demokrasi bu olsa gerek.

Şimdi şunu söylemek istiyorum: Teklif oldukça...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın milletvekilleri, lütfen karşılıklı atışmayalım.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - İnteraktif olsun Başkanım, önemli değil, biz alıştık.

Teklif özü bakımından, içerdiği maddeler itibarıyla oldukça güzel bir teklif ama bu teklifte olması gereken bazı hususlar da elbette ki lazımdır. Yine kamuoyunda ciddi anlamda tartışılan ceza infaz indirimi, yine TCK 158 IBAN mağdurları, yine Covid-19 yasasındaki o üç yılın beş yıla çıkarılması gibi hususlar daha evvel kamuoyunda tartışılan ve bizim Cumhuriyet İttifakı tarafları, mensupları, bazı sözcüler tarafından da kamuoyunda konuşulan ve gerekli düzenlemeler yapılmasını beklediğimiz hususlardı. Bu konuda bugün itibarıyla belki Komisyonumuza bir yasa teklifi sunulmadı ama biz şunu biliyoruz: Hem Adalet Bakanımız Sayın Akın Gürkler ve çalışma arkadaşları hem de biz Cumhuriyet İttifakı olarak bu hususların çözüme kavuşması hususunda çalışmanın tamamlanmadığını biliyoruz ama bu konuda bir çalışma yok değil, çalışma var ama bugüne yetişmiş bir hâli yok. Eğer yetişebilir ise bugün bazı sorunların, bazı eksikliklerin giderilmesi hususunu teklif olarak sunup kamuoyundaki bu haklı beklentiye gidereceğiz ama şunu söylemek istiyorum: Eğer bugün itibarıyla bazı düzenlemelerin hayata geçmesi noktasında çalışma sürecektir -ki bazıları muhakkak sürecektir- bu konuda kamuoyunun da bir yanılgı içinde olmamasını istihham ediyorum. Bazı arkadaşlarımız, bazı muhalif siyasi partili arkadaşlar bu konuda bir düzenleme olmayacağı noktasında bir kamuoyu oluşturmaya çalışsa da bu konuda bir kamuoyu oluşacağını ben tahmin etmiyorum ama şunu söylemek istiyorum: Bu konu nihayetinde bugün olmazsa en kısa sürede çözüme kavuşacaktır ve bu beklenti kamuoyunu tatmin edecek bir şekilde gündeme gelip, Genel Kuruldan geçip yasalaşacaktır.

Ben bizi dinlediğiniz için çok teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz Sayın Öztürk.

Sayın Aslan, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben de herkesi selamlıyorum Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri.

Bu Komisyona açıkçası bu maddenin kendisi, bu paketin kendisi çokça bir beklentiden sonra geldi. Her ne kadar bu beklentiye ilişkin şu an toplum bu görüşmeleri izliyor ve bu konuda çokça eleştiriler olsa da aynı zamanda çokça beklenen bir paket ve bu kanun yapma tekniği -çokça aşağıda kürsüden de söylüyoruz- tam bir kısır döngüye dönmüş durumda. Çünkü bu önümüze gelen on ikinci yargı paketindeki meseleler de yeni hakların tanındığı, toplumda toplumsal krize dönüşen adalet krizlerinin beklentisinde yaratıldığı bir reform paketi değil, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği düzenlemelerin kanunlaştırıldığı -çoğunlukla- belki de bir tamir paketi ya da "hukuki boşluk" diye addettiğiniz ama boşluğu boşlukla doldurmaya çalıştığınız bir paket hâline geldi. Çünkü toplumun dertlerine çözüm üretilmesi gereken yerde, bu Mecliste, bu Komisyonda daha önce yapılan anayasal yanlışların ardından hazırlanan bu yeni tamir paketine tekrar bir zaman ve emek harcamış oluyoruz. Çünkü bugün bu on ikinci yargı paketinde de bolca iktidarın kendi eliyle ürettiği bu Anayasa'ya aykırılıkların Anayasa Mahkemesi iptal ettikten sonra bize yeniden paketlenmesi üzerinden görüyoruz.

Bu konuda 2002 yılından bu yana, AKP'nin iktidara geldiği tarihten bu yana kadar aralıksız sürdürülen bir reform iradesi, aralıksız sürdürülen bir reform, hukukun üstünlüğü, öngörülebilir adalet, insan odaklı hizmet anlayışından söz edilmesi ancak bunun karşılığında ortaya çıkan pratik, hukuki ve yargısal olarak gerçeği göstermiyor. Anayasal yanlışları ve iptal kararlarını tekrar tekrar yaparak bu ifade edilen hedeflerin hiçbirine ulaşmak mümkün değil. "Gecikmeyen ve öngörülebilir adalet" diyor kanunun genel gerekçesinde fakat yurttaşın hakkı yıllarca geciktiğinde hangi kuralın ne zaman iptal edileceği konusunda da büyük bir belirsizlik yaratılıyor. Sadece Anayasa, iptal kararı, yasa yapımı şeklinde değil toplumun belirlilik, öngörülebilirlik ve hak talebi meselesinde de ciddi bir belirsizlik ortaya çıkarıyor.

Belki ilerleyen maddeler kısmında değineceğim ancak teklif girişinde yer alan ve -tırnak içerisinde- bir hedef ve süsleme olarak görünen kısımlara girmek istiyorum. Teklife bakınca "merkezde yurttaşı gören, insan odaklılığı gören" kavramının birkaç kere tekrar ettiğine hayret ediyorum açıkçası çünkü süslü cümlelerden çok düzenlemenin idarenin kolaylığını gözetken, yürütmenin bitmeyen kontrol, güç ve kendine göre dizayn etme iştahı var. Burada insan odaklı bir anlayıştan söz etmek mümkün değil.

Çokça söylendi; Çek Kanunu, ehliyet affı bekleyenler, esnaf, kamuoyunda IBAN mağdurları TCK 158, bugün barış ve demokratik toplum sürecinde hapishanelerden tutulmuş demokratik siyaset yasalarına kadar binlerce yurttaş aylardır yapılacağı

söylenen düzenlemeleri bekliyor. IBAN mağdurlarına ilişkin çokça söylendi, hem Adalet Bakanının açıklaması burada hem de yine Komisyon Başkanımız Sayın Cüneyt Başkanın yapmış olduğu kısa zamanlı açıklama burada. Bu da büyük bir haklı beklenti yarattı ancak bu haklı beklentinin bugün bu pakette karşılanmadığını görüyoruz. İnsanlar, toplum bu açıklamalara güvenerek bekledi, umutlandı ancak ceza tehdidi altında olan ya da cezaevinde tutulan binlerce genç için hâlâ bir çözüm gerçekleştirilmedi. İnsanların adalet beklentisini ertelleyerek ya da belirsiz zamanlara bırakarak açıkçası sorumluluktan kaçılmayacağını özellikle iktidara söylemek gerekir.

TCK 158 nitelikli dolandırıcılık meselesini on birinci yargı paketi tartışmalarında da çokça ifade etmiştik. Mesele sadece mağdurların sayısı üzerinden ortaya çıkan bir mesele değil, gerçek anlamda adalet ve suç failine erişme konusunda da ciddi bir sorun yaratıyor çünkü Yargıtay kararları var, çelişkili yerel mahkeme kararları var. Bu konunun değişikliği üzerinden ciddi bir toplumsal beklenti hâli var çünkü bu suçun işlenme biçimleri türlü türlü. Hesabını çaldıranlar, suç kastı olmayarak kullananlar, özellikle 18'ine yeni girmiş üniversite öğrencileri, turizm amaçlı başka şehirlerde çalışmaya giden genç yaştaki işçiler şu an otuz yıl, kırk yıl, elli yıl gibi yüksek cezalarla yargılanıyor. Peki bu dosyalarda dolandırıcı çetelerin kendisine ulaşabiliyor muyuz? Hayır. Bugüne kadar o kadar bize ulaşan insanlar oldu, hepsinin dosyalarını sorduk. Asıl dolandırıcılığa sebep olan "sigorta şirketi" denilen kişiye, avukatlık bürosu olarak kendini tanıtan kişilere ulaşılabilir mi? Hayır. Profesyonel dolandırıcılar dışındaki öğrenciler, üniversiteye yeni girmiş ya da kayıt sürecindeki kişiler, dar gelirli yurttaşlar, özellikle anne ve babaların belli bir yaşta sonra teknik olarak üzerine açılan ama kullanılmayan hesapların hepsi bugün bu mesele üzerinden duruyor ve hepsi şunu bağıyor: "Asıl fail ben değilim, asıl fail dışarıda, yargılama devam ediyor, bunun üzerinden onlarca, yüzlerce yıllarla yargılanıyoruz." Onuncu yargı paketi geçti, on birinci yargı paketi geçti. Özellikle on birinci yargı paketinde burada Sayın Selman Hoca vardı, Anayasa 38'deki suç ve cezada şahsiliğe meselesi üzerinden, suç ve cezada kişisel kusur üzerinden çokça değerlendirme yapmıştık ancak buna rağmen, bu kadar süreye rağmen hâlen bir hazırlık yapıp getirilmemesini biz buradan eleştiriyoruz. Burada uzlaşma kapsamına alınacak mı, alınmayacak mı? Bir af getirilip getirilmeyecek mi? Etkin pişmanlık olacak mı? Asıl fail ya da dolaylı faillik üzerinden bir ayırım gidecek mi? Bu ayrıntılara girmiyorum ancak gerçek şu ki gerçek suçluyu yok sayan, aklayan değil, suçsuzu 2'nci kere mağdur... Aslında bugün yargılananlar da dolandırıcı suçunun mağduru konumunda. Bunlar açısından adalet talebinin yerine getirilmesi gerekiyor. Burada TCK, CMK ya da yargılama usulü bakımından Yargıtayın son verdiği kararlara uygun bir biçimde düzenleme getirilmeli. Cezada adaleti ancak adil yargılanma hakkıyla sağlayabiliriz diye ifade ediyorum.

Kamuoyunda yapılan söz konusu bu açıklamalara, bir hafta önceki açıklamalara ne oldu da hukuki ve sorumluluktan kaçınacak şekilde gereği yapılmadı diye bugün hem komisyon üyeleri olarak bizlere -çünkü bizler de bu insanlara bu şekilde açıklama yapma durumunda kaldık- hem de toplumun kendisine açıklanması ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz çünkü adalet beklentisiyle kimseyi beklenti içine sokmaya kimsenin hakkı yok ve hiçbirimiz, kusura bakmayalım, bu beklentiler yaratıldıktan sonra unutulduğu bir yer hâline getirilecek bir komisyon olmasını da açıkçası istemiyoruz. Bu nedenle, iktidarı, Komisyonu, burada bulunan tüm partileri yurttaşlara umut dağıtma ihtimalinden, iktidarın kendisini özellikle, Adalet Bakanlığı ve Komisyon Başkanımıza verilen bu sözü ve yaratılan bu haklı beklentiye ve umudun sorumluluğunu taşımaya davet ediyoruz.

Yine, genel gerekçelerde -bugün Sayın Alan'ın her ne kadar konuşmasının tamamına yetişemesem de- ifade edildiği gibi bir hukuk üstünlüğü, öngörülebilir adalet, insan odaklı bir hizmet ve adalet anlayışından bahsedeceksek ilk bakmamız gereken yerlerden bir tanesi hapisaneler. Bunu sadece TCK 158 bağlamında söylemiyorum çünkü hapisanelerde her gün devletin gözetimi ve denetimi altında bulunan insanlarla ilgili ölüm haberleri geliyor; doğal ölüm, intiharlar, şüpheli ölümler, bu yönüyle yıl içinde yüzlerce ölüm haberleri maalesef ki geliyor. Hasta mahpusların infazı yakılıyor.

Adli Tıp Kurumunu konuşacağız, Adli Tıp Kurumunun vermiş olduğu tarafsızlıktan ve bilimsel bilgilerden uzak kararları var. Keyfi disiplin cezaları ve idari gözlem kurulları eliyle 2021'den beri aralıksız biçimde siyasi mahpusların özgürlükleri gasbediliyor. Bu konuda benim ve diğer vekillerimizin vermiş olduğu birçok kanun teklifi bu Komisyonunda bekliyor. Daha önce de söyledik, Komisyonunda bekletilen kanun teklifimizin hiçbir şekilde dikkate alınmaması, bu paketlerde hiçbir şekilde yer verilmemesi, tek yönlü iktidarın kendi yasa yapım tekniğini dayatması meselesinden yola çıkıyor. Peki, bu sorunları neden gündeme almıyoruz? Bugün özgürlük meselesini çokça konuştuk, on birinci yargı paketinde de çokça söyledik, 3 hücre disiplin cezası aldığı gerekçesiyle infazı altı yıl ya da ömür boyu uzatan mahpuslar var. Dönemin devlet güvenlik mahkemeleri tarafından hukuka aykırı biçimde yargılanan -bu konuda onlarca AİHM kararı var- müebbet hapis cezası almış ve otuz yılını hapisanelerde geçirmiş insanlara bu otuz yıllık süre içerisinde verilen, özellikle ifade özgürlüğü kapsamındaki bazı meselelerden dolayı hücre cezaları gerekçe gösterilerek müebbet hapis alan mahpuslar için otuz altı yıl hatta bazı mahpuslar için son Yargıtayın vermiş olduğu karar itibarıyla maalesef ki ölüncüye kadar infaz yatmayla ilgili sorunlarla karşı karşıyayız. Bununla ilgili sadece Bolu F Tipi Hapishanesinde 13 mahpus var, koşullu salıverme hakkı gelmiş, otuz yılını tamamlamış ama 3 hücre cezası nedeniyle özgürlükleri gasbedilmiş. Düzce Hapishanesinde 3 mahpus var. Daha yeni Karadeniz turundan geldik, Gıyasettin Aydın hakeza benzer durumda. Ve bu mahpusların çoğu da hasta mahpuslar; kanser hastası, engelli olanlar, ağır hastalıkları olanlar, kalple ilgili, birden fazla stent takmış ya da kalp krizi riski olan mahpuslardan bahsediyoruz. Şu ana kadar bizim bilebildiğimiz ya da tespit edebildiğimiz 250 mahpus var. Infazları bu şekilde yakıldığı için otuz yılın üzerinde, otuz üç, otuz dört, otuz beşinci yılına giren mahpuslar var. Bunlardan biri de Şaban Saruhan, otuz üç yıldır içeride, ağır hasta mahpus, Bolu F Tipinde. Bu konuda 2007 yılında Adalet Bakanlığına yazmış olduğu bir dilekçede "Sayın Öcalan benim irademdir." ifadesi nedeniyle aynı mesele üzerinden birden fazla hücre cezası almış ve bunun cezası şu an altı yıl gibi bir infaz uzatmayla karşı karşıya. Resmî makamlara verilen dilekçelerde inceleme hakkı olmayan infaz kurumları tıpkı bu örnekte olduğu gibi hem inceleme yapıyor hem hücre cezası veriyor ancak hukuken cezai olarak, soruşturma makamı olarak savcılıklar bu konuda "sayın" nedeniyle ceza veremiyor. Suç olmaktan çıkan bir mesele için altı yıllık ek bir hapis cezasına dönüşmüş durumda. Bu mesele çok acil, çok hayati ve kanun teklifimiz hâlen bekliyor. Bu konunun da dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, Sayın Öcalan dışında aklık grevine girmek, insan onuruna aykırı durumları protesto etmek, cezaevlerinde gerçekleşen kötü muameleye karşı kapı vurma eylemleri yapmak... Mahpusların tahliyelerinin engellendiği bir yerde burada insan odaklı bir adaletten ve insan odaklı bir hassasiyetten bahsetmek mümkün değil.

Bugün Adalet Bakanı da burada, ilgili ceza mevzuat hükümlerinden yetkili de burada, Şaban Saruhan gibi benzer durumda olan mahpuslar kanun yararına bozma başvurusunda bulunarak bahsi geçen bu cezaların düşmesini ve hakları olan özgürlüğe erişmelerini istiyor ancak Şaban Saruhan ve yüzlerce mahpusun kanun yararına bozma başvurularına yıllardır ya cevap verilmiyor ya da mükerrer başvuru diye reddediliyor.

Sağlığa erişememe yerlerde dönüşümlü...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Aslan, şimdi Genel Kurulda Sayıştay oylaması başladı. Oylama için yarım saat ara vereceğim, ondan sonra tekrar ilk söz sizin, olur mu?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, peki.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

Değerli arkadaşlar, yarım saat ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 17.46

BAŞKAN: Cüneyt YÜKSEL (İstanbul)
BAŞKAN VEKİLİ: Orhan KIRCALI (Samsun)
SÖZCÜ: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)
KÂTİP: Oğuzhan KAYA (Çorum)

----- 0 -----

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri; toplantımıza teklifin tümü üzerindeki görüşmelerle devam ediyoruz.

Sözü tekrar Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'a veriyorum.

Buyurun Sayın Aslan.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tekrar teşekkür ederim.

Ben bütünsel olarak devam ettireceğim. Şöyle ki adalet bekleyerek bizlere talebini ulaştıran mahpusların, ailelerin, mağdurların olduğu bir yerde insan odaklı bir yasa yapımından söz edemeyeceğimiz açık. Genel gerekçede yargıya ilişkin güven ve memnuniyetin yükseltilmesine yer verilmesi aslında sizlerin de toplumdaki yargıya güven ya da memnuniyet konusundaki rahatsızlığın, haklı gerekçelerin yargıya yansımalarının farkında olduğunuzu gösteriyor. Ancak yargıya güvenin ya da memnuniyetin yükseltilmesinin sadece yargının hızıyla ilgili, makul sürede yargılanmayla ilgili olmadığına, tam aksine, bunu da içerisinde kapsayacak şekilde insanların eşitlik, adalet, demokratik hak ve özgürlüklerini koruyabilecek, tarafsız ve bağımsız bir yargıyla sağlanabileceğinin altını çizmek istiyorum çünkü sormak gerekir: Bilhassa, hapishanelerde sağlığına erişemediği için yaşamını yitirenler, yerde dönüşümlü yatanlar, ağız içi arama, çıplak arama nedeniyle hastaneye gitmeyi reddedip sağlığından olanlar; bir daha dışarı çıkma umudu olmadan ömür boyu ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla 4 bini aşkın mahpusun hapishanelerden cenazesi çıkar diye beklediğiniz bir anlayışta insan odaklı bir yasa yapımından söz edilebilir mi? Hayır.

Şimdi, bizlerin dile getirdiği halkın talepleri, acil yapılması gereken infaz düzenlemeleri, bizlerin bu Komisyona vermiş olduğu ve bekletilen kanun teklifleri, barış ve demokratik toplum süreci için gerekli olan yasalar bekletilirken önümüzdeki paketin, anlatıldığı gibi adaletin yüzyılı değil maalesef ki niteliksiz yasal düzenlemelerin, ertelenmiş hukuk devletinin ve bir anayasal ve hukuki boşluk sarmalında anayasal sınırları aşındıran bir yönetim anlayışının belgesi olduğunu düşünüyoruz.

Bunu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Araştırma Hizmetleri Başkanlığından aldığım Anayasa Mahkemesi norm denetim verileriyle biraz açıklamak istiyorum. Biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesi 1961 Anayasasıyla kuruldu. O günden bugüne, AKP'nin iktidara geldiği 3 Kasım 2022'ye kadar Anayasa Mahkemesi kırk bir yıl içinde sadece 2.673 karar almış norm denetimi kapsamında; bunların 529'u esas yönünden iptal kararıyla sonuçlanmış, geri kalan kısımların çoğu usulü anlamdan. Ama 3 Kasım 2022 sonrasında yani yaklaşık yirmi üç yıllık bir sürede -son altı ayı saymıyorum çünkü araştırma 26 Kasım 2025 yani aralık itibarıyla sonlanmış- toplam karar sayısı 2.752, esas yönünden iptal kararlarının rakamı ise 869 yani AKP kendisinden önceki yaklaşık kırk bir yılın tamamından 340 daha fazla esas anlamda iptal kararı almış. Anayasa Mahkemesinin kuruluşundan bugüne kadar vermiş olduğu bütün esas iptal kararlarının yaklaşık yüzde 62'si 2002 sonrası döneme ait, özellikle son yıllarda bu rakam gittikçe artmış. 2002 öncesindeki dönemin tamamında esas iptal kararlarının toplam kararlara oranı yüzde 19,79 iken 3 Kasım 2002 sonrasında bu oran 31,58'e yükselmiş. Elbette, dönemlerin süresi, başvuru sayıları, anayasal sistemle ilgili birbirinden farklı gerekçeler sunacaksınız, amenna ama bu rakamlar AYM iptal, istisna olmaktan çıktığını, AKP için bir yönetim ve yasa yapma tekniğine dönüştüğünü bizlere gösteriyor. Ancak hiçbir yönetsel ihtiyat önümüzdeki bu devasa tabloyu gerekçelendiremez, görünür kılamaz.

Bugün, Anayasa'ya aykırı düzenleme yapmanın istisna olmaktan çıkıp bir yasama yöntemine dönüştüğünü gösteren maddeler hakeza burada da var. Adli Tıp Kurumundaki atama koşulları kanun yerine Cumhurbaşkanı kararnamesiyle düzenlenip Anayasa Mahkemesi iptali sonrası kanuna alıyoruz, evet ama Adli Tıp Kurumu tarafından bu süre içerisinde yapılan usulsüzlüklerle ilgili hiçbir denetim yok. Bu süreç içerisinde verilen hasta mahpuslarla ilgili kararla ilgili hiçbir telafi, denetim yok. Hâkim ve savcı yardımcılarının eğitim ve sınavlarının temel esasları yönetmeliğe bırakılan bir süreçte. Şimdi "Kanunla yazılır." denilmiş ancak bu arada geçen süreyle ilgili ortaya çıkan hukuka aykırılıklarla ilgili, boşlukla ilgili bir düzenleme yok.

Yine, kanuni faizin yurttaşın alacağını enflasyon karşısında korumadığı için Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğini görüyoruz. Şimdiye değiştiriyorsunuz, amenna fakat faiz gerçek değer kaybını karşılamadığında yurttaşın kalan zararının nasıl olacağına ilişkin bir düzenleme yine yok.

Moleküler genetik veriler bakımından Anayasa Mahkemesi, saklama süresi, kullanım biçimi, imhası, bilgilendirilmesi ve etkili başvuruya ilgili temel güvencelerin kanunda bulunması gerektiğini söylemiş, düzenlemeyi iptal etmiş. Teklifte 14'üncü maddede kayıt, saklama, imha ve yararlanmayla ilgili esas ve usulleri tırnak içerisinde yine yasaya almışsınız ama ayrıntıları yine yönetmeliğe bırakmışsınız; aslında, yine Anayasa'nın söylediği şekilde bir düzenleme getirmemişsiniz.

Kişisel verilerin korunması, özel hayatı ilgilendiren bilgisayar ve kütüklere el koyma, saklama ve silinmesi meselesinde Anayasa'nın, iptalin yerine yine yeni boşluklar getirildiği gibi, bu konudaki açıklarla ilgili bir değerlendirme ya da denetim süreci söz konusu değil. Yani Anayasa Mahkemesi kararı üzerine yeniden düzenleme getirmişsiniz ama yeniden düzenleme içerisinde aynı şeyi, aynı yöntemi farklı şekilde tekrarlıyorsunuz.

Dijital materyallerden elde edilen kişisel verilere ilişkin silinmeyen verilerin işlenmesinin nasıl sınırlandırılacağı yani Anayasa Mahkemesinin asıl ihlal verdiği meseleyle ilgili, güvenlik silme yöntemiyle ilgili hâlen bütünlüklü bir meseleye yasada yer verilmemiş.

Yine, çarpıcı olarak, 16'ncı maddede Anayasa Mahkemesi, 10 Temmuz 2025 tarihinde 1 Haziran 2023 tarihli önceki kararında tespit etmiş olduğunun, kanun koyucu tarafından dikkate alınmadığını yazmış yani demiş ki: "Sen bunu daha önce değiştirdin, getirdin, ben bunu inceledim ama siz, 2023 tarihi öncesindeki kararda size söylemiş olduğum yasal değişiklikleri yine yapmadınız, 2'nci kere getirdiniz." ve bunun böyle yani yasa koyucu tarafından kendi değerlendirmesinin dikkate alınmadığını açıkça Anayasa Mahkemesi kararında yazmış. Yani sadece "Bu hüküm Anayasa'ya aykırıdır." dememiş; yasamaya, kanun koyucuya, bize dönüp demiş ki: "Daha önce söylediklerimi dikkate almayarak aynı yasayı farklı şekilde önüme getirdiniz." Şu an 3'üncü kere

getiriyorsunuz bu düzenlemeyi. Anayasa Mahkemesi 2 kere bu konuda iptal vermiş. Yine, ikinci kararda, bize "Yasa koyucu olarak neden dikkate almıyorsunuz?" dediği kısımları yine dikkate almamışız, hakeza yine usulü bir yöntemle getirmişiz.

İşte bu tablo, sadece hukuk üretmek, yasa yapmak meselesi olmadığını, ismine her ne kadar "reform" desanız de öyle olmadığını bize çarpıcı bir şekilde gösteriyor. Anayasa'ya aykırı kural çıkarmak, yıllarca uygulamak, uygulandıktan sonra değişiklik üzerine aradaki hukuka aykırılıklarla ilgili hiçbir sorumluluk almamak, denetime koymamak, yurttaşın hakkını ihlal etmek, Anayasa Mahkemesi iptal edince olabildiğince en dar, en sınırlı, el şekli biçimde düzenlemeye çalışmak yöntemi maalesef bir hukuki hile ve kanunu dolanmak meselesidir.

Bu nedenle, bu meselenin, getirilen bu yasa teklifinin bir reform meselesi değil, toplumun adalet beklentisi değil, bir bütün olarak bugüne kadar kendini tekrarlayan yasa biçiminin bir tekrarı olduğunu ve bundan da artık vazgeçilerek gerçek anlamda Anayasa kararlarına uygun, halkın eşitlik, adalet beklentisine uygun yasaların yapılması gerektiğini yöntemsel olarak da esas olarak da hatırlatarak bitirmek istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Uzun, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli katılımcılar, değerli misafirlerimiz; çalışmamızın temelini oluşturan teklifin ismi, daha doğrusu, isminden ziyade temel felsefesi "yargının etkin ve verimli işlemesi" olarak tespit edilmiş durumda. Ben hazırlıklarda emeği geçen, başta Nurettin Vekilimiz olmak üzere bütün herkese teşekkür ediyorum.

"Yargının etkin ve verimli işlemesi" başlığının konulmuş olması aslında Türkiye'de yargının etkin ve verimli işlemediğinin bir itirafını içeriyor, bu yönüyle kıymetli bir tespit. Evet, gerçekten öyle, ne yazık ki ülkemizde yargı etkin ve verimli işlemiyor. Bizler de hukukçu olarak yargının etkin ve verimli işlememesinden dolayı mesleğimiz de olması, algımızın da bu alanda daha açık olması nedeniyle yaşananları üzüntüyle, yapılmak istenenleri tam olarak belki de yapamadığımızı düşünerek biraz da suçluluk içinde izliyoruz.

Evet, yargı etkin ve verimli olmalı ancak sorun sadece bu başlık altında ya da bu temel ilke altında saklanacak kadar sığ değil; daha büyük problemleri var yargımızın. Aylarca topluma büyük büyük vaatlerde bulunuldu. Yargının düzeltilmesi konusunda bugün 12'ncisine geldiğimiz ama yarın daha kaçınıncılarına geleceğimizi bilmediğimiz bir işleyiş içinde on ikinci yargı paketinden toplum çok büyük bir beklenti içine sokuldu ve her birine "yargı reformu" adı verilmek suretiyle de bu beklentiyi bizatihi iktidar yarattı. Oysa Türkiye'de bu ilkedan önce yargının çözülmesi gereken bağımsızlık problemi var -açmayacağım ayrı ayrı çünkü hepimiz hukukçuyuz ve ne demek istediğimi çok iyi anlıyorsunuz- tarafsızlık problemi var, siyasi baskılardan arındırılması problemi var. Temel nedenlerden bir tanesi, HSK'nin mevcut yapısı var; bu yapıyla doğan yargı anlayışında yargıya güvenin oluşabilmesini çok büyük engeller bekliyor. Eğer bu HSK yapısını düzeltmezseniz oraya yapılan atamalarla ve daha sonra oradan çıkan kararlarla ilgili yargıya güven hiç oluşmayacakmış gibi bir sonuca gidiliyor. Mesela, bu ülkede Anayasa Mahkemesi kararlarına yerel mahkemeler tarafından uyulmaması problemi var. Anayasa Mahkemesinin kararının Anayasa'ya göre bağlayıcılığının ifade edilmesine bile gerek olmadan bağlayıcı olacağı hepimiz tarafından biliniyor olmasına rağmen Anayasa tarafından ayrıca ifade edilen bu hükme uymayan yerel mahkeme kararları var. Ve o yerel mahkemenin başında hâkim var, hukukçu var, Anayasa Mahkemesinin kararını tanımayan bir yerel mahkeme hâkimi var bu ülkede ve hâlâ yargıyı düzeltelim diye uğraşıyoruz. Ve sonrasında Anayasa Mahkemesini tanımayan hukukçu hâkimin siyaseten getirildiği yerler var. Eğer bunları konuşmayacak olursak Türkiye'deki yargıyı düzeltmekle ilgili ne önlem alırsak alalım, ne kanuni düzenleme yaparsak yapalım bir yere vardırabilmemizin mümkün olmadığını siz de çok iyi biliyorsunuz değerli arkadaşlar; biz, asıl buralara ilişkin düzenlemeler yaparak yargıya katkı sağlayabiliriz.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının eksiksiz uygulanması gerekliliğini biz ülke olarak kabul ettiğimiz hâlde bunu uygulamayan mahkemelerimiz ve hâkimlerimiz var, bu mahkemelerimize ve hâkimlerimize ses çıkarmayan bir HSK'miz var, Hakimler ve Savcılar Kurulumuz var. Düşünün, görevi, Anayasa Mahkemesi ya da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararını Anayasa'ya göre uygulamak olduğu hâlde uygulamayan bir hâkimle ilgili yapılmış disiplin soruşturması yok, yok. Olur mu? Siz kendi ülkenizde böyle bir şeyin hukuk adına oluyor olmasına nasıl bakıyorsunuz? Hukukçu arkadaşlarım, hepimiz hukukun üstünlüğü için çaba sarf etmiş, fakültelerde hocalarımız bize hukukun üstünlüğünün bu devletin temel ilkelerinden bir tanesi olduğunu öğretmiş ve biz özümsemiş, gerçekten gerekli olduğuna inanmış olan insanlar olarak hukukun üstünlüğünü uygulamadığı hâlde hâlâ o görevde olan, hâlâ o görevde olması da yetmez, bu nedenle ödüllendirilmiş, bakan yapılmış hâkimler var. Konuşmayacak mıyız? Nurettin Vekilim, konuşmayacak mıyız bunları? Ben, sizin hukuka olan inancınızın ne boyutta olduğunu şahsi ilişkilerim ve sizinle olan dostluğum nedeniyle biliyorum ama on ikinci yargı paketinin altına imza atarken... "Bu ülkenin yargı reformunda bu konular görüşülmeli, bunlar görüşülmedikten sonra icra dairesine otuz gün sonra başvuru, kırk gün sonra başvuru, bunlar değil bizim meselelerimiz." diyeceğinizi biliyorum, içinizden dediğinizi de biliyorum ama bakın, bu görevlerde bir daha olmayabiliriz, bu görevlerdeyken bunları söyleyeceğiz, herkese söyleyeceğiz. Niye? Biz ülkemizi seviyoruz, ülkemizi seviyoruz. Ülkemiz hukuk devleti olsun diye bunları söyleyeceğiz, konuşacağız. Bundan dolayı, hiçbir şey yapmadan buradan ayrılıp gitmek bizlere zül olur. Biz bu ülkenin hukukçusuyuz, biz bu ülkenin aydınıyız. "Bu ülkenin hukuk devleti olması için elimizi taşın altına biz de koyduk." diyerek ayrılmamız lazım. Yarın hiçbirimiz yokuz burada ama ne yaptığımızı sorarlar; ne yaptığımızı sorduklarında söyleyebileceğimiz, hukuk adına, inandığımız değerler adına, ülkemizin daha iyi yerlere gelmesi adına yapacaklarımızın mutlaka olması lazım ve bunların yapılması lazım.

Bakın, bunlar olmadığı gibi, yine sizin iktidarınız döneminde yapmış olduğunuz beyanlar, hem de üst düzey beyanlar ve o üst düzey düzey beyanların toplumda yarattığı bir beklenti var; bu beklentiyi temel ilkelerin dışında söylüyorum, bu beklentilerin... Aylardır insanları oyaladığınız IBAN düzenlemesi bu teklifte yok. Sanki olacak gibi, tebessümünüzden öyle bir şey anlıyorum, olsun, olsun. Bizim, burada, toplumun sorunlarına, tespit ettiğimiz sorunlara hukuken doğru çözümler getirmekle ilgili görevimiz var. O nedenle, bugün burasıdır, buradayken "Bu konunun çözümü noktasında ne yapabiliriz?"i hep beraber kararlaştıralım çünkü görebildiğim kadarıyla bu konuya mesafeli yaklaşan hiç kimse yok. Toplumda böyle bir problem olduğunu sosyolojik açıdan hepimiz

kabul ediyoruz ancak kabul ederken yine de suçun cezalandırılmaması ilkesi değil, suçun cezasız bırakılması esası da değil ama makul, mantıklı ve hukuken "Adaletin terazisi burada tecelli etti." diyebileceğimiz bir düzenlemeyi getirin, hep beraber yapalım, çıkaralım, toplumdaki bu beklentiye lütfen karşılalım.

Bakın, cezaevlerinin kapasitesi ve şartları ortada, bir iyileşme burada gelmesi gerekirdi, geldi mi? Yok. Deneyimli... (Uğultular)

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ben, sonra da devam edebilirim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bakın, cezaevlerinin kapasitesi ortada. Cezaevleriyle ilgili, burada Adalet Bakanlığından görevli bir arkadaşımıza çok deneyimli bir cezaevi müdürünün söylediği şu sözü hatırlatmak isterim, cezaevinde fiilen çalışan arkadaş söylüyor: "Bizim geleni göndermek gibi bir yetkimiz yok, biz getirin de demiyoruz, geleni yatırmak mecburiyetinde kalıyoruz ve bütün bu sürecin sonunda, benim cezaevi için söyleyebileceğim bir tek şey var: Cezaevi pazar filesi gibidir, içine ne koyarsan taşır." Bu söz, herhâlde, cezaevlerinde nelerin nasıl yaşanmakta olduğunu çok rahatlıkla gösteriyor. Cezalandırdığımız insanların cezalı, tutuklu, hükümlü ne ise o hâliyle bile sahip olduğu insani değerleri karşılayamıyoruz. Nöbetle uyuma var, nöbetle; nöbetle uyku olur mu? Yani, çok şey anlatabilirim ama yormayayım onunla ilgili sizleri.

Bu ülkenin infaz hukukunun temel bir problemi var Sayın Başkanım, infazla ilgili, bugün... Bakın, çok deneyimli, çok saygın hukukçular var aramızda, bu arkadaşlarımızın her biri mesleğinde yüzlerce dosya bakarak, görerek geldi; şu anda içimizde herhangi bir arkadaşımızın infaz hukukunun hesaplamasını yapabilme yetisi ne yazık ki bu karışık mevzuat nedeniyle yok, neredeyse programlar dayanmıyor yani o denli. Ben artık "En iyi, cezaevinde yatanlar hesaplıyor; gidin, onlara hesaplatın çünkü biz belki rakam olarak görüyoruz, matematiksel bir rakam olarak görüyoruz, cezaevinde yatan için o bir saat ya da bir gün ömürden giden ya da gelen bir gün, en sağlıklı onlar hesaplarlar." diyorum, oraya sevk ediyorum; vallahi, günü gününe, saati saatine... Hatta "Hangi saatte girdin?" diyor, "Sabahtan çıkarsın sen, öğleden sonraya kalmazsın." diyor, bu kadar net veriyorlar ama biz veremiyoruz bu karışıklık nedeniyle.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Baro başkanları bile yapamaz onu, onlar yapıyor.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Gerçekten öyle.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Doğru.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ben kendi adıma itiraf ediyorum, ben sekiz sene bora başkanlığı yaptım ama o hesaplamayı gerçekten yapmak mümkün değil.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Doğru, onun için söylüyorum.

CUMHUR UZUN (Muğla) - O yüzden, hepimizin bu ülkenin infaz düzenlemesini bir bütün hâlinde yapıp buna bir son vermemiz lazım; gerçekten şu anda ülkede temel problemlerden bir tanesi.

Mesela, siyasi tutuklulara dair bir düzenleme yok Nurettin Vekilim; bakın, eksikleri söylüyorum şimdi, sınıfta kalacaksınız. Siyasi tutuklulara dair bir düzenleme yok, uzun tutuklulukların yarattığı mağduriyete dair bir düzenleme yok. Şu anda bazı dosyalarda alacağı cezanın tamamını çektiği hâlde tutukluluk değerlendirmesi doğru dürüst yapılmadığı için içeride yatan insanlar var. İnsan hürriyetinden bahsediyoruz değerli arkadaşlar, insan hürriyetinden bahsediyoruz. Kim, nasıl verebilir bir gün birisinin hürriyetinden mahrum kalmasının cevabını ya da tazmin edebilir? O günün içinde o kişi için çok özel günler de var ve siz tutukladığınız için o günlerde onları yaşayamıyor. Örneğin çocuğunun mezuniyetini yaşayamıyor, örneğin çocuğunun doğum gününü yaşayamıyor; onları, o günleri geri getirme şansımız yok. O nedenle, ince ince yapılmak durumunda "Bunları biz yapamıyoruz." diyemeyiz, düzenlemek durumundayız.

AYM ve AİHM kararlarını eksiksiz uygulamaya dair bir madde hâlâ yok, biraz önce başlangıçta saydım. Bakın "AYM ve AİHM kararını uygulamayan hâkim derhâl görevden alınır..." Niye yapmıyoruz arkadaşlar ya? Hukuk üstün olacaksa, üstünlüğünü sağlayacak hükümleri koyarak bunu sağlayabiliriz. Anlayışı değiştiremiyoruz madem, hüküm koyarız, derhâl alınır. "Ya mesleğin kardeşim, ya AİHM kararını ya da Anayasa Mahkemesi kararını uygula." Bu kadar basit; zaten ödevi.

Kayyum garabetini ortadan kaldıran bir düzenleme yok. Bakın, terminolojiye girsin, orijini bana ait değil, duyduğum şeyi söyleyeyim. "Türkiye'nin yönetim biçimi kayyumokrasi oldu." dediler, kayyumokrasi; ben de ilk kez duydum ama baktığım olayları düşündüğüm zaman, evet, biz bir kayyumokrasi hâline gelmiş durumdayız.

İddianameler... On beş aydır iddianame yok. Ey savcı, ey cumhuriyetin savcısı, bu soruşturmaya niye başladın, adamı niye tutukladın on beş ayda bir iddianame yazamıyorsan? Ne demek on beş aydır bir iddianamenin yazılamaması? Kişinin temel haklarından bir tanesi neyle suçlandığını bilecek, tarih boyunca böyle, Roma hukukundan beri böyle; bilmeden neyin savunmasını yapacak, bilmeden nasıl kendisinin bu suçlandığı şeyle ilgili, ilgisinin olmadığını ve delillerini ortaya koyacak? İddianame yok, iddianame; karar demiyorum.

İlk yargı reformu paketi benim hatırladığım kadarıyla 2016 yılında açıklandı ve açıklandığında beş yıllık bir takvim konuldu, her seferinde beş yıl, beş yıl gidiyoruz şu anda; o beş yıllık dönemin içinde, ilk yargı reformu paketinin içinde hâkimlere coğrafi teminat vardı arkadaşlar; inanmayan açsın, baksın, hâkimlere coğrafi teminat. 2016 desek, 2026; on yıl oldu, bu ülkede temel hedef olarak gösterilen hâkimlerin coğrafi teminatı hâlâ teklif olarak bile gelmedi Nurettin Vekilim, yazabilirdiniz buraya coğrafi teminatı çünkü iş oradan başlıyor. "Hâkimlerin coğrafi teminatı, ülkenin hukuk devleti olmasının temel teminatıdır." diyerek başlardınız cümleye, çok da şık olurdu ve "Hâkimlerin teminat altında olmadığı bir ülkede hukuk devleti tesis edilemez. O nedenle, hâkimlerimize şu esaslara göre coğrafi teminatı getiriyoruz ve bundan sonra Türkiye'de hâkimler üzerinde hiç kimse -sadece yazdığı gibi değil- etki kuramayacak." diyebilirdik, dememiz lazım. İnan, şu dakika destekleyeceğinizi söyleyin, ben on beş dakika sonra coğrafi teminatla ilgili madde teklifini getireyim, içine koyalım ve bitirelim. Eğer on yılda bir coğrafi teminat meselesi halledilemiyor ise bu, ancak istenmediği için yapılmıyor şeklinde açıklanır; başka türlü bir açıklaması yok. Varsa "Sen yanılıyorsun Cumhurbaşkanım, aslında yapmayı istiyoruz ama şöyle şöyle." diye beni tatmin edin ya da açıklayın, kamuoyu da bilsin lütfen.

Tutuklamayla ilgili problemi biz Türk hukukunda hâlâ çözemedik. Tutuklamada Türk hukukunda geline noktalarla rağmen, bir sürü adli kontrol sistemi üretmemize rağmen uygulama ile tutukluluk düzenlemesi arasındaki uyumsuzluk ne yazık ki devam ediyor. Acı olan, tutukluluğu neredeyse bir ön ceza mahsup alanı gibi görmeye başladılar ve tutuklama konusunda tutukluluğun son çare olduğu, istisnai bir uygulama olduğu konusunda hiçbir olumlu adım yaşanmıyor. Ben şahsen, yargılama önlemi olarak belirlenen adli kontrol tedbirlerinin her birinin dosyada tek tek değerlendirilmesi ve gerekçelendirilmesinden sonra "Ancak mecbur kaldığım için tutukluyorum." noktasına gidecek bir değerlendirmeyi uygulamada hâkim, savcılardan istemenin birazcık işe yarayacağını düşünüyorum çünkü kim ne derse desin, bizim hâkimimiz de insan. "Adli kontrol tedbirlerinin bu olayın özelinde yetersiz kalacağı anlaşıldığından tutuklanmasına..." diyor ve geçiyor. Hâlbuki, tek tek, hangi tedbirin, hangi gerekçeyle yetersiz kaldığını açıklayan bir değerlendirme yapsa belki ev hapsine geldiğinde tutuklamaya geçmeyecek, belki yurt dışı yasağına geldiğinde "Ya, bu yetiyor, bunun başka gerekçesi yok." deyip orada bırakacak. Bunu yaptırmamız lazım. Bu iş, iş değil. Yarın tutuklulukta beraat edip gelen insanın ömründen alınan günleri geri verebilmenin yolu yöntemi yok, yok, yok. Bir an, sizin için çok özel olan günleri, işlemediğiniz hâlde, başlangıçta şüpheli gözüküğünüz suçtan dolayı içeride geçirdiğinizi düşünün ve o günleri bir daha kim size, nasıl geri verebilecek düşünün ama kendi üzerinizden düşünün lütfen. Kendi üzerinizden düşündüğünüz zaman gerçekler çok daha net ortaya çıkıyor.

Güçlü bir savunmanın iyi bir adalet için gerekli olduğunu hâlâ topluma da Adalet Bakanlığına da mahkemelere de kabul ettirememiş durumdayız. Avukatları ayak bağı olarak gören bir adli anlayış var hâlâ, işi uzatan, savunma hakkını kullanmak suretiyle işi sürüncemeye sokan "Kısacık bitecek işi uzattı da uzattı." diye bakılan bir anlayış var. Oysa, özellikle İstanbul'daki, İstanbul Büyükşehir Belediyesine yönelik davada nelerin iddia hâline getirildiği ve nasıl getirildiği, savunmalarla ve savunmanın delilleriyle nasıl tek tek çürütüldüğü ortaya çıkıyor. Siz de meslek hayatınız boyunca yapmış olduğunuz dosya çalışmaları sırasında savunmayla aslında yok yere suçlanmış, kimlere, nasıl adalet duygusunu yaşattığınızı ve tattırdığınızı biliyorsunuz. O nedenle, savunmanın bugünkü hâlimden daha güçlü olması Türkiye'nin hukuk devleti olmasının ve adil yargılanmanın olmazsa olmazıdır. Savunmanın güçlendirilmesi için düzenlemeleri, geçmişinde avukatlık bulunan Nurettin Vekilimin buraya mesleğine olan bir borcu olarak yazmasını ben beklerdim, beklerdim; bak, ilk imzacı olmanın bu tür sorumluluklar var Nurettin Vekilim. O nedenle, sizin bu deneyiminizi buraya yansıtan ve Türk hukukunun savunma alanının da iyi gitmesine olanak verecek bir katkınızın buraya yansımalarını beklerdim, bekliyorum, hâlâ bekliyorum, geç değil, hâlâ bekliyorum ama bu eksik; olmayanları sayıyorum.

Şimdi, cezaevlerinde de ayrı bir düzen var. Eskiden cezaevi koşu ağaları vardı, onlar bir düzen kurardı, onların kurmuş olduğu düzen çerçevesinde... Şimdi o sanıyorum nispeten hafifletilmiş durumda ama bu cezaevlerindeki değerlendirme kurullarında çok keyfi kararlar var. Bu keyfi kararların önüne geçilmesi ve kişinin... Çünkü çok ciddi sonuçları var. Yani o değerlendirmelerin sonunda elde edilen ya da edilemeyen çok büyük hak kayıpları ve cezaların kanunen bizlerin, sizlerin belirlemiş olduğu cezanın üzerinde yatılmasına neden olan ya da bazı hakları kullanmasının önüne geçilen hâlleri var. Bunun ele alınması ve düzenlenmesi mecburiyeti var. Bir de bu işlerden sorumlu infaz koruma memurlarımız var. İnfaz koruma memurlarının hâlini -bizi sık sık cezaevine gitmek zorunda bıraktığınız için biz artık akraba gibi olduk- her gidişimizde bize söylüyorlar, her gidişimizde söylüyorlar.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Büyük mağduriyetleri var.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Büyük mağduriyetleri var. Aslına bakarsanız, arkadaşlar -hani doğru düşünebilmek adına söylüyorum- infaz koruma memurluğu cezaevinde gönüllü hapis yatmak gibi bir şey. İşini yapıyor, kabul, cezaevi koşullarında; öbürü de cezasını çekiyor. Yani bu kadar ağır koşullarda yapılan bir görevle ilgili olarak bizim yapabileceğimiz bir şeylerin mutlaka olması gerekir. Bir kulak verin onların sözüne, kendi ekonomik durumlarına ama daha da önemlisi, sanıyorum, çouklarıyla çocuklarıyla vakit geçirme noktasında, izinleri konusunda... Bayramda mesela, normal, rutin mesailerini alıyorlarmış, onun ötesine geçen bir kaynak ya da ödeme de yapılmıyormuş. Bu, çok kabul edilesi bir durum değil. Başka yerlerde yapılanların onlar için yapılmaması anlaşılabilir durum da değil.

Kısaltıyorum ve tamamlıyorum.

Birçok arkadaşım geneli üzerindeki eleştiriler noktasında birçok şeyi söyledi, onların hemen hemen hepsine katıldığımı da yürekten ifade etmek istiyorum çünkü Adalet Komisyonunun diğer komisyonlardan gerçekten çok önemli bir farkı var, aynı lisansı kullanan ve aynı eğitimi almış arkadaşlardan kurulu. Dolayısıyla birbirimizi çok daha kolay anlıyoruz. Söylediklerimizin, birimizin söylediğinin hepimiz için geçerli olduğunu da biliyoruz.

Ben, kapsam olarak yeterli olmayan, kapsamının mutlaka genişletilmesi, düzeltilmesi gereken ve fakat bu hâliyle getirildiğinde, maddelerde, madde üzerinde konuşurken de bir iki alanda ifade edeceğim eksikliklere ayrıca değinme hakkım saklı tutmak üzere, çalışmalar nedeniyle tekrar teşekkür ediyorum Nurettin Vekilim ve arkadaşlarına.

Hepinize de ayrıca teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Uzun.

Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben öncelikle sizleri ve Değerli Komisyon üyelerini ve Bakanlık bürokratlarını, Sayın Adalet Bakan Yardımcısını, değerli hocalarımızı, kurumlarımızdan gelen değerli arkadaşlarımızı, Barolar Birliğinden gelen meslektaşımızı, yine aynı şekilde Noterler Birliği Başkanımızı selamlıyorum, hoş geldiniz diyorum.

Tabii, aslında başlarken şu tespiti yapmak gerekiyor, öyle başlamak gerekiyor: Sadece Türkiye için değil, aslında Türkiye'yle birlikte Orta Doğu'da da dünyada da ağır ekonomik, siyasal, etik ve hukuksal krizlerin yaşandığına şahit oluyoruz ama Türkiye boyutuyla baktığımız zaman şu an derin bir adalet krizi de yaşanıyor. Bu krizin aşılması ne tek başına bir usul değişikliğiyle mümkündür ne de kadroların değişikliğiyle mümkündür. Sorun sistem sorunudur ve sistemin kurucu unsurlarının dönüşmesiyle de sıkı bir şekilde bir bağ vardır. Bütün bu sorunun kaynağı da hukuk ve demokrasi ilişkisinin yani aslında hukuk ve adalet ilişkisinin yani toplum ve devlet ilişkisinin çarpık bir bileşke olarak kurulması neticesinde ortaya çıkıyor. Toplum devlet karşısında tümüyle iradedden yalıtılmış, edilgen bir alıcı olarak kabul ediliyor. Oysa bizim perspektifimizde toplum, siyaset ve hukukun inşa edici gücü olarak en temel ilkedir. Bunun anlamı da şudur: Eğer bir hukuk metni hazırlayacaksanız bu metnin kurucu iradesinin toplumdaki oluşması yani

hukukun kurucu iradesini toplumdan alması gerekmektedir. Hukuk kuralının işlenmesini istiyorsanız bunu toplumsal beklentilerle uyumlu bir şekilde yapmak zorundayız. Özetle, hukuk yaratırken topluma başvurmak zorundayız. Ancak genelde tüm cumhuriyet tarihinde, özde ise mevcut Hükûmet döneminde bu ilişki asla doğru kurulmadı; hukuk hep tepede tayin edildi ve topluma dayatıldı. Eldeki pakette de yine biz bu anlayışı maalesef görüyoruz. Toplumun en acil beklentileri yine hesaba katılmış değil, toplumsal irade yine görmezden geliniyor. Örneğin, günümüzde yaşanan sorunlara, beklentilere yine cevap olunmuyor. Burada konuşulduğu için rahatlıkla ifade edebileceğim bir mesele, o da talimatla çalışan yargı mensuplarının siyaseti dizayn etme süreci olarak okuyabileceğimiz bir CHP butlan kararı sürecini açıkça yaşadık ama tüm bunların detayına, tüm bunların kökenine baktığımız zaman, aslında bunun sosyolojik olarak da incelenmesi gereken bir olgu olduğunu görmemiz gerekiyor çünkü hakikaten, talimatla iş yapan, talimatla çalışan yargı mensuplarının siyaseti dizayn ettiği bir dönemi yaşıyoruz. Aslında bu kronik sorunları aşmak için bir şans var elinizde. Biz buna "demokratik cumhuriyet" diyoruz. Geçtiğimiz haftalarda İstanbul'da bunun konferansı da gerçekleştirildi. Cumhuriyeti demokratikleştirme meselesinden aslında bir noktada bahsediyoruz. Bu aşamaya geçiş yapmak için elbette süreç yasalarının gecikmeksizin getirilmiş olması gerekiyordu. Aslında bu Komisyonun bir an önce konuşması, tartışması gereken süreç yasalarıydı. Bu yasaların bu Komisyona ve hâliyle Genel Kurula gelmesi ve sonrasında da yasalaşması gerekiyordu ama henüz yapılmış değil. Aylardır tüm toplumun kilitlendiği barış ve demokratik toplum süreci şu anki tartışmamızın esas içeriği olmak zorundaydı ama bunu başarmış değiliz. İşte, görmezden gelinen toplumsal irade tam olarak yasamadan aslında şu an bunu bekliyor. Bu tarihî dönemin tek bir anı dahi heba edilemez niteliktedir değerli arkadaşlar. Her birimizin bu mevcut sürece yönelik olarak tüm enerjisini barış ve demokratik toplum sürecinin başarısı için harcaması, kullanması gerekiyor çünkü, söz konusu olan sadece yasalar değil, cumhuriyetin yeni bir aşamaya geçmesidir, demokratik toplumun gerçek bir temele kavuşmasıdır. Yani şu anı etkilediği kadar geleceği de belirleyecek bir tarihî aralıktan söz ediyoruz. İşte, Sayın Öcalan bu süreci "Kürt halkının hukuk alanına dâhil edilmesi" olarak tanımladığı gibi, yine "Türk halkının da özgürlük çağı" olarak tanımlıyor, öyle okuyor. Sürecin bu anlamda çok yönlü etkileri olacaktır. Özetle, Türkiye halklarının kaderinin çizileceği bir dönem bizleri bekliyor. Buna bir an evvel geçiş yapılmalı ve süreç yasaları en kısa zamanda getirilmelidir.

Değerli arkadaşlar, elbette bugün yaşanan sorunlara... Birazdan kanun teklifine de geçeceğiz ama bunu da söylemek gerekiyor ki Hükûmet kendi yasa tekliflerini cılamayı da gerçekten çok iyi bir şekilde beceriyor. Her sene farklı yargı reformları ve adalet stratejileri getiriliyor. Biz buna "cila" dedik çünkü parlak söylemlerle paketlenmiş bu metinlerin içeriğinde âdeta adaletle dair yeni bir şey yok. Yargı stratejileri neyi değiştirdi? Aslında geçmişten günümüze baktığımız zaman ülkede demokratikleşmeyi mi sağladı, hukuku mu geliştirdi, dönüp bir bakmak lazım. Dolayısıyla bu doğrultuda getirilen hiçbir teklif maalesef bugüne kadar toplumsal beklentilere cevap bulacak, sorunları çözecek bir nitelik taşımadı. Mesela, eldeki teklif de yine aynı şekilde, bu şekilde dizayn edilmiş durumda. Yargı sürecini hızlandırma amacı öne sürülüyor ancak açık söylemek gerekirse, yargı sürecini hızlandırma amacı güdüyor olsa da adaletsizlik sürecini hızlandırma olarak okumak da gerekiyor çünkü toplumda yaşanan sorunları, krizleri aşabilecek yeni çözümler üretmiyor.

Şimdi hâl böyleyken, yeni bir adalet krizi yaşanırken yargı mekanizmasını hızlandırmak iddiası nereye denk düşüyor, oturup düşünmek lazım. Dün Genel Kurulda da söylemiştim, bir kez daha söylüyorum: Bu hâlde gerçekleşecek tek bir şey vardır, o da adalet krizinin derinleşmesidir, adaletsizlik üretmesi sürecinin hızlandırılmasıdır. Evet, yargı çok hantal, bu yargı sürecini hızlandırılmalı ama bunu yaparken öbür tarafta da eşzamanlı olarak bir de adaletin tesisini gerçekleştirmemiz lazım; esas, yaşamsal ihtiyaç tam olarak buradadır. Okullardan fabrikalara, bürokrasiden sivil topluma, mahkemelerden hapisanelere kadar bütün bir toplum, bütün bir yaşam alanı maalesef adaletsiz uygulamalarla dolu. Eldeki yargı paketi de bunlardan hangi birini görüyor? Açık söylemek gerekirse hiçbirini görmüyor.

Maddeleri ayrı ayrı konuşacağız ama sadece kısaca birkaç maddeye değinecek olursak, mesela, 1'inci maddede vekâlet ücretiyle ilgili bir düzenleme yapılıyor, yargılama giderleri ve diğer para alacaklarına ilişkin düzenleme yapılıyor. Bunu detaylı zaten 1'inci maddede konuşacağız, çıkarılmasını isteyeceğiz ama bu düzenleme yapılırken gereksiz iş yükünün önüne geçilmesi ve kamu idaresine yüklenen mali külfetin engellenmesi gerekçe olarak gösterilmiş ama bu gerekçe gösterilirken aslında, arka perdede yine idarenin korunması ama öbür tarafta bağımsız savunmanın haklarının ve toplumun mağdur edilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Mademki burada gereksiz iş yükünün önüne geçilmesi amaçlanıyor, idareye başvuru esas olarak alınıyor dava açılmadan önce idareye yapılan başvuruları da idareler o zaman esaslı bir şekilde incelemeye alırsa belki o zaman nispeten bu yaklaşımla bu sorunu da çözebilir ama biz buradaki niyetin çok daha farklı olduğunu, avukatların ve aynı şekilde yurttaşın mağdur edilmek istendiğini biliyor, görüyoruz; bunu ifade etmek gerekiyor.

Yine, 5'inci maddede tek hâkimle görülecek davaların sayısı artırılıyor ama şunu söylemek lazım: Bir mahkeme kararının tek hâkimli olması ile çoklu, birden fazla hâkimli, heyet olarak karar vermesi arasında ne gibi fark vardır? Heyet olarak verilen kararlarda her zaman bir tartışma kültürü vardır, her zaman bir ortaklaşma vardır, tek hâkimle verilen bir karar yoktur. Hele hele günümüz sisteminde yargıçların, hele hele savcılarının talimatla çalıştıklarını dikkate aldığımızda, açıkçası, adaletin tesisinde yine ucu açık yeni bir risk alanın oluştuğunu görmek gerekiyor. Danıştaya yönelik, temyize başvurmaya yönelik yine bir kısıtlama var; bunu da yine sırası geldiğinde konuşacağız. Hâkim, savcı yardımcılığının eğitimi ve sınavlarına ilişkin orada bir değerlendirme yapılmış, "davranışların mesleğe uygunluğu" şeklinde ucu açık bir değerlendirme söz konusu. Bu açıkçası, objektif olmayan seçimlere yol açabilecek nitelikte bir değerlendirmedir. Bunun daha somut, daha belirli bir hâlde getirilmesi gerekmektedir. 11'inci maddede de yine sıkıntı var, onu da geldiğimizde konuşacağız. 14'üncü madde de aynı şekilde ve genel olarak aslında paketin genel amacı olarak baktığımız zaman "sürecin hızlandırılması" deniyor ama 18'inci maddede Yargıtay cumhuriyet savcılarının bir aylık itiraz süresinin üç aya çıkarılması çelişen bir durum değil midir? Bunu tartışmak, konuşmak gerekiyor ve paketin genel felsefesine yani ortaya konulan o iddiayı aykırı olduğunu da görmek ve bunu çıkarmak gerektiği düşüncesindeyiz.

Elbette birçok maddeye dair söz kuracağız ancak şu an ülkede yaşanan genel sorunlara ve toplumun beklentilerine de değinmek gerekmektedir. Bunların en başında yine tabii, NATO yasaklarına girmek gerekiyor. Az önce Sayın İdris Şahin de detaylı bir şekilde değerlendirme yaptı ama bu değerlendirmeyi yapmadan önce net olarak şu cümleyi kullanmak gerekiyor: O da Türkiye'de

NATO toplantısıyla birlikte Ankara'nın tamamen kapatıldığı şeklinde bir değerlendirmeyi net bir şekilde yapabiliriz yani açıkçası, Türkiye demokrasisine, Türkiye idari işleyişine güvenmiyorsa bu toplantıyı neden Türkiye'de yapıyor? Neden yapıyor?

Az önce Sayın İdris Şahin, burada, hâkim ve savcılara yönelik HSK'nin göndermiş olduğu bir yazıdan bahsetti yani aslında son derece vahim olan bir şeyden bahsediyoruz yani daha öncesinde kamu görevlilerine, memurlara yönelik idari izin sürecine ilişkin zaten söz kurmuştuk ama bu ülkede yargının dahi tatile çıkması, yargının dahi NATO'nun toplantısının Türkiye'de olacak olmasından dolayı Ankara'da işleyemeyecek olması nasıl derin bir krizdir; bunu doğru okumak, doğru görmek gerekiyor. Bu yönüyle, HSK'nin hâkim ve savcılara yönelik olarak yazmış olduğu bu yazıya karşı hâkim ve savcılarının ne şekilde bir tutum geliştirdiğini de hakikaten merak ediyorum. Yargının, hâkim ve savcılarının bir yazıyla bir tatile çıkacak olmasını kabul ediyor olup olmadığını hakikaten merak ediyorum.

Yine, aynı şekilde, bu NATO yasakları temel hak ve hürriyetleri tamamen ortadan kaldırmaya yönelik... Her ne kadar iki haftalık bir süreç içinde olsa da uzun bir zamanı aslında ihlal eden bir süreç. Anayasa'nın 13'üncü maddesi, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını düzenleyen 33'üncü maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde rahatlıkla şu sonuca varabiliriz: Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kısıtlanması için açık ve somut bir tehlikenin varlığı şarttır. Anayasa bunu söylüyor ama burada nasıl bir tehlike var, toplumla paylaşılmış değil. Buradaki HSK'nin göndermiş olduğu yazıyı da dikkate aldığımızda bunun altını -İdris Bey'in özellikle söylemesinden sonra- özellikle çiziyorum çünkü yargının da böyle bir süreçte idari izinli olarak tatile çıkıyor olmayı kabul etmesi hakikaten büyük bir skandaldır, rezalettir; bunu net bir şekilde söylemek lazım. Biz DEM PARTİ olarak bu NATO yasakları, NATO süreciyle birlikte alınan yasaklara ilişkin -Ankara'da alınan yasaklara ilişkin- hukuk komisyonumuz yürütmeyi durdurma talepli dava açmıştı. Daha doğrusu, yargının bu karara ilişkin, yürütmeyi durdurmaya yönelik talebimize ilişkin mahkemenin nasıl bir karar vereceğini hakikaten merak ediyorum. Bu rezalete ortak mı olacak, yoksa gerçekten de hukuk doğrultusunda bakarak bu rezalete dur mu diyecek, cevabını buradan merak ediyoruz.

Tabii, yine, burada, bu demokratik gösteri hakkı ve demokratik toplumdan söz ederken Meclisin hemen dışarısında her gün eylemde olan, açlık grevinde olan öğretmenlere yönelik olan işkenceyi, baskıyı da görmemek olmaz. Onlar temel hakları için eylemdeler, açlık grevindeler ama maalesef onların eylemlerini izne bağlanmaya çalışmaya, engellemeye çalışmaya, keyfi kolluk müdahalesine, işkenceye hepimiz şahitlik ettik, gözaltılara şahitlik ettik, bunun bir demokratik toplumda gerçekleşiyor olması utancına da hepimiz yine şahitlik ettik. Buna bir an önce son verilmeli. Toplumun gerçek anlamda temel haklarını kullanabileceği, temel hak ve hürriyetlerin gerçek anlamda güvence altına alındığı bir tartışmanın, bir sürecin yürütülmesi gerektiğini tekrar hatırlatıyoruz.

İşte tüm bunlar yaşanırken kolluk kuvvetlerinin pervasızlığı var. Kolluk kuvvetleri bu pervasızlığı nasıl gerçekleştiriyor? Çünkü işkence etme hakkının kendisine bir yetki olarak verildiğini düşünüyor, bunu bir yetki olarak görüyor ve işkenceyi hukukun üstünde tutuyor. Kendisine verilen talimatı sorgusuz sualsiz yerine getiriyor. Bunu yerine getirirken de maalesef bir yargısal denetimin dışında tutulduğunu yani cezasızlık zırhıyla korunduğunu da biliyor. Bu güvenceyle, kolluk rahat hareket edip çok rahat bir şekilde işkenceye varacak tutum ve eylemler gerçekleştirebiliyor. İşte bu noktada kolluğun bu yönüyle gerçekleştirdiği işkence, gözaltılar, keyfi davranışlar karşısında yargı ne yapıyor, Adalet Bakanlığı ne yapıyor? Adalet Bakanlığı gerçekten de bu kolluğun keyfiyeti karşısında bir tutum geliştiriyor mu, cezasızlık zırhını ortadan kaldırma yönünde bir girişimi var mı, hakikaten bunları merak ediyoruz.

Yine, buna başka bir örnek gösterecek olursak, dün yine 241 yurttaşla yönelik gözaltı kararı verildi. Orada da yine işkence, gözaltına şahitlik ettik, bütün Türkiye, bütün dünya şahitlik etti. İşte buradaki temel mesele, kolluğun kendini her şeyin üstünde gören, işkence yapmayı kendine hak gören, kendisine verilen talimatı sorgulamadan yerine getiren ve tüm bu kolluğun marifetlerini cezasızlık zırhıyla koruyan bir yargı mekanizması, Adalet Bakanlığı. Adalet Bakanlığı buna karşı ya da Hâkimler Savcılar Kurulu bu yapması gereken görevi yerine getirmeyen hâkim ve savcılara karşı görevlerini yerine getirmiş olsa aslında bu sorunları yaşamıyor olabilirdik.

Yine, aynı şekilde, bundan güç alan, keyfi şekilde davranarak hukuku hiçe sayan, toplumu hiçe sayan bu kolluk görevlileri yargıdan, Adalet Bakanlığından güç almıyor olsaydı, o cezasızlık zırhından güç almıyor olsaydı bugün yaşanan diğer sorunlardan biri olan ajanlık girişimleri söz konusu olmayabilirdi. Buna yönelik olarak biz hem Kürt gençlerine yönelik hem de sosyalist gençlere yönelik yoğun bir baskı olduğunu sürekli dillendiriyoruz ama sürekli dillendirmemize rağmen maalesef tamamen cezasızlık zırhıyla korunan bir durumdan söz ediyoruz. Muhabirlik ve jurnalcılık geleneğinin izlerini yok etmek üzere yargının bir an önce devreye girmesi gerekiyor ama bunu gerçekleştirmediğine de yine hep beraber şahitlik ediyoruz.

İşte bu kadar sorun varken, bu kadar problem varken bunlar çözülmeyecek, Bakanlık bunlar üzerinde bir çözüm geliştirmeyecek, Yargıtay çözmeyecek, Meclis çözmeyecek. Peki, bu sorunların nasıl çözüleceği hususunda oturup konuşmak lazım, tartışmak lazım.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Teşekkür ederiz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Daha da uzatacağım o zaman Halil Bey.

Bu ülkede artık şunu da kabul etmek gerekiyor: Adalet baştan sona nefessiz bırakılmış durumda. Yurttaşların başvurabileceği etkin ve işlevsel bir adalet mekanizması maalesef ki bulunmuyor.

Toparlayacak olursam: Yargısal süreçleri hızlandırmak yerine yargı ve adalet, yargı ve demokrasi ilişkisini doğru temelde kuracak yeni sistemler üzerinde tartışmamız gerekiyor, bunun inşası için mücadele etmemiz gerekiyor. Adaletsizlikleri giderecek hızlı yaklaşımları ortaya koymamız gerekiyor. Bugün İnfaz Yasası'nda yaşanan artık o kaotik durumu aşmak, yamalı bohça hâline dönen İnfaz Yasası'nı ortadan kaldırmak gerekiyor; adil ve eşitlikçi, ayrımcı olmayan bir İnfaz Yasası düzenlemek gerekiyor. Ağır hasta tutsakları bugün hâlâ cezaevlerinde, hapisanelerde tutan o Adli Tıp Kurumunun yapısına yönelik bir bakmak gerekiyor çünkü tamamen keyfiyet ve işkenceye varan bir tutum geliştirmiş durumda.

Yine, paralel mahkemeler görevi gören idare ve gözlem kurullarının kaldırılmasını hızlı bir şekilde gündemimize almamız gerekiyor. Bu gardiyanların -burada tabii "bazı" diyeceğim çünkü gerçekten de özlük hakları noktasında sıkıntı yaşadıklarını biliyoruz ama öbür tarafta Adalet Bakanlığı da buradayken hatırlatmak gerekiyor, yine Mevzuat Daire Başkanımız da burada- kendisini hukukun, kendisini Bakanlığın, ceza ve tevkiflevlerinin ve dairesinin, yönetimin üstünde gören, işkenceye varan tutum ve eylemler

geliştiren gardiyanların ve idari personellerin de olduğunu bilmek, buna göre tutum geliştirmek gerekiyor. Özellikle idareyi, hukuku tanımayan birçok personele yönelik biz daha önce defalarca örnek verdik, önergeler verdik ama maalesef bu sorun çözülüyor. Biz artık Bakanlığın bu yönlü bir çalışma yürütmesi gerektiğini ısrarla söylemiştik, tekrar ediyoruz.

Yine, keyfi kararlarla, keyfi bir şekilde alınan kararlarla, disiplin cezalarıyla cezaevlerindeki mahpusları disiplin süreçleriyle birlikte şartlı salıvermeden yararlanma haklarının gasbedildiğini her seferinde söyledik, yine söylüyoruz. Bu hakkın da bir an önce yerine getirilmesi için bu Komisyonun yine disiplin cezalarının affı yönünde bir gündemi önüne alınması gerekiyor çünkü bu yönüyle toplumun çok kuvvetli bir şekilde beklentisi var. Tabii, bu süreç işletilirken siyasi tutsaklara yönelik daha farklı şekilde yürütülen bir süreçten bahsediyoruz çünkü 3 hücre cezası alan tutsakların hiçbir şekilde şartlı salıvermeden yararlanamadıklarını biliyoruz. Disiplin cezalarının affı noktasında bir an önce inisiyatif geliştirilmeli.

Yine, öğrenci affıyla ilgili toplumun bir beklentisi var. Öğrenci affıyla ilgili düzenlemeyi ne zaman gündeminize alacaksınız? Burada, kanunun sunucularından, imzacılarından olan Nurettin Bey'in kendisine söyledim, belki kendi yapısı içerisinde, partisi içerisinde bunu tekrar tartışır, öğrenci affı meselesi de gündeme alınır.

Yine, daha önce sık söyledik, TCK 158'inci maddesi, buna yönelik bir çözüm iradesinin artık gelişmesi gerekiyor. Bu yönüyle de bir çözümün gelişmesi artık toplumun gerçek anlamda beklentisi. Tabii, bu yapılırken burada esas olan, bu 158'de bahsettiğimiz dolandırıcılık, IBAN kullandırma meselesinde daha somut, daha belirgin bir düzenlemenin olması, cezalarda indirim olması, yine aynı şekilde uzlaşma kapsamına alınması ve geçmişe yönelik olarak bir düzenlemenin yapılması elzem, önemlidir diyor; bu noktada toplumun sesine kulak vermek gerektiğini söylüyoruz.

Son olarak buradan bir kez daha... Yargısal süreçleri hızlandırmak elbette önemlidir. Hantal işleyen bir yargısal süreç toplumda yaşanan adaletsizlik krizlerinin temel sebeplerinden biridir ama sadece buraya odaklanmak yeterli değildir. Yargısal süreçleri hızlandırmakla birlikte yargı-adalet, yargı-demokrasi ilişkisini de kuvvetlendirecek ve ülkeyi demokratikleştirecek adımların da atılması gerekmektedir.

Bir kez daha ben buradan bütün Komisyonu selamlıyor, teşekkür ediyorum. Maddelere ilişkin olarak ayrıca söz alacağım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, çok teşekkür ediyorum Sayın Uçar.

Şimdi Sayın Ünver, buyurun.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Sayın Başkan, ben de hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Adalet ve Kalkınma Partisi hukuk, adalet, yargı söz konusu olduğu zaman süslü cümleler kurmayı beceriyor ama içeriye geldiğimiz zaman bu süslü cümlelerin anlamını gerçekleştirecek bir siyasi tavır gösteremiyor ya da gösterdiği tavır bu süslü cümlelerle anlatılan hukuksal nitelemelerin uzağında kalıyor. "Türkiye Yüzyılı, adaletin yüzyılı" "hukukun üstünlüğünü esas alan, gecikmeyen ve öngörülebilir bir adalet sistemi" "yargılamaların makul sürede tamamlanması" gibi aslında herkesin ilk baktığı zaman çıplak olarak değerlendirdiğinde eleştirmeyeceği kavramlar ama uygulamaya baktığımız zaman gereği yerine getirilmeyen kavramlar.

"Adalet yüzyılı" diyorsunuz ama az önce sayın vekillerim de ifade etti, on beş aydır iddianamesi yazılmamış tutuklular var. Tedbir olan tutukluluğun cezaya dönüştürüldüğü, etkin pişmanlık adı altında kişilerin iftiraya zorlandığı, bir baskı aracı olarak kullanıldığı bir yargı pratiğinde adaletten bahsetmek mümkün değil; böyle adalet olmaz. Maalesef, son zamanlarda özellikle görüyoruz ki bu sadece bir yargı pratiği olmaktan öte, yargının bir sistematığı hâline dönüşmüş durumda. Kişileri bir şekilde gözaltına alıp, sonra tutuklayıp hiçbir gerekçe bile yazmadan... Burada işte hep anlatılır iktidar temsilcileri tarafından "Tutuklamaya gerekçe yazma zorunluluğunu getirdik, gerekçesiz tutuklama olmaz. Şu süreyi geçemez, şöyle olamaz, böyle olamaz. Bu düzenlemeleri yaptık." diye ama işin uygulamasına gelindiğinde gerekçesiz tutuklamalarla insanlar özgürlüklerinden alıkonulup cezaevlerinde aylarca, belki yıllarca nasıl bir suçlamayla muhatap olacaklarını beklemek durumunda bırakılıyorlar.

Mesela, çok çarpıcı örneklerden biri... Bu arada tutuklamanın ne kadar adaletsiz uygulandığı noktasında birkaç çarpıcı örneği veya çok bilinen örneği paylaşmak isterim. Mesela, BirGün gazetesi muhabiri İsmail Arı, çıkarıldığı ilk duruşmasında -biz de oradaydık- çıplak aramaya tabi tutulduğunu, tutulmak istendiğini ifade etti savunmasında; bu, işin bir boyutu; ikinci boyutu şu: Ankara'da ikamet eden, işi, yeri, ikameti belli olan bir gazeteci bir bayram günü Tokat'ta eşinin ailesine bayram ziyaretine gittiğinde eşinin, ailesinin yanından gözaltına alınıp Ankara'ya getiriliyor, Ankara'da tutuklanıyor ve bu kişi ilk duruşmasında tahliye oluyor. Şimdi, buna hukuk diyemeyiz, adalet hiç diyemeyiz. Yanı sıra, bir başka örnek, herkes çokça konuştu. İstanbul Büyükşehir, İBB duruşması davalarında mahkeme önünde savunmasını yapan Fatoş Pinar Türker'in çıplak arama beyanını hepimiz ibretle okuduk. Bu muameleyi yapanlar, göz yumanlar, inkâr edenler hangi hukuktan, hangi adaletten bahsedebilir? Az önce Süleyman Bülbül Vekilim de ifade etti. Bakırköy Başsavcılığı bir yalanlamayla bu işin böyle olmadığını anlattı ama yalanlarken yalan söyledi ve ne yaptığını da böylelikle anlatmış oldu. Şimdi, bu Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının yalanlama yazısında ne yaptığını itiraf ettiği yazısından bir bölümü okuyacağım. "Tutuklunun kuruma kabulü sırasında yapılan işlemler, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesi hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda üst ve eşya araması yapılmıştır. Saat 18.01'de başlayan arama işlemi 18.02'de tamamlanmış..." falan. Sonuç olarak "Fatoş Pinar Türker'in Marmara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çıplak aramaya tabi tutulduğu ya da tutuklulara mahsus yaşam alanları dışında tutulduğu yönündeki iddialar tamamen asılsızdır. Kuruma kabul üst araması ve yerleştirme işlemleri mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmiştir." diyor. İşaret ettiği Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesini açtığımız zaman aslında Fatoş Pinar Türker'in anlattıklarının bu yönetmelikte var olduğunu görüyoruz. 34'üncü madde (2)'nci fıkra "Hükümlünün..." "Hükümlünün" diyor bakınız, "tutuklu" demiyor, hükümlünün. "Hükümlünün" üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir." Aramanın, çıplak aramanın nasıl yapılacağını tarif ediyor. Sonra "Çıplak olarak arama mümkün olan en kısa sürede bitirilir." Hani video yayımladılar ya; altmış beş saniyede mi oldu, yetmiş saniyede mi oldu, ne oldu diye. Zaten bu yönetmeliğin, bu yersiz uygulanan yönetmeliğin bir hükmü: "En kısa sürede bitireceksiniz." diyor yani Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı "İddialar

asılsızdır." diyor; dönüyor, bu yönetmelik hükmünü, aslında hükümlülere uygulanması gereken yönetmelik hükmünü dayanak göstererek çıplak arama yaptığını itiraf ediyor. Bununla ilgili Adalet Bakanlığının bir işlevi var mı? Ne zaman yapacaksınız? Yani sıra, bu çıplak aramanın tutuklanan veya cezaevine tutuklama sebebiyle getirilen hemen herkese, herkese demeyelim ama birçok kişiye uygulanmaya çalışıldığına dair ciddi iddialar var. Bu uygulamanın yapılmasının amacı kişiler cezaevine girerken onurlarının kırılması ve dirençlerinin düşürülmesine yöneliktir. Bu iş, hukuk devletinde, o sizin bahsettiğiniz "adalet yüzyılı" denilen hukuk devletinde, hukukun üstünlüğünün söz konusu olduğu bir devlette mümkün değildir, yapılamaz. Yine, aynı şekilde, Fatoş Pınar Türker, ifadelerinin devamında avukatı olmadan, kamera bağlantısıyla bir savcı tarafından sorgulandığını, sonra da çocuklarıyla tehdit edildiğini ifade ediyor. İşte "Sen bekâr bir kadınsın, çocukların var. Sen burada kalınca çocuklarını da devlet kurumları, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı alır." diyerek direncini kırmak üzere yasak sorgu yöntemlerinden birini uyguluyor. Adalet yüzyılı bu mu? Nerede bahsediyoruz hukukun üstünlüğünden? Yani bunların hepsi münferit birkaç olay olsa desek ki "Ya, işte, o savcı öyle yapmış." Aslında, görevin kötüye kullanılması, görevin gereğinin yerine getirilmemesi olarak değerlendirilebilir ama bu maalesef son dönemde yaygınlaşmış bir uygulamadır. Adaletin, yargı mekanizmasının bugün Türkiye'de sistematik bir durumu yasak sorgu yöntemlerinin uygulanmasıdır.

Şimdi, bir başka şey, mesela, Antalya'da yürütülmesi gereken ama İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı eliyle yürütülen bir soruşturmada şüpheliye ait telefon kayıtlarındaki görüntüler basına servis ediliyor veya internete servis ediliyor. Bu görüntü kimde? Ya poliste ya savcıda. Bu görüntüyü kim, nasıl, niye servis ediyor? Az önce bahsettiğim tutuklu olan şüpheliler üzerinde "etkin pişmanlık" adı altında iftiraya zorlamak için servis ediliyor. Şimdi, bunlar yokmuş gibi yargı paketi gelmiş "30 madde, adalet yüzyılı, hukukun üstünlüğü, makul sürede yargılanma..." Hepsi hikâye arkadaşlar, affedersiniz ama hepsi hikâye. İşin özünde bunlar yok. İstanbul Büyükşehir Belediyesi soruşturmasında Ekrem İmamoğlu'na yönelik iddianame dokuz ay sonra yazıldı, bir yıl sonra duruşmalar başladı. Ya, sen 16 milyonluk bir şehrin belediye başkanını tutukluyorsun, sonra iddianamesini dokuz ay sonra yazıyorsun, bir yıl sonra mahkeme önüne çıkarıyorsun. Böyle adalet olur mu arkadaşlar ya? Siz eğer bu soruşturmayı yaptıysanız, tutuklama kararı verdiyseniz elinizde ciddi deliller olması lazım. Ciddi deliller varsa bir hafta sonra, bilemediniz iki hafta sonra, hadi bir ay sonra iddianameyi yazıp şüphelileri yargı önüne çıkarmanız lazım. Bunların olmadığı yerde ne makul sürede yargılanma hakkının daha etkinleştirilmesinden bahsedilebilir ne hukukun üstünlüğünden ne de adalet yüzyılından bahsedilebilir. Bu olsa olsa ancak adaletsizlik yüzyılı olur. Az önce bahsettiğim gözaltına alınan kişilerin dijital materyallerinde veya üzerlerinde elde edilen mahrem bilgiler, mahrem görüntüler, bunlar kişilerin namusuna emanet değildir arkadaşlar. Bunlar devletin namusuna emanettir. Devleti de siz yönetiyorsunuz. Bu devletin namusuna emanet olan bilgilere sahip çıkacaksınız, çıkmayanlar hakkında gereğini yapacaksınız. Yapmıyorsanız, bize burada adalet yüzyılı anlatmayacaksınız. Az önce kişilerin namusuna emanet değildir, bu bilgileri devletin namusu gibi koruyacaksınız dedik ama kozmik odayı bile koruyamayan bir iktidardan bahsediyoruz. Bunların ortaya saçılması herhâlde bu iktidar söz konusu olduğu zaman normal gibi geliyor sizlere de.

Son toplantımızdan bu yana İstanbul Büyükşehir Belediyesine ilişkin soruşturmanın, yargılamanın duruşmaları başladı. Memlekette Adalet Bakanı değişti. Ana muhalefet partisinin yönetimi yargı eliyle değiştirildi. Ben önceki toplantılarımızdan birinde İBB iddianamesinden bir cümle okumuş ve bunu yazanın hukukçu olamayacağını ifade etmiştim. O cümle şöyleydi: "Örgüt lideri Ekrem İmamoğlu CHP'yi ele geçirmek, Cumhurbaşkanı adayı olmak için desteklediği Özgür Özel'in Genel Başkan seçilmesini sağladı." Ya, bu cümle bir yargı mensubunun bir iddianameye yazabileceği bir cümle mi? Tekrar söylüyorum: Bu cümleyi oraya koyan hukukçu olamaz. Bu soruşturmanın başındaki kişi başsavcıyken Türkiye başsavcısı gibi yetki kullanıyordu yani her soruşturmayı kendi başsavcılığı bünyesinde, her konuyu kendi başsavcılığı bünyesinde soruşturmaya konu ediyor, oradan Türkiye'nin dört bir yanına gözaltı kararı, arkasından tutuklama talepleriyle soruşturmaları yönetiyordu. Şimdi, bu kişi adalet başsavcısı oldu, dosya takip ediyor, delil inceliyor, dosya karıştırıyor, çıkıyor yargı kararları hakkında televizyonda, kameralarda, yargı kararlarından beş dakika sonra, on dakika sonra yorum yapıyor, savunma yapıyor. Bakan gibi değil, hâlâ savcı gibi davranıyor ama savcılık nosyonu Adalet Bakanlığı yapılamaz arkadaşlar, Adalet Bakanlığı başka bir nosyon ister.

Bugün Türkiye'de bürokratik yargısal vesayet kurulmuş durumda. Cumhurbaşkanı Erdoğan 30 Nisan 2025'te bir konuşmasında -herkes şahittir, hatırlar- "Bakalım Cumhurbaşkanlığı hevesi yolunda daha kaç CHP'li telef olup gidecek?" şeklinde bir açıklama yaptı. Hayırdır, Türkiye'de serbest seçimler kalktı da bizim mi haberimiz olmadı? Erdoğan yine 25 Kasım 2025'te "Bu ülke yargı ülkesidir." diye bir açıklamada bulundu Mecliste grup toplantısından sonra gazetecilerin, televizyoncuların uzattığı mikrofonlara. Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanının yargı ülkesi ile hukuk devleti arasındaki farkı bilemediğini veya bilmeyeceğini kimse söyleyemez herhâlde ama burada bir bilinçaltının dışı vurumu söz konusu. Niye öyle? Tavukçulara yargı kayyum atıyor, LPG'cilere kayyum atıyor, olmadı, ana muhalefet partisine kayyum atıyor yani ne dedik?

CUMHUR UZUN (Muğla) - "Kayyumokrasi."

İSMAİL ATAĞAN ÜNVER (Karaman) - "Kayyumokrasi" bürokratik yargısal vesayet var, "Ülke yargı ülkesi" diyenlerin kurduğu bir bürokratik yargısal vesayet var. Korkuyorum ki dün her şeyi FETÖ'ye havale etmişti siyasi iktidar, taşeron olarak FETÖ'yü kullanmıştı, en sonunda da "Aldatıldık, Allah affetsin." diyerek işin içinden sıyrılmıştı. Bugün yaşananlar da o günleri hatırlatıyor aslında ve bu, o minvalde ilerliyor. "Biz olayın dışındayız." denilmesi de belki o "Allah affetsin." noktasına biraz daha yaklaştığımızı gösteriyor. Yine "Aldatıldık, Allah affetsin." sözlerini hep beraber duyabiliriz.

Şimdi, burada aslında Türkiye'de demokrasimiz en büyük krizlerinden birini yaşıyor. Elbette geçmişte darbeler oldu, darbelerin yarattığı antidemokratik ortamda seçimlerin yapılması veya sağlıklı, serbest seçimlerin yapılması bir dönem mümkün olmadı ama süreç içerisinde darbenin yarattığı, darbecilerin yarattığı, o serbest seçimlerin yapılmadığı, yapılamadığı dönemler halkın ferasetiyle, milletin ferasetiyle bir dönem sonra, bir müddet sonra aşıldı ancak bugün demokrasimiz en büyük krizlerinden birini yaşıyor. Bu serbest seçimlerin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemi yaşıyoruz. Cumhuriyet Halk Partisine yönelik mutlak butlan davasını izleyen olaylardaki aslında temel çelişki Cumhuriyet Halk Partisinin içindeki bir çelişki, bir mücadele olmaktan öteye bir anlam taşıyor. Temel çelişki, demokrasiyle yönetilen bir ülkede yaşamak isteyenler ile baskıcı tahakkümcü bir otoriter rejim kurmak isteyenler arasındadır aslında. Halkın desteğini kazanmaktan, rıza üretmekten vazgeçmiş, bu yolda artık umudu kalmayan iktidar ve

bileşenlerinin ancak muhalefetin yok edildiği bir otoriter rejim kurarak iktidarda kalabileceğini düşünüyor olması bugünüleri getirmiştir maalesef. Mutlak butlan kararıyla Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının demokrasi, hukuk devleti ve insan haklarının hoyratça ayaklar altına alındığı bir rejime doğru yürüyüşü yeni bir aşamaya girmiştir. Bu dönemde artık muhalefet partileri olmayacak ya da olsa bile bu partiler iktidarın kabul ettiği partiler ya da bu partilerde kabul ettiği yöneticiler olacak. Muhalefet partilerinin seçim kazanma umutları bulunmayacak, varsa da yok edilecek. Türkiye'de bu anlamda şimdiye kadar görülmemiş bir otoriterlik dönemine girilmiştir. Hepimiz konuşuyoruz, hukuk devletinden, eski dönem alışkanlıklarımızdan, insan hakları gibi kavramlardan bahsediyoruz ama bu dönemde maalesef bunların hiçbir geçerliliği yok. Adalet ve Kalkınma Partisi bunların hepsini maalesef ki yok etti. Türkiye, belki de cumhuriyetin -az önce ifade ettim- en derin krizlerinden birini yaşıyor. Ana muhalefet partisi fiilen kapatılmıştır. Bir seçim yapıp yapılmayacağı, yapılacaksa bunun serbest, adil bir seçim olup olmayacağı maalesef belli değildir. Mutlak butlan bağımsız bir yargı kararı değildir, bir saray projesidir. Neden saray projesidir diyorum? Belki birçok arkadaşımız buna itiraz edecektir çünkü karar açıklandıktan kısa bir süre sonra Adalet Bakanı kameralar karşısına çıkıp kameralar önünde bu kararı savundu, o yüzden saray projesidir diyorum. Bıraksa "yargı kararı" diyerek, arkasında durmasa başka bir şey belki o zaman konuşulma ihtimali olurdu.

Türkiye'de kurulmakta olan bu rejimin en önemli özelliklerinden biri de vicdansızlığıdır. Bu anlamda, Türkiye'de -az önce söylediğim gibi- iktidara yapılan vicdanlı olma çağrısının da bir anlamı yoktur. Otoriter rejimler sadece muhalefetin ve halkın itiraz etmediği ve itaat ettiği bir yönetim kurmaz, aynı zamanda insanın değersiz olduğu bir yönetim inşa eder. Temel hak ve özgürlüklerin yok edilmesi yanında, halkın temel ihtiyaçlarının; barınma, gıda, eğitim gibi ihtiyaçlarının görmezden geldiği bir yönetim inşa eder, yoksa 20 bin lira verilerek emeklilere "Bir ay geçirin." denilebilir mi? Bu, vicdansızlığın bir tezahürüdür. Memura yoksulluk sınırı altında bir maaşla yaşa denilebilir mi? Asgari ücret yoksulluk, açlık sınırının altında bırakılabilir mi? Meclis kapısında hak arayan mülakat mağduru özel eğitim kurumu çalışanı öğretmenler yerlerde sürünebilir mi, ters kelepçeyle gözaltına alınabilir mi? Bu, inşa edilen rejimin vatandaşın temel hak ve özgürlüklerine ve ihtiyaçlarına kayıtsızlığının göstergesidir. Otoriter rejimlerde insanın değeri olmadığından insanları kötü ve insanlık dışı muameleye tabi tutmak bir suç olarak görülmez. Suç -dikkat buyurun- rejime karşı gelmek, demokratik yollardan iktidarı ele geçirmeye çalışmaktır. Az önce ifade ettiğim İBB iddianamesinde yazılan, neymiş? "Ekrem İmamoğlu Cumhurbaşkanı aday olmak istiyormuş, ondan sonra suç örgütü kurmuş, CHP'yi ele geçirmiş, yolsuzluk yapmış..." falan filan. Şimdi, AKP iktidarına boyun eğmeyen ve seçimleri kazanma olasılığı yüksek, seçilmiş bir yönetim yerine yargı kararıyla ana muhalefet partisinin yönetimine müdahale ediliyor. Bu, Türkiye'nin demokrasizleştirilmesinde yargının oynadığı rolü bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Şimdi, bu butlan kararının neden olamayacağından da kısaca bahsetmek isterim çünkü az önce de ifade ettiğim gibi, Türkiye'nin en önemli demokrasi krizlerinden birini yaşıyoruz. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 36. Hukuk Dairesinin verdiği mutlak butlan kararında birinci sorun görevsizlik sorunudur yani Siyasi Partiler Kanunu'nun 21'inci maddesi siyasi partilerin kongreleri dâhil bütün seçimlerinin yargı gözetimi altında yapılacağını söyler, Anayasa'nın 79'uncu maddesi de bunu YSK'ye görev olarak verir ancak mevcut durumda, Siyasi Partiler Kanunu'nun 121'inci maddesinde yer alan, Siyasi Partiler Kanunu'nda hüküm bulunmayan hâllerde siyasi partiler hakkında Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerinin kıyasen uygulanacağına dair hükümden faydalanılmıştır. Bu hükümden hareketle dernek genel kurullarının iptaline ilişkin Türk Medeni Kanunu'nun 83'üncü maddesindeki "Genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır." hükmüne dayanılmakta ve hukuk mahkemeleri görevli sayılmaktadır ancak mahkemenin kendisini görevli sayarak bu kararı vermesi baştan yanlıştır çünkü Türk Medeni Kanunu'nun siyasi partiler için uygulayabileceği -bir an için mümkün olsa dahi- kıyasen uygulama Siyasi Partiler Kanunu'nda hüküm yoksa mümkün olacaktır ancak Siyasi Partiler Kanunu'nda 21'inci madde şunu söyler: Seçimin nasıl yapılacağını ilan ve itiraz sürelerini düzenler. Kongreye itiraz Siyasi Partiler Kanunu'nda düzenlenmiş, üstelik bu itiraz, seçim uyumsuzlukları ivedi çözülmesi gereken uyumsuzluklardan olduğu için iki günle sınırlanmıştır. Kesinleşmemiş delillere dayanarak mutlak butlan kararı verilmiştir kararda. Hukuk mahkemesinin dayandığı ceza davası hâlâ derdest olup duruşma tarihi bellidir. Mahkeme ise sanki mahkûmiyet kesinleşmiş gibi iddianame içeriğini mutlak butlan gerekçesi olarak kullanmıştır. Bu, masumiyet karinesiyle ve ceza ve hukuk mahkemelerinin bağımsız değerlendirme zorunluluğuyla doğrudan çelişir. Ayrıca, burada "suç" diye atfedilen eylemler, iddialar Siyasi Partiler Kanunu'nun 112'nci maddesindeki suçu da karşılamamaktadır. Burada tarif edilen suç, aslında delegelere menfaat temin etme değil, oy pusulası düzenlenmesi, sonuç tutanağının düzenlenmesi, oylamaya hile karıştırılması, sayıma hile karıştırılması gibi eylemleri kapsar. Bu karardan sonraki tüm kurultayların toplu iptali ise hukuken savunulamaz çünkü kurultayın iptali kurultay üyelerinin varlığını etkilemez, delegeler var olmaya devam eder ve kurultay çağrısı yapabilir ve bu çağrı defalarca, ilgili bahsedilen kurultaydan sonra iki defa daha yapılmış, olağanüstü kurultay toplanmış, onun üzerine olağan kurultay da yapılmış ve varsa bile bir sakatlık bu olağanüstü ve olağan kurultaylarla giderilmiştir.

Tedbir kararı bir başka kabul edilemeyecek karardır. Tedbir, niteliği itibarıyla hüküm sonuçlarını doğuracak şekilde olamaz ve uyumsuzluğu çözebilecek nitelikte esasa ilişkin tedbir kararı verilemez. Hukuk Mahkemeleri Kanunu madde 391'de düzenlenen ihtiyati tedbir kararı uyumsuzluğa ilişkindir ama uyumsuzluğu ve davayı esastan çözecek nitelikte peşin hüküm doğuran tedbir kararı verilemez. Hâlbuki bu ihtiyati tedbir kararıyla peşin hüküm yasağı ihlal edilmiş ve tedbirin uyumsuzluğu değil, davanın esasının yerine geçecek davanın esası hâline geldiği bir yapı kurgulanmıştır. Amaç, yirmi iki yıl sonra 2'nciliğe düşen iktidar partisinin karşısında ana muhalefet partisini pasivize etmektir. Bütün bu çerçeve, hukuken seçim yargısının alanını daraltan ve -seçim uyumsuzluklarını- hukuk mahkemelerinin karar verebileceği bir siyasi partiler ve seçim rejimi inşa edildiğini göstermektedir. Bu ise seçme ve seçilme hakkı güvenceleri bakımından çok ciddi ihlallerin olabilmesine zemin hazırlayabilir. Mesela, bu, hukukun temel prensiplerinden birisi olan seçim yargısı açısından ve genel hükümler açısından kesin hüküm dokunulmazlığını ihlal etmektedir. Türkiye'de bir seçim hukuku ve seçim yargısı bu kararla, bu kararın Yargıtayda da geçerlilik kazanmasıyla maalesef kalmayacaktır. Adli yargı eğer seçim işlerine karışırsa Türkiye'de hiçbir seçim sonuçlanamaz, kesinleşemez. Ana muhalefet partisinin yönetiminin asliye hukuk mahkemeleri tarafından belirlendiği bir sistem demokrasi değildir, hukuk devleti de değildir. Bu ucube sistem, maalesef tek adam rejimiyle belli düzeydeki bürokratların seçimlerle değişeceği öngörüldüğünden bugün kamuda, hatta yargıda siyasetçiden daha siyasetçi bürokratlar, kamu görevlileri var. Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisinin sözcüleri, siyasiler açıklama yapıyorlar "Biz bu kararın ne

içindeyiz ne dışındayız. Biz bu karara karışmıyoruz, yargının verdiği bir karar." diyorlar ama aslında öyle olmadığını kendileri de biliyorlar. Yargının verdiği bu karar Türkiye Cumhuriyeti hazinesinin milyarlarca dolar rezervine mal olmuştur. Az önce bahsettiğim, emeklinin, işçinin, çiftçinin, memurun, esnafın hak ettiği bir yaşam sürmesine harcanması gereken para birkaç günlük veya işte, son bir yıldır, bir buçuk yıldır yaşanan krizlerle paradan para kazananlara, finans şirketlerine aktarılmasına sebep olmuştur. Bunun en büyük sıkıntısını da siyasetçi arkadaşlarımız çekmektedir, milletvekili arkadaşlarımız çekmektedir. İktidar partisi mensupları sahaya çıktıkları zaman, bürokrasinin yaptığı, yargı bürokrasinin yaptığı bu kararlarla maalesef, ne iktidarlarını ne kararlarını savunamayacak hâle düşmüşlerdir. O yüzden, muhalefet olarak biz sıkıntı çekiyoruz yargının bu uygulamalarından ama eminim ki iktidar partisi mensup siyasiler de çekiyor. Şimdi, davul siyasetçinin sırtında, tokmak bürokrasinin elinde. İktidara gelirken aslında Adalet ve Kalkınma Partisi bürokratik vesayetle mücadele edeceğini, bürokratik vesayeti ortadan kaldıracığını söyleyerek gelmişti. Bugün geline noktada bürokrasi siyasete de hâkim olmuştur, yargıya da hâkim olmuştur, bürokrasi her şeye hâkim olmuştur ve çektiğimiz sıkıntıların sebebinde de bürokratik vesayet sisteminin yeniden kurulması rol oynamaktadır ama "Suç bürokrasinin." deyip de... Burada Adalet ve Kalkınma Partisini veya siyasi otoriteyi, siyasileri temize çıkarmak için bunu söylemiyorum, onların bu işe müdahale etmesi gerektiğini ifade etmek için söylüyorum. Bürokratik vesayet bugün Türkiye'de kurulmuştur ve her şeye müdahale etmektedir; tavukçusuna, LPG'cisine, gösteri yapan eylemcisine, herkese müdahale etmektedir. Siyasi iktidar buna dur demelidir; düşüncesini değiştirmeli, bürokratik siyasetin, siyasetin bürokrasi eliyle şekillendirilmesinin kendilerine fayda etmeyeceğini görmeli, müdahale etmelidir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Ünver.

Komisyon üyesi milletvekillerimizden başka söz almak isteyen? Yok.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Ankara Milletvekili İdris Şahin ve Van Milletvekili Zülküf Uçar'ın (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptıkları konuşmalarında geçen NATO Zirvesi nedeniyle HSK Genel Sekreterliğinin gönderdiği yazıyla ilgili ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, sırasıyla Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize söz vereceğim ama bir hususu dile getirmek istiyorum. Dikkatimi çekti, 7-8 Temmuzda yapılacak olan NATO zirvesine ilişkin tedbirlerden bahsedilirken sayın milletvekillerimizin konuştukları özellikle yargıya ilişkin veya diğer idari tedbirlere ilişkin konularda herhâlde eksik bilgi var. Bu konuda ben de şimdi hem tedbirlere ilişkin açıklamalara baktım hem yargıyla ilgili hem de idari makamlarla ilgili. Burada şunun altını çizmemiz gerekiyor: Bir defa, özellikle vatandaşlarımızın mağdur olmaması için gereken tedbirler alınmış yani hem hizmetler bakımından hem de güvenlik bakımından.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Yazıyı özellikle attım size, HSK Genel Sekreterinin attığı yazıyı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, bende var, bütün yazılar var, şu anda aldım, arkadaşlar verdi bütün yazıları. Dolayısıyla, burada özellikle hem yargı açısından hem de idari açıdan vatandaşlarımızın alacağı hizmetler noktasında bir eksiklik olmayacağını özellikle belirtmek istiyorum ki son olarak, biliyorsunuz, 2026'da, geçtiğimiz haftalarda G7 Zirvesi oldu Fransa'da Evian-les-Bains kentinde, benzer tedbirler alındı; 2024 yılında Washington NATO Zirvesi'nde yine çok katı güvenlik tedbirleri ve benzer tedbirler alındı; bunları özellikle burada belirtmek istedim değerli milletvekillerimize.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, NATO Zirvesi nedeniyle HSK Genel Sekreterliğinin ilgililere gönderdiği yazıya ilişkin açıklaması

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Şimdi, Sayın Başkanım, bir açıklama yapayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bunu ben tabii, tartışma çıkarmak için söylemiyorum ama bunları da söylemek zorundayız.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Elbette, siz de bunu tutanağa geçirmek durumundasınız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çünkü mesela bir milletvekilimiz "iki hafta" dedi, hâlbuki 6 ile 12 Temmuz arasında.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Yok, hayır, ben yazıyı özellikle size attım. Değerli Başkanım, ben HSK Genel Sekreterliğinin ilgililerine göndermiş olduğu yazı çerçevesi içerisinde değerlendirme yaptım. Bakınız, bu masanın etrafında serbest çalışan avukat arkadaşlarımızın sayısı bir hayli fazla. Uygulamada şöyledir: İdari izin... Burada kıstas olarak demiş ki: "Keşif yapılacaksa işte keşifler engellenmesin; duruşmalar önceden belliyse bunlar yönünden herhangi bir mağduriyet olmasın, gerekirse istinabe hâkimleri bunlara karar versin." Uygulamada aynen olacağı söylüyorum: Bugünden itibaren o günlere tekabül eden tüm duruşmalarla alakalı avukatlardan mazeret dilekçesi isteyecek hâkimler, idari izinle alakalı.

Şimdi, burada bütün arkadaşlarımız var. Biz burada bir hakikati ifade ediyoruz, amacımız bağcı dövmek değil. Bunlar, bu görüntüler bizim gibi güçlü bir ülkeye yakışmıyor, bunlara ihtiyaç da yok. Şimdi, HSK burada kendine vazife çıkartmış: "Efendim, diğer memurlar bu izni kullanıyor, bizim arkadaşlar niye kullanmasın? Altı gün de onlar..." Böyle keyfiyet olmaz, işte, biz bu keyfi kararlara karşı olduğumuzu ifade etmek adına bunları söylüyoruz; yoksa büyük devletiz, elbette ki gerekli güvenlik tedbirlerini alacak, gerekli denetimleri mutlaka yapacak, ihtiyaç olan alanlarda harcamalar mutlaka gerçekleştirilecek, bunların hiçbirine itirazımız yok ama biz yargının da nasıl işlediğini gayet iyi biliyoruz, bu noktadaki çekincelerimizi de ifade etmiş olalım.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Ankara Milletvekili İdris Şahin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum, yalnız şu açıklamayı da yapmam gerekiyor: HSK yapmış olduğu açıklamada "Yargılama faaliyetlerinin zamanında, tam ve etkin bir şekilde yürütülmesi bakımından önceden planlanmış duruşma, keşif gibi işlemlerin o mahkemenin yetkili hâkimi tarafından yerine getirilmesi, diğer işlerin ise nöbet hizmetlerine ilişkin yönerge uyarınca, genel nöbet esasına göre yerine getirilmesini..." diyor ki burada yargının sizin bahsetmiş olduğumuz gibi askıya alınması veya Zirve zamanı yargılamanın durdurulması; savcıların, hâkimlerin izinli sayılması ve işlerinin de durdurulması gibi bir durum yok; onu da belirtiyim.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Ne diyeyim şimdi Başkan? Ben söyleyeceğimi söyledim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Benim de ifade etmem gerekiyordu, o yüzden...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sizinle karşılıklı şeye girmek istemiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama bunu özellikle...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Siz akademide dirsek çürüttünüz, bizler o adliye salonlarında dirsek çürüttük Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bakın, Washington 2024 NATO Zirvesi'ni örnek veriyorum, Fransa G7; yani bunlar yakın zamanda yapıldı. Biliyorsunuz, 32 ülke devlet ve hükümet başkanları NATO Zirvesi'ne katılacak dolayısıyla bu güvenlik tedbirlerinin alınması gayet normal işleyiş açısından.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Bizim memlekette iktidardan habersiz kuş uçmuyor, siz merak etmeyin, tamam mı? Kuş uçmaz, yeter ki istesin.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yeni bir konu mu var?

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yok, hayır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, Ankara Milletvekili İdris Şahin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ve NATO Zirvesi dolayısıyla yargı işlemleriyle ilgili alınan tedbirlere ilişkin açıklaması

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Katkı olsun diye söyledim yani buna gerek vardı, yoktu, tartışılır ama ben Sayın Şahin'in belirttiği gibi gerek olmadığını düşünenlerdenim; farklı da bakan arkadaşları anlamaya çalışabilirim.

Uygulama şöyle olacak, tam da Sayın Şahin'in söylediği gibi: Bayramların hafta sonuyla buluşmaları sırasında Türkiye bunu çokça pratik yaptı ve idari iznin ne demek olduğunu hepimiz biliyoruz. Ha, bizim avukat olarak çalışan arkadaşlarımızın da zaman zaman işine gelen bir yöntem. Mahkemeyle de ters düşmemek adına mazeretler alınacak, dosyalara hızlıca "Mazeret nedeniyle duruşma ertelenmiştir. Kısa bir gün verilsin." denilecek; bu hadise yargılamanın Türkiye'de fiilen o hafta içinde yapılmayacağı gerçeğini hiçbir şekilde değiştirmiyor. Ha, yapılması gerekir ya da böyle bir zorunluluk var, anlamaya çalışırız ama fiiliyatta bu olacak hani bu olmadan da yapabilmeyi becerebilmemiz lazım, onu da düşünmek lazım.

Hatırlayanlarınız vardır, bayramlarda gazete çalışanları da dinlensin diye bu ülkede gazete çıkmaz, sadece cemiyet gazete çıkarırdı ama cemiyet çıkarmayıp da sonra gazetelerin o mesailerini bir şekilde düzenleyebilecekleri hâle getirebildik mi? Getirebildik. Kapatmak yerine işletmek, işletirken de doğru işletmek üzerine kafa yorarsak bir daha bu tür toplantılar olduğunda "Ya, bir hafta hayat durmasın bizde." diye belki toplantıyı kabul etmemek gibi bir durumla bile karşılaşmayabiliriz, biz bunu yapabiliriz; biraz kolaycılık olmuş diye değerlendiriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tekrar ifade etmek istiyorum: Bu alınan tedbirler büyük devlet olmanın gerekliliğidir; onun için, Türkiye de büyük ve güçlü bir devlettir, bu tedbirleri uluslararası standartlara da uygun bir şekilde alıyor; onu da söyleyeyim.

Değerli arkadaşlar, Meclis Genel Kurulunda oylama olacak, tekrar ara vermek durumundayız; bir yarım saat, daha doğrusu otuz beş dakika ara verelim; oylamadan sonra, saat dokuzda tekrar buradayız, maddelere geçelim inşallah.

Kapanma Saati: 20.28

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 21.05

36

BAŞKAN: Cüneyt YÜKSEL (İstanbul)
BAŞKAN VEKİLİ: Orhan KIRCALI (Samsun)
SÖZCÜ: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)
KÂTİP: Oğuzhan KAYA (Çorum)

----- 0 -----

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ve Tokat Milletvekili Mustafa Arslan ile 106 Milletvekilinin Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3737) (Devam)

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın milletvekilleri, toplantımıza teklifin tümü üzerindeki görüşmelerle devam ediyoruz. Söz almak isteyen sayın milletvekilimiz var mı? Yok.
Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.
1'inci maddeyi okutuyorum:

YARGININ ETKİN VE VERİMLİ İŞLEMESİNE YÖNELİK BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa 34 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"İdareye başvuru zorunluluğu:

MADDE 34/a- Yargıtay, bölge adliye mahkemeleri ve ilk derece mahkemelerince verilen bir miktar para ile vekâlet ücreti ve yargılama giderlerine ilişkin ilamlar, idare tarafından gecikmeksizin yerine getirilir. Hükmedilen tutarın ödenmesine ilişkin alacaklı veya vekilinin idareye yazılı şekilde banka hesap numarasını bildirerek yapacağı başvuru tarihinden itibaren en geç bir ay içinde ilamda belirtilen alacağın ilamda belirtildiği şekilde varsa ödeme tarihine kadar işleyecek faizi ve diğer fer'ileriyle birlikte ödenmediği takdirde ilamlı icra takibi yapılabilir. Bu başvuru yapılmaksızın doğrudan doğruya ilamlı icra yoluna başvurulamaz."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben bu maddeyle alakalı uygulamanın ve teklifin doğru olduğu kanaatindeyim ancak tabii ki bize, Komisyon çalışmaları devam ettiği için vatandaşlarımız doğrudan ulaşıyorlar. Geçtiğimiz günlerde Parlamentodan geçirmiş olduğumuz 6183 sayılı Kanun'da yapılan yeni düzenlemeyle, 10 milyon altı tüm kamu borçları, idari ve tüm adli para cezaları için yapılandırma kanunu yasalaştı ve mevzuat yayınlandı. "6183 sayılı Kanun'a göre ödeme yapıyoruz adli para cezaları olarak." diyor vatandaş. Gelir İdaresiyle yapılan görüşmeden faydalandıklarını, yürürlük beklediklerini belirttiler. Şu ana kadar vergi daireleri ve SGK yürürlük yayınladı; infazlarla ve tahsil yeri olan mal müdürlükleriyle görüşmelerinde yürürlük uygulama yayınlanmasını beklediklerini belirttiler. "Adalet Bakanlığı bu adli para cezaları için ne zaman infazlara uygulama ve yürürlük yayınlayacak ya da ayrı bir şekilde Çek Kanunu'nun içinde bir taksitlendirme modeli mi tanımlayacak? Kararla ağustos ayına kadar süresi olduğu için ne zaman olması bekleniyor?" diye vatandaşlarımızın bu yönde bir talebi var. Adalet Bakanlığı yetkilileri burada; SGK'nin ve vergi dairelerinin yürürlük yayınladığı bir konuda adli para cezaları ve diğer hususlara ilişkin infaz hükümlerine dair Adalet Bakanlığı bunu ne zaman yayınlayacak? Bir not alır kamuoyunu bilgilendirirlerse sevinirim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkanım, sıramı bekleyeceğim, sadece bir şey soracağım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Türkiye Barolar Birliğinin görüşüne ne zaman başvuracaksınız? Bu konudaki, 1'inci maddeyle ilgili görüşüne ne zaman başvuracaksınız?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, milletvekillerimiz konuştuktan sonra...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Önce dinlesek...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Milletvekillerimizin varsa sözü onları dinleyelim, sonra zaten söz vereceğim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Tamam ama önden dinleseydik Türkiye Barolar Birliği ne diyor, ondan dolayı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - İlk önce milletvekillerimizi dinleyelim, sonra kurumlarımıza söz vereceğim.

Var mı başka?

Buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, idareye karşı ilamlı icra takiplerinde başvuru zorunluluğunun ihdasıyla ilgili bir hüküm bu. Şimdi, avukatların, özellikle savunma mesleğinin son yıllarda iş alanları daraltılıyor ve hukuk fakültelerinin sayısının fazla olması, sınavın daha yeni açılmış olması bu alanda, avukatlık mesleğinin de Türkiye'de 240 binlere varan sayısı ile hem de iş alanlarının daraltılmasıyla asgari ücret düzeyinde avukatlar çalışmaya başladı, onun altında çalışan avukatlarımız var. Artık 2 avukatın bir araya gelip de evlense dahi gelecekle ilgili eğitimden tutun çocukların gelişimi olsun, bir ev kurabilme olsun artık çok zor. Bu çerçevede bu maddeye o açıdan bakmak gerekiyor.

Burada düzenlemeyle daha önce İYUK'ta olan 28'inci maddeye paralel olarak adli yargıda idare aleyhine çıkan ilamların alacak yargılama gideri, vekâlet ücreti, doğrudan icraya konulmasını engelleyerek kurumları icra vekâlet ücretinden korumayı amaçlayan bir madde o. Kurumların icra vekâlet ücretini kim alacak? İcra vekâlet ücretini avukatlar alacak. Avukatların burada iş alanı açıkça daraltılıyor. Amaç bu. Bu durum mahkeme kararıyla haklılığı tescillenmiş vatandaşa idareye başvuru ve bir ay bekleme

zorunluluğu yüklerken idareye böyle bir mükellefiyet getirmediği için Anayasa'nın eşitlik ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmekte, devletin vatandaşına olan borcunu en hızlı şekilde ödemesi gerekirken sadece tek taraflı yükümlülük öngören bu kural, alacağın tahsilini keyfi olarak geciktirmekte ve idarenin borcunu vaktinde ödememesine hukuki bir meşruiyet kazandırmaktadır. Bu çerçevede, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim vermiş olduğumuz önerge vardır. Bu 1'inci maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Van Milletvekillerimizden Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben aslında Türkiye Barolar Birliğinin bu noktadaki görüşünü önden dinlememizin faydalı olacağını düşünüyordum. Birazdan söz vereceksiniz ama yine de keşke önden dinleyebilseydik.

Tabii, teklifin 1'inci maddesinin gerekçesinde, alacaklının alacağını daha hızlı tahsil etmesini sağlamak iddiası söz konusu ancak gerçek aslında tam da bunun tersi. Kanunen zaten mahkeme kararlarının gereği derhâl yerine getirmelidir, hukuk devletin gereği de zaten budur. Şimdi bu düzenlemeyle ne yapıyor? "Mahkeme kararını kazandın ama hemen alacağını tahsil edemezsin. Önce idareye başvuracaksın, banka hesabını bildireceksin, sonra da otuz gün daha bekleyeceksin." deniliyor. Mahkeme kararlarının gereğini zamanında yerine getirmeyen idareyi disipline etme yerine alacağını tahsil etmeye çalışan vatandaşa yeni bir bekleme süresi getiriliyor. Sorun, idarenin mahkeme kararlarını aylarca, bazen yıllarca geciktirmesidir. Kamu kurumlarına haciz yapılamıyor. Herhangi bir konuda avantajlı olan kamu kurumları bu haklarını suistimal edip hakkını arayan mağdur insanları uzun sürelerle yayararak zaten mağdur ediyor. "Bakanlıktan ödenek gelmedi, talep imzaya gitti, şu aşamada, bu kademededir." diyerek zaten geç ödenen alacaklar daha da geciktiriliyor. İdarelerin ödeme yapmadığı, mahkeme kararlarının sürüncemede bırakıldığı, insanların hakkına ulaşabilmek için defalarca kapı aşındırdığı bir ortamda siz şimdi de bir zorunlu başvuru ve bir aylık bekleme süresi getiriyorsunuz. Bu düzenleme, açıkça alacağın tahsilini geciktiren bir düzenlemedir, üstelik gerekçede söylenenlerin önemli bir kısmı da gerçeği yansıtmamaktadır. "Banka hesap bilgisi bilinmediği için ödeme yapılamıyor." deniliyor. Oysa davaların büyük bölümünde taraf bilgileri de, vekil bilgileri de, iletişim bilgileri de dosyada mevcuttur. UYAP çağında idarenin ödeme yapmamasının sebebi, hesap numarası eksikliği değil, ödeme iradesinin bulunmamasıdır. Dahası bu teklif, yalnızca vatandaşın bekleme süresini uzatmıyor, avukatların emeğine de müdahale ediyor; çünkü, bugün idare mahkeme kararını yerine getirmede başlatılan icra takibi sonucunda doğan icra vekâlet ücreti aslında gecikmenin ve ödeme yapmamanın bir sonucudur. İdare zamanında ödeme yapsa zaten böyle bir masraf doğmayacaktır. Şimdi ise idareye ek bir koruma kalkını getiriliyor. Mahkeme kararını yerine getirmeyen idarenin sorumluluğu azaltılırken avukatın emeği ve alacaklının hakkı burada budanıyor. Bu düzenleme hakkını arayan vatandaş ve emeğinin karşılığını almaya çalışan avukatı ise beklemeye mahkûm eden bir düzenlemedir. Biz mahkeme kararlarının geciktirilmesine, vatandaşın alacağının bir ay daha bekletilmesine ve avukatın emeğinin değersizleştirilmesine karşı çıkıyoruz. Bu nedenle, söz konusu 1'inci maddenin tekliften çıkarılması gerektiğini ifade ediyoruz. Buna yönelik olarak da önergemizi vermiştik. Bu yönüyle dikkate alınması ve teklifin 1'inci maddesinin tekliften çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Soru mu?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Yok, yok, bir öneride bulunacağım sadece.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, şimdi, kanun teklifini destekliyoruz ama bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bir tarafı kamu olan davalarda karşı vekâlet ücreti çıkarsa vatandaşa, kamu vatandaşın önce vekâlet ücretini icraya koyarsa vatandaş alacağını alamadan kendisine icra gelmiş olacak. Buraya karşı vekâlet ücretlerinin de ödenmedikçe icraya konulmaması gerektiğini eklememiz gerektiğini düşünüyorum.

MUSTAFA ARSLAN (Tokat) - Genel Kurula kadar değerlendirelim Başkanım bunu.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bence tamamen çıkarmayı değerlendirelim, tamamen çıkaralım.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teklif sahibine söz verelim, açıklama yapsın.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, bu konuyla ilgili zaten -belki idareye karşı davaları olanlar çok iyi bileceklerdir- bazen senelerce sıraya giriyor çünkü bazı mevzuat hükümleri çerçevesinde... Belki bu erken ödeme, avukat ücreti olmadan ödeme vatandaşın menfaatine de olabilir. Ama Oğuzhan Bey'in dediği hususu da çok yabana atmamak lazım, özellikle idari yargılama usulü alanındaki şeylerde belki Genel Kurula kadar çalışılabilir.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bu şekilde bir düzenlemeden bahsetmiyoruz biz, çıkarılması gerekir.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Ben Oğuzhan Bey açısından söyledim, sizin açınızdan elbette ki siz kökten...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bizi dikkate almıyorsunuz, anladım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz mühim değiliz.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, hayır...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sizin bizi dikkate almanız lazım.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Zülküf Vekilim, Sibel Vekilim; dikkate almıyoruz değil, çıkarılması yönündeki iradenizi kabul etmiyoruz, karşı duruyoruz ancak böyle karşılıklılık ifadesi noktasında olursa belki o değerlendirilebilir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Vekilim, yaptığınız teklifin bu maddesine "evet" diyen bir tane baro var mı?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Onu bilmiyorum, şu an Barolar Birliğine soracağız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sibel Hanım, söz vereceğim size.

Sayın Uzun, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, idarenin borçlu olduğu dosyada idareye ilamın kesinleşmesinden itibaren -ki idare genelde kesinleşmeyi ilamının niteliğine göre arıyor, bazen o sebeple bekletiyor- ilamın icraya konulması için otuz günlük bir idari başvuru zorunluluğu yani ön koşul getiriliyor. Kime getiriliyor? Daha önceden idareye "Senden benim bir alacağım var." demiş fakat idare tarafından karşılanmamış; karşılanmadığı için, haklılığına inandığından dava yoluna gitmiş, davası birkaç yıl sürmüş, o birkaç yılın sonunda ilamla haklılığını tescil ettirmiş kişinin ilamı icraya koymadan önce idareye bir kez daha "Benim mahkeme ilamındaki alacağımı, sübut bulmuş olan alacağımı öde; otuz gün süre veriyorum." diyor. Ne uğruna diyor? Doğacak vekâlet ücretinin ve icra takip masraflarının önüne geçmek üzere. Alacaklı kim? Yurttaş. Burada kanunda korumaya çalıştığımız kim? İdare yani devlet. Ya, vatandaşın daha mı fakir devletimiz? Vatandaşın daha fakir de biz devleti korumak için hüküm mü düzenliyoruz; bir.

İki, düzenlediğimiz hüküm nedeniyle devleti koruyoruz, vatandaş dışlıyoruz ama vatandaşın borçlu olduğuyla, idarenin alacaklı olduğuyla ilgili denkliği Anayasa'nın eşitlik maddesi gereğince hiç gözetmiyoruz. Olabilir mi böyle bir şey? Biraz önce örnek verildiği gibi kısmen kabul, kısmen ret. Hem idarenin alacağı var hem yurttaşın alacağı var. İdare icraya veriyor, vatandaş veremiyor. Bir de bu para özü itibarıyla yurttaşın parası, icraya verse de içeriği de icradaki vekâlet ücreti de yurttaşın parası. Bizim Avukatlık Kanunu "Aksine bir sözleşme yoksa avukatındır." der. Dolayısıyla belki aralarında aksine sözleşme var, yurttaşın parası o. Kaldı ki yurttaş o hakkına erişmek için avukat görevlendirmek ve masraf yapmak durumunda kaldı, onları geri alıyor. İcra verirken de benzer şekilde parasının zamanında verilmemesi nedeniyle icraya veriyor ve onu almak için avukata ücret ödüyor, onu geri alıyor. Bakın Yalova'da kamu avukatı, SGK avukatı ilamı yurttaşın icraya verdi, yurttaş o icra nedeniyle gitti avukat arkadaşı vurdu öldürdü; hepiniz biliyorsunuz. Eğer devleti veremeyen, yurttaş verebiliyor hâlde bırakırsanız yurttaş dışlanmış, devleti korumuş olursunuz. Yurttaş korumak yerine devleti korumak şeklinde düzenleme yaptığının siyaseten ne anlama geldiğini hepiniz çok iyi biliyorsunuz siyasetçi olarak, biz öyle bir devlet değiliz.

Bir şey daha söyleyeceğim: Şimdi, bu bir ön koşul. Siz gittiniz idareye dilekçeyi verdiniz otuz gün içinde "Hesap numaram da IBAN'ım da bu." dediniz. İdare ödemedi yine, icra takibi açabiliyorsunuz ya, icra müdürlüğüne gittiniz, ilamsız icra takibi talebini iletiniz, icra müdürü "Burada ön koşul var -bizim şimdi çıkaracağımız kanun sayısını göstererek- idareye başvurduğunu ve ödenmediğini bana kanıtla." diyecek. Sizin elinizde bir başvuru dilekçeniz var, götüreceksiniz dilekçeyi, icracı diyecek ki: "Bu yetmez, senin idareye bunun girdiğine dair bana kayıt numarasını da göster." diyecek, "Ödenmediğine ilişkin şerhlerini de göster." diyecek. Siz idareden o dilekçenize şerh alacaksınız, üstüne "Filan tarihinde tarafımıza geldi, bütçemiz yetersiz, ödeyemedik, bir dahaki yılın bütçesine ödenek koydurduk." denecek. Bunun uygulamadaki hâli bu, böyle olacak. Ve bunun sonucu, gene alamayacak parasını, icra takibine vermek zorunda kalacak. Üstüne şerhi verme konusunda da baraj olacak, kendisinin yapamadığı bir şeyi saklama ihtiyacı doğacak idareden. Onu da vermeyecek, başvuramayacak, icracı da icra talep emrini reddedecek.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Başvuru sahibinin başvurusunun kesin kayıt altına alınması lazım.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ama ödenmediğini de soruyor ya. Belki ödendi, idare makbuz ibraz edebilir, ödenmediğinde şerh edilmesini ister icra müdürü.

SAFFET BOZKURT (Zonguldak) - İcraı ilgilendirmez ki.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Hayır, ilgilendirir. Ön koşul var, ön koşul olduğu için isterler.

Bu nedenle, bunun burada düzenlenmesi... Bir kere biz yurttaşın karşı devleti, yaptığı yargılama gideri nedeniyle geri istediği yargı giderleri ve vekâlet ücreti yönünden böyle bir zorunluluğun altına sokamayız. İdareden adam haklı çıkmış haklı. Önceden verseler zaten mevzu hiç dava konusu bile olmayacak.

Bir de burada Nurettin Vekilim, edebiyat ve dil kullanma konusunda kutlarım, diyor ki -yani burada boşuna masraf olmasın- "kamu kaynaklarının etkin kullanılması..." Kamu kaynaklarının etkin kullanılması "Oraya parayı vermeyin, o para başka yerlere gitsin." diyorsunuz. Siz buraya en iyisi ne yazın biliyor musunuz? "Yüzde 99,5 yanılma ile yaptığımız Zafer Havalimanı'nı kapatalım, bunlara gerek kalmaz. Oraya verdiğimiz parayı buraya harcarsak bütçe fazlasıyla yeter." deyin.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Yüzde 150 karşılayanlar var, onları da söylerseniz adaletli olur.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Ortalamasını mı alacağız hepsinin? Balıkesir Havaalanı'nı ne yapacağız?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Acayip bir mantık.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ben, kamu kaynaklarının etkin kullanılmasını böyle bir konuyla değil de çok somut örneği olan Zafer Havalimanı üzerinden örneksedim sadece. Başka yerlerden de kamu kaynağı rahatlıkla kullanılabilir. Bu yanlış, bu hâliyle yanlış. O nedenle, tekliften çekilmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Uzun.

Buyurun.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Başkanım, şöyle: İdari Yargılama Usulü Kanunu'ndaki idari yargı kararlarına karşı bir başvuru zorunluluğu var zaten, biliyoruz. Şimdi, hepimiz de avukatlık yaptık, hâlâ benim eşim avukatlık yapıyor, var, biliyorum. Yani bugüne kadar otuz günlük yargı kararları için başvuru süresi olmasına rağmen ben daha bugüne kadar hiçbir idarenin otuz gün içinde para ödediğini görmedim, hakikaten hâlâ yok yani hâlâ yok. Çünkü niye yok? Şimdi, ödenek çıkacak, şu çıkacak, bu çıkacak, avukat yazacak falan, civciv çıkacak; bir sürü prosedürü var. Dolayısıyla bu adli yargı kararlarına karşı da böyle bir düzenlemenin getirilmesini yine bizim bir sorunumuzu giderir, bir sorunumuzu çözer mahiyette ben görmüyorum. Biz bu kanuna destek veriz ama böyle de bir gerçeklik var. Bu konuda arkadaşlarımız bir değerlendirme yaptılar mı, bir etki değerlendirmesi, bunu bilemiyorum. Bakanlıklarla bir görüşme, hukuk müşavirlikleriyle var mı? Eğer yapmadıysa bu konuda Genel Kurul aşamasına kadar bir değerlendirme yapıp bu maddenin yeniden gözden geçirilmesi hususunda ben arkadaşların çalışma yapmasını istihdam ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu konuda orada söz isteyen var.

Sibel Hanım, buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Değerli Başkanım, değerli vekiller; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle, tabii, buradaki usulün Türkiye Barolar Birliğine söz verildikten sonra, aslında onların da görüşü alındıktan sonra biz burada...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Alacağım onların görüşünü.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Öncelikle alınsa belki soru işaretlerimizden bir sürüsü ya da bizim diyeceklerimizden bir sürüsü ortadan kalkacaktı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, tersi de doğru olabilir. Siz söyleyeceğinizi söyleyin, siz de avukatsınız. Buyurun.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Onun doğru yöntem olduğunu düşünüyorum, şimdi ona geçeceğim. Tabii, onu söyleyeceğim ama Barolar Birliğinin görüşü çok önemli. Dolayısıyla ilk onlardan görüş alınması daha doğru olurdu. Ben Sayın Nurettin Vekilime az önce "off the record" sorduğum soruyu da tekrarlamak istiyorum çünkü konuşmasının başında, ilk başta kendilerine bu yasa teklifini hazırlarken yardımcı olan barolara da teşekkür ettiniz ama ben hiçbir baronun buna olumlu görüş vereceğini düşünmüyorum. O yüzden, bir daha teklifin geri çekilmesi yönündeki... Zaten burada genel görüş de o oldu ama ben söylenmeyen birkaç hususu da söylemek istiyorum.

İlamlı icra hukukunun bir felsefesi vardır. Bu felsefe içerisinde, zaten tam yargı davalarında gidiyorsunuz, bir başvuru yapıyorsunuz, bu başvuru kabul görmezse veya cevap verilmezse de süresi içerisinde davayı açılıyorsunuz. Yani ilk başta zaten vatandaş devlete bir başvuru yapıyor. Şimdi, ilamlı bir icra alıyorsunuz yani sadece burada tek taraflı bir eşitsizlik yok, devlete karşı vatandaşta burada eşitsizlik yaratılması yok, devletin bir kurumunun bir kurumuyla karşı karşıya getirilmesi var. Yani bir mahkeme kararı ortada var ve bu mahkeme kararının direkt icra edilmesi gerekirken siz tekrar idareye başvurularak mahkemelerin adli sistemini devletin bir kurumuna karşı da eşitsiz bir konuma getiriyorsunuz. Bu açıdan da bakıldığında doğru bir yaklaşım değil.

Onun dışında, eğer bu şekilde bir uygulamaya gidilecekse bu, Anayasa'nın 2'nci maddesinin, 36'ncı maddesinin ve 138'inci maddesinin de ihlali anlamına gelir ki Anayasa'ya aykırı bir düzenlemenin de Adalet Komisyonundan geçmesi doğru görülmemektedir, doğru durmaz. O nedenle, bu yasa teklifinin bu maddesinin tekrar yazılması değil de geri çekilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Hepimiz bu mesleği yaptık, yapıyoruz, bunun nelere mal olacağını, pratikteki uygulamasını Cumhurbaşkanım söyledi.

Onun dışında da ayrıca borçlular arasında da bir eşitsizlik ortaya konmuş oluyor yani kamu idaresine özel hukuk borçlusu karşısında bir ayrıcalık tanınmış oluyor. Bu da eşitlik ilkesine aykırı. Ayrıca, yine, tabii, iki vekâlet ücreti çıkması durumunda da karşılıklı vekâlet ücreti çıkması durumunda da çok açık net ki burada da bir eşitsizlik yaratan bir durum oluşuyor. O nedenle, bu maddenin geri çekilmesi talebimizi tekrar ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Oylama yapalım Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hayır, Barolar Birliğine söz vereceğiz.

Evet, buyurun.

Barolar Birliği...

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müşavirliğinden Avukat Özge Özder. Kurumum, Başkanım adına öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Düzenleme, ilk etapta kamu idarelerinin ilamı kendiliğinden yerine getirmesini teşvik eden bir mekanizma gibi görünüyor olsa da esasen burada mahkeme kararının doğrudan icra edilebilirliğinin zayıflatılması söz konusu. İfade edildi, bildiğimiz üzere ilamlı icra hukukunun temelinde mahkeme kararını alan alacaklının doğrudan devletin cebri icra kanallarını derhâl kullanabilmesi, bundan yararlanabilmesi mantığı vardır. Buna karşı, idareye başvuru ve belli bir süre bekleme zorunluluğu getirilmesi, ilamın icrasına yeni bir usuli ön koşul getirilmesi bu şekliyle de esasen cebri icranın ikincil bir yola dönüştürülmesi niteliği taşıyacaktır. Biz, bu durumun da Anayasa'nın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesi, 36'ncı maddesindeki hak arama hürriyeti ve 138'inci maddesindeki mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ilkeleri bakımından sorun teşkil edeceğini düşünüyoruz. Bir husus bu olmakla beraber diğer yandan da idareye özel hukuk kişilerine, özel hukuk borçlularına tanınmayan usuli bir ayrıcalık tanınıyor düzenlemeyle. Dolayısıyla bunun sadece idare yönünden bu şekilde öngörülmesi nedeniyle de eşitlik ilkesini zedeler nitelikte olduğunu değerlendiriyoruz. Bu nedenlerle, biz, düzenlemenin icra sistemini güçlendirmek yerine ilamın etkisini zayıflatmış, ilamla karara bağlanmış olan alacağın fiilen yerine getirilmesini geciktirdiği ve burada doğrudan idareye tek yönlü bir ayrıcalık tanıdığı dikkate alınarak düzenlemenin taslaktan çıkarılmasında fayda bulunduğunu değerlendiriyoruz. Bu hususu takdir ve değerlendirmelerinize sunuyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum Özge Hanım.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu konuda Adalet Bakanlığını bir dinleyebilir miyiz, etki analizi açısından...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, geçmeden bir öneride daha bulunacağım, ondan sonra onu...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, bir de uygulamayla ilgili soracağım. Mesela, müşterek müteselsilen sorumlu olduğu kararlar var. Bir tarafı belediye, bir tarafı da sigorta şirketi, kesinleşti, sigorta şirketi hemen ödeyecek. İcraya götürdüğünde onlara bu şart olacak mı? İlamı koyamayacak icraya çünkü belediyeye koyamayacağı için sigorta şirketine de koyamayacak.

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Koyar.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Nasıl koyacak?

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Ayrı ayrı koyar.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ayrı ayrı koyduğunuz zaman da çift mekân ücreti çıkar, şikâyet yoluyla iptal ettirir, koyamaz.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bakın, trafik kazasında, belediyenin aracı trafik kazasına karıştı, sigorta şirketi de var beraberinde...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Cumhur Bey, ben bir anlatayım. Şimdi, ayrıca yani bunları da muaf tutacağız ya da bunlara ayrı bir şey getirmemiz lazım. Yani ayrı ayrı koyar, belediyeye koyar, ona da koyar ama tahsilde tekerrür olduğu için şikâyet yoluyla iptal edilir.

CUMHUR UZUN (Muğla) - İlamı ayırarak koyamıyorsun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Koyamazsın, tahsilde tekerrür olur.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Çünkü o yasaklandı.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Yasaklanır çünkü çift vekâlet ücreti olur. Ya, buna da dikkat edersek Genel Kurula kadar.

Teşekkür ediyorum.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; bu 1'inci maddeyle ilgili olarak Türkiye Barolar Birliği açık ve net görüşünü belli etti. Bir de ilk imzacı kardeşimiz her ne kadar bizi dinlemiyor ama Genel Müdürle konuşuyor.

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Dinliyor, dinliyor, çözüm üretmeye çalışıyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Tek kulakla mı, iki kulakla mı? Ağabey, önemli.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Bülbül, siz anlatın, biz dinliyoruz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Arkadaşlar, bu olayda AK PARTİ, MHP, CHP, DEM ve diğer arkadaşlar da aynı kanıda, bu maddeyi "Genel Kurula, dizayn edip, düzenleyip de bekletelim." demek doğru değil. Bu maddeyi çekelim, gelecek bir kanun teklifinin içinde daha iyi bir şekilde getirelim çünkü bunun tek tarafı yok yani bir avukat tarafı var, bir vatandaş tarafı var, bir idari tarafı var yani bunun neyini düzelterek biz? O bakımdan, benim görüşüm bu.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar, ben Adalet Bakanlığını bir dinlemek istiyorum.

Buyurun Sayın Ökmen.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu maddeye ilişkin, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28'inci maddesinde de benzer düzenleme var, idare mahkemelerinin verdiği kararlar bakımından da aynı şekilde. Burada da adli yargıda mahkemelerin idare aleyhine verdiği kararlar bakımından da aynı düzenleme, mantığı aynı. Burada iki taraf da özel hukuk kişisi değil ki bir tarafı yine devlet, devlete...

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Az önce başka bir şey ifade etti arkadaşlar. Özel hukuk tüzel kişisi ile kamu kurumu aynı ilama mahkûm ediliyorsa, ilamın icraya verilmesi...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Doğrudur.

Bu maddenin getiriliş amacı, sadece İdari Yargılama Usulü Kanunu'ndaki hükme benzer şekilde, adli yargı mahkemeleri tarafından verilen kararlara da aynı şekilde bir süre verilmesi, otuz gün ve ondan sonra da ödenmediği takdirde icraya verilmesi hususu. Vatandaşın başvurusu üzerine bir an evvel alacağına kavuşması amacıyla bu düzenleme bu şekilde önerildi, Sayın Vekilimiz hazırlık çalışmalarında bu şekilde metni tekemmül ettirdi.

Etki analizi bakımından da takdir edersiniz ki çok farklı şekillerde dava türleri var bütün mahkemelerde, bire bir bunun bu şekilde istatistiğini çekmek mümkün olmuyor. Adli sicil kayıtlarımıza baktık, etki analizinin o şekilde ortaya çıkması şu an itibarıyla mümkün gözüküyor Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Ökmen.

Sayın Tüfenkci, buyurun.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; şimdi, idari yargılama usulündekiyle benzer bir düzenleme getirildiği ifade ediliyor ama burada mahkeme kararı var. Mahkeme kararının, ilamın icraya konulması noktasında idari yargılama usulünde ne farklılık var, onu hatırlayamadım veya bilmiyorum, izah ederlerse; mahkeme kararı için söylüyorum yoksa otuz günlük idarenin dava açma süresini ifade etmiyorum.

Bir de bir aylık sürede idare bu ödemeyi yapmazsa ne olacak? Yine aynı işlemler olacak. Bu etki analizine baktığımızda, bize getireceği çok şey yok. Belki spesifik davalarda kötü niyetli olarak sadece avukatlık ücreti noktasında aynı saniyede, aynı dakikada veya bir günlüğüne... Zaten birçok avukat arkadaş bir ayda da ödese razılar, idare kolay kolay da şey yapmıyor. Bu noktada, attığımız taş ürküttüğümüz kurbağaya değmez, boşu boşuna bir şey yapıp koskoca avukata ve vatandaşımıza... Burada arkadaşlarımızın gerekçesindeki "Ya, biz bu alacağın tahsilini kolaylaştırıyoruz." sözü çok uyan bir söz değil gibi geliyor, eğer ödeyecekse zaten avukatı ararlar, diğerini ararlar. Kötü niyetli arkadaşlarımız çıkabilir, o farklı mekanizmalarla şey yapılabilir diye düşünüyorum. Tekrardan arkadaşlarımız bunu bir gözden geçirse iyi olur diye düşünüyorum.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, aynı çerçevede aslında, o yüzden ben de eklesem sonra cevap verseler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Siz zaten bu konuyla ilgili söz aldınız.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Anlaşıldı ağabey, gerek yok ya.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Birkaç şey daha söylemem lazım, Sayın Tüfenkci'nin söylediklerinin paralelinde aslında.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Konu anlaşıldı ya.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Konu anlaşıldı ama direnç var yani o direnci kırmak lazım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, daha söz vermedim teklif sahibine.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Söyledi ya Başkanım, "Biz kesinlikle geri adım atmayacağız." dedi.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, sizleri dinledikten sonra daha söz vermedim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Benim ilave etmem lazım Sayın Tüfenkci'nin söylediklerinden sonra, sorusu da var çünkü aynı şekilde ben de...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Önce şunu söyleyeyim; Sayın Tüfenkci'nin hakikatten yana tutumundan dolayı teşekkür ediyorum, bu meselede gerçekten hakikatli bir yaklaşım ortaya koydu.

Şimdi, Sayın Mehmet Bey ifade ederken şunu söyledi, "Aslında İYUK'ta da buna benzer bir düzenleme var." dedi, bir karşılaştırma yaptı. Sanırım şunu kaçırdık: Evet, dava açmadan önce idareye bir başvuru süresi var, başvuru süresi içerisinde - idareler- o bir ay başvuru süresi uzatılır ama bir dava değil.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Orada siz karıştırmayın.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şeyle de karıştırmayalım, yürütmeyi durdurma kararlarıyla da karıştırmayalım. Ortada verilen bir karar var, bir ilam var. Bu ilamın icraya konulmasının önüne geçilmesinin amacını demin zaten uzun uzun ifade ettik, Barolar Birliği söyledi, sadece şunu hatırlatmak istiyorum: Sayın Adalet Bakanı başladığı zaman şunu söylemişti: "Biz, avukatların alanlarını, iş alanlarını daha da genişleteceğiz." şeklinde net bir ifadesi vardı, bu yönde çalışmalarınız da var, onu da biliyoruz ama burada avukatların alanlarını genişletmek yerine, iş alanlarını genişletmek yerine daha da daraltacak ve kazançlarına -açık söyleyeyim- göz koyacak bir yaklaşımdan bence vazgeçmelisiniz. O yüzden, bu 1'inci madde çekilmelidir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Sayın Alan, buyurun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Katkı sunan arkadaşlarımıza da teşekkür ediyorum.

Sayın Zülküf Vekilimiz biraz önceki arz ettiği hususlarda dava açmadan önceki başvuruyla karşılaştırdı ama İYUK 28/2'nci fıkrası davanın sonuçlandıktan sonraki bir başvuruyu düzenliyor yani aynı benzer bir başvuruyu düzenliyor, İYUK'da var, 28/2; benzer bir düzenleme yapılıyor. Burada da icra tabiatı itibarıyla cebri icra, zoraki bir alım hani devletin güçlülüğü karşısında devlete başvurduğu takdirde eğer ödemezse bir zoraki alımdan veya işte, hukukun gücünü kullanarak icrayla alımdan bahsedebiliriz. Dolayısıyla buradaki düzenleme İYUK 28/2'ye de uygun bir düzenleme, daha önceden de geçmiş, belki Anayasa'ya aykırılıkla ilgili gitti mi Anayasa Mahkemesine bilmiyorum ama İYUK 28. Dolayısıyla önceki uygulamalarla da benzeşen bir düzenleme. Ama -şunu da arkadaşlarımızın- birçok arkadaşımız söz aldı, Genel Kurula kadar özellikle sadece tek taraflı olarak düzenlenmiş olması belki bu noktada gerçekten şey olabilir. Özellikle İdari Yargılama Usulü Kanunu çerçevesinde verilen hükümlerde karşı tarafa da benzer bir hak tanınırsa öyle bir çalışma yapılabilir. Bunu da Genel Kurula kadar değerlendirelim diyorum.

Teşekkür ederim.

MUSTAFA ARSLAN (Tokat) - Başkanım...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Biraz önce Sayın Genel Müdürümüzü dinlerken İdari Yargılama Usulü Kanunu'ndaki hüküm nedeniyle burada paralellik oluşturulmasına ilişkin bir gerekçeden bahsetti. Bu söylenebilir bir gerekçe ama orada da aynı şey geçerliydi, idareye icra takipleri nedeniyle fazladan para ödemenin önüne geçilmesiydi. Ben baktım, biraz önce Nurettin Vekilimizin sorduğu soruyla ilgili benim de aklıma geldi. Anayasa Mahkemesine götürülmemiş bu konu, götürülseydi bu iptal olurdu; bu geçerse götürülecek.

Bir de Sayın Genel Müdürüm, biz bir tane yanlış yapmışız zaten bu dediğimiz gerekçeyle. Şimdi, ikinci yanlış yapınca ikisi birden doğrulmuyor, yanlış birken iki olmuş oluyor; bir tane yanlışla kalalım hani kabahatimiz bir tane olsun, ikincisinde bir daha koymanın bir anlamı yok. Biraz önce arkadaşlarımızın hatırlattığı...

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Anayasa Mahkemesine gitmiş ama.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Biz gitmemişiz diye biliyorum, defi yoluyla gitti mi bilmiyorum.

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Anayasa Mahkemesi uygun bulmuş yani reddetmiş, şimdi baktım da...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yani kim gitmiş?

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - İnternette, sosyal medyadan baktım.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Anladım, bakalım, bakalım.

Biraz önce çok isabetli olarak söylendi, idareyle birlikte özel hüküm tüzel kişinin ya da gerçek kişinin birlikte sorumlu olduğu hâller yaşanabilir. İlk akla geliveren örnekten bahsetmek istiyorum: İdarenin aracı, sigortalı aracı trafik kazasına karışır. Burada üç sorumlu var; idare, şoför ve sigorta şirketi. Üçünü birlikte dava ettiniz, aralarındaki borçluluk ilişkisi müteselsil, dolayısıyla ilamı elde ettiniz. İlamı elde ettiniz ve hemen icraya koymak istiyorsunuz; insan tabiatı, alacağınızı almak istiyorsunuz. İdareyi icra takibinden ayırmanız lazım ama biliyorsunuz, ayrılıp verilen ilamlar nedeniyle son çıkan düzenlemede ilamların ayrılmazlığı esası getirildi, hele hele...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Aslında, öyle bir yere vardık gibi bu 1'inci maddeyle ilgili...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Tamam, ben örnekledim sadece, tamam.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - O yüzden, değerlendirilmeye değer bir madde.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Tamam, konuşunca bir yere varıyoruz, o yüzden konuşalım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Özmen, buyurun.

(Uğultular)

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika... Tamam, tamam...

Karşılıklı konuşmayalım, müzakere şeyini...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, bir hususu arz edeyim: Anayasa Mahkemesine gitmiş ve reddedilmiş.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Defiden gitmiş.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Yani nihayetinde Anayasa Mahkemesinden ret yemiş.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bizden gitmemiş ama.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Kıymetli Başkanım, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım....

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bizden gitmemiş.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, bir dakika... Bir dakika arkadaşlar...

Buyurun.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Şimdi, bu madde bu şekilde geçse bile pratikte bir faydası olmayacağı aşîkâr. Neticede icraya versek de kamu kurumlarını devlet malları haczedilemediği için ne zaman ödenek gelirse o zaman ödeniyor. Yani biz sadece burada bürokrasiyi yine çoğaltmış olacağız. Bu işleyişi hiçbir şekilde engellemeyecek, pratikte çok faydası olacak bir hüküm değil. Bence de Bülent Tüfenkci Bakanımızın ifade ettiği gibi bu hususun gözden geçirilmesini ben de talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Sayın Arslan...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, ekleme yapmak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye...

Sayın Arslan, buyurun.

MUSTAFA ARSLAN (Tokat) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, bu ilk defa getirilmiş bir düzenleme değil, 5502 sayılı Kanun'da da aynı düzenleme var. 36/2'ye göre iş mahkemelerinde veya idari yargıda Sosyal Güvenlik Kurumu aleyhine herhangi bir ilam aldığınızda kuruma müracaat edip bir ay beklemeniz lazım. Bir ay içerisinde ödenmediği zaman -aynı bu teklifte görüldüğü gibi- ondan sonra icra takibi yapma imkânı var.

Dolayısıyla, yine arkadaşlarımızın itirazlarını biz Genel Kurula kadar değerlendirelim yani bu konu çok tartışıldı. Kifayetimizakere uygun görürseniz Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Sayın Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle biraz önceki konuşmamda atladığım için kusura bakmasınlar, teklif sahibi milletvekillerimiz Nurettin Alan'a, Mustafa Arslan'a ve bu kanunun hazırlanmasında emeği geçen bürokratlara da teşekkür ediyoruz. Ancak ben bir teklifte bulunmak istiyorum. Ben bu Komisyon toplantılarında birçok konu tartışıldığında "Genel Kurula kadar değerlendirelim." deyip de Genel Kurula kadar değerlendirilen bir şeye rastlamadım.

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Yok, oldu.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Bence biz şunu şöyle yapalım, ben de teklif ediyorum: Biz bunu şimdi çekelim, Genel Kurulda madde ihdası olarak tüm partilerin "okey"iyle yine ekleyelim, bir de böyle deneyelim bakalım nasıl olacak? Biz madde ihdası... Sayın Başkanım geçen dedi ki: "Madde ihdasımız var." Çıktık, oturduk yani biz engelleyici değiliz.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Evet, çoğunluğu sağladık sadece.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Bunu çekelim ağabey, bunu çekelim Genel Kurula kadar öyle değerlendirelim.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bir de tersten gidelim yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ben önce 28/2'yle ilgili bir açıklama... Yani daha detaylandırmak gerekiyor ama Sayın Olgun'un son söylediğine sadece ilaveten şunu söyleyeyim: "Burada konuşulup da Genel Kurula kadar değiştirilmeyen tek bir madde görmedik." dedi ama az da olsa değiştirilen maddeler vardı, şimdi hak yemeyelim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Var, evet, ben o noktada Sayın Olgun katılmıyorum size, var.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Var, var; hak yemeyelim, hakkın sahibi buradadır, o yüzden onu söyleyeyim.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Ben hatırlamıyorum, dikkatimi çekmemişti, kusura bakmayın.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ama bu da değiştirilebilir, ortadan kaldırılabilir. Sadece 28/2 dediğimiz maddede, daha önceki düzenlemede bir zorunluluk yoktu. Kişiye karardan sonra idareye başvurma hakkı verilir, kişi isterse idareye başvurur yazılı olarak. Bu başvuruyu birlikte alır ya da icraya da verebilir, orada bir zorunluluk yok ama şimdiki düzenlemeyle bir zorunluluk getiriyorsunuz.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, şikâyet yoluyla iptal ettiriyorlar.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Buradaki sorun bu. Yani idareye başvuruyu zorunlu bir hâle getiriyorsunuz.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Orada da...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - 28/2'de, önceki düzenlemede -açtım, tekrar ben de baktım ama- öyle bir zorunluluk yok.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Şikâyet yoluyla iptal ediyorlar.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Orada seçimlik bir hak var, kişi isterse yapabilir, isterse yapmayabilir, bir zorunluluktan bahsetmiyoruz. Şu an yapmak istediğiniz, oradaki zorunlu olmayan durumu zorunlu hâle getirmek. Bence bundan vazgeçmeli, sadece, işte, iki yönlü bir değişiklik yerine tamamen çıkarmayı değerlendirmelisiniz.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, çok teşekkür ediyorum değerli arkadaşlar.

Kıymetli milletvekilleri, kifayetimizakere yapmış olalım, konu anlaşıldı. Genel Kurula kadar değerlendireceğiz, gereken değişiklikleri tekrar hem Adalet Bakanlığındaki arkadaşlarımızla hem teklif sahibi milletvekillerimizle birlikte değerlendirip bu tartışmalar çerçevesinde ve Genel Kurulda gereğini yapacağız.

Madde üzerinde aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge var, önergeleri okutup birlikte işleme alıyorum.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülfük Uçar
Van

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Süleyman Bülbül
Aydın
Gizem Özcan
Muğla

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahibi:

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Konuşmalar yapıldı.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1'inci madde kabul edilmiştir.

2'nci maddeye geçiyoruz.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 2004 sayılı Kanunun 114 üncü maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve yedinci fıkrasının (6), (8) ve (9) numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tüm maliklerin miras yoluyla edindikleri ve mirasçılar dışında üçüncü kişilerin mülkiyet hakkının bulunmadığı taşınmazlar bakımından ortaklığın satış suretiyle giderilmesine karar verilmesi hâlinde yapılacak açık artırmalarda birinci artırma sadece malik olan mirasçılar arasında yapılır. Sadece malik olan mirasçılar arasında yapılacak bu artırma usulü bir defaya mahsus olmak üzere uygulanır."

"6. Satış talep eden ve artırmaya katılmak isteyen alacaklı, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmesi hâlinde alacağın teminatı karşıladığı miktar kadar kendisinden teminat alınmayacağı, açık artırmalarda Hazinesin teminat göstermekten muaf olduğu.

8. Elektronik satış portalında verilecek tekliflerin haczedilen malın muhammen kıymetinin yüzde ellisi, ortaklığın satış suretiyle giderilmesinde birinci artırmanın sadece malik olan mirasçılar arasında yapıldığı durumlarda muhammen kıymetin yüzde yüzü, ikinci artırmada ise muhammen kıymetin yüzde ellisi ile o malla güvence altına alınan ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu miktarı ve ayrıca bu miktara ilave olarak paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını geçmesi gerektiği.

9. İhale alıcısının en yüksek teklifi verip de süresi içinde ihale bedelini yatırmaması hâlinde, alınan teminatın iade edilmeyip öncelikle satış masraflarından mahsup edileceği, kalan miktarın icra dosyaları bakımından alacaklarına mahsuben hak sahiplerine ödeneceği, süresi içinde ihale bedelini yatırmayan ihale alıcısının satış isteyen alacaklı olması durumunda, muhammen bedelin yüzde onunun kendi alacağından mahsup edileceği ve bu satış için yapılan masrafın kendisi üzerinde bırakılarak borçluya yüklenmeyeceği; ortaklığın satış suretiyle giderilmesinde en yüksek teklifi verip de ihale bedelini süresi içinde yatırmayan ihale alıcısından alınan teminatın kendisine iade edilmeyerek satış masrafları mahsup edildikten sonra paydaşlara payları oranında ödeneceği, süresi içinde ihale bedelini yatırmayanın paydaş olması durumunda ise alınan teminatın tamamının diğer pay sahiplerine payları oranında ödeneceği; ayrıca en yüksek teklifi verip de süresi içinde ihale bedelini yatırmayan ihale alıcısına, teklif ettiği bedelin yüzde beşi oranında satışı yapan icra dairesince veya satış memurunca idari para cezası verileceği, verilen bu cezanın 6183 sayılı Kanun hükümleri uyarınca tahsili için tahsil dairesine bildirileceği."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 2'nci maddede söz talebi yok.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2'nci madde kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 55- Noterlik evrak ve defterleri mahkeme, sulh ceza hâkimliği ve Cumhuriyet başsavcılıklarınca veya resmî daireler tarafından yahut konusu da belirtilmek suretiyle noterlikte soruşturmaya yetkili kılınan kimselerce incelenebilir.

Mahkeme, sulh ceza hâkimliği veya Cumhuriyet başsavcılığı tarafından, noterlik evrakının aslının istenmesi hâlinde ilgili noter, evrakın bir örneğini çıkarıp aslına uygunluğunu onaylar. Noter, onayladığı örneği aslının yerinde saklar ve evrakın aslını ilgili mercie gönderir.

Mahkeme, sulh ceza hâkimliği, Cumhuriyet başsavcılığı veya soruşturmaya yetkili kılınan resmî daire tarafından noterlik evrakının onaylı bir örneğinin istendiği durumlarda, noter istenilen evrakın aslını elektronik ortamda taramak ve güvenli elektronik imzayla imzalamak suretiyle oluşturduğu onaylı örneği ilgili mercie elektronik ortamda gönderir. Elektronik ortamda gönderme imkânı bulunmayan durumlarda evrakın aslına uygunluğunu onaylayarak onaylı örneği ilgili mercie gönderir.

Bu madde uyarınca yapılan işlemler için yevmiye numarası verilmez. Posta masrafı ve yol masrafı hariç olmak üzere harç, vergi, değerli kâğıt ücreti dâhil herhangi bir ücret alınmaz."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde söz talebi var mı?

Noterler Birliğine söz vereceğim.

Buyurun.

TÜRKİYE NOTERLER BİRLİĞİ BAŞKANI FULYA UYSAL GÜLER - Sayın Komisyon Başkanım, sayın milletvekilleri, Sayın Adalet Bakanlığı yetkililerim, sayın katılımcılar; Türkiye Noterler Birliği adına görüşlerimizi arz etmek üzere huzurlarınızdayım.

Öncelikle belirtmek isterim ki teklifin noterlik işlemlerinin elektronik ortamda gönderilmesine ve yargı mercilerinin bilgi ve belgeye daha hızlı ulaşmasına yönelik amacını destekliyoruz. Yargı hizmetlerinin hızlandırılması ve bürokrasinin azaltılması şüphesiz hepimizin ortak hedefidir ancak birkaç konuda noterlik mesleğimizi ilgilendiren hususlara değinmek istiyorum: Maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında noterlik evrakının aslının ilgili mercilere gönderileceği düzenlenmekte. Ancak gönderinin hangi usulle gerçekleştirileceği açıkça belirtilmemiştir. Bu çok önemli ve bizim için de çok lehimize olan bir fıkradır aslında. Ancak burada dilediğimiz gibi mi göndereceğiz, elden mi ya da postayla gönderimi bizim keyfiyetimizde mi olacak? O manada bir tereddüt yaşadık bu cümlede. Onun dışında, madde gerçekten bizim de yaşadığımız sorunlara kolaylık getirmesi açısından önemli bir aşamadır. Bunun ben belirlenmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyim çünkü noterlerimiz bu tereddüdü yaşayabilirler.

Maddenin üçüncü fıkrasında noterlik evrakının elektronik ortamda taranarak elektronik imzayla gönderilebilmesine imkân tanınmaktadır. Ancak noterlik işlemlerinin hukuki niteliği dikkate alındığında, elektronik ortamda iletilen tarama görüntüsü, noterlik işlem aslının veya noterlik nüshasının bir tasdikli örneği olmayacağı için bir resmî senet, yevmiye numarası almayacaktır. Buna bağlı olarak bir makbuza bağlanmayacaktır ve noterliğin mührünü taşımayacaktır yani bir örnek tasdiki değildir, ancak bizim noterlik dairemizde sakladığımız asıl evrakın bir görüntüsüdür. Bu nedenle, özellikle tarafların ve tabii ki öncelikle mahkeme hâkiminin ya da savcının ihtilafı ve mahkeme dosyasını aydınlatma amacına hizmet eden bu belge istendiğinde tam olarak kesin delil teşkil edecek midir? Bu konularda özellikle ben görüş bildirmek istedim çünkü aynı zamanda noterler serbest meslek mensubu olup tamamen bütün giderlerini arşiv, saklama, personel, kira, vesair giderlerini, kamu hizmeti gören serbest meslek mensupları olmaları nedeniyle kendileri karşılamaktadırlar ve yapılan emeğin bir karşılığının olması gerektiği düşüncesindeyiz.

Bir de davanın aydınlatılması kapsamında istenen noterlik işlem örneği için ödenecek makbuz bedeli değerli kâğıt, KDV ve yazı ücretinden oluşmaktadır hâlihazır hâliyle. Bunun bu şekliyle alınmasında tabii ki devletin de maliyenin de belli bir gelir kaybı oluşacaktır. Ancak şunu da belirtmeden geçemeyeceğim: Buradaki noterin alacağı ücret çok cüzi sembolik bir rakam olmakla beraber, bir kazanç amaçlı değil, yapılan hizmetin bir bedeli olarak, bir maliyeti olarak görülmesini arzu ederiz.

Ayrıca, ben son olarak şundan bahsetmek istiyorum bu söylediklerimle bağlantılı olarak: Bu konuda Anayasa Mahkemesinin 22 Şubat 2024 tarihli 2023/161 esas ve 2024/53 sayılı Kararı'nda resmî mercilere gönderilen örneklerden de yazı ücretinin alınmasının öngörülmesi suretiyle noterin sarf ettiği emek ve mesaisinin karşılıksız bırakılmadığı gözetildiğinde, noterler ile resmî merciler arasında makul dengeyi sağlayan kuralın ölçülü olduğu sonucuna varılarak Noterlik Kanunu'nun 55'inci maddesinin beşinci fıkrasının "Diğer resmi mercilere verilecek örneklerden yalnız yazı ücreti alınır." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına oy birliğiyle karar verilen bir kararı vardır. Biz bu konuların da dikkate alınmasını Sayın Komisyonun takdirlerine sunuyoruz.

Bu şekliyle yasalaşması hâlinde Anayasa'ya aykırı olup olmadığı konusu da yine takdirlerinizedir ancak bu hususa dikkat çekmek istedik. Biz, yine, bu madde için Adalet Bakanlığımıza ve imza sahibi olan sayın milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılarımı arz ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Fulya Hanım.

Bu konuda söz almak isteyen milletvekillerimiz var mıydı?

Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, işte, önce kuruma söz vermenin faydasını burada gördük. Sayın Noterler Birliği Başkanımız...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, siz söz istememiştiniz, ondan dolayı ona söz vermiştim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bekledim ama, söz istememe sebebim oydu; dinleyip sonra söz almak çünkü ne düşündüğünü bilmek lazım önce.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Hakikaten çok önemli konuların altını çizdi ve Bakanlığın ya da teklif sahiplerinin bu düzenlemeyi getirirken Noterler Birliğiyle herhâlde çok da istişare ederek bir düzenleme yapıldığını gördük. Dolayısıyla, burada her ne kadar Noterler Birliği Başkanımız meramını anlatırken teklif sahibi Nurettin Bey dinlememiş olsa da, yine mevzuat Daire Başkanımız...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Yine muhalefeti...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Söylenenlerin hepsi tutanaklara geçti, tutanakları okumalarını ve Noterler Birliği Başkanımızın altını ısrarla çizdiği hususların dikkate alınmasını ve Genel Kurul aşamasına kadar düzeltmenin yapılmasını biz de öneriyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Bülbül.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanması konusunda hep, devamlı bizim itirazlarımız var, "Uygulansın." diyoruz. Burada da 22 Şubat 2004 tarihli Anayasa Mahkemesinin kararı var. Bu karar açık ve net, resmî mercilere gönderilen evraklarda emek ve mesainin karşılığı, ölçülülük esasına göre devletin gelir açısından da vergi, harç, değerli kâğıt ücreti ve ücret alınması gerektiğine ilişkin bir kararı var. Yani burada bir angaryaya yönelik tepki koyuyor Anayasa Mahkemesi. Bu nedenle, Sayın Noterler Birliği Başkanının açıklaması çerçevesinde, yeniden bu maddenin değerlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Arslan, buyurun.

MUSTAFA ARSLAN (Tokat) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Noterler Birliği yeni seçim yaptı, bu hafta göreve başladılar. İlk defa göreve başlar başlamaz da bir kanun değişikliğiyle karşı karşıyalar.

Sayın Başkanım, biz bunu Genel Kurula kadar değerlendirelim, kendi aramızda yeniden bir istişare edelim. İnşallah, farklı bir durum olursa ona göre önergeyle yeni bir düzenleme yapılabilir ama Genel Kurula kadar biraz çalışalım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Evet, buyurun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, Noterler Birliği Başkanımıza da hayırlı olsun diyoruz, yeni görevi nedeniyle tebrik ediyoruz.

Şimdi, benim ilk imzacısı olduğum bir kanun daha vardı, Noterler Birliğiyle ilgili bir kanundu, onun da ilk imzacısı bendim, iki yıl önceydi sanırım. Ben, orada bu teklifi sunmuştum yine, hatta normal teklifte yoktu, dedim ki: Şimdi, normal yargılamada yargılamaya başvuran kişiden yargı harcı alıyoruz. Diyoruz ki: "Sen bir yargılamaya başvurdun, bir harç ödeyeceksin." Bu yasal bir şey. Daha sonra noter delillerine dayanan kişiler noterden bir evrak istiyor, o evraktan da noter harcı alıyoruz, değerli kâğıt alıyoruz, başkaca şeyler alıyoruz. Eğer siz yargıda delil olarak dayandığınız bir yüz sayfalık, iki yüz sayfalık noter evrakına dayandıysanız muazzam maliyetler tutuyor. Oradan, tekrar devlet olarak da bir harç alıyoruz. Şimdi, bu yapılan düzenlemeyle aslında vatandaşın lehine, yargının daha parasal sınırlardan uzaklaştırılmasını, adil bir yargılamayı biz ortaya koyduğumuzu düşünüyoruz yani adaletli bir yargılamada külfetin, delil toplama maliyetinin olmaması gerektiğini düşünüyoruz. Bu vesileyle, yaptığımız düzenleme yerinde bir düzenleme. Sayın Noterler Birliği Başkanımızın belli konulardaki yakınmalarını da anlayışla karşılıyor ama mahkemeler onlarca kuruma yazılar yazıyor, belgeler istiyor yani hiçbir kurum bu istediği belgelerden ekstra ücret istemiyor, sadece posta masrafı ve belki getiriyorsa yol masrafını isteyebilir. Burada da noterlerin eğer varsa posta masrafı ve yol masrafını da karşılıyor. Onun dışında harçlardan, değerli kâğıtlardan, vesaire şeylerden de vatandaşlarımızı muaf tutmayı hedefliyoruz. Yargılamanın daha parasız olması, delil toplamanın bu kadar pahalı olmasının önüne geçtiğimizi düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Bir de Adalet Bakanlığını dinlemek istiyorum.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET ÜSTÜNBAŞ - Getirilen düzenleme temel amacı itibarıyla usul ekonomisi yani davaların en az masrafla, en kısa sürede bitirilmesini amir Anayasa hükmünü hayata geçirmek amacıyla yapılmış...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, o kısmını anladık da biz hizmet veriyoruz, onun bedelini...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET ÜSTÜNBAŞ - Onu da ifade edeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Onu dinleyelim.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET ÜSTÜNBAŞ - Getiriş amacı bu.

Ayrıca, şunu da ifade etmekte fayda var: Hazırlık çalışmaları kapsamında Noterler Birliği ile Hukuk İşleri Genel Müdürlüğümüzle birlikte çalışılmış ve tam bir mutabakatla bu metin bu hâliyle kabul edilmişti çünkü uygulamada bu önceki metin çok fazla sorun çıkarıyor.

Noter evrakı temel düzenleme şu: Mahkemelerin ya da cumhuriyet başsavcılıklarının bir noterlik evrakının soruşturma konusu ya da yargılama konusu yapılarak incelenmesi gerektiği hâllerde iki türlü isteniyor: Ya aslını istiyor cumhuriyet başsavcılığı ya da suretini istiyor. Önceki uygulamada aslı istendiği takdirde, örneğin bir Erzurum Mahkemesi Ankara'dan bir noterden bir evrakın aslını istediğinde buradaki asliye hukuk mahkemesine gidilip, asliye hukuk mahkemesi o aslı evrakını alıp onaylı suretini verip noter onaylı suretini gönderiyor, mahkeme de bunu güvenli postayla istinabe edilen mahkemeye gönderiyordu. Yapılan düzenlemeyle bu ara kaldırılıyor. Noter, kendi elindeki aslını postaya vermek suretiyle... "Gönderilir"den kasıt posta çünkü son fıkra posta ücretinin alınacağını ifade ediyor, "gönderilir" de aynı yargı çevresi içerisinde değilse postayla gönderileceğini ifade ediyor. Bu bağlamda, ikinci fıkrada bir muğlaklık söz konusu değil. Evrakın aslı değil de onaylı sureti isteniyorsa da artık onaylı suret değil, güvenli elektronik imzayla evrakın taranıp hiçbir aracı olmaksızın UYAP'la bir entegrasyon sayesinde ya da kayıtlı elektronik posta (KEP) diye ifade edilen elektronik yolla göndermesi sağlanıyor. Burada ayrıca bir masraf da tahakkuk etmiyor. Dolayısıyla getirilen düzenleme hem yargı hizmetlerini kolaylaştırırken hem de noterlerin işlerini kolaylaştırıcı bir işlev görüyor. Maddenin, bizim kanaatimizce, bu hâliyle, uygulamadaki sorunları çözecek, hem noterler bakımından hem de noterlerden evrak isteyen mahkemeler ve cumhuriyet savcılıkları bakımından uygulamadaki sorunları giderecek kabiliyette olduğunu düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, o konuda bir tereddüt yok yani madde bu kolaylıkları getiriyor ama yazı ücreti miydi noterler... Fulya Hanım?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AHMET ÜSTÜNBAŞ - Yazı ücreti öncesinden vardı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ha, o konuda herhâlde itirazları var. Yani biz bir hizmet veriyoruz.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Mahkemelere cevap yazan hangi kurumda? Bankalara yazıyoruz, başka yerlere yazıyoruz. Hangi kuruma yazı ücreti ödüyoruz, neden noterlere böyle bir şey ödemiş olalım?

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Noterler bankalarla aynı düzenleme... Noterlerin durumu ne? Hem resmî hem de Bakanlığa bağlı bir kurum. Ya bankalarla ne alakası var?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Bülbül, söz isteyin, söz verelim.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Bülbül, elektronik ortamda gönderdikleri var olan şeyi... Zaten birçok şu anda yeni dönemde noterlik evraklarının çoğu elektronik ortamda da tutuluyor. Elektronik ortamda on saniyede mahkeme dosyasına aktarmış olacak.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi sıkıntı on saniyede gönderilmesi değil yalnız. Bu "yazı ücreti" denen bir konu var, onu bir açıklasınlar da.

Buyurun.

TÜRKİYE NOTERLER BİRLİĞİ BAŞKANI FULYA UYSAL GÜLER - Sayın Başkanım, şöyle: Şimdi, biz, 1972'den beri kullandığımız bu Kanun'umuzda bugüne kadar gelen 55'inci madde bunu öngörüyor, diyor ki... Ben şöyle çok kısa bir örnek vermek istiyorum kendim de noter olduğum için: Bir vatandaş noterliğimize geldiğinde, o gün tapuda bir işlem yapacağını düşünelim ve benden vekâletnamesinin örneğini istiyor ve ben bu vekâletnamenin örneğini verirken bir yevmiye numarası ve bunu bir makbuza bağlıyorum, mavi ıslak mührümü, soğuk mührümü basıyorum ve ıslak imzama veriyorum ve o gün satışını gerçekleştiriyor Sayın

Başkanım. Sonrasında düşünün ki bir yargı konusu oldu ve taraflar benim işlem kâğıdına ihtiyaç duydular ve mahkeme de davanın aydınlatılması için bunu istedi. Dolayısıyla yine, vatandaş, tıpkı bir bilirkişi ücreti gibi bunun benden istenmesini ama onaylı örneğini istemek durumunda. Çünkü müfettiş teftişlerimizde bile evraklarımız başka türlü dışarıya çıkmıyor, müfettişlerimiz bizim evraklarımızı bulduğumuz yerde inceliyor. O nedenle, bizim evraklarımızın hepsi kıymetli evrak ve kesin delil hükmünde. Dolayısıyla, bizim evraklarımıza kıymetli evrak hatta değerli kâğıt bedelini kazandırın da o mavi mühürlerdir. Bu sebeple bizim bu ekran görüntüsünü yani benim dosyamda sakladığım asıl olan evrakı, asıl olan işlem örneğimi mahkeme istiyorsa benim buna örnek tasdik vasfını kazandırmam gerekiyor. Bunu kazandırabilmem de zaten yine Noterlik Kanunu'na dayanarak yaptığım işlem sonucu mümkün. Yani diyorum ki daire dosyasında saklı olan aslının aynıdır bu evrak diyorum. Nasıl ki vatandaşa verip tapuda işlem yapmasını sağladığım gibi. Fakat şöyle bir hüküm koymuş 55'inci madde, diyor ki: "Eğer bu ilgili merciler savcılıklar ve mahkemelerce incelenip isteniyor ise sadece yazı ücreti alınır, değerli kâğıt alınır ve katma değer vergisi alınır." Makbuzu daha kısıtlamış ama tabii, bunu bizim yaptığımız, o personel için harcadığımız, kayıtlı elektronik postayla gönderdiğimiz... Mesela ben kendi noterliğimde bazen günde 10-15 tane evrakı tarayıp gönderdiğim olabiliyor ama şu anda tabii bunu bir makbuzla bağlayarak gönderiyorum Başkanım. O nedenle, bu evrakın aslında gerçekten -çünkü noterlik evraklarının hepsi kesin delildir- kesin delil vasfını kazanması da budur. Yoksa ben bunun dışında şu andaki teklifte bunun sadece bir görüntüsünü, fotoğrafını göndermiş oluyorum; dosyadan alıyorum, tarıyorum ve onu tekrar ciltlendime takıyorum, bir fotoğrafı gitmiş oluyor aslında tasdikli bir örnek, resmî bir senet olmuyor çünkü noterlik belgelerinin tamamı resmî senet hükmündedir. O nedenle de kanun, hâlihazırdaki kanunun 55'inci maddesi böyle öngörülmüş, "Örnek tasdiki yapılır ve mahkemeye de bir makbuzla iletilir." denmiş. Burada yaşanan sorunları gidermek adına Adalet Bakanlığımız çok güzel bir adım attı, konuşmamın başında da bunu arz ettim. Ancak burada yapılan mesai ve Anayasa Mahkemesinin karar örneğinde de ifade ettiğim gibi arz etmek istediğim buydu efendim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tüfenkci, buyurun.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Şimdi, bu düzenleme -hem arkadaşlarımızın izahından hem de madde metninden anlaşılıyor- hem vatandaşın lehine hem de mahkemenin, devletin lehine yani dolayısıyla bu noktada ben hep vatandaşın lehine olanlardan yanayım. Vatandaşların ayrıca bir ücret ödemesi veya yük bindirmekten ziyade şimdi taranarak gönderilip eğer mahkemeler tarafından da bu yeterli görünüyorsa bizim ayrıca ücretlendirmek... Noterlere baktığımızda biz zaten yeteri kadar noterlere alan açıyoruz. Yani kazanmaları noktasında birçok iş yükünü de noterler üzerine yüklüyoruz, hatta buralarda da çok arkadaşımız bunu eleştiriyordu, öyle değil mi Süleyman Bey? Siz de eleştirdiğiniz zaman zaman.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Valla, noterlerin iş alanları daraltıldı.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Yok.

Mesela tescil belgeleri gibi, veraset ilamı gibi, trafikte sıfır araçların şimdi Noterler Birliğine gönderilmesi gibi, tapudaki birçok olayın olduğu gibi... Dolayısıyla, buralara, yazı ücretine çok takılmamak lazım, vatandaşımıza da biraz kolaylık sağlamak lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Tüfenkci.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesiyle değiştirilmesi teklif edilen 1512 sayılı Kanun'un 55'inci maddesinin son fıkrasındaki son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Mahkeme, sulh ceza hâkimliği ve Cumhuriyet başsavcılıklarından posta masrafı ve yol masrafı hariç olmak üzere harç, vergi, değerli kâğıt ücreti dâhil herhangi bir ücret alınmaz."

Hakan Şeref Olgun

Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Konuşacak mısınız?

Buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - İki cümle diyelim.

Önergede amaçladığımız aslında bir orta yoldu. Tamam, mahkemeler ve savcılıklarda alınmasın ama bir de "resmî daireler" ibaresi var. En azından orada işi olanlar ücret ödesin anlamında hakkaniyet sağlayacağını düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun geçici 27 nci maddesinin onüçüncü fıkrasında yer alan "on yıl" ibaresi "on dört yıl" şeklinde değiştirilmiş ve maddenin onyedinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu fıkra hükümleri, 23/7/2030 tarihine kadar uygulanmaz."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Madde, Danıştayın mevcut iş yükü gerekçe gösterilerek geçici 27'nci maddede öngörülen geçiş süresini dört yıl daha uzatmakta. Danıştayın iş yükü ve makul sürede yargılanma ihtiyacı elbette dikkate alınmalıdır ancak 2016 yılında istinaf sisteminin

faaliyete geçmesiyle birlikte geçici nitelikte kurulan bu rejimin önce üç yıldan on yıla, şimdi de on dört yıla çıkarılması geçici hükmün kalıcı bir kurumsal modele dönüşmesi riskini doğurmaktadır. 2025 yılı Adalet Bakanlığı istatistik verileri, Danıştay dava daireleri ve kurullarında ortalama dava görülme süresinin 2024 yılında dört yüz on üç gün iken 2025 yılında dört yüz on yedi güne çıktığını göstermektedir. Bu artış sınırlı olmakla birlikte, Danıştay bakımından hâlen yüksek bir yargılama süresi işaret etmektedir. Bu veri Danıştayın kapasitesinin aceleyle daraltılmaması gerektiğini gösterir fakat aynı zamanda kanunda öngörülen daire sayısına geçişin neden 2030 yılına kadar ertelendiğinin de daha somut bir şekilde açıklanması da gerekmektedir. Bu nedenle, sorun, Danıştayın daire sayısının derhâl azaltılması gerektiği yönünde değildir. Sorun, yüksek yargının kurumsal yapısının sürekli ertelenen geçici hükümlerle yönetilmesidir. İş yükü gerekçe gösteriliyorsa daire bazlı dosya sayıları, temizleme oranları, derdest dosya yükü ve ortalama görülme süreleri birlikte değerlendirilerek kanuni hedefin hangi takvimle hayata geçirileceği açıkça ortaya konulmalıdır. Bu hâliyle düzenleme ihtiyaca dayalı bir geçiş planından çok daha önce öngörülen kurumsal hedefin yeniden ertelenmesi sonucunu doğurmaktadır. Danıştayın iş yükü dikkate alınarak kapasitenin korunması makul görülebilir ancak geçici rejimin 2030 yılına kadar uzatılması veri temelli bir plan ve denetlenebilir bir takvimle desteklenmelidir. Aksi hâlde, geçici olarak kurulan bir yapının sürekli uzatılan istisnai hükümlerle yönetilmesi, Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin gereği olan hukuki belirlilik ve kurumsal öngörülebilirlik bakımından tartışmalı hâle gelir ve ben, Danıştayın daire sayılarının azaltılmasına yönelik sürenin tekrar uzatılmasının Danıştaydaki keyfiyeti daha da artıracığı kanaatindeyim çünkü biraz önce de ifade ettik, üç yıldan on yıla, on yıldan on dört yıla; bunu öngöremeyen Danıştayın kendisi. Bu kanun düzenlenirken hiç mi aklınıza gelmedi? Üç yılda bu sayıya indireceğinizi o gün hedeflediniz, sonrasında on yıla çıkarttınız, şimdi on dört yıla. Hiç kusura bakmayın, böyle bir hedef koyulsa, kendi özel iş yerimiz de olsa bir gün çalıştırmayacağımız bu isimlerin bu tür talebinin de Parlamento tarafından değerlendirilmemesi gerekliliğini ifade ediyorum.

Düşüncelerimizi bu şekilde arz ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Tüfenkci, buyurun.

BÜLENT TUFENKCI (Malatya) - 2030'da daha uzatılmayacağını varsayarak bir soru sormak istiyorum.

Şimdi, Danıştay daire sayısının dört yıl daha azalmayacak olması nedeniyle boşalan her 2 üyelik için 1 üye seçimi yapılması uygulamasını da erteliyoruz. Dolayısıyla o arada bilmiyorum kaç tane Danıştay üyeliği boşalacak. Bildiğim kadarıyla Danıştay üyelerinin süresi on iki yıl, Yargıtay ve Danıştay üyelerinin. Dolayısıyla 2030'da daire sayısı düşünce bu üyeler ne olacak? Böyle bir planlama yapıldı mı veya düşünüldü mü? Sormak istedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkürler.

Adalet Bakanlığından, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Efendim şöyle arz edeyim: Anayasa Mahkemesinin bir iptal kararı oldu ve -aynı şey hukuk yargılamaları bakımından, HMK bakımından da geçerli; 26'ncı maddede, ileride gelecek- "Bölge idare mahkemeleri ilk derece mahkemesinin kararını değiştirdiği takdirde yani önceki kararı, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırıp yeniden bir hüküm tesis ettiğinde bunun artık denetlenmesi gerekir, temyize açık olması gerekir." dedi. Dolayısıyla bir yıldır Danıştaya bu kararların hepsi, kesinlik sınırında olsa bile, temyiz edilemeyecek kararlar olsa bile bölge idare mahkemelerinin müdahale ettiği tüm kararlar Danıştaya gidiyor. Bu beklenmedik bir iş yüküydü, bu nedenle Danıştaydaki görülme süreleri biraz maalesef kısalmadı, uzamaya başladı. Bu nedenle de iptalin gereğini yapmak için tedbir almak gerekiyordu. Hem İdari Yargılama Usulü Kanunu 45 ve 46'ncı maddelerinde hem de Danıştayın idari kapasitesini düzenleyen bu maddede dört yıllık bir askıya alma zorunluluğu ortaya çıktı. Aynı şey mesela Yargıtayda yapılmıyor, Yargıtayın kapasitesi bakımından şu an bir sıkıntı olmadığı için Yargıtay Kanunu'nda bir değişiklik öngörülüyor. Benzer düzenlemeler 2'ye 1'in uygulanması... Daire sayıları zaten şu an kanunda öngörülen, geçici maddede öngörülen 12 ceza, 12 hukuk, toplam 24 daire sayısına Yargıtayda ulaşıldı. Danıştayda bu 23 Temmuzda ideal sayı olan 10'a inecekti ancak bu beklenmedik iş yükü nedeniyle dört yıl daha bunu ötelemek zorunluluğu ortaya çıktı. Doğrudur, Danıştay üyelerinin görev süresi on iki yıldır, kanundaki düzenleme gereği on iki yıldır. O süreye herhangi bir müdahale söz konusu değildir.

Diğer yandan, ideal sayı Danıştayda şu an için 90'dır. 2'ye 1 uygulaması sonucunda inilmesi gereken rakam, Danıştay üyeliği sayısı 90'dır. 90'a dört yıl daha geç ulaşacak Danıştay. Şu an seçim olduğu için 112'ydi, on beş gün önce seçim yapıldığı için 4'ü tenkis oldu, 108'e indi. 108 kadro üzerinden 2030'a kadar çalışacak. 2030'dan sonra 2'ye 1 uygulaması tekrar devreye girecek ve 90'a düştüğünde 90'da sabitlenecek. Önümüzdeki yıllarda Danıştayda peyderpey boşalma olduğu takdirde... Ortalama yılda 3 ya da 4 boşalma oluyor, önümüzdeki yıl emeklilik durumu ne olacak, onu bilemiyoruz, istifa edip ayrılanlar var. Dolayısıyla birkaç kişi, tam şu kadar kişi boşalacak diyemiyoruz şu aşamada.

Benim arz edeceğim hususlar bunlar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Değerli Genel Müdürüm.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İş yükü meselesi bu KHK'lerle mi ilgili?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Değil Vekilim, biraz önce arz ettiğim gibi Anayasa Mahkemesinin iptal kararı nedeniyle iş yükü beklenmedik şekilde arttı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4'üncü madde kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasında yer alan "yirmibeşbin" ibaresi "dört yüz seksen altı bin" şeklinde değiştirilmiştir.

"1. Düzenleyici işlemlere karşı açılanlar hariç, aşağıda sayılan davalar idare mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenir:

- a) Konusu dört yüz seksen altı bin Türk Lirasını aşmayan; idari işlemlere karşı açılan iptal davaları ve tam yargı davaları.
b) İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencileri hakkında tesis edilen uzaklaştırma ve ilişik kesme sonucunu doğuranlar hariç disiplin cezası ile sınıf geçme, not tespiti, yurt, kredi ve burs işlemlerine karşı açılan davalar.
c) Kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, yolluk, lojman ve izin işlemlerine karşı açılan davalar.
d) Kamu görevlilerine verilen uyarma cezasına karşı açılan davalar.
e) Mesleki faaliyeti geçici veya sürekli olarak engellenenler hariç olmak üzere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri hakkında verdiği disiplin cezalarına karşı açılan davalar.
f) 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan davalar."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Bülbul.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, bu düzenlemeyle idari yargıda tek hâkimle karar verilecek davalar genişletiliyor. İdari yargıda dosyaların tek hâkim yerine heyet tarafından ilgilenip karara bağlanması, adil yargılanma hakkının tesisi bakımından müzakere ve iç denetimin güvencesini sağlamaktadır. Yargının iş yükünü azaltma ve hızlandırma hedefiyle idarenin keyfiliğe en açık olan bu alanlarda heyet denetiminin kaldırılması, silahların eşitliği ve etkili yargısal denetimi zayıflatma riski içermekte; hukuka aykırılıkların gözden kaçmasına, gerektiği kadar incelenmemesi tehlikesine zemin hazırlayabilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Barolar Birliğinin...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım ben...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Pardon, evet buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben de teşekkür ediyorum.

Çok kökten değil ama burada idari yargının, devlete ve yürütmeye karşı vatandaşı koruduğu, koruması gerektiği misyonu üzerinden baktığımızda, burada tek hâkime düşülen hususların aslında çok basit hususlar olarak değerlendirilerek bu şekilde ele alındığını düşünüyoruz. Oysaki bu işlevin yerine getirmesi heyet hâlinde çalışma yöntemi, objektif karar alma ve kolektivite, ortak aklın önemi, özellikle öğrencilerle ilgili meseleyi ve bilhassa kamu memurunun Memurlar Kanunu'nda mesleğe kabul edilme meselesini gözettiğimizde, gerçek anlamda çok ciddi etkileri ve sonuçları olabilecek bir mesele. Öğrencilerin geleceğine ilişkin disiplin, not uyuşmazlığı yine neyse ama özellikle disiplin meselelerinin kamu görevlilerine geçici görevlendirme, özellikle "sürgün" diye adlandırılan -daha çok öğretmenlerde gördüğümüz- meselelerde kategorik olarak tek hâkime bağlanması meselesinin yargısal denetimde bilhassa tarafsızlık yönüyle de sorun yaratacağını düşünüyoruz ve bu disiplin meselesinin, yine geçici görevlendirme meselesinin bu şekilde not edilmesini açıkçası istiyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Barolar Birliğini biraz bekleteceğiz.

Sayın Uzun, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Başkanım, şimdi bir uyuşmazlığın ya da bir davanın önemi kişiye göre değişir. 65 yaş yaşlılık aylığını almak için başvuran kişi için onun vereceği paranın sizin için bir değeri olmayabilir ama o insan için değerlidir. O yüzden o kişiye sorduğunuzda belki hayatının ilk davasıdır ve önemlidir. Bir öğrenci için kaderini değiştirecek dava önemlidir. Zaten idare mahkemelerinde dosya raportöre tevdi ediliyor tek hâkime, tek hâkim inceliyor, sonra heyet hâlinde müzakere ediyorlar; işleyiş bu. Tek hâkimli olan da sadece heyet müzakeresi olmuyor, bunun kapsamını genişletmenin kimseye faydası yok. Bakın, bizde hâkim yetersizliği nedeniyle... Asliye hukuk mahkemelerinin kuruluşunda 3 hâkim görev yapar, kanunu açın bakın, 3 hâkimdir asliye hukuk mahkemesi. Bugüne kadar hâkim yetersizliği nedeniyle tek hâkim başladı, öyle de gidiyor. Nerede önemli bir konu var, bir heyet oluşturularak farklı gözlerin de o işin içine girerek daha dikkatli davranılması sağlanmıştır. O yüzden, bu ihtilafları ihtilafın çıktığı yerde küçümsemek yerine idare mahkemesinin kendi işleyişindeki gibi heyetle, heyet gözüyle de görülmesini sağlamakta fayda var. Birinin gözünden kaçan öbürünün gözüne takılır, hukuken daha az eksiklik yapmış olurlar. Bunun kimseye bir zararı yok zaten kurulu mahkeme. Ha, biraz iş gücünün azaltılmasıyla ilgili bir değişiklik düşünülebilir ama zaten idare mahkemesi tek hâkimle çalışıyor arkadaşlar, sonra heyet hâlinde bir heyet toplantısıyla değerlendiriyorlar. O yüzden genişletmemekte yarar var. Kanun düzenleyici arkadaşlarımızın da bunu, uygulamadaki bu durumu dikkate alması faydalı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ederim.

Şimdi, sözü Barolar Birliğine verelim.

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Düzenlemeyle mesleki faaliyetleri geçici veya sürekli olarak engelleyenler hariç olmak üzere kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından tesis edilen disiplin cezalarının da tek hâkimle görülmesi öngörülmüş. Bununla beraber, yine aynı düzenleme içerisinde kamu görevlileri bakımından sadece uyarma cezaları tek hâkimle çözümlenecek davalar arasında sayılmış.

Öncelikle, bilindiği üzere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının mensupları da kamu hizmeti gören kişiler olup burada kamu görevlileri ile bu meslek mensupları arasında önemli bir ayrım yapılmıştır. Birliğimiz tarafından tesis edilen disiplin işlemlerinden de bu düzenleme uyarınca uyarma, kınama ve para cezaları tek hâkimle görülen işler arasında sayılmış. Burada temel husus şu ki: Devam eden maddelerde yapılan değişiklikle -temyize ilişkin 7'nci maddede- tek hâkimle görülen davalarda yerel mahkeme tarafından verilen kararın bölge idarece incelenip, kaldırılıp yeni bir karar verildiğinde temyize kapalı olduğu, üst yargı incelemesine kapalı olduğu düzenlenmiş. Burada da Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararda belli bir önem derecesini haiz dosyaların temyize kapalı olabileceğine yönelik değerlendirmesi olduğu anlaşılıyor ancak biz şu hususu dikkatinize çekmek

isteriz ki: Avukatlık Kanunu'nun 90'inci ve 104'üncü maddeleri uyarınca kınama ve para cezaları avukatlar bakımından avukatların baro yönetim ve disiplin kurulu üyeliklerine seçilmelerine engel nitelikte yani kınama ve para cezalarının kesinleşmesi hâli avukatların seçilme hakkı bakımından doğrudan sonuç doğurucu bir etkiye sahip. Bu anlamda, buradaki önem derecesinin tekrar değerlendirilebileceğini düşündük. Bu bakımdan, tek hâkim tarafından verilen kararların bölge idare mahkemesi tarafından kaldırılıp yeni bir karar verilmesi durumunda hükmün denetlenmesini talep etme hakkı tanınmadan, üst yargı incelemesine tabi tutulmaksızın bu kararların da kesinleşmesine karar verilmesi bu şekilde bizim meslek kurumumuz bakımından hak kaybına neden olabilecek sonuçlar doğurabilecektir.

Bu bakımdan, biz, kamu görevlileriyle paralel şekilde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bakımından da tek hâkim tarafından görülecek disiplin cezalarının uymayla sınırlı olarak düzenlenmesinin yararlı olacağını düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Bu konu da anlaşıldı.

Adalet Bakanlığının bir açıklaması var mı?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bu dava türlerini belirlerken vatandaşın günlük hayatını doğrudan etkileyen, hızlı bir şekilde karara bağlanması gereken ve yargı içtihatlarıyla artık oturmuş olan konular olarak belirledik, birçok kriteri dikkate alarak bu dava türlerini belirledik.

Esasında, 2014 öncesinde, istinaf sistemi kabul edilmeden önce de idari yargıda bölge idare mahkemeleri vardı, bu kararlar itirazen oraya gidip orada kesinleşen kararlardı; şimdi istinaf edilmek suretiyle bölge idare mahkemelerine geliyorlar ve burada tek hâkimle görülüyorlar.

Bu dava türleri, bir an evvel sonuca bağlanması gereken dava türleri ve yargı içtihatlarıyla oturmuş, ihtilaf olmayan, hâkimler arasında tereddüt yaşanmayan dava türleri. İstatistiklere baktığımız zaman, 2024'te iptal itibarıyla 45 bin dosya var bu şekilde. İlköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim disiplin, sınıf geçme, not tespiti davaları bakımından 700; kamu görevlilerinin geçici görevleri, yolluk, lojman, izniyle ilgili davalar 2.200; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının mesleki faaliyetleri bakımından 857; muhtaç aylığı bağlanması hakkındaki 2022 sayılı Kanun'dan da 63 olmak üzere toplam 49.623 dosya bakımından bir istatistik var elimizde.

Tek hâkimle çözümlenecek davaları bu şekilde belirleyerek hızlıca bu kararların sonuçlanmasını arzu ediyoruz. Makul sürede yargılama kriterlerinin, Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararlarının gereğini yapmaya çalışıyoruz.

Takdir tabii ki Komisyonumuzun Sayın Başkanım.

Arz ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu bahsi geçen tek hâkimliğe düşen dosyalarda Danıştayın ya da bölge idare mahkemesinin bu hususlarda yeknesaklaşmış, standartlaşmış bir yaklaşım biçimi olduğu varsayımı üzerinden mi gidiliyor?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Doğrudur efendim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Çünkü çelişkili verilen kararlar da var.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Mutlaka adli hata yok demiyoruz, içtihat farklılığı vardır ama zaten bölge idare mahkemelerinde denetlenen kararlar bunlar. Bunlar ilk derecede kesinleşmiyor ki bölge idarelere gidiyor, orada tekrar inceleniyor, denetim mekanizması işliyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, konu anlaşıldı.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5'inci madde kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi okutuyorum:

"MADDE 6- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 45 inci maddesinin üçüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'3. Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararına ilişkin yaptığı inceleme sonunda;

a) Kararı hukuka uygun bulursa,

b) Kararın sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa kararın gerekçesini değiştirerek,

c) Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak, istinaf başvurusunun reddine karar verir.'

'5. Bölge idare mahkemesi;

a) İlk inceleme üzerine verilen kararlar ile usule ilişkin verilen diğer nihai kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulması,

b) Davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması,

c) Dilekçenin reddine karar verilmesi gerekirken bu karar verilmeksizin dava hakkında karar verilmesi,

d) Dosyanın eksik veya yanlış hasımla tekemmül ettirilerek karar verilmesi,

e) Talep hakkında karar verilmemesi yahut eksik hükümle karar verilmesi,

f) Keşif veya bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiği hâlde yaptırılmadan karar verilmesi,

g) Duruşma yapılması gerektiği hâlde duruşma yapılmadan karar verilmesi,

hallerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dosyanın kararı veren mahkemeye gönderilmesine kesin olarak karar verir. Ancak bölge idare mahkemesi, (f) ve (g) bentlerindeki eksikliği kendisi gidererek

karar verebilir. Bu fıkrada sayılan haller dışında kararın kaldırılarak dosyanın kararı veren mahkemeye gönderilmesine karar verilemez."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 6'ncı madde üzerinde Barolar Birliği söz istiyordu.

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Burada çok küçük teknik bir hususu dikkate sunmak istiyorduk. Düzenleme kapsamında bölge idare mahkemesinin yerel mahkeme kararını kaldırıp dosyayı yerel mahkemeye geri göndermesine ilişkin hâller tahdidi olarak sayılmış ve bu sayılanların dışında başka bir hâlde bu kararı veremeyeceği düzenlenmiş. Hâlihazırda uygulamada İYUK 31 kapsamında davanın ihbarı zorunlu olarak düzenlenmiş; davanın tarafı olmamakla birlikte davanın sonucundan doğrudan etkilenecek işlemin ilgilisi üçüncü kişilere bunların bildirilmesi. Hâlihazırda bizim mevcuttaki dosyalarımızda da bölge bu hususu da kaldırma, gönderme gerekçesi yapıyor ihbar edilmemiş olması sebebiyle.

Biz, bu düzenlemelerin herhangi biri İYUK 31'deki ihbarı karşılamadığı için bu hususu dikkatinize sunmak istedik. Mevcut uygulamada olduğundan, bulunmasında fayda bulunabileceğini, eklenmesinde yarar olduğu hususunu takdir ve değerlendirmelerinize sunarız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bununla ilgili bir açıklamanız var mı?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Var efendim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Efendim, istinaf isterse ihbar noktasında değerlendirmesini kendisi yapar, değilse ilk dereceye göndermek suretiyle ihbardaki eksikliği tamamlayabiliyor; orada dava açılmamış sayılması noktasında gereğini yapar diye düşünüyoruz efendim.

Teknik olarak buradaki uygulamadan bize bir sorun gelmedi Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uzun, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Benimki aslında bir soru. Burada düzelterek onama diyebileceğimiz, Yargıtaydaki bir düzenlemenin istinaf aşamasında da dosyanın git gelini engellemek için getirilmiş bir düzenleme olarak değerlendiriyorum; ona ilişkin hükümler doğru mudur?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Doğrudur.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ederim.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Mahkemelerin yetkilerini, görevlerini netleştirmeye çalışıyoruz yoksa dosyalar gidiyor, geliyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Uçar, bu açıklamadan sonra...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yok, aslında açıklama...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, tamam.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6'ncı madde kabul edilmiştir.

7'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7- 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasının başına "1." ibaresi eklenmiş, (c) bendi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"2. Birinci fıkra kapsamında olmayan davalarda bölge idare mahkemesinin istinaf kanun yolu incelemesinde ilk derece mahkemesi kararını kaldırması üzerine yeniden verdiği kararlar, tebliğinden itibaren otuz gün içinde Danıştayda temyiz edilebilir. Ancak, aşağıda sayılan dava ve işler bakımından kaldırma kararı üzerine yeniden bir karar verilmiş olsa dahi temyiz yoluna başvurulamaz;

a) İdare ve vergi mahkemelerinde tek hâkimle görülen davalar.

b) 2/7/1941 tarihli ve 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunun uygulanmasından kaynaklanan davalar.

c) 4/12/1984 tarihli ve 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından kaynaklanan davalar.

d) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun uygulanmasından kaynaklanan davalar.

e) Sadece vekalet ücreti ve yargılama giderlerine ilişkin verilen kararlar."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, madde üzerinde söz almak isteyen var mı yoksa önerelerde mi?

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yok, madde üzerinde bir söz alayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu iptal kararına yönelik bir düzenleme bu. Burada Anayasa Mahkemesi, miktar veya değeri itibarıyla temyiz sınırına ulaşamayan fakat bölge idare mahkemesince verilen esasa ilişkin bir karara yönelik de temyiz incelemesi yapılabilecek durumlar oluşturulsun diye açıklıyor ama teklifte bu yapılmamış, bu yönden Anayasa Mahkemesinin kararını pek karşılamaz diye düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Aslan, ilk istemişti, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Aslında ben de Sayın Bülbül'e benzer bir şey söyleyeceğim. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında, bölge idare mahkemesinin ilk derece kararını kaldırıp taraflar hakkında ilk defa yeni hüküm kurmasına rağmen bu hükmün üst mahkeme tarafından denetlenmemesini hak arama özgürlüğüne ölçsüz bir sınırlama olarak değerlendirdiğini biliyoruz; bu yönüyle kısmen temyiz yolu açıldığını söyleyebiliriz. Doğru çünkü bölge idare mahkemesi ilk derece kararını yalnızca denetlememekte, o kararını kaldırıp yeni bir hüküm kurmakta. Aslında özüne baktığınızda onunla uyumlu, sanki yeni bir hüküm onu kapsamıyormuş gibi bir dolaylı anlam çıkıyor ancak Anayasa Mahkemesinin getirmiş olduğu meseleyi tam karşılama değil de istisna

getirerek yine temyiz hakkını daraltarak bunu sağlamış oluyorsunuz yani Anayasa Mahkemesinin dediği şeyi yapmıyorsunuz. İdare mahkemesinde tek hâkimli görülen davalara şimdi baktık, siz tek hâkimle görülen davaları da genişlettiniz, buna temyiz yoluna da artık gitmeyin diyorsunuz. Biraz önce itiraz yolu açık deyip 5'inci maddeyi açıkladınız ama burada da temyiz yolunu engelleyen bir şey getiriyorsunuz.

Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun'un hele ki ekonomik kriz bu kadar derinleşmişken; çiftçilerle ilgili, tarımla ilgili bu kadar yoğun bir kriz hâli bulunmuşken yine taşınmaz mal zilyetliği, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu -bunu tek tek söylemeyeceğim- bu meselelerin temyiz dışında bırakılması hâli. Burada temel sorun, bu uyumsuzluklar yönüyle insan yaşamının, insan üzerindeki etkisinin sonuçlarının gözetilmeden teknik sınıflandırmaya gidilmesi; bir de 5'inci maddeyle bu teknik sınıflandırmanın daha da genişletilmesi. Biraz önce söyledik, tek hâkimli davalar önemsiz davalar değildir yani geçici görevlendirme, disiplin meselesi, kamu emekçilerinin ailelerinden uzaklaştırılması; özellikle uyarma cezası meselesinde sendikal faaliyet kapsamında verilen cezaları gözettiğimizde etki alanı oldukça geniş, bu nedenle tek hâkimle görülen davaların küçük olduğu anlamına gelmeyecek. Çünkü bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesi kararını kaldırıp ilk defa yeni bir hüküm vermesi hâlinde yurttaş bu konuda Danıştaya yani bir üst mahkemeye gitmeyecek, burada verilen karar yargı denetiminden geçmemiş olacak aslında. Burada, kırsal bölgelerdeki ekonomik değeri, toprakla kurulan ilişkiyi gözettiğimizde, tarım meselesindeki temel geçim kaynağının getirdiği toplumsal ilişki bizler açısından önemli. Tarla, mera, fiilen kullanılan taşınmazlarla ilgili mesele de bunun dışında kalacak bu nedenle. Yoksulun, çiftçinin, kırsalda yaşayan yurttaşın hakkını daha az önemli görmek ve bu konudaki kararı nihai olarak vermek anlamına gelecek.

İkamet izni biraz önce söylendi, ben tekrar etmeyeceğim. Gelen birisi için ne kadar önemli olduğu, yaşamsal olduğu, varlığını etkilediği konusunda; bilhassa özellikle işkence ve kötü muamele meselesini, geri gönderme merkezlerini düşündüğümüzde çok daha önemli bir etkisi olacak. O nedenle, yurttaş olmayanın hakkı küçüktür ya da belli alanlardaki meselelerde sınırlandırma meselesini kabul etmiyoruz. Danıştayın iş yükünden daha az değerli değildir bu ifade ettiğim meseleler.

O nedenle, Anayasa Mahkemesinin tam denetlenebilirlik iptal kararına uygun bir biçimde istisnasız geçirilmesini istiyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Şahin, buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben, bu hususta Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan kaynaklı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Onu değerlendireceğiz Sayın Şahin. Siz, genelde de bahsettiniz; o konuyu Genel Kurula kadar değerlendireceğiz, notumuzu aldık.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Süpersiniz o zaman, teşekkür ediyoruz çünkü bu konuda hassasiyetimiz var; özellikle işkence, kötü muamele hatta ölüme kadar gidebilecek mağduriyetler sonucunu doğurabilecek düzenlemelerdir. O yüzden, genelinde bahsettiğim bu hususları bu maddede de tekrarlıyorum ve sözü daha fazla uzatmak istemiyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri, kanun yolu sisteminin vatandaş koruyacak şekilde açık, öngörülebilir ve güvenceli hâle getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Maddede sayılan istisnalarla Danıştayın denetim yetkisinin daraltılması, yargısal korumayı zayıflatmakta ve Anayasa'nın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Adalete olan güvenin korunması ve yeknesak bir yargısal içtihadın sürdürülebilmesi için denetim alanının bu denli daraltılmaması gerekmektedir. Açıklanan gerekçeler doğrultusunda, yeni mağduriyetlerin kapısını aralayan bu maddenin kanun metninden çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Bu konuda madde üzerinde 2 adet önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Hakan Şeref Olgun

Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Madde 7- 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasının başına "1." ibaresi eklenmiş, (c) bendi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"2. Birinci fıkra kapsamında olmayan davalarda bölge idare mahkemesinin istinaf kanun yolu incelemesinde ilk derece mahkemesi kararını kaldırması üzerine yeniden verdiği kararlar, tebliğinden itibaren otuz gün içinde Danıştayda temyiz edilebilir."

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7'nci madde kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8 - 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanunun mülga 26 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Atama ve görev süresi:

MADDE 26- Adli tıp ihtisas kurulu başkan ve üyeliklerine atanmak için en az tıpta veya dış hekimliğinde uzmanlık belgesi ya da alanında doktora derecesi almış olmak şarttır.

Adli tıp ihtisas kurulubaşkan ve üyeleri ile adli tıp grup başkanları ve adli tıp ihtisas dairesi başkanlarının görev süresi dört yıldır. Yeni atanan veya görevlendirilenler göreve başlayınca kadar süresi dolanların görevi devam eder."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Söz isteyen? Yok.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım, var, var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Var mı?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Adli Tıp Kurumunu nasıl konuşmayız?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bizim için çok önemli bir madde çünkü sadece...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Herkes için önemli Sayın Aslan.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İçerik olarak söylüyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Teknik olarak değil ama geçiyoruz, konuşmadan geçiyoruz. Bu 8'inci maddenin...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Konuşmadan geçtiğimiz madde yok, lütfen; konuşmadan geçtiğimiz madde yok.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, şu an 8'inci maddede oylama...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Söz isteyen olduğunda sözü veriyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, görmediğiniz için söylüyorum zaten Başkan, alakası yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - 8'inci maddenin bugün neden tekrar buraya getirildiğini ortaya koymak, açıklaması, buradaki varlığımızı ve çalışma tarzımızı ortaya koyan bir mesele. Ortada bir reform paketini değil yasama organına ait bir alana karşı Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle müdahale edilmesini ve Anayasa Mahkemesinin bu müdahaleyi iptal etmesi üzerine konuşuyoruz ve bu, maalesef yeni bir mesele değil. Hükûmetin yeni sistemiyle beraber artık Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yönetilen bir ülkede neyin içerisine girip neyin içerisine girmeyeceğiyle ilgili her gün yeni bir kararla karşılaşılıyor.

Anayasa Mahkemesi, iptal kararı ihtisas kurulu başkan ve üyelerinin üst kademe kamu yöneticisi olmadığını, bu kişilerin atama şartlarının Cumhurbaşkanınca düzenlenemeyeceği, yasak alanı içerisinde kaldığını söylemiş ancak biz bugün burada sadece yürütmenin yaptığı Anayasa ihlalini sonradan kanunlaştıran bir onay makamına dönüşmekten çıkarmamız gerektiğini düşünüyoruz. Bu nedenle bu madde çok önemli çünkü Adli Tıp Kurumunun görev alanı, bağımsızlığı, insan yaşamını doğrudan etkileyen karar mekanizması, bilimsel birlikişiliğin yanında özellikle hasta mahpuslarla ilgili tek merci, merkezî merci hâline getirilmiş olması çok çok önemli. Çünkü bu kurullarda görev yapan hekimlerin düzenlediği bu raporlar ağır hasta mahpusların cezaevlerinde kalıp kalmayacağına hatta yaşam hakkının olup olmayacağına varabilecek kararlara dönüştürülüyor. Çünkü ATK'nin verdiği ağır hastalık, ileri derecede yaş, engellilik, kişinin tek başına yaşamını sürdürememesi ikinci plana itilmesine getiriyor meseleyi. Sadece kurul üyelerinin diploması ve görev süreleri değil bilimsel yeterlilikleri nedir, mesleki uzmanlık meselesi... Mesela bu ihtisas kurulu üyelerinin en az dış hekimliği ya da tıp mezunu olmasını ifade ediyoruz ama değerlendirilen hasta mahpuslarla ilgili, ilgili uzmanlık dallarından olmayan, birçok ihtisas kurullarında verilen raporları da biz bu konuda görüyoruz. Bu raporların çelişkilerini, hastalıkla ilgili olmayan ihtisas kurulu düzenlemeleriyle ilgili beyanlarını sunduğumuzda sabit ihtisasların varlığı gerekçesiyle bu bize gerekçe olarak döndürülüyor. Mesele sadece uzmanlık belgesi değil; bağımsızlığın ve tarafsızlığın belgesinin olmadığını çok açık bir biçimde biliyoruz. Bilimsel tutarlılık, çelişkili değerlendirmeler... Hasta mahpusların yaşam hakkı karşısında Adli Tıp Kurumunun yapısını değerlendirmeden geçmemeli çünkü bu meseleyle doğrudan ilişkili olan Adalet Bakanlığı kurumunun kendisi burada. Adli Tıp Kurumuyla ilgili bir değişiklik teklifi verdik, tekliflerden biri de Adalet Komisyonu önünde bekliyor ancak onunla ilgili değerlendirme yapmadan sadece teknik bir şekilde kararnamayı kanuna dönüştürmüş oluyoruz, aradaki süreci geçiştirmiş oluyoruz. Bağımsızlık sorununa ilişkin tekliflerimiz cevapsız bırakılarak ortada kalıyor.

Şu an hapishanelerde bulunan, ağır hasta tutsak olan, yaşam sınırında bulunan, özellikle psikiyatrik hastalarla ilgili son dönemlerde artan intihar ve şüpheli ölümleri gözettiğimizde Adli Tıp Kurumunun vereceği kararlar çok büyük bir önemde. Şu an 74 yaşında, hapishanede olan, akciğer kanserinden ölen Avni Karabulut hakkında Adli Tıp Kurumu, bakın, iki ay önce raporla "Kalabilir." dedi, Anayasa Mahkemesi bunu insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı olarak öngördü ama karar nedeniyle bırakılmadı ve cezaevinde yaşamını yitirdi.

Burada, hapishanede yaşamını yitiren mahpuslardan, Anayasa Mahkemesinin tespit ettiği hak ihlallerinden bahsediyoruz; şimdiki yasa teklifi de yine Anayasa Mahkemesinin iptali üzerinden gelen bir mesele. Şu an astım hastası olan, oksijen cihazına bağlı Bazo Yılmaz'a da Adli Tıp Kurumu "Kalabilir." dedi, durumu çok kötüydü ve bu rapordan kısa bir süre sonra yaşamını yitirdi; Şakir Turan hakeza öyle. Burada milletvekili sıralarından geçmiş Aysel Tuğluk kararını özellikle hatırlatarak bahsetmek istiyorum. Kocaeli Adli Tıp Kurumu "Kalamaz." demişken merkez Adli Tıp Kurumu "Kalabilir." dedi ama ileri derecede demanstan sonra tahliye edilip bırakıldı. Şu an, anjiyo olan, kalp yetmezliği olan, akciğer ya da farklı türlerde kanser olan, yine cezaevlerinde olan bir sürü mahpusla

ilgili Adli Tıp Kurumunun "Kalabilir." raporlarını değerlendirmek gerektiğini biz düşünüyoruz. Şu ana kadar cezaevlerinde yaşamını yitiren kişilerin kaç Adli Tıp Kurumu tarafından "Kalabilir." denilip yaşamını yitirdi, Adli Tıp Kurumu kararlarının bunda etkisi nedir? Bununla ilgili bir araştırma ve değerlendirme gelmiyor. Bu meselenin ele alınmasıyla ilgili Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonundan talep ettik, Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonundan talep ettik ancak bu konuda kapı duvar; ne Adalet Bakanlığı bunu derli toplu gündemine alıyor ne cezaeviyle ilgilenen kurumlar bunu gündemine alıyor ve Adli Tıp Kurumu tek merkezi olma rolünü üstleniyor, üstüne üstlük kararnamelerden kanuna geçirilerek var olan yapısını meşrulaştıran bir yerde duruyoruz biz şu an burada.

Bugün bu çelişkileri bağımsız bir mekanizma içerisinde denetleyebilecek bir meseleye cevap vermeden bunun bu şekilde geçirilmesinin eksik olacağını ben düşünüyorum çünkü ihtisas kurulu başkan ve üyeleri için dört yıllık görev süresini öngörüyoruz ancak yeni atanan göreve başlayana kadar süresi dolanların görevlerine devam edecekleri belirtiliyor. Bizim duyduğumuza göre, on bir yıl, on iki yıl ihtisas kurullarında görev yapan Adli Tıp Kurumu üyeleri var -ne kadar doğru bilmiyorum- ve bu uzun süre boyunca aynı yerde ve benzer şekilde karar verme itibarıyla da tarafsızlık meselesine ciddi şekilde gölge düşüreceğini biz düşünüyoruz.

Bu nedenle, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kararnamayı kanunlaştırma değil, Adli Tıp Kurumunun gerçek sorunlarına dokunabilecek bir mesele olarak yeniden değerlendirilmesini biz düşünüyoruz. Bağımsız uzmanların ve meslek kurullarının, üniversitelerin katılarak dâhil edilmesini düşünüyoruz çünkü bu konuda TTB'nin Adli Tıp Kurumuyla ilgili, yenilenmesiyle ilgili çokça raporları, değerlendirmeleri var ve bizlerin de o değerlendirmelerden alıntı yaptığımız burada bekleyen yasa tekliflerimiz var.

İnfaz, ağır hastalığı bulunan mahpuslar için ölüme kadar hapisshanede tutmanın aracına, gerekçesine dönüştürülemez; Adli Tıp Kurumu da bunu meşrulaştıran bir mekanizma olmaktan çıkarılmalı. Atamanın biçimini kanuna taşımak değil; yıllardır hak ihlalleri nedenleriyle yaşamını yitirenlerle, ölümlerle ilgili araştırma yapılarak değerlendirmesini talep ediyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen var mı? Yok.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8'inci madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 10 uncu maddesinin mevcut üçüncü, ondördüncü ve onbeşinci fıkralarından sonra gelmek üzere sırasıyla aşağıdaki fıkralar eklenmiş, mevcut onikinci fıkrasında yer alan "onaltıncı" ibaresi "ondokuzuncu" şeklinde ve mevcut onsekizinci fıkrasında yer alan "sözlü sınavlara ilişkin hususlar Türkiye Adalet Akademisinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." ibaresi "sözlü sınavlara ilişkin diğer hususlar Türkiye Adalet Akademisinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." şeklinde değiştirilmiştir.

"Adli yargı hâkim ve savcı yardımcılarını ile idari yargı hâkim yardımcılarını ilgisine göre; Anayasa ve insan hakları hukuku, ceza hukuku, özel hukuk, idare hukuku, vergi hukuku ve usul hukuku alanları ile duruşma yönetimi, karar ve gerekçeli karar yazımı, adalet hizmetlerinin yönetimi ve denetimi, uluslararası kuruluşlar ve sözleşmeler, sık karşılaşılan davalar ve kişisel gelişim konularında eğitim verilir."

"Yazılı sınavlarda eğitim verilen konulardan soru sorulur. Sınavlar, yüz tam puan üzerinden değerlendirilir. Mazereti sebebiyle yazılı sınavlara katılamayan hâkim ve savcı yardımcılarını, mazeretlerinin ortadan kalktığı günden itibaren durumlarını en geç beş iş günü içinde Türkiye Adalet Akademisine bildirir. Yazılı sınav kurulunca mazereti haklı görülenlerin yazılı sınavını, Akademi tarafından belirlenen tarihte yapılır. Yazılı sınav sonuçları, yazılı sınav kurulunca tutanağa bağlanır ve Akademiye teslim edilir."

"Sözlü sınavda hâkim ve savcı yardımcısının;

- Eğitim konularına ilişkin mevzuat, içtihat ve uygulama bilgisi,
- Mesleki yeterliliği, hukuki meseleleri kavrama, çözme ve ifade etme yeteneği,
- Özgüveni, temsil kabiliyeti ve davranışlarının mesleğe uygunluğu,
- Türkçeyi etkin bir şekilde kullanma becerisi ile genel kültür ve yetenek düzeyi,

değerlendirilir. Sözlü sınav, bu fıkrafta belirtilen hususların her biri yirmibeşer puan üzerinden değerlendirilerek yapılır.

Sözlü sınav kurulunun her bir üyesi tarafından verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Sözlü sınav puanı, üyelerin yüz üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasıdır. Sözlü sınav sonuçları, sözlü sınav kurulunca tutanağa bağlanır ve Akademiye teslim edilir. Mazereti sebebiyle sözlü sınava katılamayan hâkim ve savcı yardımcılarını, mazeretlerinin ortadan kalktığı günden itibaren durumlarını en geç beş iş günü içinde Türkiye Adalet Akademisine bildirir. Sözlü sınav kurulunca mazereti haklı görülenlerin sözlü sınavını, Akademi tarafından belirlenen tarihte yapılır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 9'uncu maddede söz almak isteyen var mı?

Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bununla ilgili aslında fazla bir söz almayacağım, sadece daha belirli olabilir miydi ya da bununla ilgili Mevzuat Genel Müdürlüğümüz ne söyler? Biraz bu kapsamda...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Biz dinliyoruz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Başkanın da dinlemesini istiyorum. Kendisi de bir akademisyen olduğu için dinlemesinde fayda var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, siz de akademisyen olarak ne söyleyeceğimi aslında daha anlayacaksınızdır.

Şimdi, bu eklenen maddelerde "Sözlü sınavda hâkim ve savcı yardımcısının -(c) bendi- öz güveni, temsil kabiliyeti ve davranışlarının mesleğe uygunluğu..." Şimdi, bu heyetin de aslında neredeyse tamamının Bakanlık tarafından belirlendiğini dikkate aldığımızda bu davranışların uygunluğu ya da davranışların mesleğe uygunluğu kısmı çok böyle belirsiz bir tanımlama değil mi, daha

belirli bir hâle getirmek gerekmez mi? Orada acaba o davranışlardan kasıt nedir, çok keyfî tutumlara sebep olmaz mı? Bu hususu biraz açmanız ve hatta bu konuyu biraz derinlikli bir şekilde tekrar ele almanızda fayda olduğu düşüncesindeyiz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Adalet Bakanlığı...

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, malumunuz, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrasında bu düzenlemeyi biz Sayın Başkanımıza arz ettik ve onun çalışmaları sonucunda bu noktaya geldi. Yeterli düzeyde iptali karşıladığını değerlendiriyoruz açıkçası, belirginlik noktasında ve hâkim-savcılarının daha önce de kadroları, eğitimleri... Akademinin Cumhurbaşkanlığı kararnamesini iptal etti, Akademiye müstakilen yine huzurunuzda bir müstakil kanun çıkarıldı ve Akademideki tüm koşullar, alınma şartları, süreler kanunla belirlendi. Onun bir yansıması olarak buradaki eğitim sırasında alacakları eğitim konuları, sınavlarda sorulacak sorular, soru konuları, hangi konulardan soru sorulacağına dair düzenlemeleri bu maddeyle huzura taşıdık biz.

Buyurduğunuz üzere (c) bendinde "öзgüveni, temsil kabiliyeti, davranışlarının mesleğe uygunluğu..." Hem kaymakamlık adaylığında hem kamuya uzman alımı bakımından Devlet Personel Kanunu'nun ek 41'inci maddesinde buna benzer düzenlemeler var. Bunun da tabii ki dikkate alınması gerekiyor. Adaylık döneminin tümünü değerlendirerek bu öz güveni ve temsil kabiliyeti ya da davranışlarının mesleğe uygunluğu değerlendiriliyor, sadece bir on dakikalık ya da yarım saatlik bir şey değil. Hem Personel Genel Müdürlüğü adliyelerdeki eylemlerini, gözlemlerini, hâkim, savcı yanındaki o davranışlarını ve bu eğitimi veren adliyelerdeki hâkim ve savcılarının kanaatleriyle birlikte Akademideki kanaatler birleşmek suretiyle bu sonuca ulaşıyor. Malumunuz, 2016'da getirildi bu sınav; on yılda toplamda 187 kişi bu sınavlarda başarılı olamamış.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yani buna ilişkin mesleki yeterliliğin olduğuna dair, uygunluğun olduğuna dair, söylediğiniz o uzun vadeli değerlendirme sürecine yönelik bir yönetmelik ya da yasal bir şey var mı, yoksa ilkesel bir çalışma mı?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Var, çıkarıldı, o yönetmelik var, orada da buna uygun düzeltmeleri de yapacağız zaten.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uçar, aynı soruyu ben sormuştum tam o fıkrada.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - O yüzden dinlemenizi istedim.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Çalıştığımız yerden geldi Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çalıştıkları yerden geldiklerini söylüyorlar ama herhâlde memurluk için falan da bu düzenleme var.

Evet, teşekkür ediyorum.

9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul Etmeyenler... 9'uncu madde kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- 2802 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasına (e) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bent buna göre teselsül ettirilmiştir.

"f) Mesleğin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurmak,"

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, bu konuda herhâlde...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bir sorum var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bu maddedeki düzenlemeyle bilirkişiye gitmemesi gereken, hâkimin kendi yeteneğiyle çözebileceği hususu bilirkişiye sorması hükmünün disiplin cezasına bağlıyor ama yaptırım olarak uyarma cezası veriyoruz. Bunu birkaç kere tekrarladığında ne hâle geliyor, yoksa hep uyarıp mı duruyoruz? Bu hükmü ilave ettiğimizde, tekerrürü hâlinde üç cezaya doğru, disiplinsel cezaya doğru gidiyor mu, gitmiyor mu? O madde metnine oturtulmuş mu? Onun bir açıklanmasını rica edeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Olur.

HSK'den temsilci vardı, buyurun.

HSK TETKİK HÂKİMİ SAİT ÖZGAN - Sayın Başkanım, saygılar sunuyorum.

2802 sayılı Kanun'un 70'inci maddesi var, zaten o genel bir hüküm Sayın Vekilim. Bu, o şeye göre aynı yani sicil silinme süreleri devam ettiği sürece yeni bir suç, aynı eylemi işlerse bir üst ceza veriliyor, o yüzden tekerrür hükümleri uygulanıyor. Tabii, üst ceza veriliyor Başkanım.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bu silsileyi bozmuyor.

HSK TETKİK HÂKİMİ SAİT ÖZGAN - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Aslan, soru mu?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Soru, değerlendirme iç içe.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, bu ülkede bilirkişilikle ilgili sorunlar çok fazla yani sadece hâkimin gereksiz yere bilirkişiye başvurması değil, bilirkişiler arasındaki çelişkiler meselesi, uzmanlık olup olmaması, özellikle küçük yerlerde yeterince bilirkişi olmamasından kaynaklı uzayan yargılamalar yani tüm meseleyi uzun yargılama meselesi diye bilirkişiye indirgeyerek bu konuda hâkim üzerinden bir değerlendirme yapılması bence haksızlık olmuş. Bundan çok daha ağır bir mesele olan yani hâkim ve savcılarının yapması gerekip de yapamayacağı meselelerle ilgili hususlarda bir öneride bulunmak istiyorum. Çünkü Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarına uymayan mahkemeler ya da hâkimler hakkında herhangi bir disiplin hükmü öngörülecek mi? "Burada 'uyarma cezası' demiş, bunun üstü olacak mı?" diye sordu Sayın Cumhurbaşkan Vekil ama bunu da öteleyen, AİHM kararına uymayan, bekleten, yargı yolunu dolayan hâkimler için neden böyle bir hüküm yok? Anayasa 153, Anayasa 90, AİHS 46 bağlayıcılık meselesi gündeme alınmalı. Sadece "CMK 311 üzerinden yargılamanın yenilenmesi hususu var." diyeceksiniz ancak aynı dosyada, aynı AİHM kararını alan, özellikle DGM meselesi üzerinden verenler hakkında, hatırlarsanız, DGM'de yargılanma üzerinden Hizbullah dosyasından yüzlerce tutuklu bırakılmıştı. Ancak aynı DGM'lerle ilgili, aynı karar verilen siyasi tutsaklar açısından hâkimler aynı

yetkiyi gözetmeyerek "Senin bireysel dosyan yok." deyip o kararları uygulamamıştı. Eğer biz hâkimlerin yargılamayı uzatması ya da yargılamada hakkaniyete erişmesi konusunda bir disiplin hükmü getireceksek bence olması gereken hüküm Anayasa ve AİHM kararlarına uyma meselesidir, yoksa mesleği gereği hukuki bilgiyle çözümlenecek meselelerde, özellikle günümüz teknolojisinde ve günümüz dünyasında hâkimler açısından zorlayıcı bir yönü olacak diyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkürler ama bu hükmü olumlu olarak değerlendiriyorsunuz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Eksik görüyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Olumlu olarak değerlendirmiyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anladım.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - "Yetmez ama evet." diyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Nasıl?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, demiyoruz. O yanlış bir şey oldu.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, 10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 10'uncu madde kabul edilmiştir.

11'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 1- 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranının yüzde sekseni üzerinden yapılır. Söz konusu reeskont oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında 30 Haziran günü belirlenen oranın yüzde sekseni geçerli olur."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Merkez Bankasından Şerif Bey.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI HUKUK GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ŞERİF UYGUN - Yine, bu hüküm de Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra düzenlenen bir hüküm. Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesi de mevcut yüzde 24 olarak belirlenen kanuni faiz oranının, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen oranın enflasyon oranının altında kaldığı, dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönünde. Burada yapılan düzenleme de kanunun 2'nci maddesinde olduğu gibi -kanunun 2'nci maddesinde Merkez Bankasının avans faiz oranına atfı yapıyordu, onunla uyumlu olarak- 1'inci maddede de yine Merkez Bankasının belirlediği temerrüt faiz oranına atfı yapılıyor ve adi işlerde akdi faiz, ticari işlerde akdi faiz ve ticari işlerde temerrüt faizi için Merkez Bankasının belirlediği avans oranının yüzde 80'i, ticari işlerde temerrüt faizi için ise Merkez Bankasının belirlediği avans faiz oranının yüzde 100'ünün uygulanmasını öngörüyor.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bugün itibarıyla neye tekabül eder?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI HUKUK GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ŞERİF UYGUN - Bugün itibarıyla Merkez Bankasının avans faiz oranının yüzde 38,75; dolayısıyla yüzde 80'i yüzde 31'e denk gelecek.

CUMHUR UZUN (Muğla) - İyi.

Ben bununla ilgili... Elbette gerekli çünkü enflasyonun altında kalan faiz gerçekten alacaklının alacağına geç kavuştuğu ülkemizde mağduriyetlere sebep oluyor ve sırf bu nedenle, sırf bu nedenle munzam zarar tazmini davaları çıkıyor. O nedenle faizi güncel duruma getirme mecburiyeti var zarar oluşmasını diye mülkiyet hakkının korunması açısından ama bu, bir şeyin itirafı. Bu ülkede ekonomiyi yönetemiyorsunuz. Yönetemediğiniz için bu yasaları yapmak durumunda kalıyoruz.

Halil Vekilim, gerçekten tebessüm etmeyin, gerçek bu. Eğer düzgün yönetilmiş bir ekonomimiz olsa bu maddelere hiç ihtiyaç kalmaz. Belirlendiği tarihte enflasyonun etkisi olması gereken yerlerde olsa tekrar tekrar düzenleme yapmayız. Yasal faiz yüzde 9'lara kadar indi bu ülkede, yüzde 30'lara çıktı bu ülkede. Reeskont faizinin -dikkat- yüzde 120 olarak uygulanmak zorunda kaldığı hâller oldu yine iktidarınız döneminde bu ülkede. Şimdi ise ekonomideki bu bozukluğu gidermek için burada yasa yapmaya çalışıyoruz. Bunlar pansuman tedbirler. El birliğiyle ülkemizin ekonomisini düzeltmediğimiz müddetçe daha bunlardan çok yapmak durumunda kalırız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Bir cevap mı vereceksiniz?

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Cevap değil de sataşma var, isim zikredildi.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Sayın Başkanım, saygıyla selamlıyorum yüce heyetinizi. İlk defa konuştuğum için...

Sayın Başkanım, bu konuyla ilgili tabii, gecenin bu vaktinde cevap vermek istemiyorum ama Nasrettin Hoca'nın bir çuvaldız arama fıkrası var, bir ara anlatırım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Olmaz ama böyle, yok öyle, gösterip kaçırmak yok öyle. Burası Komisyon, ikili muhabbet mi var burada? Gösterip kaçırmayacaksınız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Şahin, buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, reeskont faiz oranına şöyle bir geçmişe yönelik baktığımızda 2013'te 9,50; 2014'ün başında 10,25; 2014'ün sonunda yüzde 9; 2016'da 8,75 ve reeskont faiz oranının yüzde 80'i de 7,6820; 7,20 ve 7. Şimdi, özellikle o günlerde ekonominin başında olan ve bu işlerin mimarı olan Sayın Ali Babacan grup toplantısında bugün Merkez Bankasına doğrudan hitap ederek "Gerçekleri söylemiyorsunuz 'yüzde 37' diye reeskont faiz oranını ifade ediyorsunuz, oysa şu anda yüzde 40'tan gecelik olarak

kullandırılıyorsunuz. Bu da vatandaş, KOBİ'ler, orta ölçekli işletmeler kullandığında da yüzde 60'lara ve bileşik faiz uygulamasıyla yüzde 65'lerin üzerine çıkıyor." dedi ve buna dair de ekonomi yönetiminden en ufak bir şekilde cevap da gelmedi. Şimdi burada reeskont faiz oranları yüzde 38,75 olduğunda, yüzde 80'i 31 olduğunda Cumhurbaşkanı "Fevkalade bu, en azından enflasyonun üzerinde." dedi ama o enflasyonun da makyajlı rakamlar olduğunun bilinmesi gerekiyor. Enflasyon rakamlarının da üstünde gibi görünen bu rakamlar aslında piyasada vatandaşın gerçek alacağını ve bankalardan kullandığı kredilerin çok çok daha altında, yüzde 70 burada kullandığı kredi ama yasal reeskont oranında uygulanacak olan da yüzde 31. Burada vatandaşın çok büyük bir kaybının olduğunu da ifade etmek istiyoruz.

Her şeye rağmen bu maddeye destek vereceğiz ama sizlerden de istediğimiz, başta Merkez Bankası olmak kaydıyla verileriniz şeffaf olsun, milleti kandırmayın diyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, neden yüzde 100 değil, yüzde 80'ini alıyoruz?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI HUKUK GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ŞERİF UYGUN - Burada kanuni faizi için yüzde 80'i esas alınacak ama ticari işlerde temerrüt faizi için avans faiz oranının yüzde 100'ü esas alınacak. Böylece temerrüt faizi ile kanuni faiz arasında bir fark olması öngörülmüyor. Yani borçluyu ödememeye eğilim göstermesini engellemek için aslında aradaki fark.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, teşekkür ediyorum.

Var mı soru?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yani aslında benzer şeyleri söyleyeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Benzer şeylerse gerek var mı? Yok.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, şeyi soracağım: Reeskont faizi ile enflasyon meselesi arasındaki farkı nasıl...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde 1 adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 11- 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 1- Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hâllerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse, bu ödeme, yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) aylık değişim oranları üzerinden yapılır."

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Zülfü Uçar
Van

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

11'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 11'inci madde kabul edilmiştir.

12'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 12- 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 440 ıncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine "talimat uyarınca," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine entegre elektronik satış portalında" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Şimdi, bu maddeyle kısıtlıya ait taşınır malın, 13'üncü maddede de kısıtlıya ait taşınmaz malın satışına ilişkin düzenleme var. Kısıtlılar, bildiğiniz üzere, vasisi yanında, devlet koruması altındaki kişiler, dolayısıyla Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ndeki daha geniş sayılacak bir açık arttırma ile mallarının satışı onu korumak adına, işlem yapanı da piyasa koşullarında, serbest rekabet koşullarında bir paraya çevirmenin gerçekleşmesi açısından uygun ancak biz, yanılmıyorsam, 5'inci maddede ortaklığın giderilmesi davalarında mirasçılar arasında satışın mirasçılar arasında sadece satılabileceğine ilişkin düzenleme yaptık. Şimdi, burada mirasçılar arasında kısıtlının olduğunu düşünmek durumundayız. Mirasçılar arasında kısıtlı var ise bu hükmü uygulayamayacağız. Bu hüküm özel hüküm, kısıtlıyı özel olarak düzenledik dersek orada bir eksikliğimiz oluyor, onu teknik olarak düzeltmek gerekir diye hissediyorum; anlatabildim mi bilmiyorum.

Teşekkür ederim.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi, burada sizlerle biraz önce de değerlendirdik, UYAP'tan satılmış olması herkese açık satış anlamına gelmemekte hatta "Bu maddenin yürürlüğü yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra olacaktır." şeklinde üç aylık bir zaman aralığı veriyoruz. Buradaki hedefimiz şu: UYAP portalinin bu satışlar için ayarlanabilmesi. Burada UYAP'tan satış olacak ama öyle olur ki mirasçıların birisi yurt dışında olur, birisi Ankara'da, birisi başka şehirde olur, orada sadece mirasçılar girecek yine, kısıtlı da olsa -bu, tabii, kısıtlının biraz daha satışa girmesi hâkim iznine veya işte, vasisine bağlı- dolayısıyla orada yine o sınırlamalar içerisinde olacak. UYAP ortamında olması herkese yönelik bir satış anlamına gelmeyecek.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bunu savunma refleksiyle yaptığınızı düşünüyorum açık açık Nurettin Vekilim çünkü diyorsunuz ki "Düzenlemeyle, kısıtlıya ait taşınır malın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine entegre elektronik satış portalı üzerinden satılması suretiyle fiziki yer kısıtlılaşmasına maruz kalmaksızın çok daha fazla kişinin..."

NURETTİN ALAN (İstanbul) - 2'nci satışta geçerli.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Şimdi, 1'inci de mirasçılar arasında yapacaktık, bu düzenleme, özel düzenleme kısıtlıya dolayısıyla "Bu uygulanır." dediğimizde itilaf çıkar. Bunu itilaf olmayacak şekilde maksada matuf ifadelerle yazmakta yarar var; o kadar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O niye uygulansın ki?

CUMHUR UZUN (Muğla) - Mirasçılar arasındaki...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yo, mirasçılar arasında... O, mirasçılar arasındaki uygulanacak.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Mirasçılar arasında kısıtlı var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bunu bir hocama sormak istiyorum da... Sayın Öztekin, Değerli Hocam...

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Buyurun Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli Hocam, buyurun.

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Soruyu alabilir miyim?

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Hocam, kısıtlının paraya çevirme işlemi sırasında Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne entegre elektronik satış portalıyla daha çok katılımcının katılımına olanak verecek şekilde kısıtlının malının en rekabetçi koşullarla pazarlanması ilkesi benimsenmiş durumda. Olumlu, gayet de güzel fakat kısıtlı aynı zamanda bir mirasçı ise ve bu kanun kapsamında -5'nci maddede yanılmıyorsam- mirasçılarının malının sadece mirasçılar arasında satılması esasına ilişkin bir düzenleme getirdik. Kısıtlı aynı zamanda mirasçıysa bu hükmü mü uygulayacağız, yoksa mirasçılara ilişkin hükmü mü uygulayacağız; bu konudaki tereddüt bu yazımda yer alıyor, onu nasıl aşacağız?

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Sayın Vekilim, kısıtlı aynı zamanda mirasçı.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Evet.

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Dolayısıyla mirasçılarının tabi olduğu hükümlere tabi olacak. Sulh hukuk hâkimi - ahvali şahsiyeye bakan- malumunuz, gerekli tedbirleri kısıtlı yönünde alır. O itibarla ben, sistemde bir değişiklik olmasını düşünmüyorum.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Şöyle: Mirasçı ama ikinci bir sıfatı var, kısıtlı. Burada "Kısıtlıya ilişkin özel düzenleme var." diye bu hükme mi esas alır?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uzun, çok zorluyorsun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Vekilim, şöyle bir şey...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uzun, bence çok zorluyorsun, ben de hocamın kanaatindeyim yani o hüküm uygulanır; hem mirasçı hem kısıtlıysa geçirdiğimiz o mirasçı hükmü uygulanacaktır yani.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Saygıdeğer Başkanım, şu var: Kısıtlının 2 tane malından bahsedebiliriz; bir tanesi yüzde 100'ü kısıtlıya ait olan mallar, bir de bir bölümü kısıtlıya ait olup yüzde 70'i, 80'i kardeşlerine veya miras ortaklığına ait olan mallardan bahsedebiliriz. Yüzde 100'ü kısıtlıya ait olan mallar yönünden bu maddenin uygulanmasında hiçbir sorun yok, herkese açık hâlde satılacaktır. Buradaki sizin sorduğunuz soru, yüzde 100'ü kısıtlıya ait olmayanlar yönünden değerlendirildiğinde orada kısıtlıya ilgili, mirasçılarla ilgili hüküm uygulanacaktır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Alan, anlaşıldı, anlaşıldı; 2 profesör "Tamam." dedi.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Bir de kanunun sahibi konuşsun Başkanım, bir şey olmaz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, anlaşıldı.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 12'nci madde kabul edilmiştir.

13'üncü madde de aynısı ama 13'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 13- 4721 sayılı Kanunun 444 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Satış, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine entegre elektronik satış portalında açık artırma ile yapılır ve ihale vesayet makamının onamasıyla tamam olur; onamaya ilişkin kararın ihale gününden başlayarak on gün içinde verilmesi gerekir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, 13'üncü madde zaten 12'nin aynısı, taşınmazlara ilişkin.

13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 13'üncü madde kabul edilmiştir.

14'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 14- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 80 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(2) İnceleme sonuçları kimlik bilgilerinden arındırılmış şekilde mahsus bir sisteme kaydedilir ve bir örneği dosyasında delil olarak saklamak üzere soruşturma veya kovuşturma makamına gönderilir. Sisteme kaydedilen ve dosyada delil olarak saklanan bilgiler, kovuşturmayla yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde derhâl, diğer hallerde mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle Cumhuriyet savcısının huzurunda yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir. Bilgisi sisteme kaydedilen kişi bu süre içinde kişisel verinin saklanması gerektiren amacın ortadan kalkması veya haklı bir nedenin bulunması halinde hâkim veya mahkemeden bu bilgilerin silinmesini talep edebilir."

"(3) Bu madde uyarınca sisteme kaydedilen bilgiler, yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcısı kararıyla kullanılabilir. Mahkeme veya hâkim kararlarına karşı itiraz yoluna; Cumhuriyet savcısının kararına karşı ise sulh ceza hâkimliğine başvurulabilir.

(4) İnceleme sonuçlarının mahsus sistemde kaydedilmesi, saklanması ve imhası ile bu kayıtlardan yararlanmaya ilişkin esas ve usûller, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, genetik inceleme sonucu elde edilen verilerin akıbeti düzenleniyor bu düzenlemede. Detaylı yazılmış, AYM kararını karşılamış, sadece ek (4)'üncü fıkrayla sisteme kayıt, saklama, imha, yararlanma usulü

yine idareye bırakıldığı için kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edilme tehlikesi var. En azından, fıkra "KVKK'ye göre" ibaresi eklenmesi gerekir diye düşünüyoruz. BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

Var mı başka söz isteyen?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bizim de önergemiz vardı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Biz de kanunilik yönüyle var olan bir boşluğun giderildiğini düşünüyoruz ancak yetersiz olduğunu düşünüyoruz çünkü incelemenin arındırılması, saklama, itiraz süreci, süreyle ilgili bazı meseleler olsa da burada tam bir hukuki güvence meselesinde sorun yarattığını düşünüyoruz. Çünkü bu dosyadaki sığa göre soruşturma, kovuşturma sürecini suçun türünü, ağırlığını, fail hakkında verilen kararın niteliğini, failin yaşı gibi hususları dikkate alarak Anayasa Mahkemesi bir süre belirlemesi gerektiğini özellikle kişisel veriler boyutuyla değerlendirerek söylemiş ama yirmi yıl standart getirmiş burada. Suçun türü, ağırlığı yok, failin çocuk mu yetişkin mi kadın mı olması arasında bir ayırım yok, biyolojik örneğin alındığı kişiyle ilgili bir farklılık meselesi yok. Üstelik yirmi yıllık sürenin mahkeme kararının kesinleşmesi yani KYOK mu ceza mı hükümden sonra verildiği gözetildiğinde, özellikle uzun yargılamalar ve ülkedeki genel tabloyu gözettiğinde bu süre var olan yirmi yıldan bile çok çok daha uzun olarak gösteriyor. Özellikle bu, cinsel saldırı dosyaları bakımından çok önemli bir mesele olsa da delil elde etmek, kişinin vücudundan alınan kan, tükürük gibi benzer örneklere moleküler genetik inceleme yapıldığında failin ilgili kişi olmadığı, olmaması hâlinde ya da saldırıya maruz kalan mağdura ait olma gibi meselesi hâlindeki ayırım meselesi yok. Burada sanık üzerinden net bir şey yok ama mağdur olması hâlinde ne olacak? Çocuk istismarı, işte, kadınlarla ilgili mesele; onlar da mı yirmi yıl? Ya da kararla beraber yirmi yıl, bu otuz yıla, çok daha uzun bir süreye de gidebilir. Buradaki aradaki ayırım meselesi söz konusu değil.

Yine, nihai olarak yönetmeliğe bırakılmasının kanunilik meselesinde de yetersiz bir mesele olduğunu biz görüyoruz.

İtiraz meselesinde de savcılık ve sulh ceza kararları üzerinden öngörme meselesinin de yetersiz bir güvence olduğunu biz düşünüyoruz.

Yine, bu, DNA meselesinde, özellikle şu an barış ve demokratik toplum sürecinden geçerken çatışmalı sürecin geçmişi ya da kimliği belirlenemeyen cenazelerle ilgili özgün bir gündemi olması gerektiğini düşünüyoruz çünkü CMK bulunan ya da kime ait olduğu belli olmayan beden parçaları üzerinden moleküler genetik inceleme yapılmasına izin veriyor ki bu yapılıyor, ailelerden de kan örneği alınıyor kişinin çocuğu olup olmadığını ya da yakını olup olmadığını öğrenmek adına ama çatışmalı dönemlerde yaşamını yitiren, kimliği belirlenemeyen toplu gömü ya da toplu mezar alanlarından çıkarılan kişilere ait kalıntılarla ilgili kimliklendirme meselesi üzerinden ilgili olduğunu biz düşünüyoruz. Bu noktadaki DNA karşılaştırmaları üzerinden bir değerlendirme yapılması gerektiğini biz düşünüyoruz. Özellikle Garzan Mezarlığı meselesinde alınan örneklerin başka suç dosyalarında bir delil olarak değerlendirildiğini gördük. Bu meselede bir ucu açıklık, bir mesele var Anayasa Mahkemesinin tam da ifade ettiği meselede. Bu nedenle, kimlik bilgilerinden arındırılmış şekilde kaydedileceği tedbiri çok önemli olsa da süre olarak biz yetersiz olduğunu düşünüyoruz o nedenle.

Bir de yönetmeliğin Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının birlikte çıkarması meselesi: İçişleri Bakanlığına neden ihtiyaç duyulduğunu öğrenmek istiyoruz. Bu mesele de Adalet Bakanlığının yeterli olacağı bir mesele.

Yine, kolluk görevlilerine, eylemlerinin soruşturulduğu, çatışmalı süreçte yaşamını yitiren ve kaybedilenlerin kimliklerinin araştırıldığı dosyalarda genetik verilerin saklanması ve kullanılmasına ilişkin temel kurulların İçişleri Bakanlığının düzenleme alanına bırakılması ayrıca ciddi bir bağımsızlık ve güven sorunu da yaratacaktır.

Teşekkürler.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, KVKK'den gelenler var. Mesela, neden buna ihtiyaç duyduklarını kısaca açıklayabilirler mi? Niye o saklanma hususu, niye böyle bir şeye ihtiyaç duyuldu? Kriminal de vardı, belki onlar da hani buna dair...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aslında, soruşturma ve kovuşturma ve yargılama süreçleri 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamı dışında Sayın Başkanım. Kanun soruşturma, kovuşturma ve yargılama süreçlerindeki kişisel veri işlemlerini kapsam dışında bırakıyor. Aslında GDPR'da da yani Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü'nde de benzer düzenlemeler var. Burada, Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 75'inci, 76'ncı ve 78'inci maddeleri çerçevesinde genetik veriler, özel nitelikli kişisel veriler, moleküler genetik veriler inceleniyor, 80'inci madde ise bunların korunmasına ilişkin özel bir düzenleme getiriyor. Yani, bu madde olmasaydı, 80'inci maddedeki düzenlemeler olmasaydı aslında bu tamamen kanun kapsamında kalacaktı. Anayasa Mahkemesi, burada ikinci fıkrayı yeterli yasallık, kanunilik şartını yerine getirmediği için iptal etmiş, bu çerçevede kanunla ayrıntılı bir düzenleme getiriliyor.

Kişisel verilerin korunması temel bir insan hakkı, doğrudur, Anayasa'nın 20'inci maddesinin üçüncü fıkrası diyor ki: "Bu, kanunla düzenlenir." Yani "Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." deniyor. Bu çerçevede, özellikle Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 80'inci maddesinin ikinci fıkrası, üçüncü ve dördüncü fıkralarıyla, devam fıkralarıyla bu korumanın nasıl olacağı... Sayın Vekilim, zaten mahsus bir sistemde "Kişisel verilerden arındırılmış bir şekilde korunur." denildiği için aslında bu veri anonimleştirilmiş oluyor. Yani artık bizim açımızdan kişisel bilgilerden arındırılan bir veri kişisel veri olmaktan çıkıyor ve mahsus sistemde korunur diyor. Yasallık ilkesi, bu çerçevede, her ne kadar mahsus sistemde nasıl korunacağına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenmiş olsa bile buradaki veri artık kimlik bilgilerinden arındırıldığı için kişisel veri olma niteliğini de kaybediyor, bu nitelik ortadan kalkıyor. Bu çerçevede, biz düzenlemede bir sıkıntı görmüyoruz, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerine de uygun olduğunu düşünüyoruz Sayın Başkan.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Var mı başka soru veya görüş bildirmek isteyen? Yok.

Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, şimdi önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 14: - 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 80 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

(2) İnceleme sonuçları kimlik bilgilerinden arındırılmış şekilde mahsus bir sisteme kaydedilir ve bir örneği dosyasında delil olarak saklanmak üzere soruşturma veya kovuşturma makamına gönderilir. Mağdur, müşteki, tanık ve diğer üçüncü kişilere ait inceleme sonuçları mahsus sisteme kaydedilemez; bu sonuçlar, karşılaştırma ve delil amacı sona erdiğinde derhâl yok edilir. Sisteme kaydedilen ve dosyada delil olarak saklanan bilgiler, kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde derhâl; davanın reddi veya düşmesi kararının kesinleşmesi hâllerinde derhâl; mahkûmiyet hâlinde ise mahkûmiyet kararının kesinleşmesinden itibaren, suç için kanunda öngörülen hapis cezasının üst sınırı beş yıl veya daha az ise beş yıl, beş yıldan fazla ise on yıl geçmesiyle Cumhuriyet savcısının huzurunda yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir. Çocuklar bakımından bu süreler yarı oranında uygulanır. Bilgisi sisteme kaydedilen kişiye, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmeyecek ilk anda kayıt işlemi ve saklama süresi bildirilir; ilgili kişi, bilgilerine erişme, yanlış veya eksik bilgilerin düzeltilmesini, işlenmesinin sınırlandırılmasını ve silinmesini isteme hakkına sahiptir.

(3) Bu madde uyarınca sisteme kaydedilen bilgiler, yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında, başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması ve kullanımının somut soruşturma veya kovuşturma bakımından zorunlu ve ölçülü olması hâlinde, maddî gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla mahkeme veya hâkim kararıyla kullanılabilir. Mahkeme veya hâkim kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulabilir ve kullanım kararı, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmeyecek ilk anda ilgili kişiye bildirilir.

(4) İnceleme sonuçlarının mahsus sisteme kaydedilmesi, saklanması ve imhası ile bu kayıtlardan yararlanmaya ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Zülküf Uçar
Van

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben önergeyle ilgili bir şey söyleyecektim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Biz bu süre belirlenmesi meselesini sorduk, bir açıklama alamadık. Neye göre yirmi yıl?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yirmi yıl neye göre?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet. Yirmi yıl seçilmiş, biz burada bir kademelendirme...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika... Cevabı varsa hemen versinler.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, bu yirmi yıl... Tabii ki Anayasa Mahkemesinin iptal kararında kaç yıl olacağına dair bir açık hüküm yok ama bir süre belirlenmesi noktasında kanaati var Anayasa Mahkemesinin. Bu yirmi yıl neye göre? Tabii ki bunlar delil; delil olması hasebiyle yargılama süresince mutlaka korumamız gerekiyor, saklamamız gerekiyor, saklama şartlarını kanunla belirlememiz gerekiyor ki teklifte de bunun nasıl saklanacağı, ne kadar saklanacağı düzenleniyor. Tabii ki on beş yıl da olabilir, yirmi yıl da olabilir, yirmi beş yıl da teklif sahibi sayın vekillerimiz bunun bu şekilde daha hakkaniyetli olduğunu ifade ettiler. On beş yıl olması da önerilebilir, on yıl olması da otuz yıl olması da önerilebilir ama Anayasa Mahkemesinin kararındaki hakkaniyet kriteri ya da delillerin saklanması kriteri bakımından yirmi yılın makul olduğunu değerlendirip bu şekilde takdir ettiler.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şunun için soruyorum ben bunu: Mesela, biraz önce söyledim, bu çatışmalı süreçte yaşamını yitiren aileler açısından belki bu süre çok makul kalabilir çünkü kan örneği veriyorlar, daha sonra biz bunlar saklanıyor sanıyorduk, meğerse saklanmıyormuş, tekrar tekrar kan vermek zorunda bırakılan aileler meselesi var. Burada bir kademelendirme, mesela faile göre, suça göre, türe göre... Anayasa Mahkemesi de bunu söylüyor, burada bir kademelendirme yok.

Yine, bu sistemle ilgili erişim meselesi... Mesela bildirim usulü nasıl olacak? Kişinin haberdar edilmesi meselesi...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Vekilim, esasında haklı bir noktaya temas ettiniz, bu veriler Jandarmada ayrı tutuluyor, Adli Tıpta ayrı tutuluyor, Emniyette ayrı tutuluyor; dolayısıyla bir yeknesaklık yoktu, bu vesileyle hem bu sağlanmış olacak hem de saklama koşulları ve süresi belirlenmiş olacak. Bu noktada da esasında bir eksiklik de tamamlanmış olacak, bu yönüyle...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İşte, biz bu yirmi yılı, suç tipine göre ayrılmadığı için çok uzun bir süre olarak... Kişisel veri boyutuyla çok uzun bir süre, bir de bilgilendirme meselesi de belirsiz.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Şöyle: Öldürme suçunda da bu delil olabilir, cinsel suçlarda da delil olabilir, başka suçlarda da delil olabilir yani her türlü suçta bu deliller kullanılabilir. Bir tırnak, bir kan izi, kıl, tüy, saç teli, bunların hepsi tabii ki delil, bunlardan DNA sonuçlarına kan örneklerinden gidilebilir. Dolayısıyla öldürme suçunda yirmi, cinsel suçlarda otuz, diğer suçlarda on beş gibi bir ayrıma gitmekle de aslında Anayasa Mahkemesinin...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ama bu, Anayasa Mahkemesinden bu hâliyle döner tekrar çünkü iptale hiç uymayan bir düzenleme.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - ...belirlediği kriterleri ihlal etmiş oluruz diye düşünüyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok ama orada bir ayırım da gözetiyor, hani total bir şey...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Karar türüne göre bir ayırım var takdir edersiniz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bir de mesela nasıl korunacak? Kim girecek buna? Nasıl erişim olacak? Mesela "Kişiye bilgi verin." diyor, nasıl bilgilendirilecek, hangi aşamalarda girecek?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Bunlar kişisel veri ve delil olduğu için kimse ulaşamayacak, sadece hâkim, savcılar soruşturma ve kovuşturma sebebiyle isteyebilecek.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu hâliyle biz yetersiz olduğumu düşünüyoruz ama uzatmanın bir âlemi yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Emniyet bununla ilgili bir şey söyleyecek mi?

Buyurun.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KRİMİNAL DAİRE BAŞKAN YARDIMCISI VOLKAN NEVZAT MAVİŞ - Sayın Başkanım, öncelikle şunu arz etmek istiyorum: Tabii ki DNA'sı saklanan bu verileri genetik olarak biz inceleme sonucunda sayısal bir değere dönüştürüyoruz. Dolayısıyla saklanacak veriler T.C. kimlik numarası gibi sayısal bir değer olacak yani izolatlar olmayacak.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani burada kimlik, isim, falanca kişinin ismi, soy ismi değil, anonim, anonimleştiriyor.

Bir şey soracağım Nevroz Hanım, bu anonimleşen... Yani ne mahzuru var orada sürenin kısa olması, uzun olması...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şöyle: Başka suçlarda kullanma, kullanmama tartışması var, bu alınan bilginin suçun sonucu belirlendikten sonraki kişiye bildirim usulü getiriliyor ama bildirim usulünün süresi belirsiz. Anayasa Mahkemesi çok net "tek tek" demiş ama biz bunun yarısını geçip yarısını bıraktık gibi olduk bu maddeyle. Bu, yine, Anayasa Mahkemesinden dönecek bir madde hâline geldi.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KRİMİNAL DAİRE BAŞKAN YARDIMCISI VOLKAN NEVZAT MAVİŞ - Başkanım, şimdi, bu, sayısal değerlere dönüştürülüyor ve sistemde bu veriler saklanıyor. Zaten mevcut hâliyle CMK'de bunların kimlik bilgilerinden arındırılmış gelmesi gerekiyor, mevcut düzenleme zaten öyle "Kimlik bilgileri gizlenir." diyor.

İkincisi, zaten bu DNA uygulamaları, biyolojik bulgularla genellikle biz sahada cinsel saldırı, yağma, kastı aşan adam öldürme yani hayati tehlike arz edecek şekilde adam öldürme ya da cinayet suçlarında karşılaşıyoruz yani diğer basit suçlarda zaten bu maliyetli bir iş yani gerek de duyulmuyor zaten. Dolayısıyla, bu suçlardan dolayı mahkûmiyet almış bir kişinin tekrar suç işleme durumunda da devletin vatandaşların güvenliğini korumak adına mahkemeye suçluluğu ispat edilmiş kişilerin bu verilerini halkın güvenliğini korumak için kullanmasında da bir hukuksuzluk görmüyoruz açıkçası. Yani süre de bu yüzden bu şekilde kullanılıyor aslında.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas numaralı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin (4)'üncü fıkrasına "usûller" ibaresinden sonra gelmek üzere "Kişisel Verileri Koruma Kanunu'na uygun olarak" ibarelerinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Gizem Özcan
Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Var mı söz? Yok herhâlde.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 14'üncü madde kabul edilmiştir.

15'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 134- (1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması halinde, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına, bu kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhâl imha edilir.

(2) Bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerine şifrenin çözülmemesinden dolayı girilememesi veya gizlenmiş bilgilere ulaşılamaması ya da işlemin uzun sürecek olması halinde çözümün yapılabilmesi ve gerekli kopyaların alınabilmesi için, bu araç ve gereçlere elkonulabilir. Şifrenin çözümünün yapılması ve gerekli kopyaların alınması halinde, elkonulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edilir.

(3) Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoyma işlemi sırasında, sistemdeki bütün verilerin yedeklemesi yapılır.

(4) Üçüncü fıkraya göre alınan yedekten bir kopya çıkarılarak şüpheliye veya müdafine verilir ve bu husus tutanağa geçirilerek imza altına alınır.

(5) Bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoymaksızın da, sistemdeki verilerin tamamının veya bir kısmının kopyası alınabilir. Kopyası alınan veriler kâğıda yazdırılarak, bu husus tutanağa kaydedilir ve ilgililer tarafından imza altına alınır.

(6) Bu tedbirin uygulanması suretiyle elde edilen veriler, adlî emanette saklanır ve korunması için gerekli tedbirler alınır. Bu veriler, kovuşturmayla yer olmadığı kararı veya mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren onbeş yıl sonunda Cumhuriyet savcısının huzurunda yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir. İlgililer bu süre içinde verilerin saklanmasını gerektiren amacın ortadan kalkması veya haklı bir nedenin bulunması halinde hâkim veya mahkemeden verilerin silinmesini talep edebilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, 15'le ilgili buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bu 15'inci madde CMK'nin bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koymayı düzenleyen 134'üncü maddesi kişisel verilerin korunması hakkını ihlal ettiği için Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmişti. Teklifte bu madde yeniden düzenleniyor. Aramayla ilgili açıklamalarda sorun gözükmüyor. El koyma bakımından ise hâkim kararı aranması gerekiyor. Kopya için de hâkim kararı aranması gerekiyor; bu eksiklikler açık ve net ve "...tedbirin uygulanması suretiyle elde edilen veriler, adlî emanette saklanır ve korunması için gerekli tedbirler alınır." var. Gerekli tedbirlerin ne olduğu tek tek, kanunilik ilkesi gereği yazılmalı, idarenin takdir yetkisine bırakılmamalı. Bu açıdan Anayasa Mahkemesi kararına aykırılıklar var, düzeltilmesi gerekiyor.

Teşekkür ederim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben kısa bir şey ekleyeceğim Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu bilgisayar kütüklerinde arama, kopyalama, el koyma meselesi, hukuka aykırı delil tartışmasıyla doğrudan ilişkili bir madde. Biz de Sayın Bülbül'ün ifade ettiği o "gerekli tedbirler" meselesinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz çünkü erişim meselesi burada bir yönüyle ciddi bir sorun kapsıyor. Burada Anayasa Mahkemesi kaç yıl saklanacağına, ne zaman silineceğine ilişkin hususlarla değil, verilerin bütünlüğünün korunup korunmaması meselesi üzerinden de bir değerlendirmeye gitmiş. Burada da buna ihtiyaç duyulmuş ki "tedbirler" diye genel bir ifadeyle geçirilmiş. Ancak burada özellikle erişim meselesi ciddi bir sorun yaratıyor. Özellikle bu ülkede son aylarda adli emanette çalınan paralar, giden uyuşturucular, el konulan meseleleri gözettiğimizde adli emanette saklama meselesinin yeterince bir güvence sağlamayacağı açık. Bu ülkede özellikle bilgisayar kütükleri meselesinde hepimizin hafızasında olan KCK dosyaları hâlen geçerliliğini koruyor. Hukuka aykırı delillerle, bu adli emanetlerin korunmaması üzerinden bu bilgisayarlara yüklenen hukuka aykırı delillerle yüzlerce insan ceza aldı ve bu dosyalar hâlâ Yargıtayda devam ediyor. Her ne kadar FETÖ kumpas dosyası üzerinden birçok dosyada yeniden yargılamaya gidilmişse de KCK dosyalarında yeniden yargılanmaya gidilmedi, hâlâ yüzlerce Kürt siyasetçi, gazeteci, avukat, akademisyen birçok o hususta bu bahsi geçen kütüklerle oluşturulan dosyalardan dolayı yargılanıyor. Bu noktada Kırkök ve diğerleri davası var AIHM'nin; bu karar ciddi anlamda önemli, ayrıntısına girmeyeceğim ama bu meselenin de kökünü oluşturan bir mesele. O nedenle, dijital veriler devletin elinde sınırsız bir gözetim arşivine dönüşmemeli. On beş yıl meselesi de çok uzun bir mesele. "Kişi istemesi hâlinde başvuruda bulunup silinmesini ister." diyor ama maalesef ki bu hususun bilgilendirilmesi, söylenmesi, talepte bulunması, kaldırılması meselesinin kendisi de bir külfet. O nedenle, devlet kendi bu konudaki sınırı ve gücü korumalı ve gerekli tedbirler ve erişim konusunda çok net bir şekilde sınır çizmelidir diyorum. Sadece adil yargılanma hakkının günümüzdeki mağdur edilenler için değil, geçmişteki KCK dosyalarından yargılananlar ve hâlen yargı tehdidiyle karşılaşabilecek herkes için savunuyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Adalet Bakanlığı...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET HALİL YILDIZ - Sayın Başkanım, Anayasa Mahkemesi bilgisayar kütüklerinde arama, kopyalama ve el koyma tedbiriyle ilgili olarak buradaki herhangi bir sürenin bulunmaması ve buradaki silinme şartlarının bulunmaması gibi nedenlerle iptal etti. Buradaki düzenlemeyle de bunların silinmesi için on beş yıl gibi bir süre öngörüyoruz ve bunların cumhuriyet savcısının huzurunda yok edileceğine ilişkin bir hüküm getiriyoruz. Sayın Vekilim, biraz önce söyledi, aynı zamanda, burada mevcutta olmayan yeni bir şey getiriyoruz ilgililere. İlgililerin bu süre içinde verilerin saklanmasını gerektiren amacın ortadan kalkması veya haklı bir neden olması gibi nedenlerle her zaman bunun silinmesini talep edebilme yetkisini getiriyoruz. Böylece, Anayasa Mahkemesinin iptal kararında belirtilen hususları karşıladığımızı düşünüyoruz.

Arz ederim.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, tabii ki.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, arkadaşlarımızın yapmış olduğu tespit, 14'üncü maddesinde "...genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin kovuşturmayla yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde verilerinin derhâl yok edilmesi öngörülmektedir." diyor. Buna karşılık, bu 15'inci maddede bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerindeki arama, kopyalama ve el koyma tedbiriyle elde edilen dijital veriler bakımından karar türleri arasında hiçbir ayırım yapılmaksızın kovuşturmayla yer olmadığı kararı veya mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren on beş yıllık genel saklama süresi getirilmektedir. Bu 2 madde arasındaki farkın nedeni nedir? Bu yaklaşım kabul edilebilir değildir. KYOK, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı gibi kişinin mahkûmiyetle sonuçlanmayan dosyalarında özel hayatına ve kişisel verilerine ilişkin çok geniş dijital verilerin uzun yıllar saklanması ölçülülük ilkesiyle bağdaşmaz. Genetik veri bakımından kabul edilen derhâl imha güvencesinin dijital veriler bakımından tamamen dışlanması, teklifin kendi içerisinde tutarsız olduğu izlenimi yaratmaktadır diyorum. Bu konudaki söyleyeceğiniz söz nedir? 14'te derhâl imha ediyoruz, 15'te niçin on beş yıl süreyle saklıyoruz? Buradaki temel gerekçenizi bilmek isteriz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, bir önceki maddede, maddenin mevcut kurgusunda takipsizlikten itibaren bir süre konuldu ve derhâl orada, mahkûmiyet kararından itibaren de yirmi yıllık bir süre...

Burada, tabii, bilgisayar kütüklerinde, bilgisayarlarda el konulan veriler bakımından elde edilen delillerin çok olması, birçok şirketin, paravan şirketin vergi kaçırması ya da suçta kullanılması gibi birçok ihtimale binaen burada on beş yıllık süreyi tüm kararlardan sonra... Çünkü takipsizlikten sonra kanun yararına bozma olağanüstü kanun yolu var. Dolayısıyla bu kararların kesinleşmesinden itibaren on beş yıl tutmanın delil saklanması bakımından ihtiyaç olduğunu değerlendiriyoruz.

Tabii ki takdir heyetin.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Dünya örneklerinde ne kadar?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - On beş yıl.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Ama birinde derhâl siliyorsunuz, 14'te derhâl siliniyor, diğerinde on beş yıl süreyle. Aşağı yukarı aynı şeyler.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Doğrudur. Delillerin geniş bir yelpazede olması nedeniyle hani burada bir hak kaybı... Olağanüstü kanun yolları kullanıldığında ileriki tarihlerde, herhangi bir delil kaybolmaması bakımından böyle bir tercih yapıldı Başkanım.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Ama arkadaşlar, on beş yıl süreyle vatandaşın bilgisayarlarına el koyup da hiçbir işlem yapmaksızın... "Takipsizlik var." diyorsunuz, "Karar kesinleşti." diyorsunuz; bunlar kesinleştikten sonra adamın malını niye on beş yıl süreyle uhdenizde tutacaksınız?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, ama her zaman silinme talep edebilecek.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - "Takipsizlik var." diyorsunuz, "Karar kesinleşti." diyorsunuz; bunlar kesinleştikten sonra adamın malını niye on beş yıl süreyle uhdenizde tutacaksınız?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Delil efendim; malını tutmuyoruz, delilleri tutuyoruz.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Yani çok anlamlı gelmiyor bana.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Şey bakımından her zaman silme yetkisi de verildi, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerinden biri buydu. Her zaman silinmesini talep edebilir. Mahkeme ihtiyaç görmezse o delile ya da oradaki verilere, her zaman silinmesi yönünde de karar verilecek.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ama orada da hâkim "Lazım olabilir, yeni bir şey gelebilir, yeni veri çıkabilir." deyip son güne kadar sonuçta o delili tutabilir.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Efendim, suçla alakası olmayan bir veriye siler mahkemeler.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Mehmet Bey, Nurettin Bey, bu konuda da şöyle bir soru işareti alın da Genel Kurula kadar; yani biraz orantısız bir saklama süresi gibi geliyor bana. Bunu değerlendirirseniz uygun olur.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Konuşmayayım diyordum ama konuşayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Şimdi, bu süre gerçekten uzun süre. Eğer kesinleşmişse, bütün yollar tüketilmişse veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar kesinleşmişse yani yeni bir delil çıkacak diye o vatandaşın verilerini tutmanın bir anlamı yok. Zaten bütün kanun yollarını tüketmiş; suçsa suç, suç değilse suç değil. Dolayısıyla daha makul bir süre konulmasında fayda var veya hiç süre konulmasın, derhâl verilsin yani.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - 14'te derhâl veriliyor.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yargılama da bitmiş.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Yani niye tutuyoruz ki? O on beş yıl... Bütün kanun yollarını tamamlamışız. Yargıtay ya da nereyse gitmiş gelmiş, hepsi tamamlanmış, kesinleşmiş, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar verilmiş. Sonradan eğer bir suç unsuru bulunmuş veya başkaları söylenmişse zaten o dosya üzerindeki delillerle onun üzerinden işlem yapılabilir. Dolayısıyla çok mantıklı gelmiyor gibi duruyor. Yani sebebi ne? On beş yıl niye? Yani delil çıkacak diye adamı on beş yıl... Ya, çıkmadı? Tazminat ödeyecek mi devlet? Yok, o da yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, niye on beş yıl? Niye beş değil?

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Yani kesinleşmiş, her şey kesinleşmiş.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teklif sahibine soralım.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Ben söyleyeyim mi?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Evet, evet lütfen.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Nurettin Bey, bütün kanun yolları tamamlanmış. Niye tutuyorsun adamın verilerini? Yani devlet illa bir suç mu bulacak ne; hiçbir şey yok.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Yok, oradaki delillerin geldiği tarihlerdeki suçlar... Mesela, bazı dosyalar var, şu andaki delillere göre baktığınızda...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, ses...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye...

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Mesela, o zaman kovuşturmaya gerek yok kararı verme.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Kovuşturmaya gerek yok kararları, biliyorsunuz, o anki delillerle verilen kararlar. Her ne kadar kesinleşse bile daha sonradan elde edilen delillerle birleştirildiği takdirde...

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Yeni dava açabilir o zaman.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, yeni dava açacak ama yeni bir delil elde etmiş, bununla beraber birleştirip devam edecek.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - O, dosyada var zaten. Kovuşturmaya yer yok diye karar verdiğin davadaki o delillerin var orada.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Bakanım, bu delil o delil. Bunu imha edersek orada da yok.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Niye?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Bütün tamamını yok etmiş olacağım.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Dosyayı mı imha ediyorsun? Yok.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, dosyanın delilini saklıyoruz zaten.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Tamam, dosyayı yok etme, zaten onda belli bir süre var ya.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Bakanım, şöyle bir şey söyleyeceğim: Bizim elimizde bir delil var. Tamam, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdik ancak üç yıl içinde, beş yıl içinde yeni bir delil daha elde ettik. Bu delille beraber birleştirdiğimiz takdirde dava açmaya yeterli bir delil oluştu. Ben bunu imha edersem öbürüyle oluşmayacak.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Şimdi, şöyle Nurettin Bey, bir şey söyleyeyim.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yeni bir suç işleyen katiller...

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Bir dakika arkadaşlar, bir şey söyleyeyim de.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Çünkü kovuşturmaya yer olmadığına...

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Bir dakika bir şey söylüyorum.

Diyelim ki faili meçhul ya da şu anda Adalet Bakanlığının kurmuş olduğu birimle beraber geçmişteki dosyaları inceliyoruz.

Oradaki geçmişte kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar çıktı.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Kararı verdik.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Tamam. Delilin neyi kaybıldı? Yine, o dosyaları da tekrardan açıyorlar, tekrardan bakıyorlar. Tekrardan o verilerin üzerine tazeleme yapıyorlar.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Bakanım, tam da sizin söylediğiniz şey.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Tamam.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, tam söylediğiniz bir şey. Şimdi, on beş yıl önceki, on yıl önceki bir olayla ilgili sadece o kütüklerde bir delil aradık, o da suçlamak için yeterli bir delil olmadı. Dolayısıyla şüpheden sanık yararlanır ilkesi çerçevesinde de sanığın lehine değerlendirdik, davaya dönüşmedi ancak on yıl sonra yeni bir delil ortaya çıktı. O delil bu delille birleştirdiğim takdirde suçlamak için tam muazzam bir şey oluşturdu.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - İşte, tamam, onu yapıyoruz zaten.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Ama bunu yok ettiysen ben bir daha buna nasıl dayanacağım?

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Şu anda yapıyoruz zaten.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İnsanların cezalandırılmak kadar aklanmak gibi de bir hakları var. Öyle bir olasılık üzerinden...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, yalnız şu da var: Bozulan toplum düzeninin yeniden tesisi açısından bir suçlunun yakalanması çok önemli adaletimiz için.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Genel Kurula kadar süreyi değerlendirelim.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Yok Başkanım, şu anda yapıyoruz yani geçmişte delil varsa o delilin üzerine yeni delilleri birleştirerek zaten açıyoruz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Bakanın tespitleri çok doğru.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Şimdi yapıyoruz yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Genel Kurula kadar değerlendirelim.

Genel Müdürüm, Genel Kurula kadar süreyi değerlendirelim.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, tamam, değerlendirelim ama şeyle ilgili bunun uygulamada birçok örneği var. Belki burada dosya dosya örnek verme imkânı olmaz hani kendi içinde, dosyalarla ilgili burada zikretmek doğru değil ama önceki dosyada delil bulunamamış... Birçok medyaya yansımış davalarla ilgili hatta bu son dönemlerde faili meçhul cinayetlerle ilgili belli delilleri toplamış, oluşturmuş ancak davaya dönüştürememiş, faile ulaşamamış.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yalnız faili meçhul için bütün vatandaşlar...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - İkinci bir delili bulunduğu zaman, bununla birleştirdiği zaman tam bir delile ulaşmış ve mahkûmiyet kararları kurulmuş veya dava açılmış.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Alan, Genel Kurula kadar değerlendirelim.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam, yine notumuzu alıyoruz Sayın Başkanım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Çift taraflı yüklenme var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesinde yer alan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 134'üncü maddesinin (6) numaralı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve maddeye aşağıdaki fıkraların eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Zülküf Uçar

Van

Nevroz Uysal Aslan

Şırnak

MADDE 15- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 134 üncü maddesinin (6) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(6) Bu madde uyarınca elde edilen verilerden soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgisi ya da delil niteliği bulunmayanlar derhâl yok edilir. Saklanması zorunlu olan veriler, işlenmesi sınırlandırılarak ve yetkisiz erişime karşı gerekli teknik ve idari tedbirler alınarak adlî emanette muhafaza edilir. Saklanacak verilerin kapsamı, saklama amacı ve süresi kararda açıkça gösterilir.

(7) Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın veya beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi ya da düşmesi kararının kesinleşmesi hâlinde veriler derhâl yok edilir. Ancak olağanüstü kanun yollarına başvuru veya ilgili kişinin haklarının korunması bakımından somut ve zorunlu bir ihtiyacın bulunması hâlinde, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde hükmü veren mahkeme tarafından gerekçesi gösterilerek verilerin en fazla beş yıl süreyle yasaklanmasına karar verilebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması hâlinde veriler, denetim süresi boyunca yalnızca kararın gereğinin yerine getirilmesi için zorunlu olduğu ölçüde saklanabilir ve davanın düşmesine ilişkin kararın kesinleşmesiyle derhâl yok edilir.

Mahkûmiyet veya güvenlik tedbirine hükmedilmesi hâlinde veriler; hükmün infazı, olağanüstü kanun yolları veya ilgili kişinin haklarının korunması bakımından zorunlu olduğu sürece saklanabilir. Bu süre hükmün kesinleşmesinden itibaren on beş yılı geçemez. Saklama gerekliliği her yıl resen incelenir. Saklama amacı veya zorunluluğunun ortadan kalkması hâlinde veriler derhâl yok edilir.

(8) Saklanan veriler yalnızca saklanmalarını gerektiren amaç doğrultusunda işlenebilir. Verilere erişen kişiler ile veriler üzerinde gerçekleştirilen erişim, kopyalama, aktarma, kullanma ve yok etme işlemleri kayıt altına alınır.

Verilerin başka bir soruşturma veya kovuşturmada kullanılması; başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması ve kullanımın somut soruşturma veya kovuşturma bakımından zorunlu ve ölçülü olması şartıyla hâkim veya mahkeme kararına bağlıdır.

(9) İlgili kişi, saklanan veriler hakkında bilgi verilmesini, verilerin işlenmesinin sınırlandırılmasını veya yok edilmesini soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminden, kovuşturma evresinde ve hükmün kesinleşmesinden sonra hükmü veren mahkemeden talep edebilir. Soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek hallerde bilgi verme talebi gerekçeli olarak sınırlandırılabilir. Talep en geç on beş gün içinde gerekçeli olarak karara bağlanır. Karara karşı 267 nci madde uyarınca itiraz edilebilir.

(10) Verilerin yok edilmesi; elkoyma veya kopyalama işlemi sonucunda kamu makamlarının, kolluk birimlerinin, bilirkişilerin ve diğer görevlilerin elinde bulunan adli kopya, yedek, çoğaltılmış nüsha ve bunlardan üretilen veri setlerinin tamamını kapsar. Yok etme işlemi, verilerin geri getirilemeyecek ve yeniden erişilemeyecek hâle getirilmesi suretiyle Cumhuriyet savcısının huzurunda gerçekleştirilir ve dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa bağlanır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

15'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 15'inci madde kabul edilmiştir.

16'ncı maddeyi okutuyorum.

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın; aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir.

(7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması hâlinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi hâlinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması hâlinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması hâlinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zaman aşımı durur.

(9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler hâlinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması hâlinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı hâlinde hükümdaki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir. Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilir.

(12) 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır. 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir.

(13) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(14) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, işkence ve eziyet suçları ile kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasanın 17 nci maddesi kapsamında kötü muamele kabul edilebilecek suçlar hakkında uygulanmaz." BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde söz talebi var.

Sayın Bülül, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, bu HAGB'yle ilgili olarak Anayasa Mahkemesine iki defa gittik, ikisi de iptal edildi, yine aynı, küçük değişikliklerle yine getirildi. Anayasa Mahkemesi hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin düzenlemeleri iptal ediyor, iptal edilen düzenlemeler birkaç küçük değişiklik haricinde aynen getiriliyor, AYM kararının gereklerini tamamen karşılamıyor. Bu, Anayasa 13, 17, 35, 36'ya aykırı bir düzenleme olarak gene geliyor. Burada CMK madde 231 hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını düzenliyor bildiğiniz gibi. Bu hükmün (5) ile (14)'üncü fıkraları AYM tarafından iptal ediliyor. Bu iptalin 1/6/2023 karar tarihi, 2022/120 esas, 2023/107 karar. Yine, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı açısından uygulamada mahkemelerin keyfi karar vermesine sebep olmaktadır. Yine, 7499 sayılı Kanun'la tekrar getirildi, yasalaştı, AYM'ye yine Cumhuriyet Halk Partisi olarak götürdük, yine iptal edildi; AYM 2024/98 esas, 2025/149 karar, 10/7/2025 tarihli karara göre.

Şimdi, yeni düzenlemeye göre (5)'inci fıkrada mevcut düzenlemenin tekrarı, aynı ancak AYM kararı doğrultusunda müsadere hariç tutulmuş. Hükmün açıklanmasının kararı yönünden müsadereye ilişkin özel kanun hükmü mutlaka getirilmeliydi.

(6)'ncı fıkra yine mevcut düzenlemenin tekrarıdır. AYM kararı doğrultusunda HAGB verilebilmesi için sanığın rızasının varlığı şartı kaldırılmıştır. Böylece, HAGB kararı verilmesini istemeyen sanığa da HAGB kararı verilebilecektir ancak Anayasa Mahkemesi rıza mekanizmasının tümünden kaldırılması gerektiğini ifade etmemektedir, rızanın istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat etme sonucunu doğurmasını Anayasa'ya aykırı bulmaktadır.

Mevcut düzenlemenin, yine (7)'nci fıkra aynen tekrarıdır. (8)'inci fıkra mevcut düzenlemenin yine tekrarıdır. (9)'uncü fıkra mevcut düzenlemenin tekrarıdır. (10)'uncü fıkra mevcut düzenlemenin tekrarıdır.

(11)'inci fıkra ise mevcut düzenlemenin tekrarıdır ancak açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz mekanizması öngörülmüştür ve fakat bu itiraz keyfilikleri kaldırabilecek nitelikte düzenlenmemiştir; zira itiraz merci ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilecektir.

(12)'nci fıkra... Yine 7499 sayılı Kanun'dan önceki düzenlemede HAGB kararına itiraz mekanizması öngörülmüyordu, 7499 sayılı Kanun'la bunun yerine istinaf mekanizması getirilmişti. 7499 sayılı Kanun'u tekrar ediyor; bu yönden, bakın, olumludur. Bak, bunu olumlu bulmuşuz yani "Bunun tekrarı." dememişiz Sayın Genel Müdürüm ancak istinafa başvurulamayacak hükümleri düzenleyen 272/3'üncü maddenin saklı kalması, temyiz edilemeyecek hükümlere karşı temyiz kanun yoluna başvurulamaması birçok HAGB kararına karşı yargı yolunu kapatacak durumdadır çünkü HAGB zaten hafif suçlarda veriliyor yani Anayasa Mahkemesinin belirttiği tehdit unsuru riski ortadan kaldırılmıyor.

(13)'üncü fıkra mevcut düzenlemenin tekrardır.

(14)'üncü fıkra ise "HAGB işkence, eziyet, kötü muamele ve kamu görevlisinin göreviyle ilgili işlediği suçlarda uygulanmayacak." diyor. Mevcut düzenlemede Anayasa Mahkemesi madde 174'te koruma altına alınan inkılap yani devrim kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmıyordu. Bu neden çıkarılmış, anlamak mümkün değil; tekrar bunun eklenmesi gerekmektedir. Bunu da soruyorum yani neden çıkarma gereği duydunuz "İnkılap kanunları bu işkence, eziyet, kötü muamele ve kamu görevlisinin göreviyle ilgili işlediği suçlarda uygulanmayacak." maddesini?

Yani sonuç olarak şunu söylemek istiyoruz: Getiriyorsunuz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Anayasa Mahkemesine gidiyoruz, iptal ediyor; getiriyorsunuz, gene Anayasa Mahkemesinde mevcut hükümlerle yine iptal ediyor, yine aynı şeyi getiriyorsunuz.

Sayın Genel Müdürüm, açık ve net şunu söylüyoruz: Anayasa Mahkemesi hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin düzenlemeleri iptal etmişti; iptal edilen düzenleme birkaç küçük değişiklik haricinde aynen getiriliyor, AYM kararının gereklerini karşılamıyor. AYM, Anayasa Mahkemesinin... Anayasa 13, 17, 35, 36'ya aykırı bir düzenleme; yine getiriyorsunuz. Yine Genel Kuruldan çıkarsa Cumhuriyet Halk Partisi olarak yine Anayasa Mahkemesine gideceğiz, yine iptal ettireceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Var mı başka söz isteyen?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Tabii, Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda yeniden düzenlenen bir madde. Genel olarak zaten Sayın Bülbul de detaylı açıklama yaptı ama burada sadece benim üzerinde durmak istediğim konu; son fıkrasındaki işkence, kötü muamele ve eziyet suçlarının HAGB kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği noktasında yeni bir düzenlemenin yapılması aslında olumlu yani biz de daha önce sürekli bu kapsamda bir değerlendirmenin yani bir kanuni düzenlemenin yapılması gerektiğini söylüyorduk.

Burada esaslı olan başka bir sorun var, o sorun da şu: İşkence gibi bir suçun cezasının HAGB kapsamı kadar düşebilecek yani az oranda cezalandırmanın yapılabilecek nitelikte olmasında sorun var. Yani işkencenin niteliği itibarıyla verilmesi gereken ceza daha orantılı, daha fazla olması gerekiyor ama her ne kadar her ihtimal düşünülerek bu kapsama alınmış olsa da bence işkence, kötü muamele gibi suçların cezasının daha fazla olması gerekir. Kamu görevlilerinin karıştığı işkencenin, kötü muamelenin cezasının daha fazla olması gerektiği yönünde bence Bakanlığın, Komisyonun ve Meclisin yeni bir çalışma yapması da gerekiyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, var mı başka?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Teknik bir açıklama yapmak isterim Sayın Başkan.

Süleyman Vekilimiz Anayasa Mahkemesinin kararlarının karşılanmadığını ifade etti. Şu şekilde arz edeyim: Anayasa Mahkemesi bu maddeyi 3 kere iptal etti, 3'ünde de farklı gerekçeler vardı. 2'nci iptalini daha önceki paketlerimizden birinde yaptık, onuncu yargı paketinde ve bütün iptaller karşılandı. Son iptalde, sadece, kamu görevlilerinde işkence, eziyet suçları bakımından HAGB'nin uygulanabilmesine imkân verilmesini Anayasa'ya aykırı gördü ve sadece bu sebepten iptal etti. Önceki iptal sebeplerini zaten önceki düzenlemelerde yapmıştık ancak Anayasa Mahkemesi hükmün açıklanmasının geri bırakılması maddesinin ilgili tüm fıkralarını iptal ettiği için aynı fıkrayı yeniden koymak zorundayız, koymazsak iptalin yürürlüğe girdiği gün o fıkralar boş kalır yani sadece (14)'üncü fıkrayı düzenlersek diğer fıkralar boş kalır ve uygulanamaz hâle gelir. Teknik bir zorunluluktan dolayı mecburen aynısını koyduk, yoksa burada yasama organının, Komisyonun ne vaktini almak isteriz ne boşa mesai harcamayı isteriz, takdir edersiniz. Sadece işkence ve eziyet bakımından HAGB'yi iptal etti ve onu da son fıkrayla karşılıyoruz, onlarda uygulanmayacağını da zaten açıkça düzenliyoruz.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması meselesi çok önemli bir konu, en çok uygulanan maddedir mahkemelerce. Niçin? İnsanlara bir defa bir şans veriyor, diyor ki: "Sen hayatında bir hata yaptın..." Üç yıla kadar olan bu cezalarda, şartlar varsa, zarar giderilmişse -diğer şartlar- daha önce suç işlememişse gibi objektif ve subjektif koşullar gerçekleşmişse bu insanlara -çocuklar yurtta, okulda kavga edebilir, komşular birbiriyle kavga edebilir- bir şans tanıyoruz ama Anayasa Mahkemesi ısrarla bu maddeyi iptal ediyor farklı gerekçelerle; tabii ki o da onun yetkisinde. Katılmamakla birlikte bazı iptaller nedeniyle 3 defa huzura geldi. Maddenin bu şekliyle kabul edilmesi takdire taalluk ediyor.

Ben arz ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 16'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbul

İsmail Atakan Ünver

Aydın

Karaman

Cumhur Uzun

Gizem Özcan

Muğla

Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Başkanım, bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Soru mu?

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bunu söyledim de cevap vermedi. Yani (14)'üncü fıkradaki HAGB, işkence, eziyet, kötü muamele, kamu görevlisinin göreviyle ilgili işlediği suçlarda uygulanmayacak ya yani mevcut düzenlemede Anayasa'nın 174'üncü maddesindeki inkılap kanunlarının korunmasıyla ilgili yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmıyordu bu. Bunu neden eklemediniz, çıkardınız?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Alan, buyurun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği düzenlemeyle ilgili, daha doğrusu iptal gerekçesini gösterdiği düzenlemeyle ilgili işkence, eziyet suçları ve kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17'nci maddesi kapsamındaki biraz önce zikrettiğimiz suçlar yönünden düzenleme yaptık. Anayasa Mahkemesi tersine kanun koyan bir kurum değil, kanunu Meclis koyar. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi bunu iptal etti, iptal edilmeden önceki şeyin yani hâli sabıka irca dediğimiz, eski hâline dönüştürme dediğimiz bir müessese yok. Burada istediği kanunu Meclis koyar, istediğini koymaz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - İnkılap kanunlarının korunmasıyla ilgili bir tercih... Yani çıkardınız.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, benim getirdiğim teklif...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yani mevcut uygulamada vardı, düzenlemede vardı.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Bülbul, aslında ben bu konuyu açmayı çok istemiyordum ama ben şimdi şeyden isterseniz okuyayım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Okumanıza gerek yok.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Hayır, burada hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi aslında... Yani hiçbir suç sevimli değildir, bütün suçlar sevimlidir. Yani bir hırsızlık, dolandırıcılık, belki işte müessir fiil, belki adam öldürme, belki yaralama neyse, bunların içerisinde birini tercih edip öbürünü tercih etmemek aslında özgürlükçü yaklaşım değildir.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Anayasa'nın 174'üncü maddesinde korunan tüm şeyden bahsediyorum ya, inkılap kanunları yani.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Ben okuyayım 174'ü, ben okuyayım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bunu nasıl diğer suçlarla böyle yan yana koyuyorsunuz?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Okuyayım efendim. Ya, arkadaşlar, ben burada ceza alması...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Okuyun Sayın Alan.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Okuyayım, okuyayım.

Ceza almasın değil, sadece herhangi bir sebeple ceza alan kişilerin beş yıl süreyle denetime tabi tutulmasını, bir daha böyle bir şey işlemezse bunun kaldırılmasını düzenleyen bir hüküm. Ben şimdi şunu söyleyeceğim: Hırsız, arsız, dolandırıcıyı yaralandırığımız maddeden "efendi, bey, paşa" gibi lakapları, "ağa, hacı, hafız, hoca, molla" gibi ifadeleri kullananları cezalandıracağız ve HAGB'den yararlandıramayacağız. Bunu mu savunuyorsunuz?

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Şimdi, bakın, ben Anayasa'yı savunuyorum.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam, Anayasa'da yazıyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Anayasa'nın 174'üncü maddesini okudunuz mu?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Okudum, yazıyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Orada bunlar varsa Anayasa'ya uyacaksın, Anayasa 111'inci maddeye uyacaksın.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Bakın, 174.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - 174'ten bahsediyorum zaten.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam, ben de bahsediyorum.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Onu mu tartışalım şimdi, 174'ü mü tartışalım?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Bakın, hayır. Şunu söylüyorum: "HAGB verilemez." diye Anayasa'da bir hüküm var mı? Yok. Devrim kanunlarına aykırı hareket etmek cezayı gerektiriyor mu? Gerektiriyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sorum net: Mevcut düzenlemede Anayasa'nın 174'üncü maddesine göre koruma altına alınan inkılap kanunlarında yer alan hususlarla ilgili olarak uygulanmıyordu bu 14'üncü fıkra. Tekrar bunun eklenmesi gerekir diyorum, yeni düzenlemede yok.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam, ben onu söylüyorum. Sayın Bülbül, yeni düzenlemeyi...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - "Çıkartıyorum." diyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - "Çıkartıyorum" mu diyorsunuz?

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Tabii, öyle diyor ya, açık konuşuyor.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Çıkartıyoruz değil, yeni bir düzenleme getiriyoruz; o düzenlemede yok, çıkartıyoruz diye bir şey yok.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Cevap geldi, cevabı anladık.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anayasa Mahkemesinin mi iptalini diyorsunuz?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, Anayasa Mahkemesi tersten kanun koyabilir mi? Koyamaz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Anayasa Mahkemesinin, tersten kanunla alakası yok bunun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - İptal etmiş, yeni bir düzenleme getiriyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Eski düzenlemede var, yeni düzenlemede neyi çıkartıyorsunuz diye soruyorum.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Bakın, olmayan bir şeyi nasıl çıkaracağız Sayın Bülbül ya, nasıl çıkaracağız? Yok. Düzenleme iptal edilmiş, artık hukuk sisteminden kalkmış. Biz yeni bir düzenleme getirdik, yeni düzenlememiz budur.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Buna başlarsak biz ta devrim kanunlarına bu iş büyür, cumhuriyete kadar ineriz; başka şeyler de çıkar. Biz cevabı aldık.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 16'ncı maddesinin çerçeve hükmüyle değiştirilmek istenen 5271 sayılı Kanun'un 231'inci maddesinin (14)'üncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"(14) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, işkence ve eziyet suçları ile kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği, Anayasanın 17 nci maddesi kapsamında kötü muamele kabul edilebilecek suçlar ve Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılap kanunlarında yer alan suçlar hakkında uygulanmaz."

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Konuşmak isteyen var mı, gerekçe mi okutalım?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Biraz önceki tartışmanın da gösterdiği gibi inkılap kanunlarının -daha önce de yoktu- bunun hakkında HAGB uygulanmaması gerektiğini teklif ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu önergede mi?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Evet. İnkılap kanunlarına karşı işlenen suçlarda da HAGB uygulanmamasını istiyoruz orada sayılan suçlara ilave olarak.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

16'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 16'ncı kabul edilmiştir.

17'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 247'nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez. Güvenlik tedbirine karar verilmesi halinde kaçak sanık, savunma hakkını kullanmak istediğini belirterek bizzat hazır bulunmak kaydıyla yargılamanın yenilenmesini talep edebilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde Sayın Bülbul, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Şimdi, yine kaçak sanık yargılamasıyla ilgili bir madde. Cumhuriyet Halk Partisi olarak gene Anayasa Mahkemesine gittik, iptal ettirdik, yine aynısı geldi.

CMK Madde 247'ye göre kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilen ancak daha öncesi sorgusu yapılmadığı takdirde mahkûmiyet kararı verilememekteydi. Anayasa Mahkemesi düzenlemeyi kaçak hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da güvenlik tedbiri uygulanması gibi aleyhe sonuçlar doğurabilecek nitelikteki kararı kapsamaması ve bunlar bakımından usuli güvence öngörülmemesi sebebiyle 22/3/2023 ve 2022/145 esas 2023/59 kararıyla iptal etti. Sonra 7499 sayılı Kanun'la yine kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilmesine ancak daha önce sorgusu yapılmadığı takdirde mahkûmiyet kararının yanı sıra ceza verilmesine yer olmadığı kararı da verilememesine yönelik hüküm getirildi. 7499 sayılı Kanun'la getirilen düzenleme de güvenlik tedbiri uygulanması gibi aleyhe sonuçlar doğurabilecek nitelikteki kararları kapsamadı ve bunlar bakımından usuli güvence öngörmediği için Anayasa Mahkemesi tarafından yine iptal edildi. Anayasa Mahkemesi esas 2024/98, karar 2025/149, 10/7/2025 tarihli kararı.

Bu teklifle kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir ancak daha önce sorgusu yapılmamış ise mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez. Güvenlik tedbirine karar verilmesi hâlinde kaçak sanık savunma hakkını kullanmak istediğini belirterek bizzat hazır bulunmak kaydıyla yargılamanın yenilenmesini talep edebilir ancak yine iptal kararını bu düzenleme karşılamıyor. Düzenlemenin şöyle olması gerekirdi: Sanık hakkında kovuşturma yapılabilir ancak daha önce sorgusu yapılmamış ise güvenlik tedbiri, mahkûmiyet, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez; sanığın yargılamadan kaçma niyetinin bulunmadığı ve savunma hakkından feragatin şartlarının oluşmadığı durumlarda sanık savunma hakkını kullanmak istediğini belirterek bizzat hazır bulunmak kaydıyla yargılamanın yenilenmesini talep edebilir olabilirdi. O nedenle, yine Anayasa Mahkemesi kararını karşılamıyor, yeniden Anayasa Mahkemesine gidecek gibi görünüyor.

Sayın Genel Müdür bizimle yine farklı görüşte galiba.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkan, şu şekilde arz edeyim: Anayasa Mahkemesi daha önce bu maddeyi iptal etti, iptal sebebi de öncesinde sadece "Mahkûmiyet kararı verilemez." diyordu kaçak sanık hakkında. Kaçaklık bir statü biliyorsunuz, mahkemece kabul edildikten sonra firar eden sanıkların bir şekilde derdest edilmesi ve ülkeye dönmesi ya da yakalanabilmesi bakımından uygulanan bir müessesedir ceza muhakemesinde. Sadece orijinal metninde, 2005 metninde "Mahkûmiyet kararı verilemez." diyordu. Anayasa Mahkemesinin ceza verilmesine yer olmadığı kararı bakımından da verilememesi gerektiğine dair bir iptal üzerine düzenlemeyi yaptık, sadece "Mahkûmiyet ve ceza verilmemesine yer olmadığı kararı verilemez." dedik. Oradaki düşüncemiz şuydu: Güvenlik tedbiri esasında bir mahkûmiyetin kanuni sonucudur; bir hapis ya da adli para cezası verirsiniz, bunun bir sonucu vardır. Kanunlarda ne öngörür? Örneğin, Türk Ceza Kanunu'nun 53'üncü maddesinde mahkûmiyete bağlı bir hak yoksunluğu vardır ya da Milletvekili Kanunu'nda ne vardır? İşte "Şu, şu suçları işleyen milletvekili adayı olamaz." "Şunları işleyen hâkim, savcı olamaz." "Şunları işleyen avukat, memur olamaz." der.

Şimdi, mahkûmiyet veremediği bir yerde güvenlik tedbiri verebilir misiniz, veremezsiniz doğal olarak ama Anayasa Mahkemesi farklı bir gerekçeyle burada güvenlik tedbiri verebilmesini mahkemelerin iptal gerekçesi yaptı. Güvenlik tedbiri ne zaman hükmedilir? Akıl hastalarına güvenlik tedbiri hükmedersiniz, onu kriter aldı, iptal etti. İptalin gereğini de bu şekilde biz karşılamayı önerdik, Sayın Vekilimiz de bu şekilde bir formülasyonla huzura getirdi.

Takdir tabii ki Komisyonun Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yani kısmen aslında söyleyeceğim şeyler açıklandı çünkü her zaman güvenlik tedbiri meselesi çok masum ve çok sıradan kalmıyor. Aslında bazen özellikle mal varlığıyla ilgili meselelerde çok ağır sonuçları olabiliyor, bir nevi mahkûmiyetle eş değer anlamda ağır sonuçlar olması açısından biraz çelişki gibi duruyor; bu yönüyle biz de açıkçası eleştiriyoruz. Aynısı, yüzde yüz olmalı mıydı olmamalı mıydı meselesi başka.

Bir de adil yargılanma hakkına aykırılık üzerinden tartışacağız. Kaçaklık müessesinin kendisinin statü olarak sadece basit usuli bir mesele olmadığını da gösteriyor aslında Anayasa Mahkemesinin bu kadar derli toplu değerlendirmesi. Güvenlik tedbirine hükmediyorsunuz kişi hakkında yokken ama yargılamanın yenilenmesi için bizzat gelmesini şart koşuyorsunuz.

Şimdi, bu -tırnak içerisinde- kaçak pozisyonunda olmayı sonlandırmak açısından... Şöyle: Yurt dışında kalıyor, aslında hani kaçak durumda değil, cezadan kaçmadı ya da başka bir mesele oluştu. Siz diyorsunuz ki "Senin yargılamanın yenilenmesi..." Belki beraat edecek, belki dosyada düşme olacak, belki bambaşka bir şey çıkacak.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Efendim, mahkûmiyet verilmiyor zaten.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bunun için "Bizzat geleceksin." diyor yani önce teslim ol, sonra hakkını ara üzerinden, tersinden bir mesele var. Biz buradaki, maddedeki bu kaçaklık kurumu meselesini özellikle bir yönüyle, tabii tamamen değil...

Şu an yurt dışında olan siyasetçi, milletvekili arkadaşlarımız var, gazeteciler var, akademisyenler var, barış akademisyenlerinin bir kısmı orada, KHK'yle ihraç meselesi olanlar var, hak savunucuları açısından da kaçaklık kararları verilen birçok örnek var. Biz bu meselede savunma hakkının bilinçli bir biçimde, sadece sanığa özgülenmiş yönüyle değerlendiremeyeceğimize göre yargılama yenilenmesi meselesi üzerinden de sadece sanığın kendisinin gelip bunu yapabileceği konusundaki dar bir değerlendirmeye sıkıştırarak bizzat gelmesi meselesinin olmaması gerektiğini düşünüyoruz çünkü sanık sadece savunma hakkını o mahkeme salonunda kullanmak zorunda değil. Mesela, feragat etmesi şeklindeki bir dilekçeden bahsettiniz ama bunun için bir dilekçe öngörülebilir yani avukatına böyle bir yetki verilmesi şartı getirilebilir, ses ve görüntüyle katılım meselesi değerlendirilebilir, başka türlü yönler değerlendirilebilir. O nedenle, sanık veya müdafii üzerinden değerlendirilip bizzat hazır olma ön şartının ortadan kaldırılmasını, fiziken ya da uzaktan dinlenebilme ya da avukat üzerinden bu değerlendirmesinin adil yargılanma hakkı ve sanığın lehine, aslında yargılanan kişinin lehine meselesinin gerçek güvencelerle esas alınarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Böyle olursa belki Anayasa Mahkemesinin bir sonraki, Sayın Bülbul'un dediği, bir değerlendirme üzerinden çıkmaz ama diğer türlü olursa savunma hakkının ciddi bir kısıtlılığı ve kaçak pozisyonundan çıkarmanın da ve bir gerçek karşılığı olmayacağı... Çünkü nasıl yapıyorlar fiiliyatta? İşte, mahkemeye pazarlığa giriliyor, işte infaz savcısıyla görüşülüyor, işte belli bir usulü güvence değerlendirmesi yapılıyor. Fiziki olay zaten bunu aşan aşıyor ama biz bir güvence getireceksek bence bu bizzat olma meselesini aşarak ya da yeniden yargılama meselesini avukatına bırakabilecek bir mekanizma öngörerek daha derli toplu bir şeye dönüştürebiliriz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Madde üzerinde 1 adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum.

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (23737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 17'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(3) Sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, güvenlik tedbiri mahkûmiyet, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez. Sanığın yargılamadan kaçma niyetinin bulunmadığını ve savunma hakkından feragatin şartlarının oluşmadığı durumlarda sanık savunma hakkını kullanmak istediğini belirterek bizzat hazır bulunmak kaydıyla yargılamanın yenilenmesini talep edebilir."

Süleyman Bülbul
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Gizem Özcan
Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

17'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 17'nci madde kabul edilmiştir.

Şimdi, yeni madde ihdasına ilişkin bir adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum.

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 17'nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederim.

"MADDE 18 - 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine (8) numaralı alt bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki alt bent eklenmiş ve mevcut alt bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"9. Nitelikli dolandırıcılık (madde 158)"

İdris Şahin
Ankara

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Önergeyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunun mağdur zararının giderilmesine öncelik verilmesi, taraflar arasında uzlaşmanın teşvik edilmesi ve onarıcı adalet anlayışının güçlendirilmesi amacıyla Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesinde düzenlenen suçun 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi kapsamındaki uzlaşmaya taviz suçlar arasına eklenmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

18'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 308 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(1) Yargıtay ceza dairelerinin yargı yeri belirlenmesi ve görevsizlik kararları hariç olmak üzere tüm kararlarına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, dosyanın kendisine teslim edildiği tarihten itibaren üç ay içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz."

"(4) İstem, sanık veya sanık adına kanun yoluna başvurma hakkı olanlar ile katılan, katılma isteği karara bağlanmamış ya da katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar tarafından yapılır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Söz talebi var mı?

Buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Değerli arkadaşlar, bildiğiniz gibi, Cumhuriyet Halk Partisinin kurumsal kimliğine yönelik son bir yıl içerisinde yargı aparatlarıyla birlikte büyük bir saldırı var. Bu çerçevede, İstanbul ve Ankara'da il ve ilçe kongreleri ile kurultay davasında çeşitli birleştirme kararları ve görevsizlik, yetkisizlik kararları verildi. Bu kararlara karşı kanun yoluna başvuruldu ama getirilen hükümlerle -18'inci madde, 25'inci madde ve 27'nci madde adına konuşuyorum, bunlar birbiriyle bağlantılı- bu kararlara karşı Yargıtay yolu kapatılıyor. Her ne kadar bizim iddiamız yargı koluna -yani seçim yargısı- ilişkin olsa da bunlar bizim davalarımızı etkileyebilecek düzenlemelerdir. Bu nedenle, biz 18, 25 ve 27'nci maddelerin bu paketten çıkarılmasını Cumhuriyet Halk Partisi olarak talep ediyoruz.

Teşekkürler ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkürler.

Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Biz buna ilişkin önerge de verdik zaten. Yani açıkçası, bu teklifin ana felsefesinin yargılama süreçlerini hızlandırma düşüncesi olduğunu zaten en başta söylemiştik ama bu madde temel felsefeyle tamamen çelişen bir durumda çünkü bir aylık Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına verilen o itiraz süresinin, Yargıtay cezada verilen sürenin bir aydan üç aya uzatılması aslında bu kesinleşme sürecini, dolayısıyla yargılama sürecini uzatan bir süreç. Bu yönüyle biz zaten önerge verdik, birazdan gerekçe okunacak. Bu düzenlemenin tekliften çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, buna bu kapsamda ben bir örnek vererek belki daha somut ifade edebilirim, Sayın Adalet Bakanlığı yetkilileri de vereceğim örneği dinlerse belki onlar da benzer durumları sık görmüşlerdir. "Necmettin Kıpçak" diye bir tutuklu vardı, hükümlü demiyorum, cezası verildikten sonra cezasını tamamlamıştı ama dosyası Yargıtaydaydı. Yargıtayda dosya olduğu için de maalesef ne infaz hâkimliğine ne de infaz aşamasına geçmediği için cezaevinde o infaza dair işte, şartlı salıverme gibi denetimli serbestlik hükümleri uygulanmadığı için maalesef vatandaş çok daha fazla süre cezaevinde kaldı. Dosyası Yargıtaydan henüz bugün ya da bu hafta içerisinde dönmüş ama fazladan bir yatarı söz konusu. Biz bunu Bakanlıkla birkaç defa görüştük ama görüşmemize rağmen Bakanlık da dosya Yargıtayda olduğu için "Bizim yapabileceğimiz bir şey yok." şeklinde cevap vermişti. Şimdi, bu noktada böyle bir durum varken, halihazırda böyle bir durum varken burada Yargıtay savcılığına verilen o bir aylık itiraz süresinin üç aya çıkarılması yine vatandaş aleyhine, yurttaş aleyhine sonuç doğurabilecek niteliktedir. Teklifin ana felsefesi ile ana düşüncesine de aykırıdır. Biz bu nedenle çıkartılmasını istiyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şunu bir açıkla mısınız?

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri; şimdi, itiraz; evet, olağanüstü bir kanun yolu, hak arama yöntemi, içtihat birliğini sağlama açısından bizim çok önemseydiğimiz, hakikaten korunması gereken bir düzenleme.

Şimdi, bu bir aylık süre neden üç ay oluyor? Bir, öncelikle şunu söylemek isteriz: Son yıllar ortalamaları itibarıyla çok ciddi bir itiraz, olağanüstü kanun yolu başvuru artışı var yani yıllık ortalama bazda, son iki üç yılda geçmiş yılların çok üzerinde, yıllık 20-25 bin bandında doğrudan başvuru alıyoruz. Bu başvurular istinaf sonrası temyizde bölüm yapılanmasına baktığında başsavcılığın neredeyse en büyük bölümü hâline getirecek sayılar. Şimdi, bir de bir başka boyutu var: Yargıtay ceza dairelerinden gelen ilam tebliğname dönüşü olduğu için doğrudan denetime tabidir. Biz Yargıtay ilamlarını önemsiyoruz. İlk incelemenin mahalline gitmeden yapılması gerektiğine inanıyoruz. Bu yüzden de hani bunu söylemek gerekiyor, başsavcılıkta bizim kategorize ettiğimiz bir itiraz inceleme sistemimiz var çünkü ilk incelemeyi sağlıklı yaparsanız sağlıklı sonuç alırsınız. Şimdi, yıllık bazda yine, Yargıtay ilamlarının bize dönüşü yaklaşık 200 bin civarında ve biz bunu bir eliminasyona tabi tutuyoruz. Sonuç olarak her yıl ortalama 200-220 bin dosya itiraz-olağanüstü kanun yolu bakımından savcı denetimlerinden geçiyor. İlk eleme, ikinci ve üçüncü eleme şeklinde bir yapımız var; o, tebliğname dönüşlerine bağlı olarak sınıflandırılan bir yapı.

Şimdi, bir diğer konu, özellikle istinaf sonrası temyizde Yargıtaya gelen dosya sayılarının niteliğinde çok ciddi bir artış var; sayı düştü ama kapsamlı ve nitelikli dosyalar geliyor. Darbe dosyaları, terör dosyaları, deprem dosyaları, çok sanıklı tüm dosyalarda sağlıklı bir inceleme yapılması bunu güçleştiriyor çünkü ikrarla söylemek isterim: İlk inceleme çok önemli -bunu mesleki tecrübeme istinaden de söylüyorum- sonraki incelemelerde araya çok zaman fasılası giriyor. Şimdi, bu incelemenin bir başvuruya bağlanması da yanlış çünkü bir başvuru yapıldığında iştirak hâlinde işlenen tüm suçlarda diğer sanıklar yönünden de inceleme yapmanız gerekiyor. Yani tek bir sanık başvurusu geldiğinde biz başsavcılık olarak bu bahsettiğim dosya gruplarında bir sanığın başvurusunu değerlendirmiyoruz, aynı konumda olan tüm sanıklar inceleme ve değerlendirmeye tabi tutuluyor.

Şimdi, yine burada bir ikinci başka değerlendirilmesi gereken konu Yargıtay ilamları için mahiyeti gereği tebliğe çıkmıyor. Yani bizdedir, biz postalama işlemini yaptıktan sonra mahalline gider ve iş biter. Bundan sonra başsavcının itiraz-olağanüstü kanun yolu başvurusu dışında kullanılacak bir merci yok. Şimdi, orada bir başka sıkıntımız hasıl oluyor, bu konuda çok yakınmalar alıyoruz. Tebliğ müessesesi, işin mahiyeti gereği olmadığı için katılan başvurularında mahalline gittiği anda dosya biter. Yani otomatik olarak bu bir aylık sürenin geçmesi kaçınılmazdır. Burada katılanlardan haklı yakınmalar alıyoruz. Ha, biz işin hassasiyetine ciddiyetle eğiliyoruz -dediğim gibi- kategorize edilmiş bir inceleme sistemimiz var ama sayılar çok fazla ve katılanların mahalline gittiği andaki başvuruları otomatik olarak bu bir aylık süreye takılıyor.

Sonuç olarak yani buradaki bir aylık sürenin üç aya çıkarılması tamamen inceleme niteliğinin artırılmasına yönelik bir taleptir. Mevcut sayıları arz ettim, bu sayılar ve özellikle katılanlar bakımından bir hak arama yöntemi olduğunda kuşku yoksa -ki bu birçok yerleşik içtihatlarla da konu olmuştur- bu bir aylık sürenin üç aya çıkarılması dosya inceleme kalitesini artıracaktır çünkü çok zorlanıyoruz, çok failli dosyalarda her sanığın kategorize edilmesi çok zaman alıyor.

Konu ve kapsam bundan ibarettir Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ederim.

Var mı, soru mu?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Soru soracağım Sayın Yenigün'e, belki istatistik olarak bir bilgi paylaşımında bulunabilir.

Bu yönüyle, yapılan başvuruların ne kadarı, yüzde kaç olumlu kararla sonuçlanıyor? Ne kadarı olumsuz sonuçlanıyor yani Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yapmış olduğu itiraza? Elinizde buna dair bir istatistik var mı?

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Çok net var. Yani özellikle son üç dört yılda bunun çok bir sapma olmayacak istatistiklerini çıkarabiliyoruz çünkü her birini biz önemseydiğimiz için kategorize ediyoruz. Yıllık ortalama itiraz sayımız 1.000-1.100 civarındadır ve bunların daire kabulü ve ceza genel kurulu kabullerini topladığınızda yüzde 85'i aşan bir kabul oranımız vardır.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bu çok yüksek bir oran değil mi?

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Yüksek.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bu, o zaman yapılan yargılamalara yönelik çok ciddi soru işaretlerini doğurur.

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Bakın, 200 bin ilam geliyor diyorum, hani itiraz sayısını ona düşüğünüzde yıllık bazda 200 binin üzerinde ilam geliyor bize. O sayıya baktığınızda da söylediğiniz kadar yüksek bir istatistik değil yani yılda ortalama 1.000-1.100 itiraz yapıyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Şahin, buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli savcım, burada öğrenmek istediğimiz husus şu: Teklifte...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, Sayın Şahin.

Bir soru mu var Sayın Aslan?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, hayır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

Sayın Şahin soru soracak herhâlde.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Yargıtaydan gelen değerli arkadaşımıza, özellikle şu hususun açıklığa kavuşturulmasını istiyorum ve düşüncelerimizi de paylaşmak istiyorum. Teklifte itiraz isteminde bulunacak kişiler arasında katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar gibi geniş ve yoruma açık bir kategoriye yer verilmesi uygulamada ciddi belirsizlik doğurabilecektir. Çünkü bu aşamaya kadar gelmiş, Yargıtay denetiminden geçmiş bir dosyada hâlâ katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş olanlar kimlerdir? Nasıl tanımlayacaksınız? Bu son derece önemli. Ceza yargılaması boyunca katılma talebinde bulunmamış, katılma sıfatı almamış ve de katılma talebi hakkında karar verilmemiş kişilerin Yargıtay kararından sonra üç aylık süre içinde başsavcılık itirazını talep edebilmesinin hangi somut ihtiyaçtan kaynaklandığı da açık değil. Eğer bir kişi yargılama boyunca katılma talebinde bulunmamışsa, bu kişinin kesinleşme aşamasından sonra olağanüstü bir denetim yolunu harekete geçirebilmesi ayrıca gerekçelendirilmelidir. Eğer katılma talebi yapılmış fakat mahkemece karara bağlanmamışsa bu durum zaten yargılamanın usulüne ilişkin ayrı bir eksikliktir. Bu eksikliğin CMK 308 üzerinden üç aylık yeni bir başvuru alanına dönüştürülmesi doğru bir yöntem midir? Bunu size sorayım, ondan sonra da devamında sonuca dair bir tavsiyem olacak.

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Buna çok açık, net bir yanıt vereceğim sayın üyem. Şöyle: Şimdi, bu (4)'üncü fıkra eklemesi zaten 260'ncı maddedeki düzenlemeye denk bir düzenleme. Bizim burada yaşadığımız sorun şu: Bakın, (4)'üncü fıkra yokken 308'inci maddeye kimlerin başvurabileceğine dair hiçbir düzenleme yok. Dolayısıyla bir isimli ihbar bile olayı tetikliyor, mahkemeye yapılan bir isimli ihbar üzerine 308 başvurusu yönünden klasörlü dosyalar bize geliyor ya da doğrudan bize yapıldığında biz onu istemek zorunda kalıyoruz. Burada başvuru şekli, kimlerin başvurabileceğine ilişkin 260'ıncı maddeye benzer bir düzenleme geldiğinde biz 308'de CMK'ye uygun olarak kendi iç işleyişimizi belirleyeceğiz. Suçtan zarar görüp de davaya dâhil edilmeyen kişilerin yargılamasında verilen karar -hani teknik bir detay olacak bu ama- zaten hukuki değerden yoksun, yok hükmündedir. Dolayısıyla taraf teşkili sağlanmayan bir dosyada bizim onu 308'e yakaladığımız anda götürmemiz gerekir.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - İşte, biz de onu diyoruz, o aşamaya kadar gelmemiş. O zaman şöyle: Yargıtay kararlarının denetlenmesine ilişkin güvenceleri artırma amacı taşısa da bu teklif kesin hüküm ilkesini zayıflatma, hukuki güvenliği zorlayacak ölçüde başvuru çevresini genişletme, taraf sıfatını belirsizleştirme ve yüksek yargının iş yükünü artırma riski taşımaktadır sizin vermiş olduğunuz o örnekte. Her şey bitmiş, siz buraya müdahil olarak katılmamış, kendini tanımlattırmamış bir insanın ihbarı üzerine yeniden iş yükünüzü ağırlaştıracak bir sürece giriyorsunuz. Özellikle yargılama boyunca katılma sıfatını kazanmamış veya katılma talebi karara bağlanmamış kişilere karar kesinleşme aşamasına geldikten sonra üç ay içinde başsavcılık itirazı isteme imkânı tanınmasının hangi zorunlu ihtiyaçtan kaynaklandığı bu kanun teklifinde açıklanmamıştır. Mevcut bir aylık sürenin üç aya çıkarılması da yargılanmaların hızlandırılması hedefiyle bağdaşmamaktadır. Bu alandaki sorun süreyi uzatarak değil, CMK 308 itirazını açık hukuka aykırılık, içtihat birliği ve ağır adli hata hâlleriyle sınırlayan, daha nitelikli ve öngörülebilir bir sistem kurularak çözülebilir. Bunu da kanun teklif sahiplerine buradan duyuruyoruz, bu yöntemle bu meseleyi çözemezler. Dinlemedi zaten Nurettin Bey, sorun değil. Çünkü her şey kesinleştikten sonraki aşamada yeniden davayı sil baştan düzenleyecek bir ihbar mektubuna bile itibar ediyorsunuz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Mesela, bir örnek vereceğim, örneğin, bir kadın derneği, kadına şiddet dosyasında "kadına" sıfatı kabul edilmemiş ama "suçtan zarar gören" olarak itirazda bulunabilir mi?

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Hayır, yani şöyle: Biz tekrarlar burada -bu yeni bir madde değil- 260'ıncı maddedeki kanun yolları, başvuru hakkı olanlara 308... Dosyayla ilgisi olmayan kişiler itiraz başvurusunda bulunmasın diye... Bu maddede yani (4)'üncü fıkradaki kişilerin zaten başvuru hakkı var sayın üyem yani bulunuyorlar da ama biz bu maddeyle kapsam belirlendiğinde kendi iç uygulamamızı daha rahat belirleyeceğiz çünkü şu an 308'de böyle bir düzenleme yok. İsimli ihbarları bile almak durumunda kalıyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Sayın Olgun, bu konuyla ilgili mi?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Evet, evet, bu konuyla ilgili.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, açıklığa kavuşmadı mı?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, olur, buyurun.

Ya, Sayın Savcım, niye mikrofonunu kapatıyorsun, açık tut ya.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Şimdi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz süresi bir aydan üç aya çıkarılmak isteniyor. Sizin açıklamalarınızı da dinledik, iki tane şeye takılıyorum. Birincisi, iş yani dosya yoğunluğu, ikincisi de katılanlara tebligat yapılmadığı ve haklarının zayı olmaması bakımından getirildiğini söylüyorsunuz. Ben, bu, bir aydan üç aya çıkarma yerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında savcı artırımı veya başka bir yapılanmayla giderilemez mi; artı, katılanlara CMK'de tebligat yapılmıyor, ona bir maddeyle tebligat yapıp da bu sorun giderilemez mi yani illa üç aya çıkmasından başka yolu yok mu diye sorarım. Çünkü bu, olağanüstü bir kanun yolu, kişilerin direkt hukuki güvenlik şeyleriyle ilgilidir. Yani bunu hiç düşünmediniz mi?

YARGITAY CUMHURİYET SAVCISI BÜLENT YENİGÜN - Yok, sayın üyem şöyle: Şimdi, daha önceki oturumda da dile getirildi. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uygulamasında bizim tebliğnameye bağlayıp dosyayı gönderme ve gelen dosyayı incelemede bir bekleme süremiz yok yani böyle bir kaygı olmasın. Hani biz tebliğnamelerini bile şu an öngörülen makul sürelerin çok daha önünde görüşe bağlayıp gönderiyoruz, gelişleri de asla... Yani mesela bizim Yargıtay savcılarımızın ekranında dosya belli bir süreyi geçince ekranın rengi değişir; biz onun otokontrolünü yapıyoruz. Buradaki bu üç aya çıkarma gerekçemiz veya düşüncemiz kesinlikle bu yöntemle sınırlı.

Ha, Yargıtay ilamları tebliğ edilebilir mi? O, işin mahiyeti gereği mümkün değil çünkü onamayla hüküm kesinleşir, infaz başlar. Olağanüstü kanun yolundayız.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Onu anladım, onda bir sıkıntı yok hani katılanın bilgili olması açısından.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerindeki ilk ikisi aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge vardır, aynı mahiyetteki önergeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 18'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Aynı mahiyetteki önergenin diğer imza sahibi:

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler reddedilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 18'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yargı yeri belirlenmesi ve görevsizlik kararları hariç olmak üzere" ibaresinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Gizem Özcan
Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

18'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 18'inci madde kabul edilmiştir.

19'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 19- 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 55 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ile ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar nedeniyle, zarar görenin veya destekte bulunan kişinin kazancının bilindiği döneme ilişkin hesaplanan tazminat miktarının toplamına haksız fiil veya zarar doğuran olayın meydana geldiği tarihten; zarar görenin veya destekte bulunan kişinin kazancının bilinemediği döneme ilişkin hesaplanan

tazminat miktarının toplamına ise karar tarihinden itibaren kanuni faiz işletilir.

Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ile ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplara bağlı tazminatlar için ifa amacıyla tahkikat başlayıncaya kadar ödenen bedel, ödeme tarihine göre belirlenecek tazminat miktarından oransal olarak mahsup edilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde aynı mahiyette olmak üzere 2 adet önerge vardır.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeleri okutup birlikte işleme almadan önce Sayın Uçar'a söz veriyorum.

Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Yani buna dair birkaç söz kurmak istiyorum ama bu ikili ayrıma gidilmiş olması ve karar tarihinden itibaren faiz konusu... Neden böyle bir ikili ayrıma gidildi? Yani enflasyonu dikkate aldığımızda vatandaşın burada mağdur edilmesi... Yani amaçlanan neydi? Önce siz bir bilgilendirseniz, ondan sonra biz söz kursak, fazla vakit almayalım yani.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkan, yani neden buna ihtiyaç duyulduğuna dair bir açıklama olsun çünkü biz girişte de buna dair itirazlarımızı yapmıştık ama Sayın Alan çok savundu, en azından...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, gece saat ilerlediği için çok uzun açıklamayacağım, kısaca açıklamak istiyorum.

Şimdi, çalışma gücünün azalmasından ve destekten yoksun kalan tazminat davalarında uygulamada ikili bir ayrımla hesaplama yapılıyor. Bu nasıl ikili bir ayrımla yapılıyor? Haksız fiilin vuku bulduğu veya çalışma gücünün kaybedildiği tarihten itibaren kararın verildiği tarihe kadar hatta uygulamada karara en yakın tarihteki asgari ücret katsayısıyla -bilinen dönem deniyor buna Yargıtay uygulamasında- bilinen dönem ayrı hesaplanıyor.

Bir de kişinin muhtemel ömrü hesaplanarak bilinmeyen dönemdeki tazminat hesaplanıyor.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Tamam, buraya kadar sıkıntı yok.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam, işte, oraya geliyorum.

Şimdi, buradaki hesaplama... Örnek üzerinden gidelim, beş yıl önce bir cismani zarar meydana geldi.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Trafik kazası olsun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Trafik kazası veya başka sebeplerle.

Beş yıl önceki asgari ücret katsayısı, asgari ücret bin lira, bugün karar verildi, bugünkü asgari ücret katsayısıyla hesaplanarak karar veriliyor. Karara en yakın tarihteki asgari ücret katsayısıyla hesaplanarak veriliyor. Bu bilinen dönem.

Geriye kalan bilinmeyen dönemi de bu kişi 70 yaşına kadar yaşardı, 2070 yılında vefat ederdi, bugünkü asgari ücret katsayısıyla 2070'e kadar bilinmeyen dönemdeki zararı da hesaplanıyor.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bugünkü asgari ücrete göre ama...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Bugünkü asgari ücrete göre, evet.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Oradaki artış sayılmıyor.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Dolayısıyla, şimdi, biz burada ikili ayrımı şunun için yapıyoruz, diyoruz ki: Bilinen dönemde kişinin alması gereken, yaşadığı dönemde alması gereken bir parası vardı, bu parayı alamadı. Bu paraya haksız fiil tarihinden veya zarar gördüğü tarihten itibaren bir faiz işletiyoruz, bu paraya kavuşamadı ama bilinmeyen dönem dediğimiz, adamın 2050 yılında alacağı bir paraya kavuşamamasına geriye doğru gidip haksız fiil tarihinden faiz işlettiğimiz zaman hem asgari ücret katsayısını bugüne getirerek, değerleyerek, güncelleyerek getirmiş olacağım hem de -şu an kanuni faizi yüzde 31'lere çıkarıyoruz- yüzde 31 faiz işleteceğim; bu bir taraf için yıkıcı bir maliyet oluşturuyor. Yani altından kalkılamaz rakamlar ortaya çıkıyor.

Burada hangi olaylarda uygulanabileceği... Trafik kazalarında... Bir trafik kazasında bugün sigorta limiti 4 milyon lira yani 50 milyon, 100 milyon tazminatın çıkmaması elden bile değil. Hele hele burada şöyle bir şey daha var: Zaman aşımı... Ceza zaman aşımına tabi olduğu için kişi davayı açmadı, açmadı, sekizinci yıl dava açtı; sekizinci yıldaki asgari ücret katsayısıyla zararı hesaplanacak, sekiz yıl önceye doğru gidilecek, faiz işletilecek yüzde 30'dan, hem asgari güncellemesi hem faiz güncellemesiyle parası katlanarak artacak. Dolayısıyla biz burada ikili ayrımı gittik. Bilinen döneme faiz işlettik, bilinmeyen dönemde, gelecekte olduğu, henüz gelmediği, muaccel olan bir alacağı oluşmadığı için karar tarihinden itibaren ödeme tarihine kadar faiz işletilecek orada da.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Mağdur açısından öngörülmezliğin önüne geçmiş oluyor.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bir de orada zaten sigorta şirketlerinin lehine de olmuyor aslında bu durum çünkü poliseye de bağlı kalıyor; hâliyle o polise miktarının üstünde olan kısmı şey olmayacak.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Arkadaşlar, ben bunu üç saat anlatabilecek şeydeyim, sıkıntı yok ama burada şöyle bir şey daha var: Şu anda diyelim ki sigorta şirketlerinin cismani zararlarında polise limiti 4 milyon lira. Bu dava on yıl sürdü, bu davalar da uzun sürüyor, sebebi de şu: Birincisi, zararın kesin olması yani iş gücü kaybının, kişideki vücut bütünlüğündeki kaybın raporunun kesin rapor olarak oluşması gerekiyor. Bazen iki üç sene tedavisi oluyor, üç sene sonra zarar kesinleşiyor. İkincisi, burada maluliyet oranlarına karşı uygulamamızda maluliyetin tespiti davası diye bir yöntem var; yeni bir dava konusu edebiliyorsunuz, o dava kesinleşinceye kadar bu dava bekletici mesele yapıyor, sekiz on sene bekleyebiliyor. Burada da diyelim ki on sene önce sigorta polise limiti 4 milyondur, zararınızın yüzde 100'ünü karşılıyordu -varsayalım- on sene sonra sigorta limiti yine 4 milyonun üzerinden faiz işleyerek zararını karşılıyor çünkü kararlar şöyle kuruluyor: "Sigorta polise limiti ile sınırlı olmak üzere." diyor, oysa on sene sonra ödemeniz gereken borç 40 milyona çıkıyor. Yüzde 10'unu karşılıyor sigorta bu defa, ilk gün yüzde 100'ünü karşılayan sigorta on sene sonra yüzde 10'unu karşılıyor. Burada da -ikinci bölüm aslında, maddenin ikinci bölümünü anlatmış olalım- eğer sigorta bir ödeme yapmış ise bunu da faizlendirilerek düşersek 4 milyona faiz işletiyorum mahsup ederken, 10 milyona veya 8 milyona çıkıyor. 40 milyonun 10 milyonunu düştüğüm zaman 30 milyon, kişiye borç kalıyor. Eğer oransal mahsupla düşerseniz, 4 milyon borcun yüzde 100'ünü eğer oluşturuyor ise ben 40 milyona çıksa bile diyorum ki "Bunun yüzde 100'ü ödenmiş." veya yüzde 100 olmasın, 3 milyon ödesin, yüzde 75'ini ödesin, 40 milyonun yüzde 75'i 30 milyondur, "Ben 10 milyon ödeyeceğim." diyor. Yani burada Yargıtayın iki dairesinin farklı bir uygulaması var. Bir tanesi faizlendirerek mahsup ediyor, bir tanesi oransal mahsup ediyor; burada ciddi farklılıklar oluşuyor. Biz bu farklılıkları ortadan kaldırmak için yeknesaklığın sağlanması için...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anlaşıldı.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Kesinlikle doğru bir madde bu. Anlattığınız şekliyle Nurettin Bey, siz bunu yazın çünkü Yargıtayın ilgili daireleri arasındaki içtihat farklılıkları çok net. Hiç olmazsa senin bu anlattığınla onlar da bir istikrar bulurlar.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - En doğru maddelerden biri bu. HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Başkanım, bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu konuyla ilgili mi?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Efendim, Sayın Alan'ın açıklaması karşısında önergemizi geri çekiyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, güzel.

Önergeyi okutuyorum.

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

19'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 19'uncu madde kabul edilmiştir.

20'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 20- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 107 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 20'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 20'nci madde kabul edilmiştir.

21'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 21- 6100 sayılı Kanunun 109 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Alacağın sadece bir kısmının dava edildiği durumlarda talep konusu, aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın tahkikatın sona ermesine kadar artırılabilir. Bu durumda zamanaşımı, artırılan kısım bakımından da dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 21'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 21'inci madde kabul edilmiştir.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Sayın Başkanım, bu 20'nci ve 21'inci maddedeki değişiklikler bu paketin kanaatimce en önemli değişikliklerinden biri ve bütün sayın milletvekillerini kutluyorum. Usul hukukunun gerçekten bir çıbanbaşı olan, yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2011 tarihinden bu yana bizlere çile çektiren belirsiz alacak davasını böylece kaldırmak suretiyle tarihî bir görev ifa ettiniz, sizleri hakikaten tebrik ederim.

İki şey söyleyeceğim de daha doğrusu, bir şeyi daha söylemek istiyorum: Batı'dan alınan her hüküm bizde iyi sonuç vermiyor. Bu belirsiz alacak davası bizde yoktu, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda yoktu; Hukuk Muhakemeleri Kanunu'yla girdi ve 1 Ekim tarihinden itibaren ve hatta iki yüksek mahkemeyi, Yargıtay ile Anayasa Mahkemesini birbirine düşürdü, o kadar sıkıntılara sebebiyet verdi. O itibarla, Batı'dan alınan her hüküm bize uymuyor. İsviçre'den aldılar bunu, yanlış da tercüme etmişler üstüne üstlük; bunu arz etmek istiyordum.

İkincisi: Ben herhâlde 30, 40 defa Adalet Komisyonuna geldim hem bakanlığım döneminde hem de sonra kanun komisyonları başkanlığı vesilesiyle. O zamanlar tabii gençtik fakat şimdi saat 19.00'da almam gereken bir avuç ilacı alamadım. O itibarla, durumum biraz iyi değil. Sizleri burada bırakacağım. Hepinize sağlık, afiyet diliyorum, iyi çalışmalar diliyorum. İnşallah çabuk bitirirsiniz. Teşekkür ediyorum ilginize. Allah'a ısmarladık.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli hocam, biz de çok teşekkür ediyoruz. Bu saate kadar burada bizlere destek oldunuz. Özellikle bu maddeler açısından da yaptığınız açıklamalardan dolayı biz de sizlere şükranlarımızı sunuyoruz. Sizlere uzun, sağlıklı ömürler diliyoruz.

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - İnşallah daha çok geleceğim buraya.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bekliyoruz Hocam, bekliyoruz.

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Daha cebri icra kanunumuz var.

CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Doğru, bekliyoruz, evet, evet.

PROF. DR. SELÇUK ÖZTEK - Görüşeceğiz yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Çok kısa...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hocama mı soru soracaksınız?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Soru değil sadece tek bir cümle bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yani bu 20 ve 21'inci madde... Aslında sadece belirsiz alacak davasının kaldırılması 20'yle sınırlı kalmış olsaydı aslında burada muhtemelen uzun tartışacaktık ama onun yaratacağı sorunlar 21'inci maddeye ilave edilerek aslında belirsiz alacak davasının öncesinde yaşanan sorunları da ortadan kaldırdığı için bence o yüzden çok tartışılacak bir durum yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, teşekkür ediyoruz.

Evet, değerli arkadaşlar, 22'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 22- 6100 sayılı Kanunun 147 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) Duruşmalar arasındaki süre üç aydan daha uzun olamaz. İşin niteliği gereği bilirkişi incelemesinin uzaması veya istinabe yoluyla tahkikat işlemlerinin yürütülmesi gibi zorunlu hâllerde, hâkim gerekçesini belirterek daha uzun bir süre belirleyebilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, 22'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 22'nci madde kabul edilmiştir.

23'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 23- 6100 sayılı Kanunun 149 uncu maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(4) Ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden duruşmaya katılmasına karar verilenler hakkında, 154 üncü maddenin üçüncü fıkrasının (ç) bendinde belirtilen ikrar, yeminin edası, davanın geri alınmasına muvafakat, davadan feragat, davayı kabul ile sulh olma hâlleri hariç olmak üzere, elle atılan imzaya ilişkin hükümler uygulanmaz."

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, burada ayırık tutulan ıslak imzayla ilgili konular gerçekten yargılama açısından, usul açısından önemli konular; doğru. Onların ayırık tutulması konusundaki çabayı anlıyorum ancak teknolojik gelişmeler öyle bir noktaya geldi ki bunları ayırık tutmak için gerçekten sebep var mı diye değerlendirmek, bunları da o kapsama almakta bir sakınca var mı, yok mu diye değerlendirmek gerekiyor. Çünkü yargılamada bu hususların çok daha önemlisi, büyük ticari ilişkilerde bile artık güvenli elektronik ortamda işlemler yapılabiliyor. Trilyonlarca paranın transferi konusunda elektronik ortamda işlemler yapılıyor. Uygun vekâlet yetkisinin varlığının tespit edilmesi hâlinde bunların yapılmaması için ne sebep var, niçin ayırık tutuyoruz? Doğrusu onu anlamadım.

Öte yandan, ülkemizde yargılamaların geldiği noktayı düşündüğümüzde, bütün sistemin kayıt altına alınan ses ve görüntüyle kayıt altına alınmasının artık gerekliliği gün gibi ortada. Bunları daha sonraya bırakmak yerine, daha ilerici bir yöntemle, yargılamaların bugünün teknolojisinin getirdiği imkânların tamamından yararlanacak şekilde düzenlemelerle yapılması gerekliliği var ve bunların içinde bence en önemlisi, bütün yargılamanın kayıt altına, ses ve görüntüsünün kayıt altına alınması büyük faydalar sağlıyor. Örneğin, duruşmalarda kayıt altına alınmış olan, ses ve görüntüyle kayıt altına alınmış olan hâllerde kanun dışı uygulamaların derhâl tespit edilebileceğini ve bu nedenle sakınılacağını, daha hukuki davranılacağını düşünüyorum. Örneğin, hepimiz yargılamalardan geliyoruz, bazen hâkimler orada, yargılamada kanunun kendisine vermediği yetki düzeyinde davranışlar sergileyebiliyorlar. Örneğin, sanığa "Ne diyorsun oğlum sen?" diye seslenebiliyor, bunlar geçmişten gelen tavırlar. "Otur! Konuşma!" diyebiliyor, sesini kesebiliyor ve Yargıtaya gittiğinde bunlar zabıta yer almıyor. Hatta ve hatta ses ve görüntü almadığınız bir hâl söyleyeceğim size, o da hâkim tanığa 8'inci kez soruyor bir konuyla ilgili, hakaret dosyası. "Sen hakaret ederken gördün mü?" diyor. "Efendim, ben, tam o sıra karşımıza, aramıza birisi girdi, tam olarak..." "Gördün mü görmedin mi, onu soruyorum?" diyor, yükseltiyor sesini falan. En sonunda tanık diyor ki: "Gördüm." Zapta "Gördüm." diye geçiyor. Bu tanık inandırıcı bir tanık mı şimdi? Hepimiz hukukçuyuz; hayır, değil ama tanığın tereddütte olduğuna ilişkin zabıta bir şey var mı? Yok. Yargıtay ya da istinaf dosyayı nasıl okuyor? Tanık gördü, e kanıtlandı suç. Duydun mu? Bir sürü tereddütten sonra "Duydum." diyor. Eğer kayıt altına alınırsa bunlar, o tanığın tereddütlü beyanı zapta geçmese bile Yargıtay takacak flaş belleği, neyse yani neye kaydediliyorsa o ya da açacak UYAP'ı, görecektir. Gerçekten "Tereddütlü bir tanık, bunu dikkate almamak gerekirken almışsın kardeşim." diyecek, reddedecek yani yargılamanın selameti açısından. Sonra, bir avukat arkadaşımız, bizler çok hukuki bir talepte bulunuyoruz. Biliyorsunuz, bizim suça sürüklenen çocuklardan sonra kürsüye sürüklenen hâkimler diye bir problemimiz var yani onu görmek lazım yargımızda. Çok vâkıf olmadığı için, sizin gerçekten hukuki talebinizi zapta geçirmede gibi reddediyor yani bir bakıma keyfîlik yaratıyor orada, bilmediğinden yaratıyor ama hani bilinçli yaptı demiyorum, bilmediğinden yaratıyor. Ama dosyada o bilinçsiz de olsa yaptığı hukuki hata hiç gözüküyor. Hâkim de kendini yetiştirecek. Bir kere, kanunun kendisine verdiği yetki kadar yetki kullanacak, kanunun vermediği bir aşağılamayı vesaireyi yapmaktan kendini alıkoyacak, biz de avukatlar olarak abuk sabuk taleplerle değil gerçekten ne talep edilmesi gerekiyorsa o yargılamada, onları talep edeceğiz çünkü görüntülü ve sesli tespit ediliyor. Bizim yargı sistemimizin kurtuluşlarından bir tanesi budur. Daha temel bir şey söyleyeyim: Bizim mahkemelerimiz yargılamayı Türk milleti adına yapıyor. Türk milleti adına yapılan bir yargılamanın her an izlenebilir, denetlenebilir olmasında millet adına ne sakınca var, bilakis fayda var. O nedenle, bu gibi düzenlemelere ilave, yargıya katkı sunmak istiyorsak ses ve görüntü sistemimiz artık buna müsait hâle gelmiş olmasından da istifadeyle, teknikten istifadeyle bir an önce hangi mahkemede olursa olsun "Yargılamalar kayıt altına alınır, kanun yollarına giderken de mevcut kayıtlarıyla birlikte gider." hükmünü getirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Katkı olsun diye belirttim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

23'üncü maddeyi.

Başka söz almak isteyen var mı? Yok.

23'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 23'üncü madde kabul edilmiştir.

24'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 24- 6100 sayılı Kanunun 166 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlk davanın açıldığı mahkeme birleştirme kararının kesinleşmesinden itibaren bununla bağlıdır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 24'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 24'üncü madde kabul edilmiştir.

Şimdi, 25'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 25- 6100 sayılı Kanunun 168 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 168- (1) Aynı yargı çevresinde yer alan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerinde görülmekte olan davalar yönünden verilen birleştirme kararına karşı sadece istinaf yoluna başvurulabilir.

(2) İlk derece mahkemelerince verilen ayırma kararlarına karşı istinaf yoluna; bölge adliye mahkemelerinin birleştirme ve ayırma kararları hakkında ise temyiz yoluna, ancak hükümle birlikte gidilebilir. Şu kadar ki, bu husus tek başına, bölge adliye mahkemesinde hükmün kaldırılarak esasan incelenme; Yargıtayda ise bozma sebebi teşkil etmez."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 25'inci maddede söz talebi var mı? Yok.

Önerge var, önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 25'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Gizem Özcan
Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

25'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 25'inci madde kabul edilmiştir.

26'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 26- 6100 sayılı Kanunun 362 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) Bölge adliye mahkemesinin yaptığı inceleme sonucunda istinaf başvurusunun kısmen veya tamamen kabul edilerek yeniden esas hakkında verilen karar, miktar veya değeri itibarıyla 341 inci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen parasal sınırın üzerinde olması halinde temyiz edilebilir. Bu kararın, miktar veya değeri itibarıyla 341 inci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen parasal sınırı geçmemesi halinde temyiz yoluna başvurulamaz."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yargıtaydan var mı söz talebi?

Evet, buyurun.

YARGITAY GENEL SEKRETERİ AYDIN ŞİMŞEK - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum. Sizi ve sayın heyeti saygıyla selamlıyorum.

İlk derece mahkemesi tarafından verilen kararlar bölge adliye mahkemesince istinaf incelemesi sonucunda hukuka aykırı görülüp kaldırıldığında ve bölge adliye mahkemesi yeniden karar verdiğinde bu kararlar bakımından kanun yolu sınırı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen temyiz sınırı olarak kabul ediliyordu. Anayasa Mahkemesi, hükmün denetlenmesini talep hakkı bakımından bölge adliye mahkemesinin kararı değiştirdiği durumlarda, yeni bir karar verdiği durumlarda bu kararların da bir kanun yolu incelemesine tabi tutulması gerektiğine karar verdi ve bu nedenle bir iptal hükmü tesis etti. Mevcut hâliyle ilk derece mahkemesinin kararı istinaf mahkemesi tarafından kaldırılmış ve yeni bir karar verilmişse herhangi bir sınır olmaksızın bunlar temyiz yoluna açık olan kararlar hâline dönüştü. Burada, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrasında ortaya çıkan hukuki durumu derleyip toparlamak amacıyla ihlal kararında belirtilen hususları da karşılar şeklinde bir düzenleme öneriliyor. Biz, Anayasa Mahkemesinin kararı çerçevesindeki bu düzenlemeye mahiyet itibarıyla katılıyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Söz talebi mi var?

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ben talep etmiştim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 26'yla ilgili mi?

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bölge adliye mahkemelerinin miktar veya değeri 682 bin lirayı geçmeyen bu tutar da dâhil davalara ilişkin kararlarına karşı temyize başvurulamıyordu ancak Anayasa Mahkemesi "İstinaf başvurusunun kısmen veya tamamen kabulü hâlinde temyiz başvurusu yolunu aç." dedi aslında burada bizlere ve bölge adliye mahkemesinin yaptığı inceleme sonucunda istinaf başvurusunun kısmen veya tamamen kabul edilerek yeniden esas hakkında verilen karar, miktar veya değeri itibarıyla madde 341/2'deki para sınırını geçerse temyiz edilebilecek, madde 341/2'deki para sınırını geçmezse temyiz edilemeyecek. Anayasa Mahkemesi "İstinaf mahkemesinin kısmen veya tamamen kabul kararlarına karşı temyiz yolu açılsın." demiş, ayırım yapmamış. Teklifte bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırıp yeniden karar verdiği kararlara karşı temyiz yolu açılacak ama Anayasa Mahkemesi "Miktar veya değeri itibarıyla temyiz sınırına ulaşmayan ve fakat bölge idare mahkemesince verilen esasa ilişkin bir karara yönelik de temyiz incelemesi yapabilecek durumlar oluşturulsun." demiş ama teklifle bu yapılmamış; bu yönden Anayasa Mahkemesi kararını karşılamadığını belirtmek istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Şimşek buyurun.

YARGITAY GENEL SEKRETERİ AYDIN ŞİMŞEK - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sizin bu maddeyle ilgili itirazınız mı var?

YARGITAY GENEL SEKRETERİ AYDIN ŞİMŞEK - Bir açıklama yapalım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu maddeye katıldınız mı?

YARGITAY GENEL SEKRETERİ AYDIN ŞİMŞEK - Evet Başkanım.

Sayın Başkanım, uygun görürseniz Sayın Vekilimizin ifadesine bir açıklama yapalım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

YARGITAY GENEL SEKRETERİ AYDIN ŞİMŞEK - Ben meslek hayatımda yedi yıl Anayasa Mahkemesi raportörlüğü yaptım. En son Anayasa Mahkemesi Başraportörüken Yargıtay üyeliğine seçildim. Bu bağlamda şu hususu özellikle vurgulamakta yarar olduğu kanaatindeyim: Hükmün denetlenmesini talep hakkı aslında Anayasa Mahkemesinin adil yargılanma hakkından türettiği bir ikincil hak, yeni kuşak bir hak. Burada hükmün denetlenmesini talep etme hakkı sınırsız bir hak değil. Yani miktar itibarıyla çok önemli olmayan uyuşmazlıklar bakımından bir hüküm herhangi bir kanun yolu incelemesine tabi tutulmadan doğrudan kesin şekilde de verilebilir. Bizim hukuk sistemimizde ilk derece mahkemesinin bugün itibarıyla 50 bin liraya kadar olan uyuşmazlıklarla ilgili verdiği kararlar kesin. Şimdi, ilk derece mahkemesinin 50 bin liraya kadar uyuşmazlık için verdiği kararı kesin görürken bölge adliye mahkemesinin aynı miktara kadar ilişkin kararına "Temyiz yolu açık." demek, yargı yolları bakımından kendi içerisinde bir tutarsızlığa sebebiyet verir. Yani ilk derece mahkemesi 50 bin liraya kadar bir karar verebilirken kesin nitelikte daha üst yargı mercisi olan bölge mahkemesinin de o kesinlik sınırı içerisinde karar vermesi hükmün denetlenmesini talep hakkı bakımından bir sorun oluşturmaz diye düşünüyoruz. O anlamda, kanunun bu metnindeki sınırlamanın yani bugün itibarıyla geçerli olan rakamla 50 bin liralık istinaf sınırının burada uygulanmasında bir sorun olmadığı kanaatindeyiz.

Arz ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, tamam, teşekkür ederiz.

Var mı bir ekleme?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, yok, değerlendireceğiz, maddeye ilişkin bir değerlendirmemiz olacak. Eğer ihtiyaç olursa belki bir önerge hazırlayabiliriz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Genel Kurula kadar değerlendireceksiniz.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Genel Kurula kadar... Kapsamı ne olmalı? Temyizin, buradaki açılacak miktarın ne olması noktasında bir değerlendirme yapmayı düşünüyoruz, planlıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Herhâlde Yargıtayla birlikte yapacaksınız.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Evet, evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, teşekkür ediyorum.

O zaman 26'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 26'ncı madde kabul edilmiştir.

27'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 27- 6100 sayılı Kanunun 371 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlar hariç olmak üzere, ilk derece mahkemelerinin sadece görevsiz veya yetkisiz olduğu gerekçesiyle bozma kararı verilemez."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, madde üzerinde aynı mahiyette olmak üzere 4 adet önerge vardır, önergeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 27'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Orhan Kırçalı
Samsun

Oğuzhan Kaya
Çorum

Şengül Karalı
İstanbul

Fahrettin Tuğrul
Uşak

Selman Oğuzhan Eser
Karaman

Saffet Bozkurt
Zonguldak

Aynı mahiyetteki 2'inci önergenin imza sahipleri:

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Zülfü Uçar
Van

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahipleri:

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Cumhur Uzun
Muğla

Gizem Özcan
Muğla

Aynı mahiyetteki 4'üncü önergenin imza sahibi:

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda madde teklif metinden çıkartılmıştır.

Yeni madde ihdasına ilişkin 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 28- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkraları teselsül ettirilmiştir.

"(2) Kendi banka hesabını veya her türlü dijital cüzdanı suçun failine her ne suretle olursa olsun kullandırmak suretiyle birinci fıkranın (f) bendinde belirtilen suçun işlenmesine imkan veren kişi hakkında, bu suça taksirle veya kasıtlı olarak iştirak etmediği takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur."

Süleyman Bülbül
Aydın

Cumhur Uzun
Muğla

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Gizem Özcan
Muğla

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Yeni madde ihdasına ilişkin 1 adet daha önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3737) esas numaralı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

MADDE 28 - 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na 158 inci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir:

Banka hesabı veya ödeme aracını kullandırma

Madde 158/A-

(1) Kendi adına açılmış banka hesabını, elektronik para hesabını, ödeme hesabını veya ödeme aracını, başkası tarafından suç işlenmesinde kullanılacağını bilmeden veya bu hususta gerekli özeni göstermeksizin üçüncü kişilerin kullanımına bırakan kişi hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(2) Hesabın veya ödeme aracının dolandırıcılık, bilişim suçları veya malvarlığına karşı işlenen başka bir suçun işlenmesi amacıyla kullanılacağını bilerek kullanımına izin veren kişi hakkında iki yıldan altı yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki fiiller nedeniyle kişinin, hesabın kullanıldığı suçun faili, müşterek faili veya yardım edeni olarak sorumlu tutulabilmesi için, ilgili suçun işlenmesine yönelik kastının ayrıca ispat edilmesi gerekir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Yeni madde ihdasına ilişkin 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 28 - 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 158 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Bu madde ile 157 nci maddede yer alan suçlara iştirakin, kendisine veya başkasına haksız bir menfaat sağlamak amacıyla kendisine veya başkasına ait banka veya kredi kartı gibi ödeme araçlarını ya da banka, aracı kurum, ödeme hizmeti sağlayıcıları veya kripto varlık hizmet sağlayıcıları nezdinde bulunan hesabın kullanılmasını sağlayan zorunlu bilgileri veya araçları başkasına vermek fiiliyle sınırlı olması halinde verilecek ceza yarı oranında indirilir.""

Emine Yavuz Gözgeç
Bursa

Şengül Karşlı
İstanbul

Fahrettin Tuğrul
Uşak

Halil Uluay
Kastamonu

Halil Öztürk
Kırıkkale

Saffet Bozkurt
Zonguldak

Bülent Tüfenkci
Malatya

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiş ve madde ihdas edilmiştir.

Geçici 1'inci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 2004 sayılı Kanunun 114'üncü maddesinde yapılan değişiklikler, bu değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış açık artırmalar hakkında uygulanmaz. Bu açık artırmalar bakımından değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 2576 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde yapılan değişiklikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra açılan davalar bakımından uygulanır.

(3) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinde yapılan değişiklikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra bölge idare mahkemelerince verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce bölge idare mahkemelerince verilen kararlar hakkında, bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki hükümler uygulanır.

(4) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 2659 sayılı Kanunun mülga 26 ncı maddesinin yeniden düzenlenmesi suretiyle görev süresi belirlenen adli tıp ihtisas kurulu başkan ve üyeleri ile adli tıp grup başkanları ve adli tıp ihtisas dairesi başkanlarından; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla dört yıl veya daha fazla süreyle görev yapmış olanların görevleri sona erer, dört yıldan daha az süreyle görev yapmış olanlar kalan süreyi tamamlar. Bu madde kapsamında görev süresi sona erenler, yerlerine atama veya görevlendirme yapıncaya kadar görevine devam eder.

(5) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 4721 sayılı Kanunun 440 ıncı ve 444 üncü maddelerinde yapılan değişiklikler, açık artırma suretiyle satışına karar verilip de bu değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış açık artırmalar hakkında uygulanmaz. Bu açık artırmalar bakımından değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

(6) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 5271 sayılı Kanunun 308 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklik, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra teslim edilen dosyalar hakkında uygulanır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce teslim edilmiş olan dosyalar hakkında önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

(7) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 6098 sayılı Kanunun 55 inci maddesinde yapılan değişiklik, söz konusu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen haksız fiiller veya zarar doğuran olaylar hakkında uygulanır. Bu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen haksız fiiller veya zarar doğuran olaylar bakımından maddenin değişiklikten önceki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(8) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 6100 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan 107 nci maddesi, yürürlükten kaldırılma tarihinden önce açılan davalar bakımından uygulanmaya devam olunur.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, madde üzerinde 1 adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin geçici 1'inci maddesine aşağıdaki fıkraların eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"(9) Bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5237 sayılı Kanunun 157 nci veya 158 inci maddesi uyarınca haklarında hüküm verilmiş olup da dosyası kanun yolu incelemesinde bulunan sanıklardan, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 5237 sayılı Kanunun 158 inci maddesine eklenen dördüncü fıkranın uygulanacağı sanıkların bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerinde bulunan dosyalar hakkında bozma kararı verilir ve dosya ilk derece mahkemelerine gönderilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosyalar ise gelişlerindeki usule uygun olarak ilk derece mahkemelerine gönderilir.

(10) Bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5237 sayılı Kanunun 157 nci veya 158 inci maddesi uyarınca haklarında hüküm verilmiş olup da dosyası infaz aşamasında olan ve haklarında Türk Ceza Kanununun 168 inci maddesi uygulanmamış hükümlülerden, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 5237 sayılı Kanunun 158 inci maddesine eklenen dördüncü fıkranın uygulanacağı hükümlüler, mağdurun uğradığı zararın mahkemece yapılacak ihtardan itibaren altı ay içinde aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi halinde, 5237 sayılı Kanunun 168 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilir. Bu süre içinde mağdurun zararı tamamen giderilinceye kadar, bu fıkra uyarınca infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilemez. Bu fıkra hükümleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hüküm verilmiş olup da kanun yoluna başvurulmaması sebebiyle bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kesinleşen hükümler bakımından da uygulanır."

Şengül Karşlı
İstanbul

Emine Yavuz Gözgeç
Bursa

Halil Öztürk
Kırıkkale

Halil Uluay
Kastamonu

Fahrettin Tuğrul
Uşak

Saffet Bozkurt
Zonguldak

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkanım, önergeyi oylamadan önce...

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Bu madde ihdası Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Oylamayı yapalım, sonra söz vereyim size.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Madde ihdası talebi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun..

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Şimdi, hâliyle önemli bir konu, konu üzerine konuşmamız gerekiyor, ifade etmemiz gerekiyor.

Daha önceki yargı paketlerinin konuşulduğu süreçte, bir önceki dönem Adalet Bakan Yardımcısının katıldığı toplantılarda DEM PARTİ olarak sormuş olduğumuz sorular üzerine 158'inci madde... Bu IBAN mağdurları meselesine ilişkin aslında bir mağduriyetin olduğunu biz de gördük, bunu ifade etmiştik. Bugün bu toplumun talepleri doğrultusunda, toplumun talebine bir cevap olma noktasında adım atılması önemli; önce bunu söyleyelim. Bundan sonraki süreçte de toplumun diğer tüm beklentilerini mağduriyet noktasında yaşanan sorunlara çözüm olması noktasında da bir adım olarak kabul edelim ancak geçici maddeye ek olarak sunulan madde ihdasında şöyle bir iki sorun var, bu sorunların da çözüm bulması gerekmekte çünkü bu hâliyle eksik kalacaktır.

Birincisi, birden fazla dosya olması hâli ki sizler de çok iyi biliyorsunuz, bu 158'inci madde meselesinden dolayı bir kişinin sadece bir dosyası yoktur, bazılarının 10'dan fazla dosyası da vardır, ortalama 4-5 dosya vardır -çok ciddi rakamlardan söz ediyoruz- zarar miktarlarının da çok yüksek miktarlar olduğunu da biliyoruz. Dolayısıyla, birden fazla dosya olması hâline yönelik olarak açık bir ibare bu madde ihdasında yok. Buna yönelik olarak, bence Genel Kurul aşamasına kadar ek bir düzenlemenin, ihdas edilen bu maddeye bir eklemenin yapılması gerekiyor; bu konunun somutlaştırılması, açığa kavuşturulması gerekiyor.

İkinci sorun şu: Yine "Bu süre içinde mağdurun zararı tamamen giderilinceye kadar bu fıkra uyarınca infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilemez." ibaresi sorunlu bir ibaredir çünkü bu tarz durumlarda taksitlendirme gibi bir durum söz konusudur, burada zararın tamamen giderilmesini... Ki buradaki miktarların çok yüksek olduğunu da düşünecek olursak bence taksitlendirmenin de düşünülmesi ve bu süreçte infazın durdurulması gerektiği noktasında da bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir.

Biz, bu yönüyle de ihdas edilen bu maddenin tekrardan ele alınmasını, bu iki yönüyle de yeni ihdas edilen maddeye bu düzenlemelerin de yapılarak Genel Kurula getirilmesini talep ediyoruz, önemli olduğunu düşünüyoruz ama dediğim gibi, özü itibarıyla toplumun beklentisine cevap olma noktasındaki yaklaşım için biz de teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - İsterseniz birer ikişer cümle edelim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, sizleri de dinleyelim, ondan sonra söz verelim.

Sayın Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, gerek Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesine (4)'üncü fıkra eklenmesini ve gerekse görüşülmekte olan (2/3737) esas numaralı Kanun Teklifi'nin geçici 1'inci maddesine (9)'uncu ve (10)'uncu fıkraların eklenerek Türk Ceza Kanunu'nun 157'nci ve 158'inci maddelerinde düzenlenen dolandırıcılık suçlarına iştirakin fıkra da belirtilen fiille sınırı olması hâlinde bu fiilin haksızlık içeriği dikkate alınarak cezada indirim yapılmasını ve mağduriyetlerin giderilmesine neden olacak madde ihdas önerilerini biz de destekliyor ve "kabul" oyu veriyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Şahin, buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Evet, kamuoyunda çok ciddi anlamda yankı bulan ve vatandaşların Meclis Adalet Komisyonundan çıkacak bu kararı büyük bir beklentiyle bekledikleri hepimizin malumu.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesine (4)'üncü fıkra olarak eklenmiş olan, verilmiş olan önergeye farklı bir açıdan baktığımızı... Öncelikli olarak, bizim bu önerge öncesinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunun mağdurun zararının giderilmesine öncelik verilmesi, taraflar arasında uzlaşmanın teşvik edilmesi ve onarıcı adalet anlayışının güçlendirilmesi amacıyla Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesinde düzenlenen suçun 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253'üncü maddesi kapsamında uzlaştırmaya tabi suçlar arasına eklenmesine yönelik bir önerimiz olmuştu, madde ihdasına ilişkin bir talebimiz olmuştu; bu, haklı olarak, belki kendi önergenizi sunacak olmanız sebebiyle iktidar ortakları tarafından reddedilmişti, sonrasında ise iktidar ortakları az da olsa bu beklentileri karşılayacak ölçüde bir önerge ve madde ihdası sundu. Bu madde ihdası tam manasıyla bu mağduriyetleri karşılamayacak olsa da bu hâliyle de bizim de destek olduğumuzu, bu maddeye "evet" oyu vereceğimizi ve Genel Kurulda da bu maddenin daha kapsamlı bir hâle dönüştürülmesi için de çaba sarf edeceğimizi buradan özellikle ifade etmek isterim.

Gece saat ikiye geliyor ve şu an itibarıyla ihdas edilen bu maddenin eksikliklerini daha kapsamlı bir şekilde inşallah iktidar ortakları Genel Kurul aşamasına kadar değerlendirir ve vatandaşlarımızın talepleri doğrultusunda daha kapsamlı bir değişikliği de Genel Kurul aşamasında önümüze getirir diyorum. Bu duygu ve düşüncelerle -tam manasıyla bizim taleplerimizi ve vatandaşın taleplerini karşılamasa da- bu madde ihdasının önemli bir adım olduğunu, vatandaşın ihtiyaçlarının gündeme getirilmesi aşamasında dikkate alınmasını da son derece önemli bulduğumuzu, kayda değer bulduğumuzu ifade ediyoruz.

Tekrar bu kanun teklifi aşamasında emek veren tüm arkadaşlara ve yine kanun teklifi sahiplerine bir kez daha teşekkür ediyor, herkese hayırlı geceler diliyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

Evet, Sayın Alan, buyurun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında "IBAN mağdurları" kelimesinden ne anladığımızdan hareket ederek belki bu kanunu yorumlamak gerekiyor. IBAN mağdurlarında asıl mağdurun, parasını kaptıranlar olduğunu, dolandırılanlar olduğunu biz öncelikle değerlendiriyoruz. Elbette ki uygulamada asli maddi fail olarak değerlendirilen

kişilerin yani IBAN'ını veya banka bilgilerini kullandıran kişilerin de getirdiğimiz yeni düzenlemeyle ferî fail sıfatıyla değerlendirilmesini düzenliyoruz. Burada aslında bu, eyleme de uygun bir şey. Neden eyleme uygun bir şey? Çünkü orada fiili irtikap eden bunlar değil yani burada aslında dolandırıcılarla IBAN'ını verenleri ayırıyoruz. Fiili irtikap eden asıl fail, bir şekilde IBAN'ını vermiş olanları da ferî fail olarak değerlendiriyoruz. O değerlendirmelerimiz çerçevesinde "1/2" zaten ferî fail hükümlerinden istifade etmiş oluyor ama asıl buradaki istifade edeceği alanlardan bir tanesi, Türk Ceza Kanunu'nun 168'inci maddesindeki etkin pişmanlık hükümlerinden istifade edebilmesi için asıl mağdurun zararının karşılanması hükmünü düzenliyoruz. Asıl mağdurun zararı karşılanmamış olursa oradan istifade edemeyecek. Burada geçici maddeyle de her aşamasında hükmü kesinleşmiş olanlar, yargılaması devam edenler, soruşturma, kovuşturma aşamasında olanların tamamının yararlanmasını sağlamaya çalışıyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, tamam mı?

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Tamam.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Yani burada düzenlediğimiz şey, tekraren şunu söylemek istiyoruz: Zarara uğrayan kişinin zararının tazminini, ödenmesini öncelediğimizi, bir şekilde IBAN'ını vererek bu suça iştirak eden ferî faillerin de cezasının ferî fail üzerinden değerlendirilerek verilmesi hususunu düzenliyoruz.

Teşekkür ederim gecenin bu saatinde.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tabii, sorun, şimdi en önemli madde düzenlemesi.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Önergeyi biz verdik, kime soruyorsunuz?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika arkadaşlar, lütfen, sona geldik artık.

Evet, buyurun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Şimdi, bunda, hani, mesela neden böyle düşünmediniz diye merak ediyorum. Öncelikle Abdullah Güler'in açıklamasında "Mağdur diye bir şey yok." demişti ya, siz de az önce buna benzer bir şey söylediniz.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Mağdur var.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Evet, siz değil Grup Başkanımız "IBAN mağduru diye bir şey yok." dedi, şimdi bir kere bunun izahatını getirelim de sonra neden bunu yapma gereği duymadığınızı sormak istiyorum. Şimdi var, neden var? Çünkü, IBAN'larını kullandıran kişilerin, böylesi büyük bir dolandırıcılıkta kullanılacağını bilmeyenlerin büyük bir çoğunlukta olduğunu biliyoruz sayı olarak, o yüzden biz bu kişilere hâliyle mağdur diyoruz, mağdur bunlar.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Parası dolandırılanlar ne oluyor? Ferî zaten, ferî olduğu için...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Elbette ki onlar da öyle, dolandırılanlar da öyle. Bakın, öyle bir hâl aldı ki Meclisteki Vekilimize kadar iş uzandı fakat şöyle düşünün: Şimdi yarı oranında Uceza'yı indiriyoruz ama bir kişi IBAN'ını kullandırdı diyelim, değil mi, o IBAN'la en az 100'e yakın kişi dolandırıldı. Şimdi ne oluyor? 100 tane ayrı dosya demek oluyor bu. Şimdi, her bir dosyada yarı oranında indirmek demek -1 HAGB alabilir en fazla- diğerlerine...

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Kesinleşmediği için...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hayır ama nasıl olacak peki? Niçin söylüyorum bunu? Yine şişecek yani 300 bin mağdurdan bahsediyoruz. Madem bir düzenleme getirdiysek kalıcı hâle getirelim diye söylüyorum. Neden bunu bu şekilde yapmak istemediniz, bundaki saikiniz neydi? Bilmek için soruyorum yani gerekçesini bilelim ki hukuki bir gerekçesi varsa karşılıklı ikna olalım diye.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NURETTİN ALAN (İstanbul) - Çok kısaca onu da söyleyelim.

Zaten savcılık aşamasında üçte 2'ye kadar etkin pişmanlıktan istifade edenlerin indirileceğini biliyoruz. Burada asıl mesele etkin pişmanlıktan yararlanıp yararlanamayacağı konusunda ve bir etkin pişmanlıktan yararlanıp yararlanmadığını... Neden? Asıl mağdurun dolandırılan olduğunu, onun zararının bir şekilde karşılanmasını istiyoruz. Öte yandan, ferî fail kabul ederek oradaki cezaları yarı oranında indirdiğimiz için 2/3 etkin pişmanlıktan, ferî fail olarak 1/2 değerlendirdiğimiz takdirde zaten cezada esaslı bir şey kalmıyor. Önemli olan, buradaki mağdurun, "asıl mağdur" dediğimiz dolandırılanın zararının karşılanması. Öte yandan da burada sizin dediğiniz önemli şeylerden bir tanesi şu: Eğer gerçekten kastı yoksa, iradesi fesada uğratılmışsa, bir şekilde kandırılarak bunu vermişse, hiçbir kasıt unsuru yoksa, iştiraki de yoksa buna zaten beraat verilmesi gerekiyor. Bu maddeye girmiyor, girmemesi gerekiyor. Uygulama yani 158'in şeyi bu 157, 158 ve 168 çerçevesinde bunu değerlendiriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Genel Müdürüm, siz de bir açıklama yapın. Özellikle Sayın Uçar'ın bazı soruları vardı, o konuda.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, 158'inci maddeye yeni bir fıkra ekleniyor; "IBAN mağdurları" denilen, esasında gerçek mağdur, Sayın Vekilimizin anlattığı, izah ettiği gerçek mağdurlar, parasını bir şekilde kaptıranlar diyelim ya da kaybedenler diyelim, asıl mağdurlar aslında onlar. Onların zararının giderilmesi bakımından da zaten geçici madde yazıldı.

158'in dördüncü fıkrasına eklenen fiil, ferî faillik kabul edilen, aslında, yardım eden kabul edilen bir fiilin, olması gereken fiilin uygulamada asli maddi fail olarak kabul edilmesi ve tam ceza verilmesi. Burada ölçülülük ilkesi gereği, suç ve cezada ölçülülük ilkesi gereği, bunun belli bir oranda indirilmesi yönünde dördüncü fıkra eklendi, yarı oranında indirilecek. Peki, bu durumda ne olacak? Yürüyen yargılamalara etkisi bakımından da geçici madde düzenlendi. Mağdurların zararının ödenmesi bakımından, ödenmesi koşuluyla bu etkin pişmanlık hükmünden faydalanabilecek. Altı aylık da mahkeme bir süre verecek, ıhtardan itibaren altı ay içinde ödediği takdirde 168'inci maddedeki etkin pişmanlıktan faydalanacak.

Şimdi, sayın vekilimizin dediği gibi, mal varlığına karşı işlenen bu dolandırıcılık suçu mağdur sayısınca oluşuyor. Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerine göre, ıhtima hükümlerine göre mağdur sayısınca oluştuğu için 1'den fazla mağdura karşı işlenmişse

bu suç, 1'den fazla mağdurla alakalı hüküm kuruluyor, yargılama yapılıyor, ceza veriliyor. Burada maddenin kurgusuyla ya da içtima kuralıyla ilgili herhangi bir düzenleme olmadığı için mağdur sayısının devam edecektir ama buradaki indirim her bir kurulan hüküm bakımından indirim sebebi olacaktır. Etkin pişmanlık varsa da ya da getirilen imkândan faydalanırsa da her bir hüküm bakımından indirim sağlanacaktır. Eğer bu şartlar gerçekleşirse iki yıl veya altına kadar ceza inebilecektir. Bugün ceza iki yıla kadar inmiyor ceza miktarı itibarıyla ve indirim uygulanmadığı için Türk Ceza Kanunu'nun 39'uncu maddesindeki yardım edenden dolayı 1/2 indirim kabul edilmediği için, 37'nci maddeye göre asli maddi fail kabul edildiği için ceza miktarı dört yıl, hatta 3 veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenirse altı yıla çıktı. İçin HAGB sınırında ya da iki yılın altına erteleme sınırına gelmiyor. Bu getirilen düzenlemeyle bu şartlar, mağdurun zararı giderildiği takdirde HAGB sınırına gidecek, diğer şartları varsa HAGB ya da erteleme olabilecek. Yasa koyucu böylelikle bir imkân tanımış olacak. Asıl hedef burada gerçek mağdurların zararının giderilmesidir, bu düzenlemenin asıl amacı budur; ona yönelik bir geçici madde de düzenlenmiştir Sayın Başkanım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Taksit uygulaması, taksit meselesi...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Taksit konusu... 168'in uygulamasında ne ise o cari olacaktır altı ay içinde, hani yasa koyucu taksite bağlarsa öyle bir şey olabilir ama mağdurların zararının bir an evvel giderilmesinde fayda olduğunu düşünüyoruz. Tabii ki bunu yasa koyucu takdir edecektir, o noktada takdir yüce heyetinizdir Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, bu konu tabii oldukça önemli bir konu, ben de birkaç dakika vaktinizi almak istiyorum, bu konuda bir açıklama yapmak istiyorum. Biliyorsunuz, teknolojik gelişmeler ve dijital bankacılık sistemleri hayatımızı kolaylaştırırken suç örgütleri de bu imkânları kullanarak yeni dolandırıcılık yöntemleri geliştirmektedir. Özellikle sosyal medya ve dijital platformlarda "Hesabını kirala, IBAN'ını paylaş, komisyon kazan." gibi vaatlerle vatandaşlarımızın banka hesapları suç gelirlerinin aktarılmasında kullanılabilir. Bu yöntemlerden en fazla etkilenen kesimlerin başında gençlerimiz gelmektedir. Kolay kazanç vaadi veya hukuki sonuçların yeterince öngörülebilmesi nedeniyle bazı gençlerimiz banka hesaplarını suç örgütlerinin kullanımına açabilmekte, bunun sonucunda eğitim ve meslek hayatlarını etkileyebilen, ağır hukuki sonuçlarla karşılaşabilmektedir. Birçok aile çocuklarının böyle bir organizasyonun parçası hâline geldiğini ancak soruşturma başladığında öğrenmektedir.

Birçok ülkede suç örgütünü kuran ve yöneten kişiler ile çeşitli yöntemlerle kandırılarak veya sınırlı bir katkıyla hesabını kullandıran kişiler aynı kategoride değerlendirilmemektedir. Kusur ve orantılılık ilkesi gereği herkes suça yaptığı katkı ve kastı ölçüsünde sorumlu tutulmaktadır. Düzenlemenin temel amacı da bu anlayışı hayata geçirmektir.

Elbette hiç kimsenin "Ben bilmiyordum." diyerek sorumluluktan tamamen kurtulması söz konusu değildir. Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz ancak hukuk devleti aynı zamanda kişinin kastını, kusurunu ve suça sağladığı katkının niteliğini de gözetmek zorundadır. Burada özellikle ifade etmek isterim ki hazırlanan düzenleme dolandırıcılık suçunu planlayan, organize eden, yöneten, vatandaşları aldatan veya suçtan esas menfaati sağlayan kişiler bakımından herhangi bir değişiklik öngörmemektedir. Bu kişiler hakkında mevcut cezai yaptırımlar aynen uygulanmaya devam edecektir. Organize dolandırıcılıkla mücadelemizde en küçük bir geri adım söz konusu değildir.

Düzenleme, yalnızca suça katkısı banka hesabını veya hesabın kullanılmasını sağlayan bilgi ve araçları vermekle sınırlı kalan kişiler bakımından daha ölçülü bir değerlendirme yapılmasını amaçlamaktadır çünkü ceza hukukunun temel ilkelerinden biri herkesin işlediği fiil ve kusuru oranında sorumlu tutulmasıdır.

Mevcut uygulamada özellikle asli faille ulaşamayan bazı dosyalarda hesabını kullandıran kişiler de asli fail olarak sorumlu tutulabilmekte ve mağdur sayısına bağlı olarak oldukça yüksek hapis cezalarıyla karşılaşabilmektedir. Yapılması planlanan düzenlemeyle, dolandırıcılık suçuna katkısı yalnızca banka hesabını veya hesabın kullanılmasını sağlayan, bilgi ve araçları vermekle sınırlı kalan kişiler yönünden verilecek cezanın yarı oranında indirilmesi öngörülmektedir. Bu düzenlemeyle yeni bir suç ihdas edilmemekte, herhangi bir fiili suç olmaktan çıkarmamakta ve dolandırıcılık suçunun faillerine cezasızlık getirmemektedir; aksine, suça sağlanan katkının niteliğini esas alan daha dengeli bir ceza politikası ortaya koymaktadır. Suçun planlanmasında, yönetilmesinde, mağdurların aldatılmasında veya suç gelirlerinin paylaşılmasında rol alan kişiler bakımından ise mevcut hükümler aynen uygulanmaya devam edecektir.

Düzenlemenin bir diğer önemli sonucu da gerçek mağdurların zararlarının giderilmesine katkı sağlayacak olmasıdır, böylece mağdurun zararının karşılanmasını teşvik eden mekanizmaların daha etkin işletilmesi mümkün olacak, hem mağdurun zararı daha kolay giderilecek hem de ceza adaletinin amaçlarına daha uygun sonuçlara ulaşılabilecektir.

Bir kez daha ifade etmek isterim ki hazırlanan düzenleme suç örgütleriyle mücadeleden taviz veren bir yaklaşımın değil hukuk devletinin temel ilkelerini esas alan dengeli bir ceza politikasının ürünüdür. Organize dolandırıcılıkla mücadelemizi kararlılıkla sürdürürken herkesin işlediği fiil ve kusuru oranında sorumlu tutulduğu adil bir sistemi güçlendirmeye devam edeceğiz. Bu düşüncelerle düzenlemenin ülkemiz, milletimiz ve adalet sistemimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda geçici 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Geçici 1'inci madde kabul edilmiştir.

28'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 28- (1) Bu Kanunun;

a) 4 üncü maddesi 23/7/2026 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) 12 nci, 13 üncü ve 23 üncü maddeleri yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 28'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 28'inci madde kabul edilmiştir.

29'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 29- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 29'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 29'uncu madde kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, teklif üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin tümünün oylanmasından önce iki hususu oylarınıza sunmak istiyorum.

İlk olarak, kanunların hazırlanmasında uygulanan esas ve usuller çerçevesinde yeni ihdas edilen madde doğrultusunda madde numaralarının yeniden düzenlenmesi ve teklifin kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci olarak, İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca; Aydın Milletvekili Ömer Özmen'in, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan'ın, İstanbul Milletvekili Şengül Karslı'nın, Karaman Milletvekili Selman Oğuzhan Eser'in, Kastamonu Milletvekili Halil Uluay'ın, Malatya Milletvekili Bülent Tüfenkci'nin, Tokat Milletvekili Mustafa Arslan'ın, Uşak Milletvekili Fahrettin Tuğrul'un, Zonguldak Milletvekili Saffet Bozkurt'un teklifin Genel Kurul görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere özel sözcüler olarak seçilmelerini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 29 Haziran Pazartesi günü saat 12.00'ye kadar muhalefet şerhlerini Başkanlığımıza iletmelerini istirham ediyorum.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, saat 17.00 yapalım bari.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yetişmez çünkü önümüzdeki...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - 16.00 yapalım.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Perşembe, cuma var, bugün çarşamba.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yarın perşembe, tamam.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Başkanım, bugün çarşamba, sorun yok.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Tamam, tamam, bugün çarşamba.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, son olarak, burada, Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Komisyon görüşmelerini tamamlamış bulunuyoruz. Uzun saatler süren yoğun bir çalışma akabinde çok önemli düzenlemeler ihtiva eden bu kanun teklifi Komisyonumuz tarafından kabul edilmiştir. Değerli görüş ve düşünceleriyle teklif görüşmelerine katkı sunan tüm Komisyon üyelerimize ve milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, teklifin ilk imzacı vekilleri olan Nurettin Alan, Mustafa Arslan, Oğuzhan Kaya, Murat Alparslan ve Adem Yeşildal beylere Komisyonumuzu aydınlatıcı açıklamaları ve katkıları sebebiyle, başta Adalet Bakan Yardımcımız Sayın Abdullah Aydoğdu Bey olmak üzere, Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürü Sayın Mehmet Ökmen Bey ve tüm bürokratlara ve diğer katılımcılara yine aynı şekilde açıklamaları ve katkıları sebebiyle teşekkür etmek istiyorum.

Diğer yandan, uzun ve yoğun bir şekilde gerçekleştirdiğimiz bu çalışma sürecinde göstermiş olduğunuz anlayış ve sabır için de tekraren herkese teşekkür ediyorum.

Kanun teklifinin Komisyonumuz görüşmelerinin çok verimli, başarılı ve iyi bir şekilde gerçekleştiğini düşünüyorum. Görüşmelerini tamamladığımız kanun teklifiyle vatandaşlarımızın adalete erişiminin kolaylaştırılması, yargılama faaliyetinin daha da hızlı, kolay ve usul ekonomisine uygun şekilde yürütülmesi, hak arama hürriyetinin korunması ve makul sürede yargılama ilkelerinden yola çıkarak yargılama sürelerini kısaltan, bürokrasiyi azaltan ve adalet mekanizmasını daha etkin ve hızlı ilerleyip dijitalleştiren adımları kararlılıkla atıyoruz.

Siz değerli vekillerimizin katkısıyla Komisyonumuz görüşmeleri sırasında çok önemli bir düzenlemeyi de teklifimize dâhil ettik. Eklediğimiz düzenlemeyle, dolandırıcılık suçuna katkısı yalnızca banka hesabını veya hesabının kullanılmasını sağlayan bilgi ve araçları vermek fiiliyle sınırlı kalan kişiler bakımından verilecek cezanın yarı oranında indirilmesi öngörülmektedir. Böylelikle hem mağdurun zararının karşılanmasını teşvik eden mevcut mekanizmaların daha etkin şekilde işletilmesi hem de ceza adaletinin amaçlarına daha uygun sonuçlara ulaşılması sağlanacaktır. Birçok kişinin mağduriyetini giderecek bu düzenlemeyi de Genel Kurulumuzun takdirine sunmuş bulunuyoruz. Katılımcı bir anlayışla birlikte gerçekleştirdiğimiz bu çalışmanın hayırlı sonuçlara vesile olmasını diliyorum. Ayrıca, bundan sonra yapacağımız tüm çalışmaların da aynı şekilde gerçekleşmesini temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyonumuzda kabul edilen bu kanun teklifi önümüzdeki günlerde Genel Kurulda görüşülecektir. Komisyonumuzda milletvekillerimiz ve diğer katılımcılar tarafından dile getirilen her görüş ve eleştiri teklif sahibi milletvekili arkadaşlarımız tarafından bu süreçte değerlendirilecek, yapılması gereken bir değişiklik öngörülmesi hâlinde Genel Kurulda bu değişiklikler yapılacaktır. Genel Kurul görüşmeleri sırasında iktidar ve muhalefet partisi milletvekillerinin vereceği destekle bu kanun teklifinin kabul edileceğine inanıyor, şimdiden Genel Kurulda vereceğiniz katkılar sebebiyle sizlere teşekkür ediyorum.

Teklifimizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 02.13